

Geiranger-Herdalen landskapsvernområde i Fjord og Stranda kommunar, Møre og Romsdal

Status for kunnskapen om kulturlandskapet, og vidare
kunnskapsbehov.

Miljøfaglig
Utredning

Rapport MU2022-23

Forsidebilde

Indre del av Herdalen med Herdalssetrane sett frå stien opp til Nøre Herdalsvatna. Dette store skoglause arealet er skapt mest av geitebeiting, og inneheld m.a. naturbeitemark og boreal hei. Foto: JBJ.

RAPPORT 2022-23

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarleg: John Bjarne Jordal
	Prosjektmedarbeidar: Kristin Wangen
Oppdragsgjevar: Statsforvaltaren i Møre og Romsdal, verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde	Kontaktperson hos oppdragsgjevar: Ingvild Hansen Nystad
Referanse: Jordal, J. B. & Wangen, K. 2022. Geiranger-Herdalen landskapsvernområde i Fjord og Stranda kommunar, Møre og Romsdal. Status for kunnskapen om kulturlandskapet, og vidare kunnskapsbehov. Miljøfaglig Utredning rapport 2022-23, 171 s. ISBN 978-82-345-0268-2.	
Referat: På oppdrag av verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde har Miljøfaglig Utredning gjennomført ei samanstilling av kunnskapsgrunnlaget om kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde, Fjord og Strand kommunar som grunnlag for ei eventuell ny forvaltningsplan. Vi har m.a. gått gjennom ei rekkje litteraturkjelder og fleire databasar, og samanstilt registrerte naturtypar etter DN-handbok 13 og basiskartlegging etter NiN 2.1, samt viktige delar av artsmangfaldet knytt til kulturlandskapet. Aktuelle naturtypar er semi-naturleg eng (naturbeitemark og slåttemark), boreal hei, semi-naturleg myr (slåtte- og beitemyr), store, gamle tre, haustingsskog, og dels også rasmarker som har vore nytta til slått og beite i lang tid. Desse er registrert etter begge dei nemnde metodane. Det er også samanstilt data om raudlisteartar og framande artar. Dei fleste kjente raudlisteartane tilhøyrar gruppene karplanter, sopp, insekt og fugl. Kunnskapen om artar er svært varierende og dels svært dårleg, t.d. for insekt. Framande artar i landskapsvernområdet vart kartlagt i 2017. Verneområdet er delt inn i 10 delområde, og kulturlandskapet er omtala for kvart delområde. I tillegg er det teke med mange foto. Kunnskapsstatus er drøfta og kunnskapsbehov er skildra. Vidare er status for bruk og skjøtsel oppsummert, usikkerheit er drøfta og nokre utfordringar er lista opp. Lokalitetsskildringar frå Naturbase (DN-handbok 13) og frå Storfjordprosjektet (2001-2003) er samla i eit vedlegg som gjev oversyn over både den biologiske kunnskapen, og også ein del kulturhistorisk kunnskap. Resultat frå basiskartlegging etter NiN i 2020 og 2022 er samla i tabellar og figurar i kapittel 3.3, sidan desse registreringane ikkje har lokalitetsskildringar på same måte som tidlegare.	

FORORD

Miljøfaglig Utredning har gjennomført ei samanstilling av kunnskapsgrunnlaget om kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde, Fjord og Stranda kommunar som grunnlag for ei eventuell skjøtsels-/forvaltningsplan. Vi har m.a. samanstilt registrerte naturtypar etter DN-handbok 13 og basiskartlegging etter NiN 2.1 (2020 og 2022), og viktige delar av artsmangfaldet knytt til kulturlandskapet. Arbeidet er utført på oppdrag frå Statsforvaltaren i Møre og Romsdal, verneområdestyret for Geiranger-Herdalen LVO der kontaktperson og fagansvarleg har vore verneområdeforvaltar Ingvild Hansen Nystad. Takk til alle som har gjeve opplysningar.

Takk også til oppdragsgjevar for innspel og samarbeid undervegs.

Tingvoll/Ørsta 03.03.2023

Miljøfaglig Utredning AS

John Bjarne Jordal

Kristin Wangen

INNHALD

FORORD.....	4
INNHALD.....	5
1 INNLEIING	8
1.1 BAKGRUNN.....	8
1.1.1 Oppretting av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde	8
1.1.2 Oppretting av verdsarv-område.....	8
1.2 FØREMÅL.....	9
2 MATERIALE OG METODE	10
2.1 TIDLEGARE UNDERSØKINGAR.....	10
2.2 NATURTYPAR OG ARTSMANGFALD.....	10
2.3 SKILDRING AV DELOMRÅDE	10
2.4 STATUS, KUNNSKAPSBEHOV, UVISSE OG UTFORDRINGAR.....	11
2.5 VEDLEGG: OMRÅDESKILDRINGAR	11
3 RESULTAT	12
3.1 GJENNOMGANG AV KJELDER	12
3.2 NATURTYPAR ETTER DN-HANDBOK 13.....	14
3.2.1 Semi-naturleg eng.....	19
3.2.2 Boreal hei	19
3.2.3 Semi-naturleg myr	20
3.3 NATURTYPAR ETTER NIN (BASISKARTLEGGING 2020 OG 2022).....	20
3.3.1 Nørdre Herdalen	22
3.3.2 Herdalsvatnet-Rindane.....	25
3.3.3 Flydalen-Flydalsvatnet.....	28
3.3.4 Nedre Ljøen	31
3.3.5 Dyr dalen	33
3.3.6 Storseterfossen	36
3.3.7 Oversiktstabell.....	38
3.4 ARTSMANGFALD - RAUDLISTEARTAR	48
3.4.1 Karplanter.....	53
3.4.2 Sopp.....	53
3.4.3 Mosar.....	54
3.4.4 Lav.....	54
3.4.5 Insekt	55
3.4.6 Pattedyr	55
3.4.7 Fugl	55
3.5 ARTSMANGFALD - FRAMANDE ARTAR.....	55
3.6 OMTALE AV DELOMRÅDE.....	57
3.6.1 Langs Tafjorden.....	57
3.6.2 Herdalen	58
3.6.3 Dyr dalen	59
3.6.4 Indreeide	59
3.6.5 Langs Norddalsfjorden (Eidsdal-Skrenakken)	60
3.6.6 Sunnlyvsfjorden.....	61
3.6.7 Geirangerfjorden.....	62
3.6.8 Gråsteindalen.....	63
3.6.9 Vesterås-Vesterås dalen	64
3.6.10 Geiranger sør-Flydal.....	65
4 STATUS, KUNNSKAPSBEHOV, UVISSE OG UTFORDRINGAR	67
4.1 STATUS FOR BRUK OG SKJØTSEL	67
4.2 KUNNSKAPSBEHOV.....	67
4.3 UVISSE	68

4.3.1	Uvisse i registreringar	68
4.3.2	Uvisse i verdi	69
4.4	HOVUDUTFORDRINGAR I GEIRANGER-HERDALEN LVO	70
4.4.1	Attgroing.....	70
4.4.2	Framande artar	70
5	BILETE.....	71
6	KJELDER.....	92
7	VEDLEGG - LOKALITETSSKILDRINGAR.....	96
7.1	FJORD: TAFJORDEN: KORSNES.....	96
7.2	FJORD: TAFJORDEN: KORSNESLIA	97
7.3	FJORD: TAFJORDEN: KASTET	99
7.4	FJORD: TAFJORDEN: KASTESÆTRA.....	100
7.5	FJORD: TAFJORDEN: OSVIK.....	102
7.6	FJORD: TAFJORDEN: AUST FOR OSVIK	103
7.7	FJORD: TAFJORDEN: KVERNHUSNES.....	104
7.8	FJORD: TAFJORDEN: VIKASÆTRA.....	105
7.9	FJORD: TAFJORDEN: VINDSNES.....	105
7.10	FJORD: TAFJORDEN: NORD FOR NORDDAL KYRKJE (NORDRE DEL I LVO).....	107
7.11	FJORD: HERDALEN: BOTNEN	107
7.12	FJORD: HERDALEN: KALDSKARDSTØLEN.....	109
7.13	FJORD: HERDALEN: HERDALSSÆTRENE.....	110
7.14	FJORD: DYRDALEN: INNSETSÆTRA.....	113
7.15	FJORD: DYRDALEN: RELLINGSÆTRA (SØNDRE DEL I LVO)	113
7.16	FJORD: EIDSDAL: INDREIDSDALEN	115
7.16.1	Fjord: Indreidsdalen: Hesjedalen	115
7.16.2	Fjord: Indreidsdalen: Indresætra	116
7.16.3	Fjord: Indreidsdalen: Indresætra nordvest.....	117
7.16.4	Fjord: Indreidsdalen: Hellemyrane vest.....	117
7.16.5	Fjord: Indreidsdalen: Hegrehamrane nord.....	118
7.16.6	Fjord: Indreidsdalen: Ljåsteinberga (delvis utanfor LVO)	119
7.17	FJORD: NORDDALSFJORDEN: OSPAHJELL	120
7.18	FJORD: NORDDALSFJORDEN: KILTISÆTRA	120
7.19	FJORD: NORDDALSFJORDEN: VERPESDALEN	122
7.19.1	Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalen. (Lok. nr. 6.).....	122
7.19.2	Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalen: Paradis. (Lok. nr. 7).....	123
7.20	FJORD: NORDDALSFJORDEN: BREIMYRA	124
7.21	FJORD: NORDDALSFJORDEN: VERPESDALSSÆTRA	125
7.22	FJORD: NORDDALSFJORDEN: SKRENAKKEN.....	126
7.23	FJORD: SUNNYLVSFJORDEN: SMOGE.....	127
7.24	FJORD: SUNNYLVSFJORDEN: SMOGELIA.....	127
7.25	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNES: YTSTE ÅKERNES.....	128
7.26	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNES: LITLESÆTRA.....	129
7.27	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNES: ME-ÅKERNESET	130
7.28	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNESODDEN-FLOSTEINFONNA	130
7.29	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNES: PLASSEN	131
7.30	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: ÅKERNES: INSTE ÅKERNES	132
7.31	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: OALDSBYGDA: SELJEFLOT	133
7.31.1	Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Seljeflot	133
7.31.2	Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Seljeflotnaustet.....	134
7.32	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: OALDSBYGDA: STOKKE.....	135
7.33	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: OALDSBYGDA: MIDTGARDEN	136
7.34	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: OALDSBYGDA: ØVSTEGARDEN.....	136
7.35	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: FURNES	136
7.36	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: LJØEN: HAMMAREN.....	137
7.37	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: LJØEN: NEDRE LJØEN (DELVIS LVO).....	138

7.38	STRANDA: SUNNYLVSFJORDEN: LUNDANES	139
7.38.1	Stranda: Sunnylvsfjorden: Lundanes.....	139
7.38.2	Stranda: Sunnylvsfjorden: Lundanes, Halsen	140
7.39	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: MATVIKA	141
7.40	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: BLOMBERG (HOLTEN).....	143
7.41	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: SYLTEVIK	143
7.42	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: MEGARDSPLASSEN/HORVADRAGSÆTRA	144
7.43	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: HORVADRAGET.....	144
7.44	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: NORD FOR KNIVSFLÅ (HAUSTINGSSKOG).....	145
7.45	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: KNIVSFLÅ	146
7.46	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: UNDER TEINNOSA (BEITA RASMARKER)	148
7.47	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: GOMSDAL	148
7.48	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: GOMSDALEN: OALDSSTØLEN.....	149
7.49	STRANDA: GEIRANGERFJORDEN: BRINGA.....	149
7.49.1	Stranda: Geirangerfjorden: Bringa vest for elva.....	150
7.49.2	Stranda: Geirangerfjorden: Bringa aust for elva	150
7.49.3	Stranda: Geirangerfjorden: Skageflå.....	151
7.49.4	Stranda: Geirangerfjorden: Humlungsåtra.....	152
7.49.5	Stranda: Geirangerfjorden: Humlung: Skjorabakkane (delvis i LVO)	154
7.49.6	Stranda: Geirangerfjorden: Haugset.....	155
7.49.7	Stranda: Geirangerfjorden: Maråkstranda/Grandestrand.....	156
7.49.8	Stranda: Geirangerfjorden: Grandefonna (beita rasmarker).....	157
7.49.9	Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva (LVO i sørvest)	158
7.49.10	Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva: Høgebakkane (LVO i sørvest).....	158
7.49.11	Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva (aust og vest) (LVO i sørvest)	159
7.49.12	Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva vest (LVO i sørvest).....	159
7.49.13	Stranda: Geirangerfjorden: Gjøravika (LVO i sørvest)	160
7.50	STRANDA: GEIRANGER - VESTERÅSDALEN: LØSTA-VESTERÅSFONNA (BEITA SNØRASENGER).....	160
7.51	STRANDA: GEIRANGER: VESTERÅS (LVO LENGST NORD).....	161
7.51.1	Stranda: Geiranger: Vesterås: Tuftene	162
7.52	STRANDA: GEIRANGER - VESTERÅSDALEN: STORSÆTRA	163
7.53	STRANDA: GEIRANGER - VESTERÅSDALEN: VESTERÅSSÆTRA.....	164
1.1	STRANDA: GEIRANGER - VESTERÅSDALEN: VESTERÅSDALEN (BEITA SNØRASENGER)	164
7.54	STRANDA: GEIRANGER SØR: HOLEBAKK (DELVIS I LVO)	166
7.55	STRANDA: GEIRANGER SØR: VINSÅSSÆTRA	167
7.56	STRANDA: GEIRANGER SØR: VINSÅSSKREDENE (BEITA SNØRASENGER)	168
7.57	STRANDA: GEIRANGER SØR: FLYDALSSÆTRA.....	168
7.58	STRANDA: GEIRANGER SØR: KVANNDALSSÆTRA.....	169

1 Innleiing

1.1 Bakgrunn

1.1.1 Oppretting av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde

Geiranger-Herdalen landskapsvernområde vart oppretta i 2004 (Anonym 2004) etter ein prosess dei føregåande åra (m.a. St.meld. nr. 62 (1991-92), Gaarder m.fl. 2001, Betten & Hovde 2003).

Landskapsvernområdet dekkjer eit areal på ca. 498 km². Grensene for landskapsvernområdet går fram av kart i målestokk 1:50 000, datert Klima- og miljødepartementet februar 2015 (jf. figur 1).

Føremålet med opprettinga av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde (§2 i forskrifta, jf. Anonym 2004) er å:

- «Ta vare på eit særprega og vakkert fjord- og fjellandskap med eit rikt og variert plante- og dyreliv.
- Ta vare på viktige kulturlandskap der fjordgardar, sætermiljø og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart.
- Ta vare på geologiske førekomstar og landskapsformer.»

Bevaring av plante- og dyrelivet og av kulturlandskapet er tydeleg framheva her. Biologiske undersøkingar av kulturlandskapet innanfor dagens verneområde starta lenge før opprettinga av landskapsvernområdet. Kulturlandskapet i området har lenge vore i fokus av kulturhistoriske årsaker, dels på grunn av dei såkalla hyllegardane i lisdene langs fjordane og dalane - omgjevne av dramatisk og spektakulært landskap. Tidlege samanstillingar av kulturhistorisk art var t.d. Lillebø m.fl. (1949), Ansok (1970, 1973), Karbø m.fl. (1972), og seinare t.d. Bruaset (1991), Flydal (1996) og Døving (1997, om Herdalen).

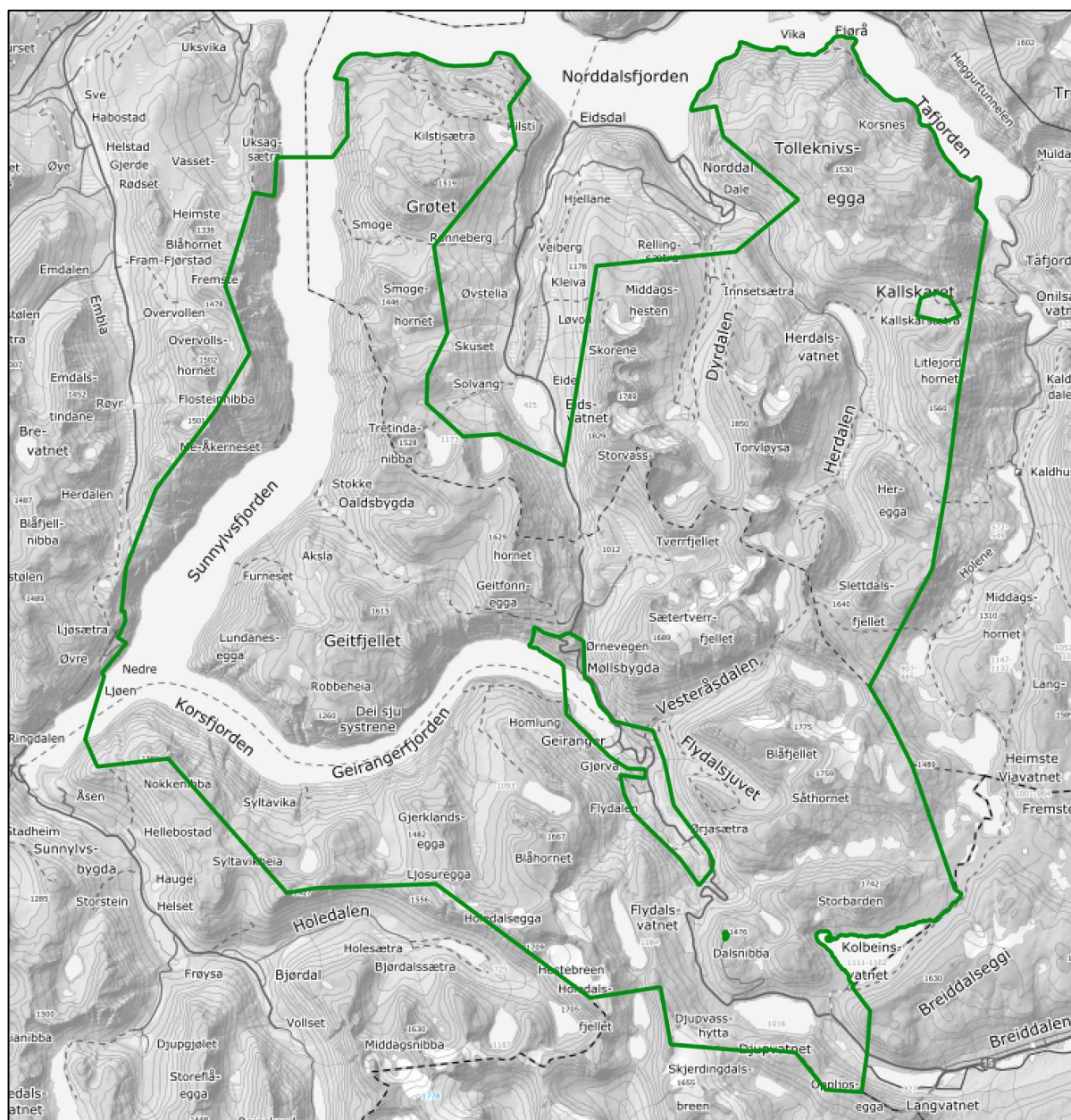
1.1.2 Oppretting av verdsarv-område

Parallelt med (og dels integrert med) opprettinga av Geiranger-Herdalen LVO føregjekk ein beslektet prosess: «Vestnorsk fjordlandskap» vart i 2005 innskrive på UNESCO si verdsarvliste (etter forarbeid av t.d. Nordisk Ministerråd 1996). Verdsarvområdet består av to delområde;

Geirangerfjordområdet og Nærøyfjordområdet. Vi siterer her frå UNESCO si grunngjeving (https://no.wikipedia.org/wiki/Vestnorsk_fjordlandskap#Geirangerfjordom%C3%A5det):

«Vestnorsk fjordlandskap er klassiske, framifrå velutvikla fjordar, og vert rekna for å vere typelokalitet for fjordlandskap i verda. Storleiken og kvaliteten på desse fjordane kan samanliknast med andre fjordar på Verdsarvlista, og dei utmerkjer seg med sine klimatiske og geologiske tilhøve. Området syner alle element av landformer knytt til dei indre delane av to av dei lengste og djupaste fjordane i verda.»

Dei norske verneformene landskapsvernområde og naturreservat dekkjer krava UNESCO stiller til sikring av verdsarv. I verdsarv-samanheng omfattar Geirangerfjordområdet m. a. Geiranger-Herdalen Landskapsvernområde, samt Hyskjett naturreservat (edellauvskog) og Kallskardet naturreservat (geologi). Dei to siste vert ikkje vidare omtala i denne rapporten. I tillegg til desse verna areala omfattar delområdet også sjølve fjorden i Tafjorden og dei bebygde områda i Geiranger. Den innte delen av Tafjorden og Geirangerbygda (som ikkje har nasjonalt vern etter naturvernlova) vart inkludert for å få ei samanhengande yttergrense rundt delområdet og på grunn av dei geologiske og landskapsmessige verdiane. I områda som ikkje er verna etter naturvernlova vert bygging og annan aktivitet regulert etter kommunale planer.

Figur 1 Kart over Geiranger-Herdalen Landskapsvernområde. Eit område rundt Geiranger er ikkje inkludert i verneområdet, det same gjeld Kallskaret, som er naturreservat, og utsiktsområdet på Dalsnibba.

1.2 Føremål

Føremålet med denne rapporten er å samanstill kunnskapsstatus om kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen LVO som grunnlag for prioritering av vidare skjøtsel og ei revidert forvaltningsplan.

2 Materiale og metode

Resultata i rapporten er delt i fleire hovudbolkar. Første del er ein gjennomgang av tidlegare undersøkingar med relevans for naturtypar og artar i kulturlandskapet. Neste kapittel tek for seg naturtypar etter DN-handbok 13. Så langt finst det ingen lokalitetar kartlagde etter Miljødirektoratet sin instruks (sjå t.d. Miljødirektoratet 2022b). Men det finst data frå såkalla basiskartlegging i 2020 og 2022. Dette er ei naturtypekartlegging gjort etter NiN (Natur i Norge 2.1, sjå Hansen m.fl. 2021, Lorentzen 2023 og Naturbase), men utan områdeskiltring, verdisetting/kvalitetsvurdering, og vurdering av skjøtselsbehov. Neste del omhandlar artsmangfald knytt til kulturlandskapet. Siste del omhandlar ei analyse av kva som vantar i kunnskapen om naturtypar og artar, hovudutfordringar, og omtale/vurdering av ulike forvaltningsområde.

2.1 Tidlegare undersøkingar

Det er gjort ein brei gjennomgang av eksisterande kjelder til (særleg biologisk) kunnskap om kulturlandskapet, heilt frå 1970-talet til i dag. Det er også nytta eldre historiske kjelder. Kjeldene er omtala kort i kronologisk rekkjefølgje i eit eige avsnitt, og nokre av kjeldene er også nytta seinare til skildring av delområda, og i vedlegget.

2.2 Naturtypar og artsmangfald

I denne delen vert det lagt vekt på å få ei samanstilling av kunnskapsstatus for Geiranger-Herdalen LVO, med gjennomgang av eksisterande data. For å kartlegge naturmangfaldet er det derfor viktig å sjå på naturtypar, men også på artsmangfaldet. Raudlista naturtypar er behandla etter raudlista for naturtypar (Artsdatabanken 2018b).

I Geiranger-Herdalen LVO omfattar kulturlandskapet naturbeitemark (semi-naturleg eng som blir beita), slåttemark (semi-naturleg eng som blir slått), boreal hei, og såvidt også semi-naturleg myr (slåtte- og beitemyr).

For identifikasjon, kvalitetsvurdering og ikkje minst verdivurdering av naturtypar er det viktig å nytta kunnskap om artsmangfaldet. Her har vi velt eit særleg fokus på sjeldne og truga artar, men også nokre andre interessante artar/artsgrupper. Beitemarkssopp er ei av gruppene som er av særleg interesse. Også karplantar er viktige for identifikasjon av ein del naturtypar. Raudlista for artar 2021 er nytta (Artsdatabanken 2021) og framande artar er omtala etter Artsdatabanken (2018a).

Hovudutfordringane knytt til bevaring av naturmangfaldet vert kartlagt og beskrive. Denne informasjonen vil vera eit viktig grunnlag i den generelle forvaltninga av Geiranger-Herdalen LVO, men også vera ein del av grunnlaget for utarbeiding av skjøtselsråd og tiltak.

2.3 Skildring av delområde

For å letta oversikta har vi presentert kulturlandskapet i 10 delområde med kart og skildringar. Dette vil gje ei grei geografisk oversikt over kulturlandskapsverdiane.

2.4 Status, kunnskapsbehov, uvisse og utfordringar

Hovudutfordringane knytt til kulturlandskapet vert kort diskutert som grunnlag for eventuelle seinare skjøtelsesplaner/forvaltningsplan.

Gjennom kartlegging, registrering og verdivurdering av naturmangfaldet er det viktig å gjera greie for eventuell uvisse. Særleg vil det vera viktig å vurdere uvisse knytt til registrering og verdivurdering av naturtypar og artar. Slik uvisse blir skildra og inkludert i rapporten i eige kapittel.

2.5 Vedlegg: områdeskildringar

Sidan det finst områdeskildringar av ulike slag og formål, dels med vekt på heilskaplege kulturlandskapsverdiar (Norderhaug m.fl. 2004), og dels med vekt på naturverdiar (DN-handbok nr. 13), har ein samla dei fleste slike skildringar i eit vedlegg, sorterte geografisk. Faktaarka etter DN-handbok nr. 13 er særleg basert på Holten & Grimstad (2000a, 2000b), Gaarder m. fl. (2001), delvis Norderhaug m.fl. (2004), Jordal (2011), Langmo & Oldervik (2016) og einskilde andre kjelder som er oppgjeve. Norderhaug m.fl. (2004) skildra dei fleste opne kulturlandskap uansett om det finst semi-naturleg eng eller anna type natur som har biologisk verdi og som skal registrerast i Naturbase – eller ikkje. Desse faktaarka er likevel tatt med m.a. fordi dei har med ein del historiske kjelder, og diverse verdivurderingar, og kan også forklara kvifor det evt. *ikkje* er registrert naturtypelokalitetar på staden.

3 Resultat

3.1 Gjennomgang av kjelder

Nedanfor er det referert ein del rapportar mm. som inneheld relevante data om naturen i kulturlandskapet i landskapsvernområdet med tilgrensande område. Kjeldene er referert i kronologisk rekkefølge.

Lystad (1978): Studentoppgåve om vegetasjonskartlegging i Oaldsbygda ved Norges Landbrukshøgskole.

Skogen & Huseby (1981): Flora og vegetasjon ved Vesteråsvassdraget - denne vart berre eit handskrive manus som aldri vart til ein fullført rapport, og har vore utilgjengeleg for oss. Likevel finst nokre herbariebelegg av interessante planter som vart funne i desse undersøkingane. Dette er ein av mange rapportar på 1970- og 80-talet om naturen i nedbørsfeltet til ulike vassdrag, som t.d. kunne vere aktuelle som grunnlag for vedtak om kraftutbygging eller ikkje.

Rekdal (1983): Vesteråsvassdraget med vegetasjonskart, laga med sikte på forvaltning av beite for landbruksformål.

Asdøl m.fl. (1991): Skjøtselsplan for Møll og Grande nord for Geiranger sentrum, ei studentoppgåve frå eit område som stort sett ligg utanfor landskapsvernområdet (men innanfor verdsarvområdet). Ei nyare plan er laga seinare for dette området: Bele & Norderhaug (2008) som også stort sett fell utanfor landskapsvernområdet, men innanfor verdsarvområdet. Sistnemnde nemner såvidt Møllsætra og Stegane aust for elva (ved geitefjøsset), som begge ligg innanfor LVO.

I perioden 1992-1994 (-95) føregjekk eit stort nasjonalt prosjekt kalla Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Rapporten frå Møre og Romsdal (Aksdal 1994) omtalar Geirangerfjordområdet (område 11, Geirangerfjorden omlag frå Furnes/Tynnbjørgane til og med Geirangerbygda). Året etter kom eit supplement, Beyer & Jordal (1995) som også omtalar Herdalen-Norddal (område 22) dvs. både Herdalen og Dalsbygda ned til fjorden. I den nasjonale rapporten (Iversen m.fl. 1994) er og Geiranger-området nemnt.

Stoknes, S., 1995: Dette er ei avhandling som handlar om sætrane i Norddal. Det er først og fremst ei kulturhistorisk registrering og forslag til forvaltningsstrategi. Her er m.a. omtale av Herdalssetrene og andre setre i Fjord (Norddal) sin del av landskapsvernområdet.

Jordal & Gaarder (1995, 1997, 1998): Etter Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap (1992-94, sjå ovanfor) såg Fylkesmannen i Møre og Romsdal nytten av vidare kunnskapsoppbygging basert på biologiske undersøkingar i kulturlandskapet. Desse undersøkingane har biologiske data frå mange lokalitetar. Jordal & Gaarder (1995) skildrar Gjørva, Humlungsætra, Skageflå og Indreidsdalen. Jordal & Gaarder (1997) omtalar Herdalssetrene, Botnen og Indreidsdalen. Jordal & Gaarder (1998) omtalar Osvika, Kastet, Kastesætra, Korsnes, Korsneslia, Kaldskarstølen i Herdalen, Rellingsætra og Innsetsætra i Dyrdalen, Kilstisætra, Verpesdalen, Verpesdalssætra og Skrenakken.

Som ei følge av Konvensjonen om biologisk mangfald (Rio de Janeiro, 1993) vart det utarbeidd ein nasjonal metodikk for kartlegging av naturtypar (Direktoratet for naturforvaltning 1999), den første utgåva av den såkalla DN-handbok nr. 13. Dermed starta mange kommunale kartleggingsprosjekt som omfatta både kulturlandskap og andre naturtypar. Holtan & Grimstad (2000a) leverte ein rapport om Stranda kommune. Holtan & Grimstad (2000b) laga ein tilsvarande for Norddal kommune. I rapporten frå Stranda finst skildringar av ei rekkje kulturlandskapsområde m.a. Bringa aust og vest for elva, Haugset, Humlungsætra, Horvadrage-Megardsplassen, Hyskjett, Kvanndalssætra, Ljøvika-Hammaren, Nedre Ljøen, Tynnbjørgane-Åkernes, Vinsåssætra og

Vinsåsskredene. I rapporten frå Norddal m.a.: Botnen i Herdalen, Rellingsætra i Dyr dalen, Kilstisætra, Herdalssetrene, Indreidsdalen og Kvennhusneset.

Melby & Gaarder (2001a) leverte ein vassdragsrapport om Geirangerelva sitt nedslagsfelt, og Melby & Gaarder (2001b) ein tilsvarande om Norddalsvassdraget. Desse oppsummerte nokså kort dei biologiske verdiane i nedslagsfelta, men tilførte lite nytt om kulturlandskapet (dei baserte seg delvis på eksisterande kunnskap).

Gaarder m. fl. (2001) var ei undersøking av naturverdiane i det planlagte Geiranger-Herdalen LVO, og omtalar mykje av dei same kulturlandskapslokalitetane som Jordal & Gaarder (1995, 1997, 1998) og Holtan & Grimstad (2000a, 2000b), og skildra dessutan Vesterås (mesteparten er utanfor LVO).

I åra 2001-2003 vart det utført undersøkingar av kulturlandskap i heile Storfjord-området, det såkalla Storfjordprosjektet, finansiert og styrt av Landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal (Norderhaug m. fl. 2004). Dette prosjektet brukte ein noko uklår definisjon på kva kulturlandskap som skulle registrerast, og det vart registrert både bygningsmiljø, fulldyrka mark, semi-naturleg eng, og både intakt og delvis noko attgroande og attgrodd mark. Det var difor litt krevjande å konvertera desse resultat til naturtypeskiltringar etter DN-handbok nr. 13. Dette vart m.a. gjort av Jordal (2011, sjå nedanfor). Det vart samla mykje data m.a. om dei fleste hyllegardane, for mange lokalitetar til å ramsa dei opp her.

Jordal (2007a) samanstilte kunnskapen om slåttemarkar i fylket, dermed også dei som var i Stranda og Norddal, m.a. Nedre Ljøen like utanfor LVO. Jordal (2007b) var ei supplering av Naturbase for fleire deler av fylket. Av interesse her er m.a. to små lokalitetar i Oaldsbygda (Seljeflot og ved Seljeflotnaustet) som var nye.

Reisz (2008): Dette er ei forvaltningsplan for kulturlandskapet i verdsarvområda, der Geiranger-Herdalen LVO var ein del av Vestnorsk fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden, og slik ein del av Verdsarv-området i Stranda/Norddal.

Som følge av metodiske ulikskapar mellom Norderhaug m.fl. (2004) og DN-handbok nr. 13, gjorde Jordal (2011) supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet etter DN-handbok 13 (2007-versjonen) i Norddal og Stranda i åra 2009-2010. Her vart ei rekkje (>160) lokalitetar frå Storfjordprosjektet oppsøkt på nytt, pluss at ein prøvde å få inn nye lokalitetar som ikkje var undersøkt frå før. Også i denne samanhengen vart det for mange lokalitetar til å ramsa dei opp her. Dette er derfor ei viktig kjelde. Totalt er 133 kulturlandskapslokalitetar skildra, og ca. 30 vart forkasta, dvs. ikkje skildra, men ein del av lokalitetane ligg utanfor Geiranger-Herdalen LVO.

Etter ei revidering av DN-handbok nr. 13 i 2007 vart det utført supplerande kartleggingar av Holtan (2011a) i Norddal (ingen nye kulturlandskapslokalitetar) og Holtan (2011b) i Stranda. I denne siste kjelda er områda aust og vest for elva i Bringa skildra, dels som rik edellauvskog og dels som sørvendt berg og rasmak, men med kulturlandskapselement.

I 2015 vart det utført ein kvalitetssikring og oppdatering av kunnskapen om 23 kulturlandskapslokalitetar i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde (Langmo & Oldervik 2016). Mange av dei lokalitetane med gamle/ufullstendige data som var aktuelle å skjøtta i framtida vart oppsøkte og fekk ei oppdatert skildring og verdisetting i denne rapporten. Følgjande vart undersøkte: Herdalssætra, Botnen, Haugset, Kilstisætra, Knivsflå, Oaldsbygda, Vesterås dalen, Kallskardstølen, Kastet, Kastesætra, Korsneset, Korsneslia, Kvanndalssætra, Maråk nord, Osvik, Skageflå, Skrenakken, Storsætra, Verpesdalen, Verpesdalssætra og Vinsåsætra.

Jordal (2018a) laga ein skjøtselsplan for ei slåttemark på Knivsflå (registrert av Langmo & Oldervik 2016), og fekk da også betre kunnskap om eit større område ved Knivsflå med befaringsaman med m.a. Odd og Ingvald Knivsflå. Fleire enger nedanfor br.nr. 1 vil truleg få eit auka mangfald etter eventuell restaurering.

Jordal (2018b) gjennomførte ei kartlegging av framande artar innanfor og inntil landskapsvernområdet. I dette prosjektet vart særleg dei framande treslaga, slik som platanlønn og vestamerikansk hemlokk, stadfesta på kart og vart tilgjengelege i Artskart. Dette har ført til tiltak i etterkant.

Jordal (2020a) gjennomførte ei spesialkartlegging av stor bloddråpesvermar (sterkt truga - EN på raudlista), som er knytt til blomsterenger i kulturlandskapet og rasmarkene i Geirangerfjorden. Viktige lokalitetar i landskapsvernområdet var. m.a. Maråkstranda, Grandefonna, geitebeitet aust for Grandeelva (Stegane mm.) og eit ope område ved den gamle plassen i Hyskjat.

Jordal (2020b, 2021) gjennomførte ei spesialkartlegging av sunnmørsmarikåpe langs fossar og vassdrag særleg i Herdalen, men og i Dyr dalen, og passerte under arbeidet gjennom diverse kulturlandskapsområde - og fekk dermed supplert kjennskapen til kulturlandskapet i desse dalane.

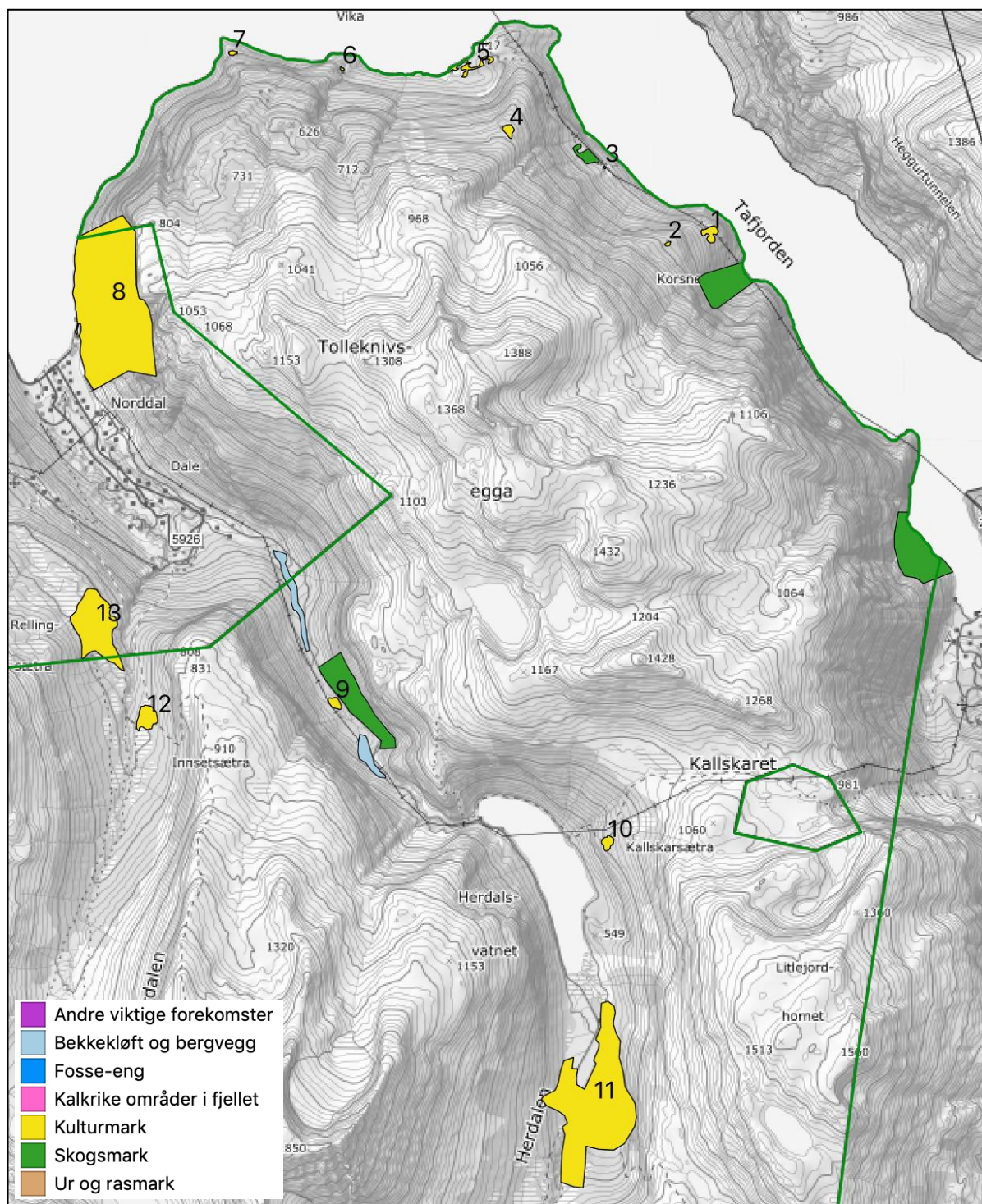
Hanssen m. fl. (2021) er ein rapport frå såkalla basiskartlegging som inkluderer tre område innanfor Geiranger-Herdalen LVO i 2020, to område i Herdalen (frå Herdalsvatnet nord til verneområdegrensa, og Nøre Herdalselva med nærområde), og eit i høgareliggjande område ved Flydalen sør i Geiranger. Dei kartla her naturtypar etter NiN (Natur i Norge 2.1), m.a. semi-naturleg eng og boreal hei. Basiskartlegging vert årleg lyst ut av Miljødirektoratet i ulike verneområde. Kartlegginga er ein rein NiN-kartlegging, men den er tilpassa formålet, mellom anna for å auke framdrifta. Ei ulempe med denne kartlegginga er at ein ikkje skildrar eller kvalitetsvurderer områda, eller nemner skjøtelseshov, dei vert berre karakterisert av ei rekkje kodar som må omsettast til meir forståelege eigenskapar, t.d. attgroingstilstand og tresjiktdekning. I tillegg er det i denne registreringa tatt bilete av alle polygon (lokalitetar) som også er tilgjengelege i Naturbase.

Lorentzen m.fl. (2023) er ein tilsvarande rapport frå basiskartlegging i verneområde i Møre og Romsdal som inkluderer tre område innanfor Geiranger-Herdalen LVO i 2022, nemleg Nedre Ljøen, Storseterfossen/Vesterås dalen og Dyr dalen. Dei kartla her naturtypar etter NiN (Natur i Norge 2.1), m.a. semi-naturleg eng og boreal hei, sjå vidare omtale av metoden ovanfor. NiN-kartlagte område er omtala i kapittel 3.3.

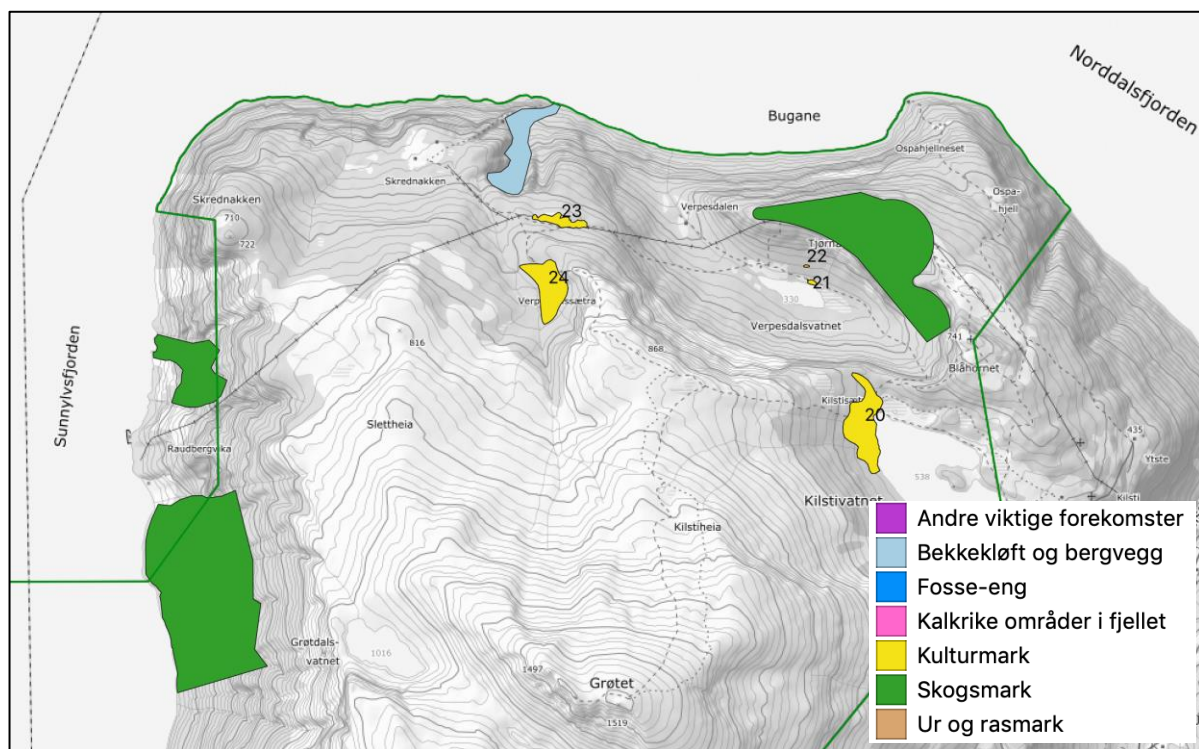
3.2 Naturtypar etter DN-handbok 13

Denne metodikken vart etablert i 1999 (Direktoratet for naturforvaltning 1999), og gjennomgjekk revisjonar i 2007 og 2014-15 (Miljødirektoratet 2015). Kva versjon av metodikken som er nytta vil ein sjå av siste dato lokaliteten er undersøkt (sjå Tabell 1 for kulturmarkslokalitetar). Alle lokalitetar som er registrert etter denne metodikken innanfor Geiranger-Herdalen LVO finst i Figur 2 til Figur 4, og lokalitetsskiltringar er tatt med i vedlegget.

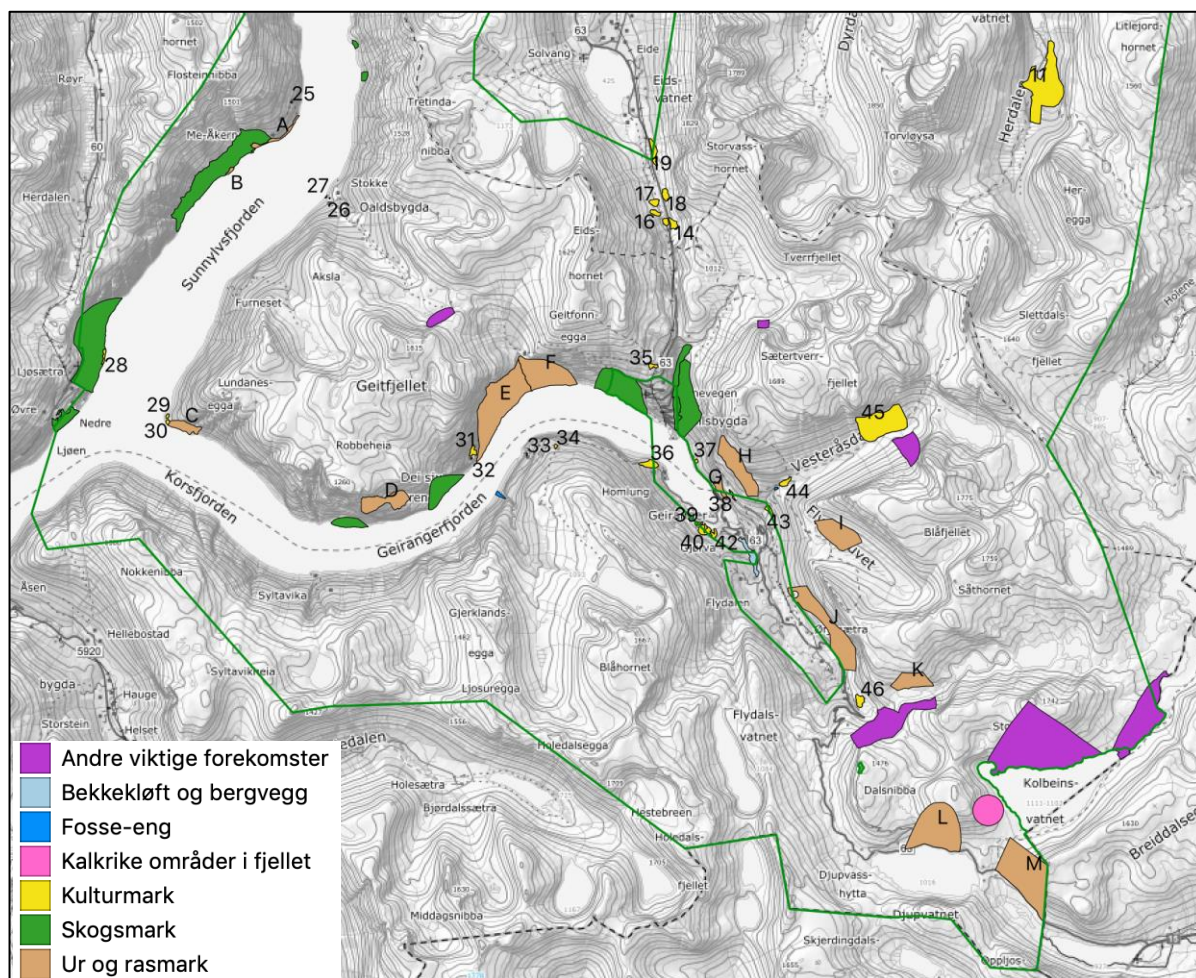
I denne rapporten er det kulturmarkslokalitetane som er fokuset. Av dei 46 kulturmarkslokalitetane er det snakk om 37 naturbeitemarker på til saman 2312 dekar, 4 slåttemarkar på til saman 22 dekar, ei slåttemyr på 16 dekar, to lokalitetar med hagemark på til saman 1062 dekar og ein lokalitet med store gamle tre som omfattar to styva, innhole almer. I tillegg har vi tatt med sørvendte berg og rasmarkar som kulturmark sidan desse har vore beitt og dels også slått i lange tider. Etter NiN er desse delvis rasmarksenger, og det er kjent at mange av desse har vore utsett for kulturpåverknad som gjer dei beslekta med semi-naturlege enger.

Figur 2 Kartet viser alle naturtypelokaliteter etter DN-handbok 13 registrert innanfor nordaustlige del av Geiranger-Herdalen LVO, med fargekode etter 7 kategoriar. Kulturmarkslokaliteter (gule) har fått nummer, og lokaliteter med ur og rasmark (brune) har fått bokstavar, same som i Tabell 1.

Figur 3 Kartet viser alle naturtypelokaliteter etter DN-handbok 13 registrert innanfor nordvestlige del av Geiranger-Herdalen LVO, med fargekode etter 7 kategoriar. Kulturmarkslokaliteter (gule) har fått nummer, og lokaliteter med ur og rasmark (brune) har fått bokstavar, same som i Tabell 1.

Figur 4 Kartet viser alle naturtypelokaliteter etter DN-handbok 13 registrert innanfor sørleg del av Geiranger-Herdalen LVO, med fargekode etter 7 kategoriar. Kulturmarkslokaliteter (gule) har fått nummer, og lokalitetar med ur og rasmark (brune) har fått bokstavar, same som i Tabell 1. Merk at det finst ein del lokalitetar (særleg kulturmark) i Geirangerbygda utanfor verneområdet, som ikkje er med her. Sjå også meir detaljerte kart under omtale av delområda.

Tabell 1 Alle kulturmarkslokalitetar etter DN-handbok 13 innanfor Geiranger-Herdalen LVO. Kart-ID viser til tala (for kulturmark) og bokstavane (for ur og rasmark) i Figur 2 til Figur 4.

Kart-ID	Naturbase-ID	Områdenamn	Naturtype	Verdi	Dato registrering
1	BN00008424	Korsneset	Naturbeitemark	C	06.09.2015
2	BN00008425	Korsneslia	Naturbeitemark	B	06.09.2015
3	BN00110638	Kastet I	Store gamle tre	C	05.09.2015
4	BN00008417	Kastesætra	Naturbeitemark	C	05.09.2015
5	BN00008414	Osvik	Naturbeitemark	C	05.09.2015
6	BN00069260	Norddalsfjorden: Kvernhusnes	Naturbeitemark	C	09.08.2001
7	BN00069282	Norddalsfjorden: Vindsnes	Naturbeitemark	B	09.08.2001
8	BN00070121	Norddal: Norddal	Hagemark	A	14.06.2010
9	BN00008445	Botnen	Naturbeitemark	A	09.07.2015
10	BN00008448	Kallskarstølen	Naturbeitemark	C	09.07.2015

Kart-ID	Naturbase-ID	Områdenamn	Naturtype	Verdi	Dato registrering
11	BN00008453	Herdalssetrene	Naturbeitemark	A	09.07.2015
12	BN00008446	Innsetsætra	Naturbeitemark	C	21.08.1997
13	BN00069354	Dyrdalen: Rellingsætra	Naturbeitemark	A	19.07.2010
14	BN00069247	Indreidsdalen: Hesjedalen	Naturbeitemark	B	09.09.2010
15	BN00069249	Indreidsdalen: Indresætra	Naturbeitemark	C	09.09.2010
16	BN00069250	Indreidsdalen: Indresætra nordvest	Naturbeitemark	C	21.07.2010
17	BN00069246	Indreidsdalen: Hellemyrane vest	Naturbeitemark	C	09.09.2010
18	BN00069244	Indreidsdalen: Hegrehamrane nord	Naturbeitemark	B	09.09.2010
19	BN00069261	Indreidsdalen: Ljåsteinberga	Naturbeitemark	B	09.09.2010
20	BN00008426	Kiltisætra	Naturbeitemark	B	07.09.2015
21	BN00008419	Verpesdalen	Naturbeitemark	C	06.09.2015
22	BN00110641	Verpesdalen; Paradis	Slåttemark	C	06.09.2015
23	BN00110639	Breimyra	Slåttemyr	C	06.09.2015
24	BN00008422	Verpesdalssætra	Naturbeitemark	C	07.09.2015
25	BN00069352	Sunnylvsfjorden: Ytste Åkernes	Naturbeitemark	C	13.08.2001
26	BN00038806	Oaldsbygda: Seljeflot	Naturbeitemark	B	08.09.2015
27	BN00038805	Oaldsbygda: ved Seljeflotnaustet.	Naturbeitemark	B	08.09.2015
28	BN00069360	Sunnylvsfjorden: Ljøvikhammaren-Ljøvikskjeret	Naturbeitemark	B	13.08.2001
29	BN00069333	Sunnylvsfjorden: Lundanes	Hagemark	C	16.06.2010
30	BN00069334	Sunnylvsfjorden: Lundanes, Halsen	Naturbeitemark	B	16.06.2010
31	BN00110637	Geirangerfjorden: Nord for Knivsflå	Haustingsskog	B	05.09.2015
32	BN00069325	Geirangerfjorden: Knivsflå	Slåttemark	B	09.07.2015
33	BN00008355	Geiranger: Skageflå	Slåttemark	B	07.07.2015
34	BN00069324	Geiranger: Humlungætra	Naturbeitemark	C	11.08.2010
35	BN00008348	Geiranger: Haugset	Naturbeitemark	C	07.07.2015
36	BN00069342	Geiranger: Humlung: Skjorabakkane	Naturbeitemark	C	11.08.2010
37	BN00069312	Geiranger: Grandestranda	Naturbeitemark	C	21.07.2010
38	BN00069347	Geiranger: Vesterås: Tuftene	Naturbeitemark	B	10.08.2010
39	BN00069311	Geiranger: Gjøravavika	Naturbeitemark	B	08.09.2010
40	BN00008364	Geiranger: Gjørva (aust og vest)	Naturbeitemark	C	15.09.1994

Kart-ID	Naturbase-ID	Områdenamn	Naturtype	Verdi	Dato registrering
41	BN00069361	Geiranger: Gjørva vest	Naturbeitemark	B	08.09.2010
42	BN00069362	Geiranger: Gjørva: Høgebakkane	Naturbeitemark	B	08.09.2010
43	BN00069321	Geiranger: Holebakk	Slåttemark	B	04.07.2013
44	BN00008357	Geiranger: Storsætra	Naturbeitemark	B	08.07.2015
45	BN00069351	Geiranger: Vesteråsdaalen	Naturbeitemark	B	08.07.2015
46	BN00008373	Geiranger: Kvanndalssætra	Naturbeitemark	B	08.07.2015
A	BN00069358	Sunnylvsfjorden: Åkernesodden-Flostefonna	Ur og rasmark	A	13.08.2001
B	BN00069359	Sunnylvsfjorden: Inste Åkernes	Ur og rasmark	B	16.06.2010
C	BN00069336	Geirangerfjorden: Matvika	Ur og rasmark	A	10.08.2010
D	BN00008359	Horvadraget-Megardsplassen	Ur og rasmark	A	22.07.2000
E	BN00008347	Geirangerfjorden: Bringa vest for elva	Ur og rasmark	A	10.08.2010
F	BN00008344	Geirangerfjorden: Bringa aust for elva	Ur og rasmark	A	13.09.2003
G	BN00069353	Geiranger: Maråk nord	Ur og rasmark	A	01.05.2015
H	BN00008353	Løsta og Vesteråsfonna	Ur og rasmark	A	29.06.2000
I	BN00008362	Grinddalen	Ur og rasmark	B	01.08.2000
J	BN00008384	Vinsåsskredene	Ur og rasmark	A	29.06.2000
K	BN00008370	Djupdalen	Ur og rasmark	C	17.08.2000
L	BN00008380	Djupvatnet	Ur og rasmark	C	01.01.1971
M	BN00008381	Stavbrekka	Ur og rasmark	A	01.01.1978

3.2.1 Semi-naturleg eng

Semi-naturleg eng omfattar eng som i nyare tid ikkje har vore pløgd eller gjødsla, og som er skapt og vedlikehalden av beiting eller slått. Typane er grundig skildra av ulike kjelder som Miljødirektoratet (2015; DN-handbok nr. 13), Miljødirektoratet (2022b) mm.

Semi-naturleg eng i Geiranger-Herdalen LVO er først og fremst naturbeitemark, helst i sæterdalane eller i tilknytning til gardsbruk. Slåttemark er berre registrert på Knivsflå, Skageflå, Verpesdalen og Holebakk.

3.2.2 Boreal hei

Geiranger-Herdalen LVO har ein del hei under skoggrensa, denne kallast boreal hei. Denne naturtypen er skapt av skogrydding og beiting, men er mange stader også påverka av snøras som held skogen vekk. Etter DN-handbok 13 er det berre intermediære heier eller rikare som skal kartleggast. Det meste av den boreale heia i Geiranger-Herdalen LVO er nok fattig, men det finst også ein del intermediær hei, noko som kjem betre fram gjennom Basiskartlegginga, sjå kapittel 3.3.

3.2.3 Semi-naturleg myr

Geiranger-Herdalen LVO har også ein del myr. Det meste er kalkfattig jordvassmyr. Myr som er vesentleg påverka av slått eller beiting, utan å vere grøfta eller utsett for anna påverknad, reknast som semi-naturleg myr. I Geiranger Herdalen LVO er det berre registrert éi slåttemyr etter DN-handbok 13 (men fleire i basiskartlegginga, sjå denne), Breimyra som ligg på sørsida av Norddalsfjorden (lokalitet 23 i Tabell 1). Naturtypen er heilt klart underregistrert, då slike lokalitetar gjerne ikkje har vore prioritert for kartlegging, og fordi hevden gjerne er avslutta for lenge sidan, slik at det kan vere vanskeleg å kjenne att områda som slåttemyr.

3.3 Naturtypar etter NiN (basiskartlegging 2020 og 2022)

Kartlegging av naturtypar i verneområde føregår etter ein metode som kallast basiskartlegging (https://nedlasting.miljodirektoratet.no/nin_instrukser/Basiskart_Oppdrag_2020.pdf). I 2020 og 2022 vart det gjennomført basiskartlegging i Geiranger-Herdalen LVO (Hanssen m. fl. 2021, Lorentzen m.fl. 2023). I 2020 vart kartlegginga gjennomført i dei tre delområda Flydalen-Flydalsvatnet, Nørdre Herdalen og Herdalsvatnet-Rindane, fordelt på henholdsvis 3547, 822 og 1095 dekar, 1380, 109 og 244 polygon inkludert dublettar, og 683, 74 og 181 polygon om ein ikkje tel med dublettar (på grunn av samansette polygon). I 2022 vart kartlegginga gjennomført i dei tre delområda Nedre Ljøen, Dyrdaalen og Storseterfossen, fordelt på henholdsvis 236, 4229 og 1643 dekar, 17, 206 og 90 polygon inkludert dublettar og 15, 170, og 70 polygon om ein ikkje tel med dublettar (på grunn av samansette polygon). Resultata frå desse kartleggingane er framstilt i Figur 5, Figur 8, Figur 11, Figur 14, Figur 17 og Figur 20 med fargekoder som viser kva hovudsystem/type dei tilhøyrer. Av desse har vi silt ut til saman 170 polygon som er knytt til kulturlandskapet (sjå Tabell 2). Merk at dette også inkluderer samansette polygon (inkluderer dublettar). Dersom ein ikkje reknar med dublettane, blir det 147 område med kulturmark. Faktaark for dei registrerte naturtypane kan hentast frå Naturbase (Miljødirektoratet 2022a), men vi har samanstillt noko av dette her for oversikta si skuld.

Størstedelen av arealet tilhøyrande kulturlandskap er boreal hei på ca. 1968 dekar (inkluderer berre relevant del av polygon i samansette områder), noko som i alt utgjer ca. 79 % av den registrerte kulturmarka (totalt 2481 dekar). Elles er det ein del semi-naturleg eng under skoggrensa, med et areal på ca. 511 dekar, tilsvarande ca. 21 % av arealet av den registrerte kulturmarka. Det meste av dette, ca. 399 dekar og ca 78 % av den semi-naturlege enga, har mindre hevdpreg, som typisk omfattar tresett naturbeitemark, eller hagemark/beiteskog. Resten er naturbeitemark med klart hevdpreg, som typisk omfattar open naturbeitemark/slåttemark (men her er det først og fremst snakk om naturbeitemark), noko delvis prega av oppgjødsling. Det er også to lokalitetar med semi-naturleg myr, ca. 5,8 dekar fordelt på eit polygon i Herdalsvatnet-Rindane, eit polygon i Flydalen-Flydalsvatnet og to polygon i Dyrdaalen. Eit polygon med semi-naturleg våteng er registrert i Dyrdaalen. Desse utgjer under 1 % av arealet av den registrerte kulturmarka.

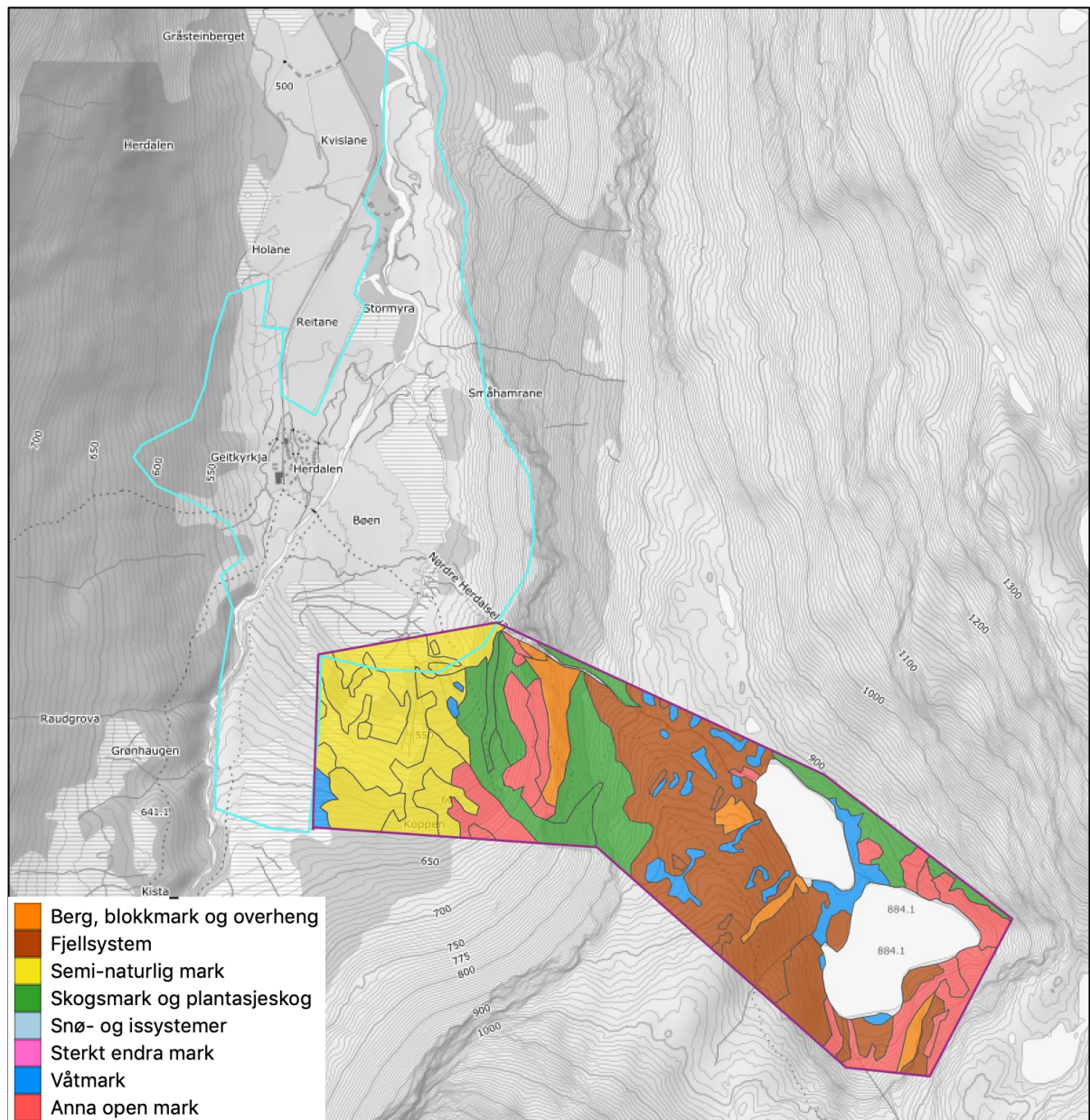
Totalt 1968 dekar boreal hei er registrert. Det meste av den boreale heia er fattig, med ca. 1437,5 dekar, som utgjer 73 % av den boreale heia. Ganske mykje av den boreale heia er også intermediær frisk hei eller lynghei, med 23 %, medan berre ca 3 % er intermediær kjeldepåverka boreal frisk hei. Berre 0,7 % er kalkrik kjeldepåverka boreal frisk hei. Totalt 507 dekar semi-naturleg eng er registrert. Den semi-naturlege enga er i all hovudsak intermediær, med 69 % (348 dekar). Svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg utgjer ca. 17 % (85 dekar), mens det av kalkfattig eng utgjer ca. 12 % (74 dekar). Alle dei fire polygona med semi-naturleg myr er kalkfattig, og den registrerte våtmarka er intermediær. Dette er framstilt i Figur 7, Figur 10, Figur 13, Figur 16, Figur 19 og Figur 22 (der den «beste» delen av mosaikken blir styrande for fargen i kartet).

Av den boreale heia er 656 dekar og 33 % i sein gjenvekstsuksesjonsfase (nokså attgrodd), 973 dekar og 49 % i tidleg gjenvekstsuksesjonsfase (i attgroing), og 339 dekar og 17 % er intakt. Det

meste av den boreale heia er registrert i området Dyr dalen (72 % og 1413 dekar), der det meste er i tidleg og sein suksessjonsfase (hhv. 629dekar/45% og 516dekar/37%), medan ein mindre andel (266 dekar/19 %) er intakt, i all hovudsak sør i Dyr dalen. I området Storseterfossen er også ein del boreal hei (296 dekar og 15 %). Denne er i tidleg til sein suksessjonsfase, og det same er den boreale heia i Fly dalen-Flydalsvatnet (178 dekar og 9 %). I området Nørdre Her dalen er den boreale heia intakt, her går det sau, geit og kyr på beite. I området Herdalsvatnet-Rindane er det berre små innslag av boreal hei, og denne er i hovudsak i tidleg attgroing. Av den semi-natulige enga er 89 dekar og 17 % i bruk, 187 dekar og 16 % i brakkleggingsfase, 42 dekar og 8 % i tidleg gjenvekstsukssessjonsfase og 289 dekar og 56 % i sein gjenvekstsukssessjonsfase. Det meste av den semi-naturlege enga er registrert i området Storseterfossen (314 dekar og 61 %), men det er også registrert ein del i Dyr dalen (56 dekar og 11 %), Nedre Ljøen (43 dekar og 8 %), Herdalsvatnet-Rindane (38 dekar og 7 %) og i Nørdre Her dalen (48 dekar og 9 %), medan det berre er registrert eit par områder i Fly dalen-Flydalsvatnet. Det meste av semi-naturleg eng i som er i bruk er registrert i Nørdre Her dalen og i Herdalsvatnet-Rindane, elles er enga i stor grad i brakkleggingsfase, tidleg eller sein gjenvekstsukssessjonsfase. Dei fire polygona med semi-naturleg myr er i suksessjonsfase, og den intermediære våtenga er i brakkleggingsfase.

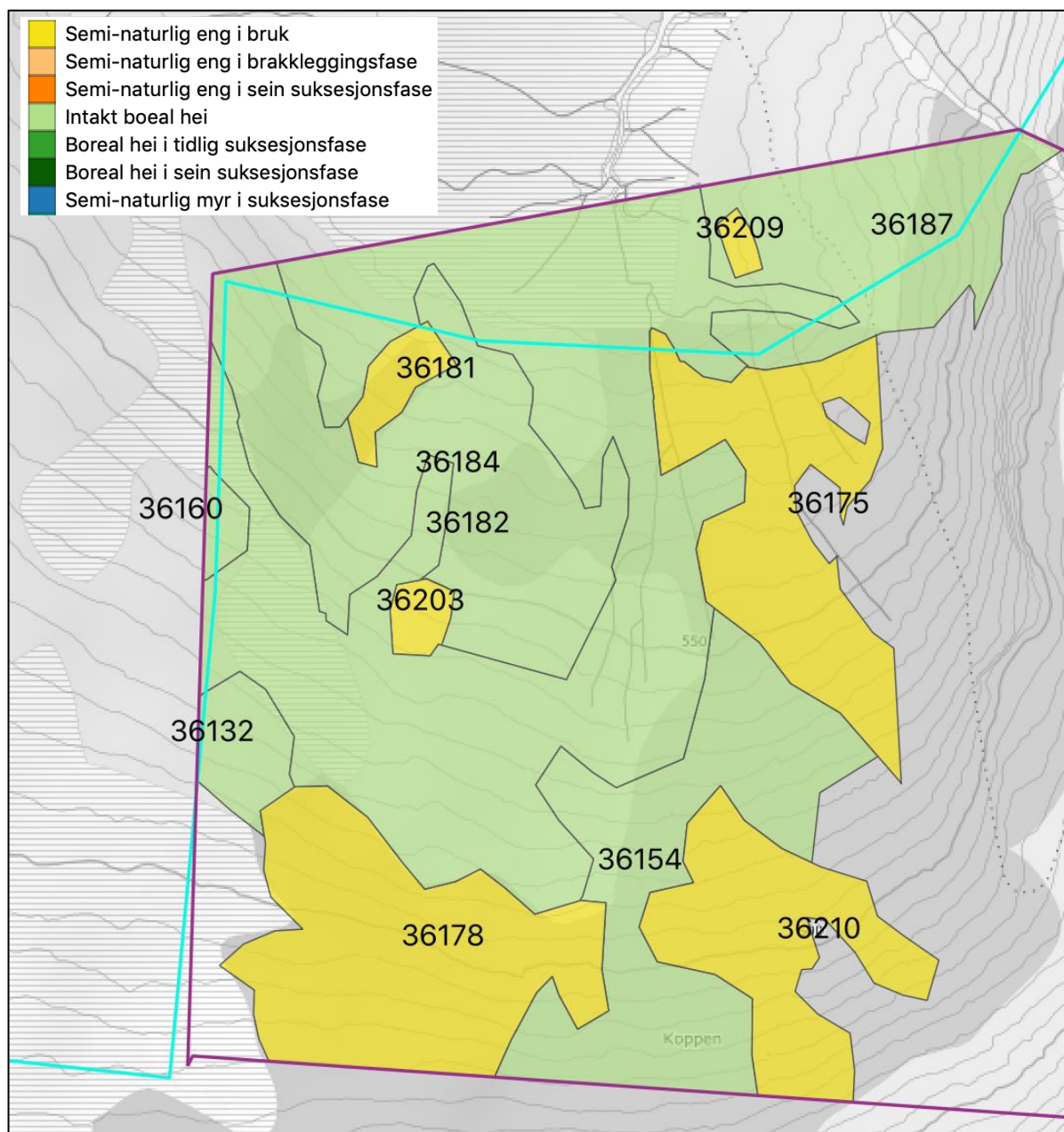
Alle dei naturtypane vi presenterer her er på den norsk raudlista for naturtypar (Artsdatabanken 2018b). Boreal hei er vurdert som sårbar (VU), naturbeitemark går inn under semi-naturleg eng som er sårbar (VU), semi-naturleg myr er sterkt truga (EN) mens semi-naturleg våteng har datamangel (DD).

3.3.1 Nørdre Herdalen

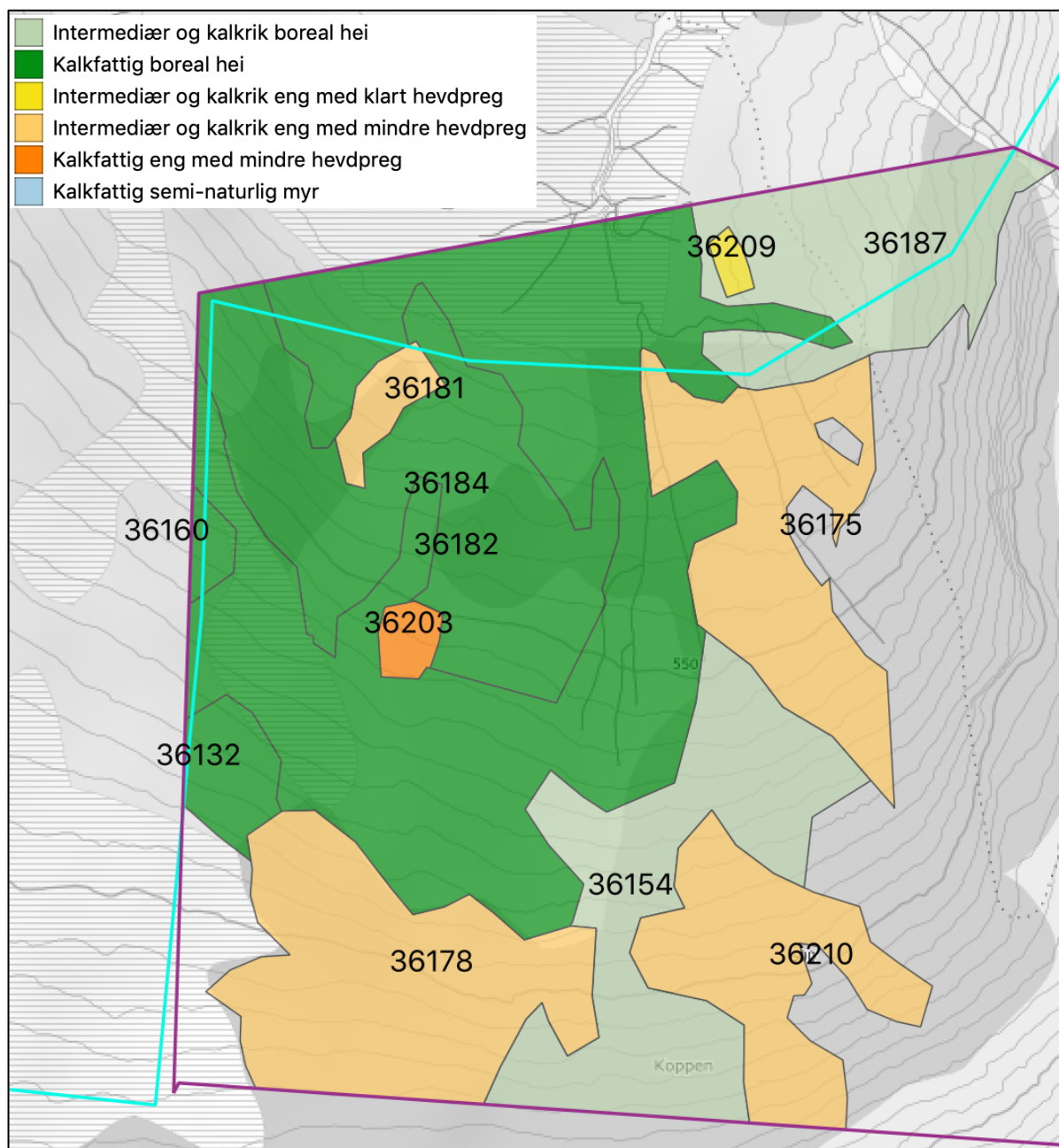

Figur 5 Basiskartlegginga i Nørdre Herdalen i 2020, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser avgrensinga av lokaliteten Herdalssetrene etter DN-Handbok 13 i 2015.

Namnet Nørdre Herdalen kan for mange verka litt underleg, sida det dreier seg om eit område som ligg langt sør i dalen, sør for Herdalsvatnet og Herdalssetrane.

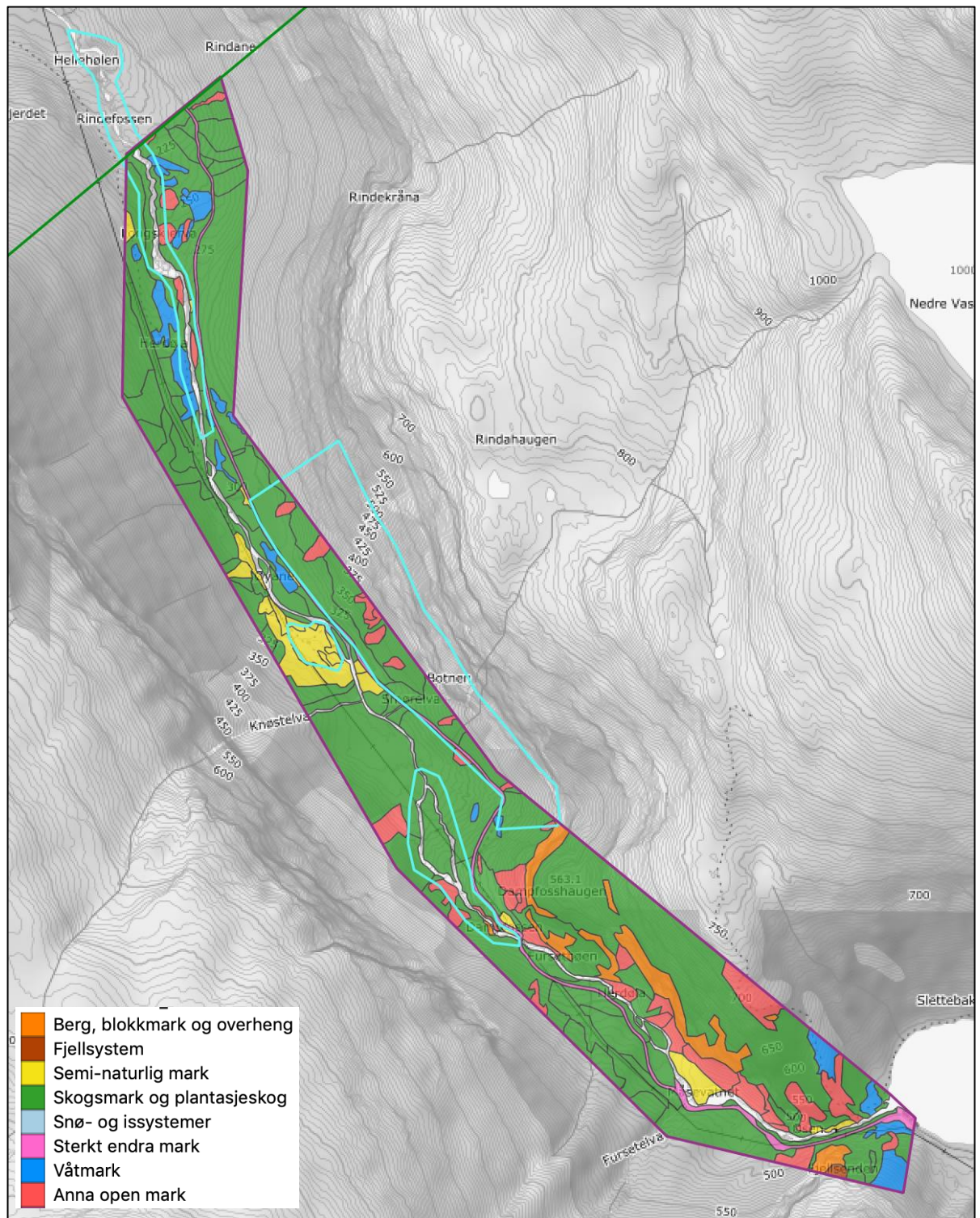

Figur 6 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i Nørde Herdalen i Figur 5. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodane er laga for å illustrere grad av attgroing i boreal hei og semi-naturleg eng (her er alle lokalitetane intakte). Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2. Turkis strek viser avgrensinga av lokaliteten Herdalssetrene, ei naturbeitemark kartlagt et ter DN-Handbok 13 i 2015.

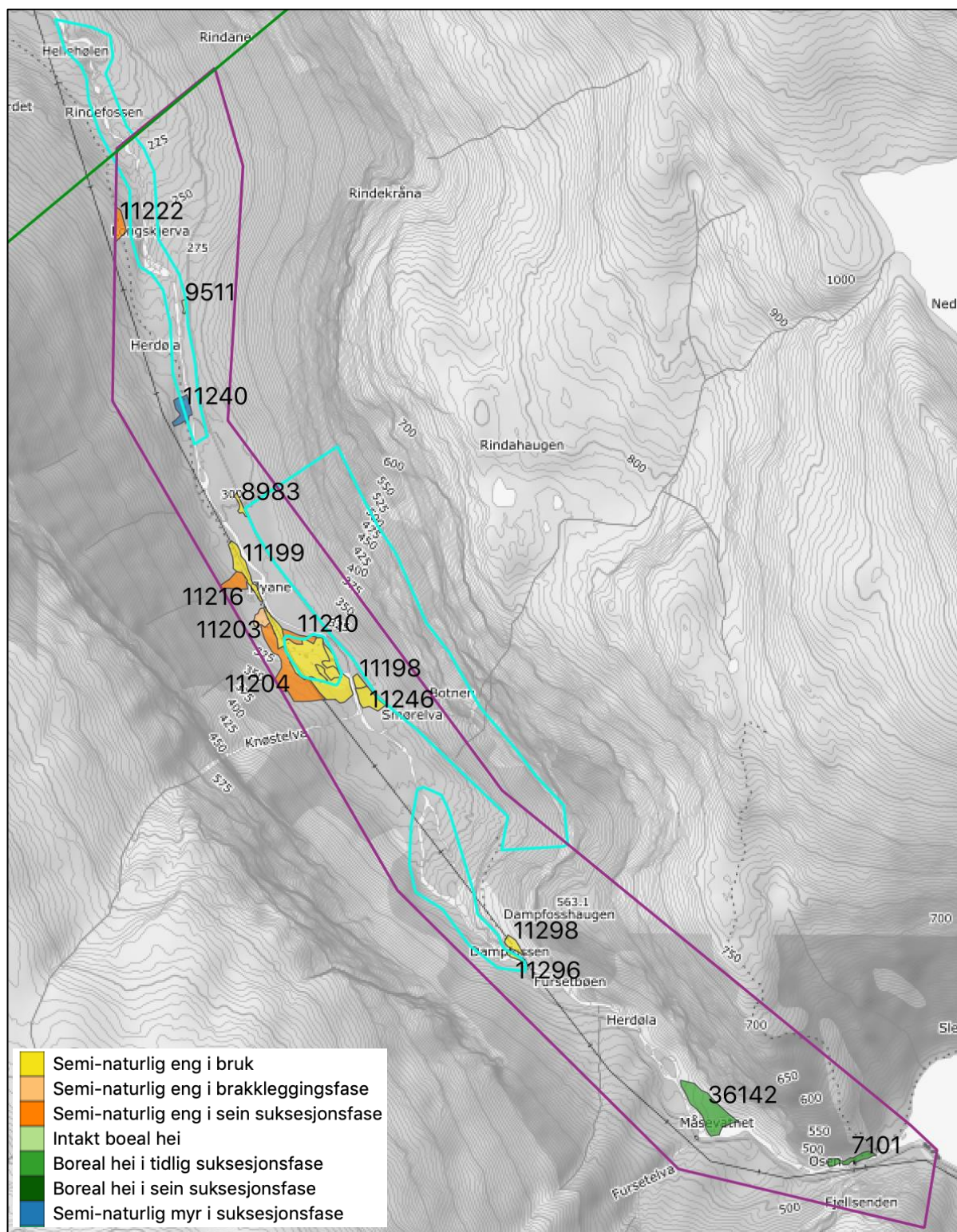
Figur 7 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i området Nørre Herdalen i Figur 5. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodane er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2. Turkis strek viser avgrensinga av lokaliteten Herdalssetrene, ei naturbeitemark kartlagt etter DN-Handbok 13 i 2015.

3.3.2 Herdalsvatnet-Rindane

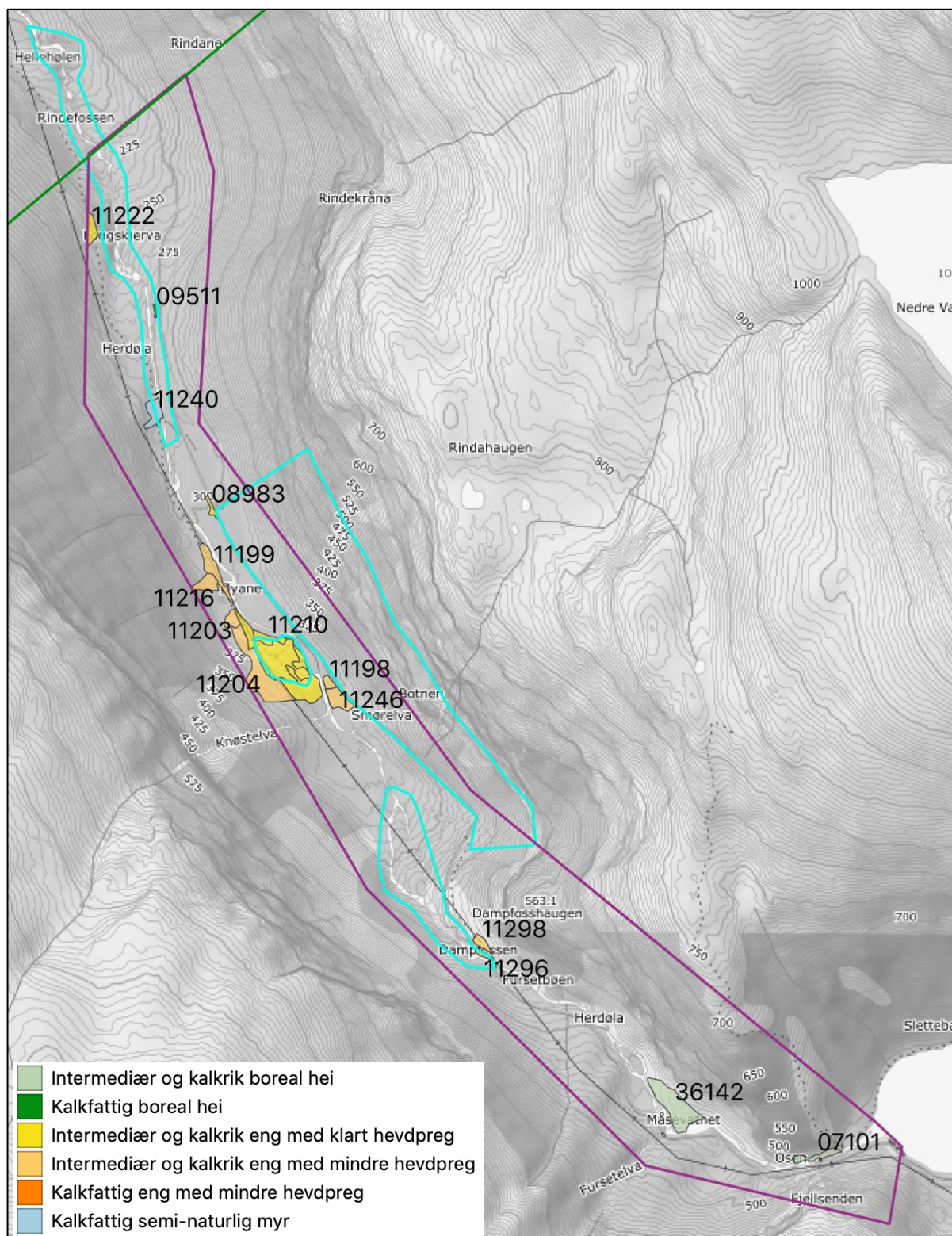

Figur 8 Basiskartlegginga i området Herdalsvatnet-Rindane i 2020, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Det er ein lokalitet med bekkeløft og bergvegg ved Dampfossen lengst sør, og Nord for Botnen lengst nord, ein lokalitet med rik edellauvskog i den sørvest-vendte lisa og ei naturbeitemark ved Botnen.

Dette området ligg i nordre del av Herdalen, mellom Herdalsvatnet og grensa for landskapsvernområdet i nord.

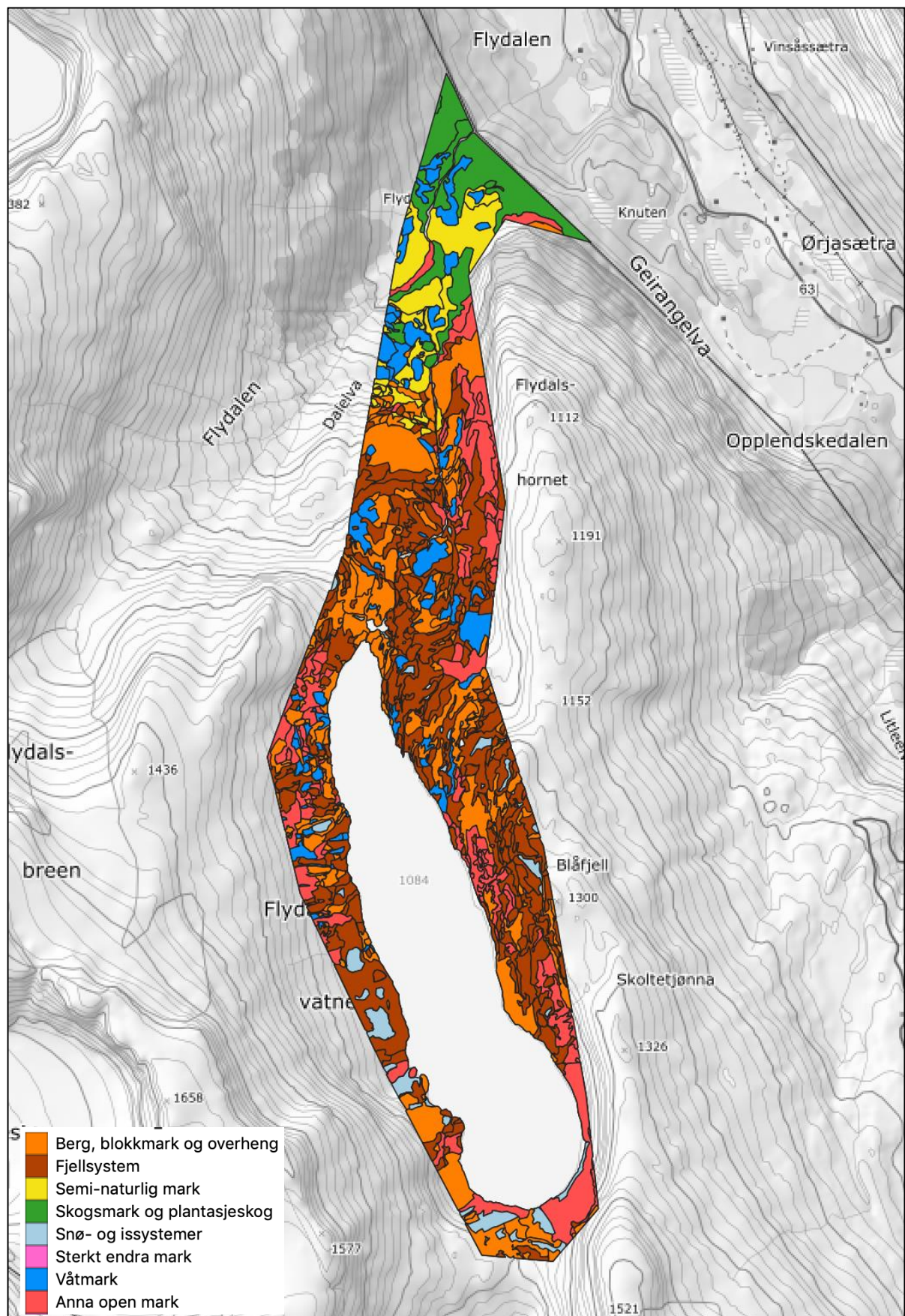

Figur 9 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypepane frå basiskartlegginga i området Herdalsvatnet-Rindane i Figur 8. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2. Turkis strek viser avgrensingar av lokalitetar etter DN-Handbok 13, sjå bildetekst til Figur 8.

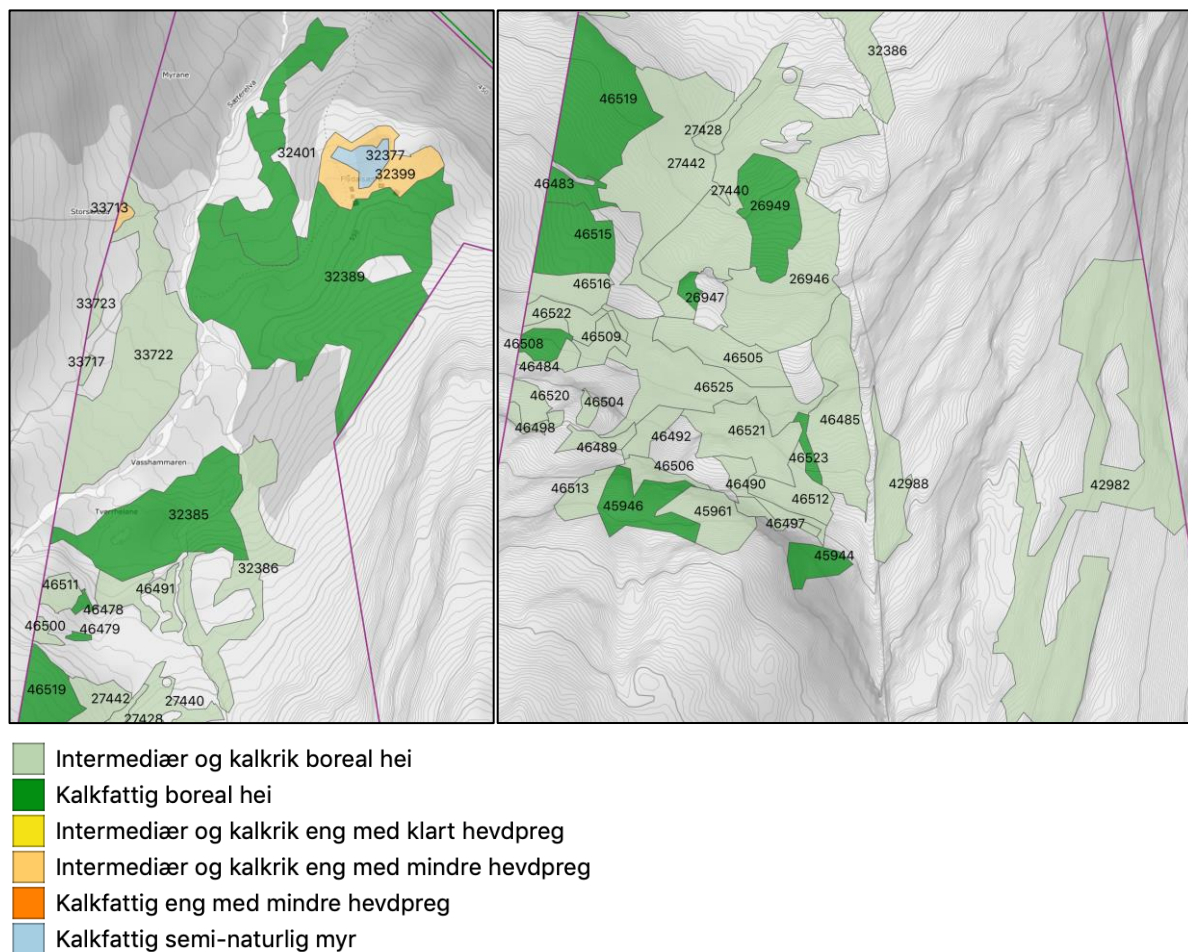
Figur 10 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene fra basiskartlegginga i området Herdalsvatnet-Rindane i Figur 8. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturlig eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2. Turkis strek viser avgrensingar av lokalitetar etter DN-Handbok 13, sjå bildetekst til Figur 8.

3.3.3 Flydalen-Flydalsvatnet

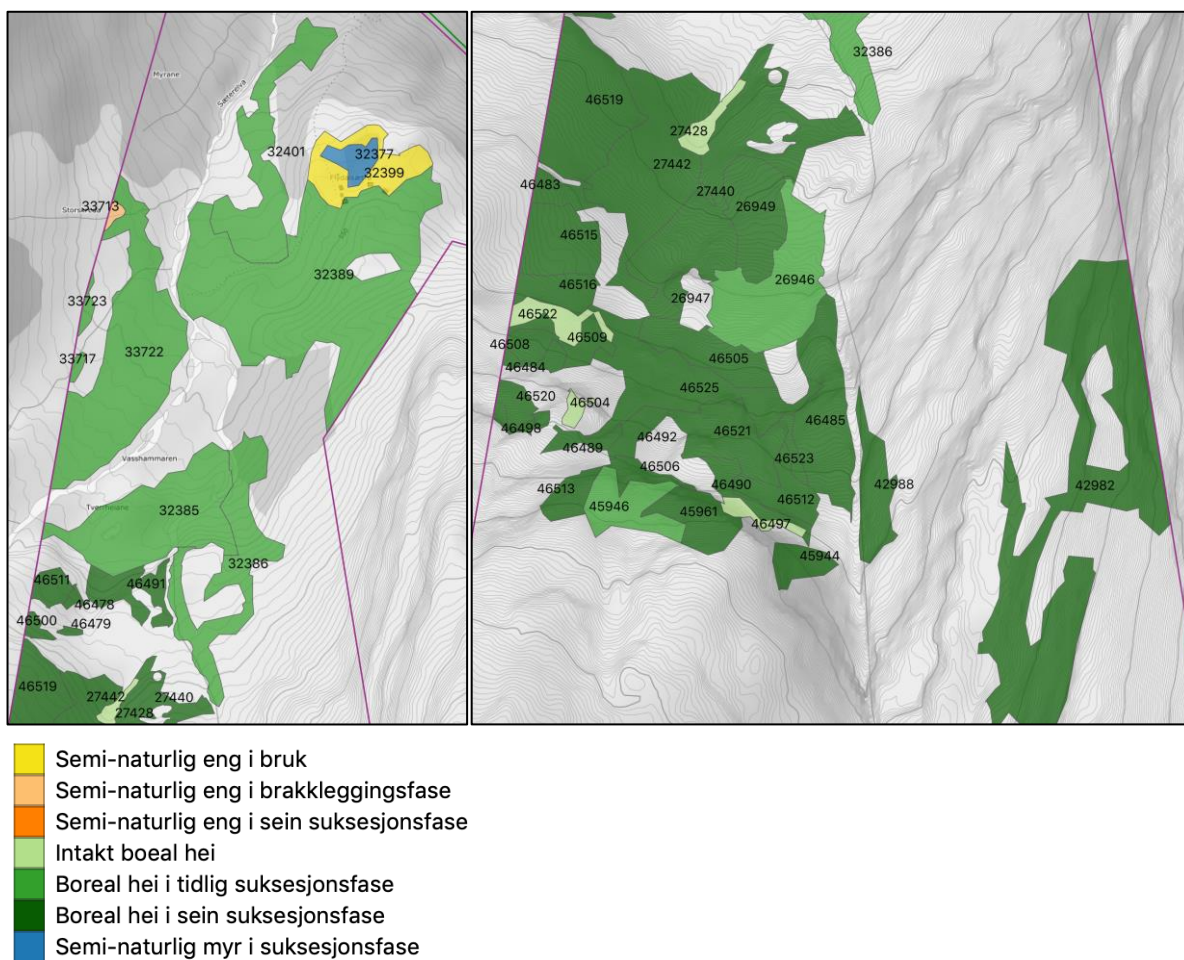

Figur 11 Basiskartlegginga i Flydalen-Flydalsvatnet i 2020, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar.

Dette området ligg frå verneområdegrensa ved Flydalsgardane og sørover forbi Flydalsvatnet.

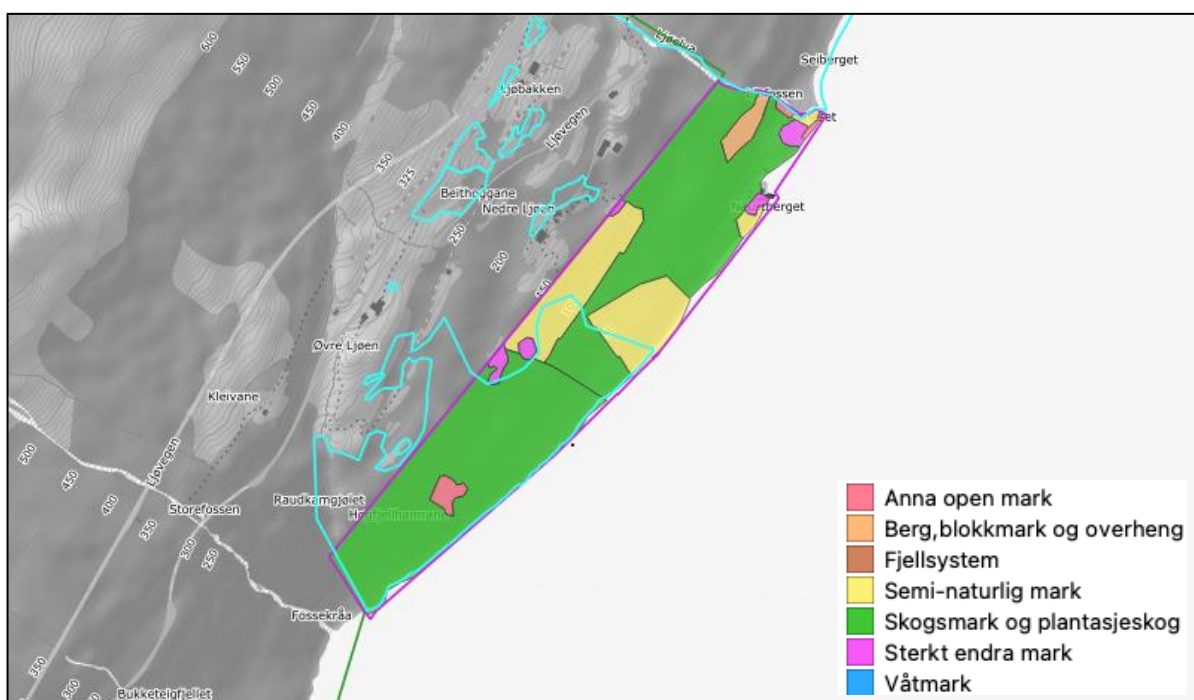

Figur 12 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i nordre del av området Flydalen-Flydalsvatnet i Figur 11 til venstre, og midtre del av same område til høgre. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

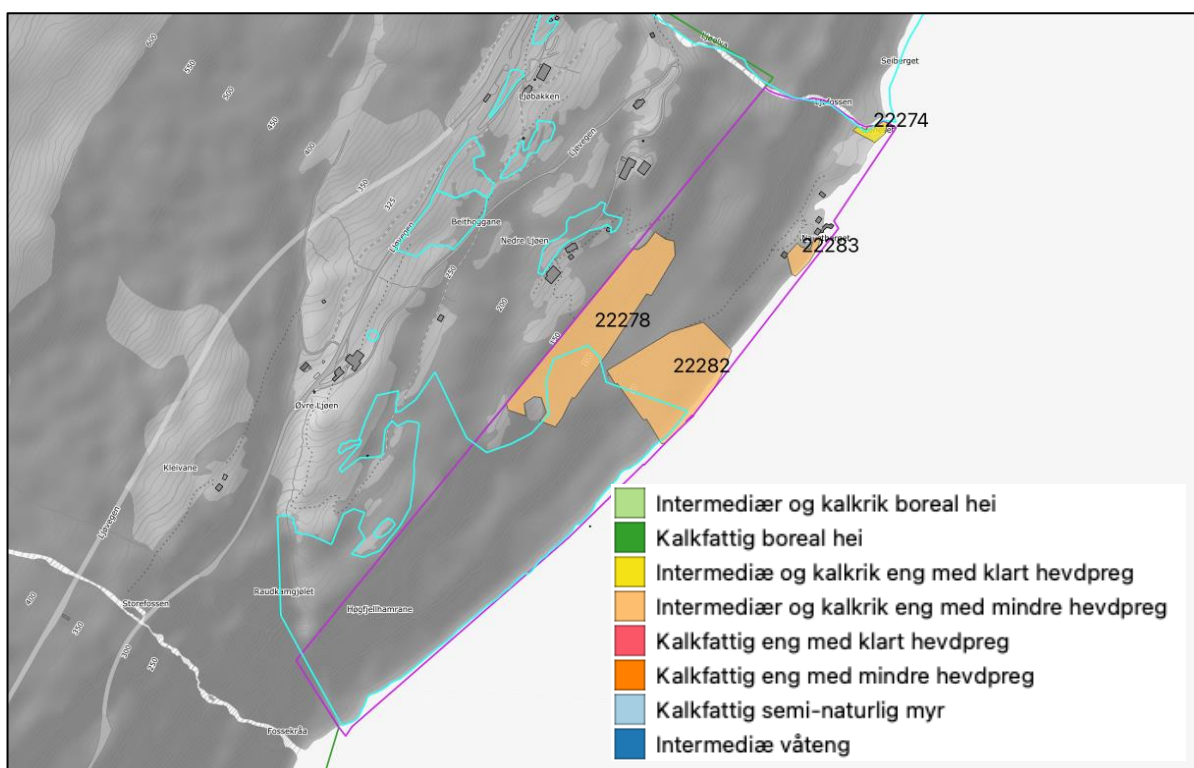

Figur 13 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i nordre del av området Flydalen-Flydalsvatnet i Figur 11 til venstre, og i midtre del av same område til høgre. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Fargekodene er laga for å illustrere attgroing i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

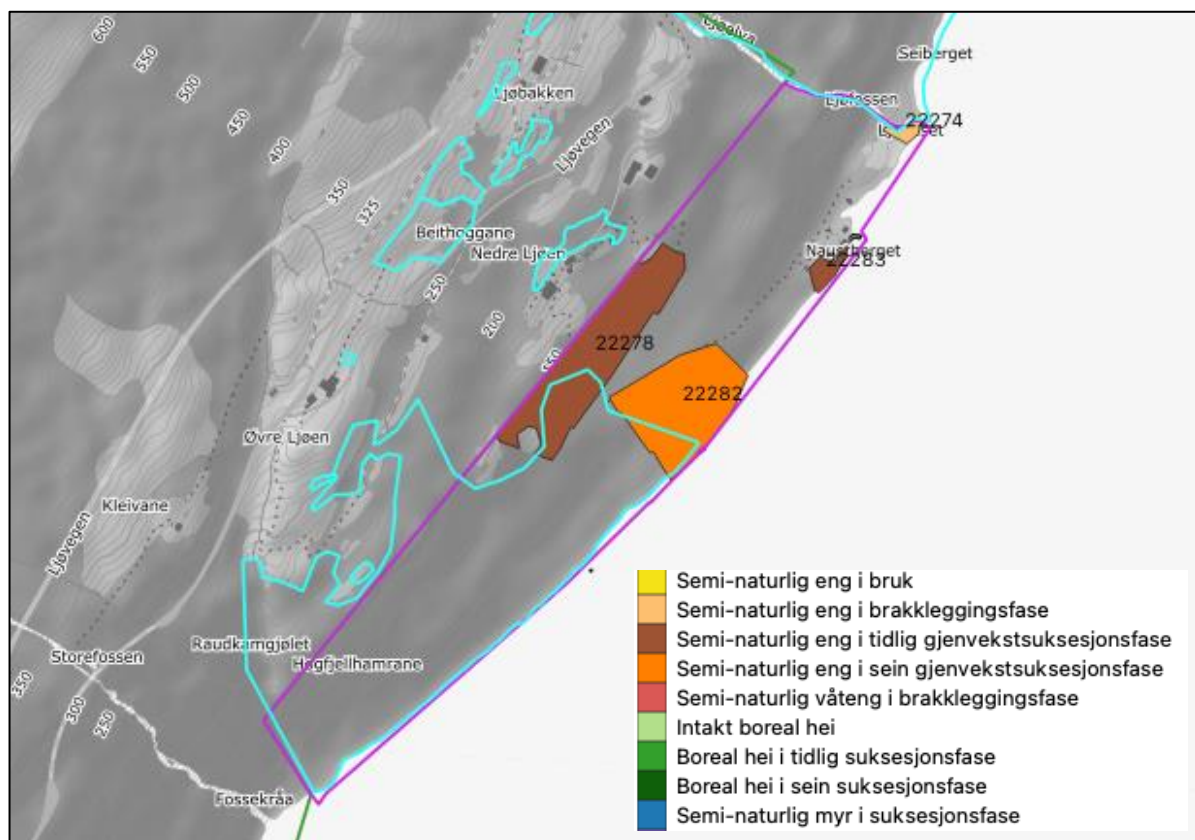
3.3.4 Nedre Ljøen

Figur 14 Basiskartlegginga i området Nedre Ljøen i 2022, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar. Største andel visast der det er samansette naturområde. Grøn strek viser verneområdegrensar. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Den som overlappar med basiskartlegginga er lokaliteten «Nedre Ljøen», rik edellauvskog med verdi A (svært viktig) sist kartlagt i 2011.

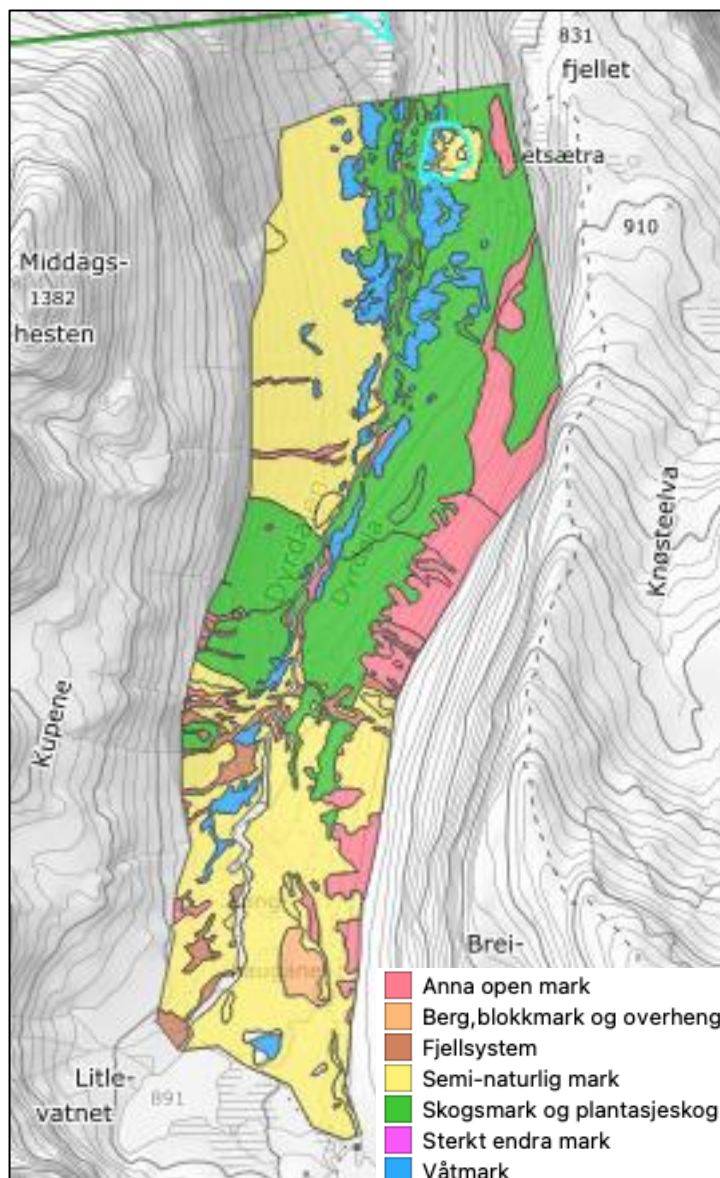

Figur 15 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypane frå basiskartlegginga av området Nedre Ljøen. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

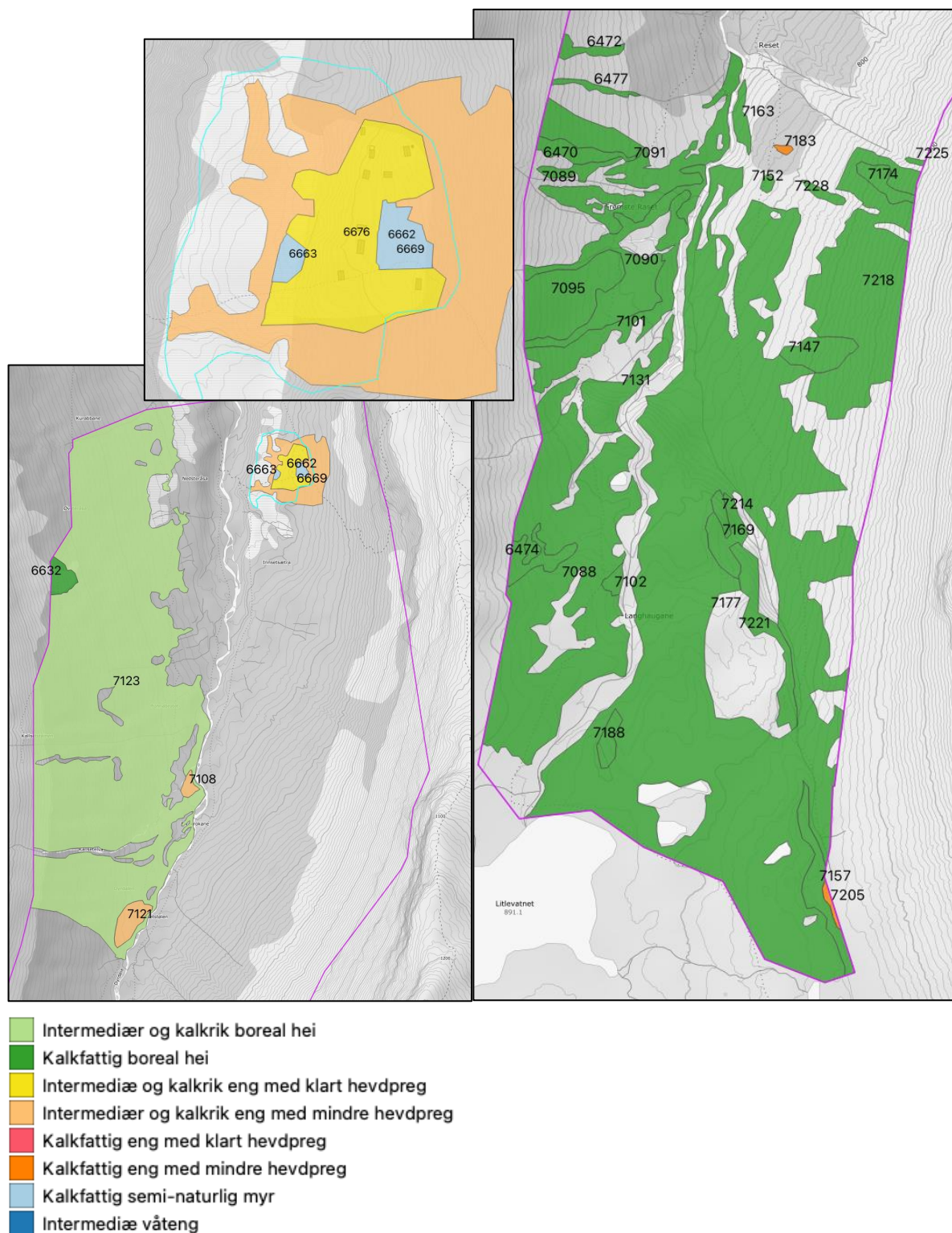
Figur 16 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i området Nedre Ljøen. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere attgroing i boreal hei og semi-naturlig eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

3.3.5 Dyrdalen

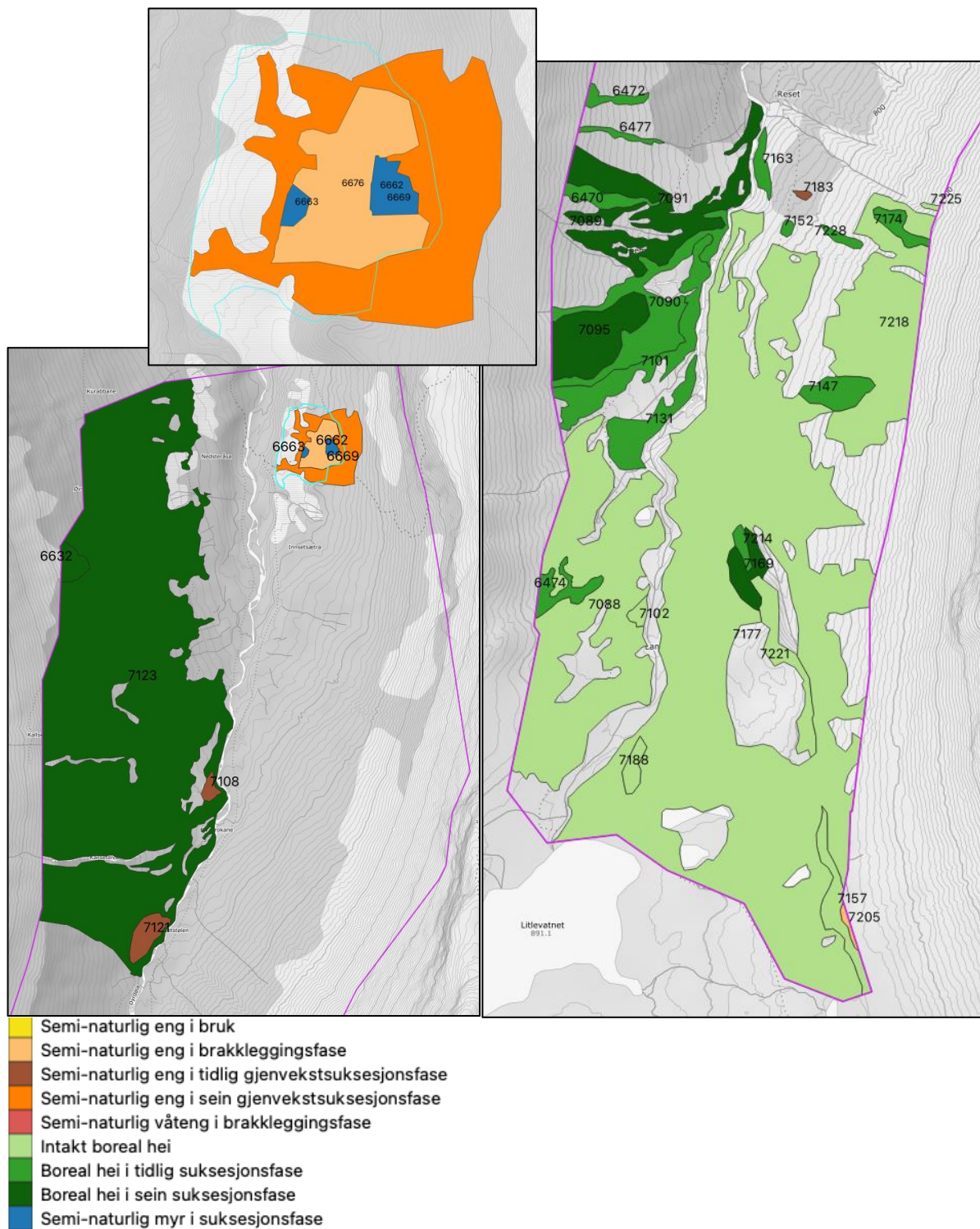

Figur 17 Basiskartlegginga i området Dyrdalen i 2022, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar. Største andel visast der det er samansette naturområde. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Lokaliteten som overlappar med basiskartlegginga er lokaliteten «Innsetsetra», ei naturbeitemark med verdi C (lokalt viktig) kartlagt i 1997.

Det kartlagte området i Dyrdalen ligg sør for busetnaden i Norddalsbygda, og eit stykke sør for verneområdegrensa.

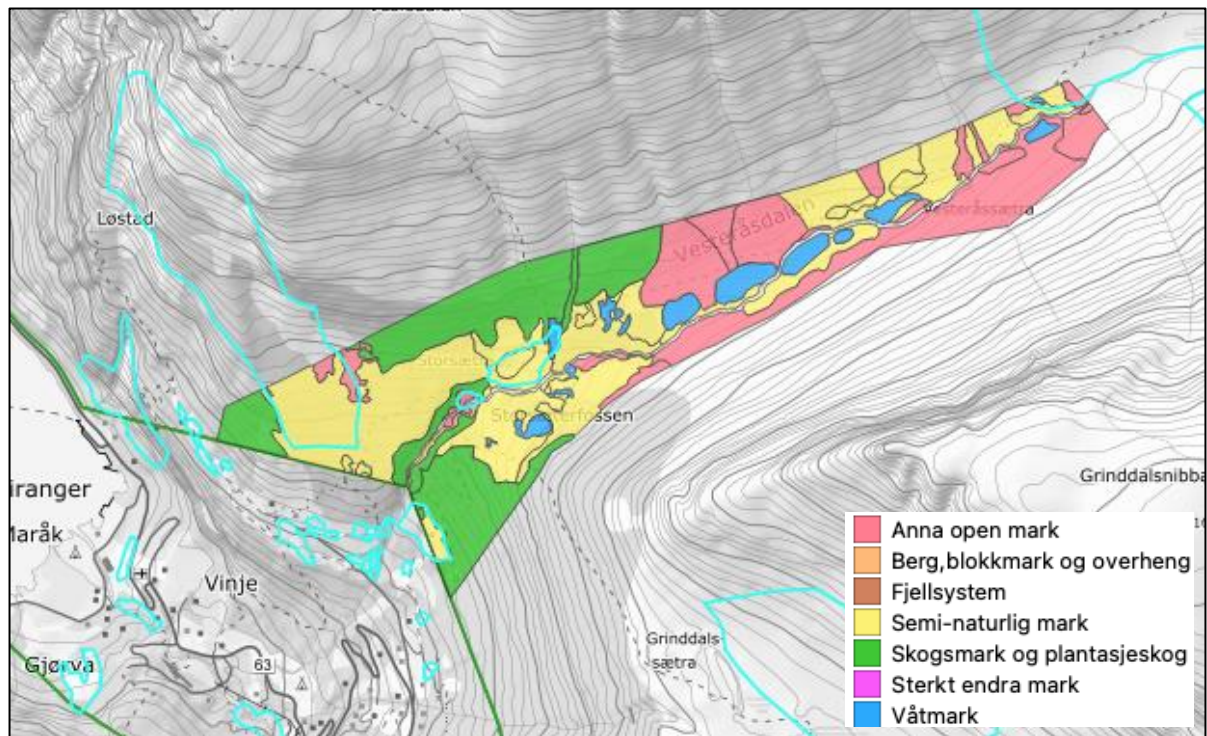

Figur 18 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i nordre del av området Dyrdalen til venstre, med nærbilete av Innsetsetra oppe til venstre, og søndre del av same område til høgre. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

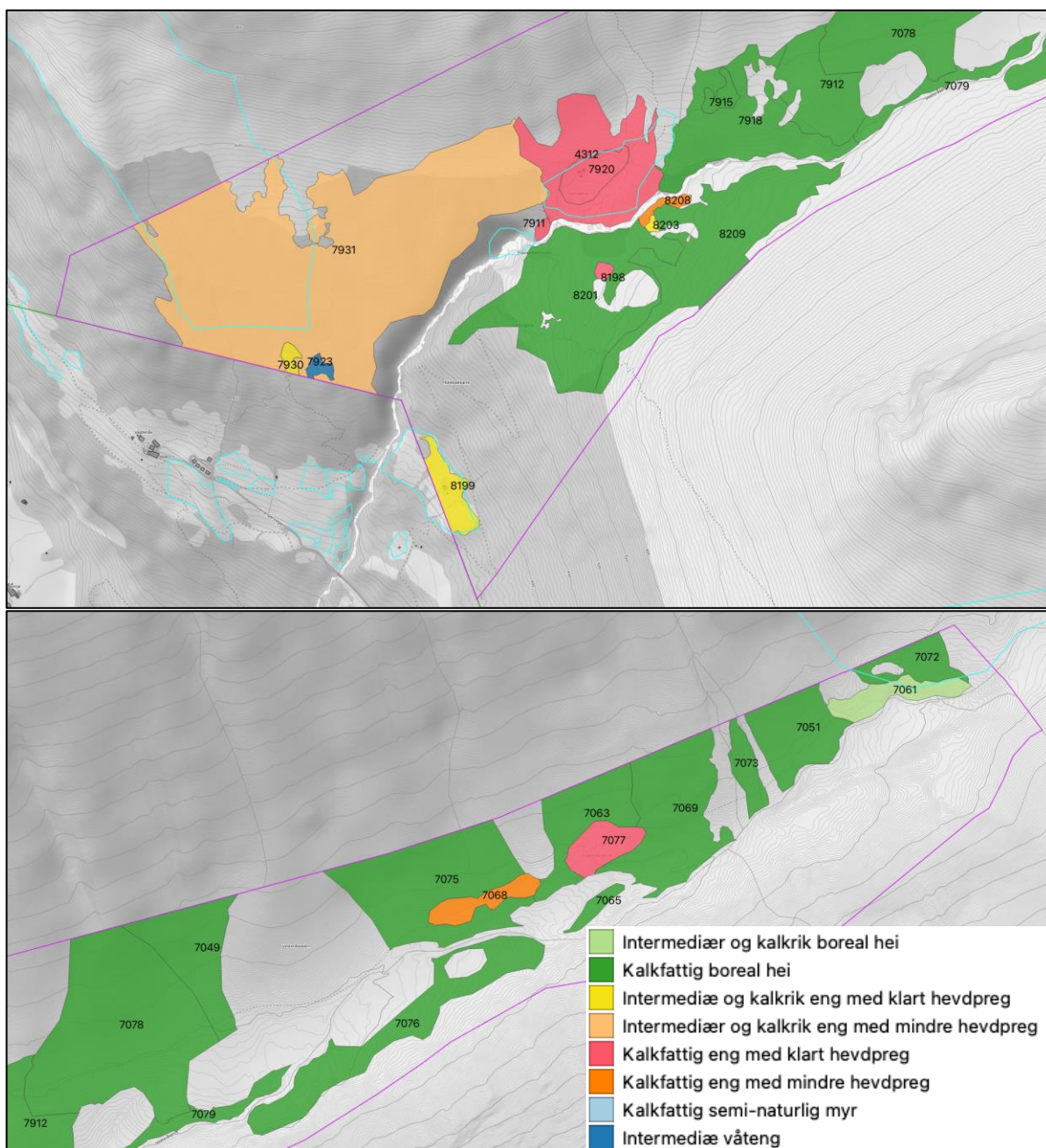

Figur 19 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i nordre del av området Dyrdalen til venstre, med nærbilete av Insetsetra oppe til venstre, og søndre del av same område til høgre. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere attgroing i boreal hei og semi-naturlig eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

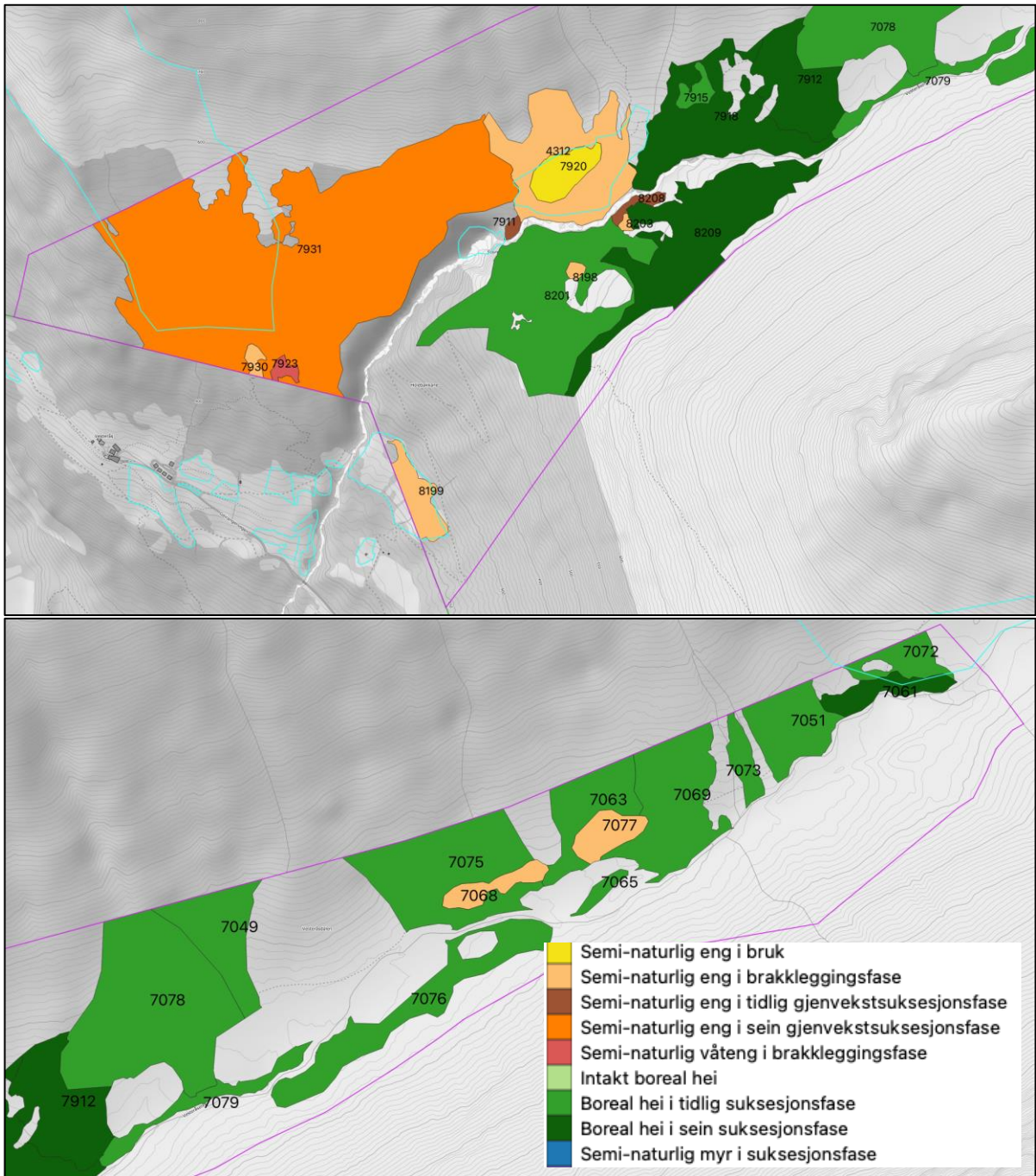
3.3.6 Storseterfossen

Figur 20 Basiskartlegginga i området Storseterfossen i 2022, fargesortert etter hovudsystem/hovudtypar. Største andel visast der det er samansette naturområde. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Lokaltetane som overlappar med basiskartlegginga langs elva er lokaliteten «Storsæterfossen» lengst vest, ei fosse-eng med verdi B (viktig), og lokaliteten «Storsætra» lengst aust, ei naturbeitemark med verdi B (viktig), begge kartlagt i 2015. I sørvest overlappar basiskartlegginga delvis med lokalitet «Geiranger: Holebakk», ei slåttemark med verdi B (viktig) sist kartlagt i 2010. I nordvest overlappar basiskartlegginga delvis med lokalitet «Løstra og Vesteråsfonna», sørvendte berg og rasmarker med verdi A (svært viktig), sist kartlagt i 2000. I nordaust overlappar basiskartlegginga delvis med lokaliteten «Geiranger: Vesteråsdaalen», ei naturbeitemark med verdi B (viktig) sist kartlagt i 2015.

Figur 21 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i sørvestre del av området Storseterfossen øverst, og nordaustre del av same område nederst. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere kalkrikheit i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

Figur 22 Uttrekk av kulturlandskaps-naturtypene frå basiskartlegginga i sørvestre del av området Storseterfossen øverst, og nordaustre del av same område nederst. Lilla strek viser prosjektområdet for basiskartlegginga. Turkis strek viser naturtypar registrert etter DN-handbok 13. Fargekodene er laga for å illustrere attgroing i boreal hei og semi-naturleg eng. Nummer viser til dei 5 siste siffera i Område-ID, sjå Tabell 2.

3.3.7 Oversiktstabell

Tabell 2 nedanfor inneheld tilleggsinformasjon om kartlagte område i basiskartleggingane i 2020 og 2022 (Hanssen m.fl. 2021, Lorentzen m.fl. 2023), som også er presenterte i figur 5-22 ovanfor. Metoden inneheld berre ei enkel registrering av parametrar som kartleggingseining, tilstand og areal, og ingen lokalitetsskildring slik som etter metodikken i DN-handbok nr. 13.

Tabell 2 Alle kartlagde polygon med kulturmark (boreal hei og semi-naturleg mark inkludert semi-naturleg myr) frå Basiskartlegginga i 2020 (område-ID startar med 20) og 2022 (område-ID startar med 22) i områda Herdalsvatnet-Rindane (2020), Nørdre Herdalen (2020), Flydalen-Flydalsvatnet (2020), Dyrdalen (2022), Storseterfossen/Vesteråsdaalen (2022) og Nedre Ljøen (2022). Merk at nokre polygon har mosaikk, og dermed har to rader i tabellen (desse har lik Område-ID). Merk at alle Område-ID startar med «NIN5K» som er tatt ut av tabellen. Ved framstilling av karta som viser attgroing og kalkrikheit har vi derfor valt å slette den «dårligaste» delen av mosaikken, slik at det som blir vist i kartet er den «beste» delen av mosaikken (f.eks. minst attgrodd eller mest kalkrik) med omsyn på temaet. * viser det området som vart sletta i kartet som viser kalkrikheit, og ~ er det området som vart sletta i kartet over attgroing. Dei fem siste siffera i Område-ID er brukt som id for å merke områda i karta i Figur 6, Figur 7, Figur 10 og Figur 13. Andel viser kor stor tidel av polygonen som omfattast av den angitte naturtypen, og areal (dekar) gjeld også for den angitte andelen. Data, avgrensing og foto finn ein for det første området ved hjelp av denne lenka: <https://nin-faktaark.miljodirektoratet.no/kartleggingsenheter/?id=NIN5K2010036181>. For alle dei andre kan ein byta ut Område-ID.

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2010036181	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	1,82
2010036178	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	19,13
2010036182	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	2	Intakt	10,81
2010036209	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	0,52
2010036154*~	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	5	Intakt	9,54
2010036154	Boreal hei	kalkrik kildepåverka boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	5	Intakt	9,54
2010036132	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	10	Intakt	3,07
2010036175	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	14,62
2010036203	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med mindre hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	1,13
2010036184	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	10	Intakt	23,51
2010036187	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	5	Intakt	7,00
2010036187*~	Boreal hei	intermediær boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	5	Intakt	7,00
2010036160	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Nørdre Herdalen	10	Intakt	1,00
2010036210	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Nørdre Herdalen	10	I bruk	11,28
2010011202	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	5,79
2010009511	Boreal hei	kalkfattig boreal lynchhei	Herdalsvatnet-Rindane	10	Intakt	0,24

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2010008983	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	0,51
2010011298	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	0,91
2010011215	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	9	I bruk	9,09
2010011215*~	Semi-naturleg eng	intermediær eng med svakt preg av gjødsling	Herdalsvatnet-Rindane	1	I bruk	1,01
2010011210	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	Sein suksesjonsfase	1,43
2010011296	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	0,50
2010011240	Semi-naturleg myr	kalkfattig semi-naturleg myr	Herdalsvatnet-Rindane	10	Suksesjonsfase	2,16
2010011199	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	2,75
2010036142	Boreal hei	kalkrik kildepåverka boreal frisk hei	Herdalsvatnet-Rindane	5	Tidleg suksesjonsfase	3,58
2010036142*~	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Herdalsvatnet-Rindane	5	Tidleg suksesjonsfase	3,58
2010011204	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	7	Sein suksesjonsfase	5,88
2010011204*~	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	3	Sein suksesjonsfase	2,52
2010011222	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	Sein suksesjonsfase	1,43
2010007101	Boreal hei	intermediær boreal frisk hei	Herdalsvatnet-Rindane	10	Tidleg suksesjonsfase	1,44
2010011203	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	Brakkleggingsfase	1,17
2010011216	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	Sein suksesjonsfase	1,84
2010011198	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	0,70
2010011246	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Herdalsvatnet-Rindane	10	I bruk	2,34

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2010033713	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Brakkleggingsfase	0,44
2010046522~	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,61
2010046522*	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Intakt	0,61
2010046520	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,37
2010046483	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase	0,94
2010046506	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	2	Sein suksesjonsfase	0,14
2010046489	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	6	Sein suksesjonsfase	0,37
2010045946	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	4	Tidleg suksesjonsfase	1,01
2010032389	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Tidleg suksesjonsfase	47,94
2010027442*~	Boreal hei	intermediær boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	4	Sein suksesjonsfase	3,35
2010027442	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	4	Sein suksesjonsfase	3,35
2010046519	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	3,07
2010027440*~	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	2	Sein suksesjonsfase	1,89
2010027440	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	6	Sein suksesjonsfase	5,67
2010046484	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase	0,54
2010042982	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	6,34
2010027428	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Intakt	0,39
2010045961	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	1,07
2010046523	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,12
2010046490	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,50
2010046491*~	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	2,23
2010046491	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	2,23

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2010033723	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Tidleg suksesjonsfase	0,67
2010046487	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	4	Sein suksesjonsfase	0,11
2010046515	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,89
2010042988*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	9	Sein suksesjonsfase	2,10
2010042988	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	1	Sein suksesjonsfase	0,23
2010046509*~	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,25
2010046509	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,25
2010046497*~	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Intakt	0,16
2010046497	Boreal hei	kalkrik kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	2	Intakt	0,11
2010032385	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	4	Tidleg suksesjonsfase	7,45
2010032385*~	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	6	Tidleg suksesjonsfase	11,17
2010046500*~	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,21
2010046500	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,34
2010046505	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	1,36
2010046485	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	2	Sein suksesjonsfase	1,01
2010046485*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	6	Sein suksesjonsfase	3,02
2010032399	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Flydalen-Flydalsvatnet	10	I bruk	6,99
2010033717	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Tidleg suksesjonsfase	0,42
2010032377	Semi-naturleg myr	kalkfattig semi-naturleg myr	Flydalen-Flydalsvatnet	9	Suksesjonsfase	1,95
2010032386*	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	9	Tidleg suksesjonsfase	11,85

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2010032386~	Boreal hei	kalkrik kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	1	Sein suksesjonsfase	1,32
2010026946	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Tidleg suksesjonsfase	3,20
2010026946*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	3,20
2010046521	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	8	Sein suksesjonsfase	2,67
2010032401	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Tidleg suksesjonsfase	3,94
2010033722	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Tidleg suksesjonsfase	12,87
2010033722*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Tidleg suksesjonsfase	12,87
2010046525	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase	5,70
2010046479	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,13
2010046511	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	3	Sein suksesjonsfase	0,52
2010046478	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase	0,38
2010045944	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	6	Sein suksesjonsfase	0,69
2010046513	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,52
2010046508	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,38
2010046498	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	1	Sein suksesjonsfase	0,04
2010046492	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,44
2010046516	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	0,75
2010046504	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Intakt	0,17
2010026947	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase	0,32
2010026949	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Flydalen-Flydalsvatnet	5	Sein suksesjonsfase	1,81
2010046512	Boreal hei	intermediær kildepåverka boreal frisk hei	Flydalen-Flydalsvatnet	10	Sein suksesjonsfase s	1,78
2210106470	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	8	Tidlig suksesjonsfase	5,46

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2210106472	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	2	Tidlig suksesjonsfase	0,73
2210106474	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	3	Tidlig suksesjonsfase	2,29
2210106477	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	4	Tidlig suksesjonsfase	0,98
2210106632	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	6	Sein suksesjonsfase	4,64
2210106662	Semi-naturleg myr	kalkfattig semi-naturleg myr	Dyrdalen	7	Suksesjonsfase	1,11
2210106662*~	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Dyrdalen	3	Brakkleggingsfase	0,48
2210106663	Semi-naturleg myr	kalkfattig semi-naturleg myr	Dyrdalen	10	Suksesjonsfase	0,58
2210106669	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Dyrdalen	10	Sein gjenvekst-suksesjonsfase	28,53
2210106676	Semi-naturleg eng	intermediær eng med svakt preg av gjødsling	Dyrdalen	10	Brakkleggingsfase	11,81
2210107088*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	8	Tidlig suksesjonsfase	125,08
2210107088	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	2	Intakt	31,27
2210107089	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	10	Sein suksesjonsfase	4,02
2210107090	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	2	Tidlig suksesjonsfase	6,87
2210107091	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Dyrdalen	10	Sein suksesjonsfase	49,51
2210107095	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Sein suksesjonsfase	30,02
2210107101	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Tidlig suksesjonsfase	26,89
2210107102	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	10	Intakt	2,10
2210107108	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Dyrdalen	10	Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase	2,86
2210107121	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Dyrdalen	10	Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase	10,38
2210107123	Boreal hei	intermediær boreal frisk hei	Dyrdalen	6	Sein suksesjonsfase	418,67
2210107131	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Tidlig suksesjonsfase	16,75

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2210107147	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	3	Tidlig suksesjonsfase	3,03
2210107152	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Tidlig suksesjonsfase	0,95
2210107157	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	10	Intakt	12,52
2210107163	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	5	Tidlig suksesjonsfase	1,96
2210107169	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Sein suksesjonsfase	9,29
2210107174	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	5	Tidlig suksesjonsfase	2,58
2210107177	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	2	Intakt	108,24
2210107177*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	8	Tidlig suksesjonsfase	432,97
2210107183	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med mindre hevdpreg	Dyrdalen	10	Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase	0,65
2210107188	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	10	Intakt	4,20
2210107205	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med mindre hevdpreg	Dyrdalen	10	Brakkleggingsfase	1,16
2210107214	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	10	Tidlig suksesjonsfase	2,46
2210107218*~	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	5	Intakt	45,76
2210107218	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	5	Intakt	45,76
2210107221	Boreal hei	kalkfattig boreal lavhei	Dyrdalen	10	Intakt	15,24
2210107225	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Intakt	0,52
2210107228	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Dyrdalen	10	Tidlig suksesjonsfase	2,08
2210122274	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Nedre Ljøen	10	Brakkleggingsfase	0,83
2210122278	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Nedre Ljøen	10	Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase	21,92
2210122282	Semi-naturleg eng	svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg	Nedre Ljøen	10	Sein gjenvekst-suksesjonsfase	18,75
2210122283	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Nedre Ljøen	10	Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase	1,38
2210104312	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	43,05

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2210107049	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	5	Tidlig suksesjonsfase	9,93
2210107051	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	5	Tidlig suksesjonsfase	8,80
2210107061	Boreal hei	intermediær boreal lynghei	Storseterfossen	10	Sein suksesjonsfase	8,13
2210107063	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	10	Tidlig suksesjonsfase	16,86
2210107065	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	6	Tidlig suksesjonsfase	1,40
2210107068	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med mindre hevdpreg	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	6,19
2210107069	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	10	Tidlig suksesjonsfase	32,57
2210107072	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	7	Tidlig suksesjonsfase	5,67
2210107073	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	5	Tidlig suksesjonsfase	2,72
2210107075	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	5	Tidlig suksesjonsfase	20,48
2210107076	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	6	Tidlig suksesjonsfase	17,03
2210107077	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	7,62
2210107078	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	3	Tidlig suksesjonsfase	20,53
2210107079	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	10	Tidlig suksesjonsfase	8,95
2210107911	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	Tidlig gjenvækst-suksesjonsfase	0,98
2210107912	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	10	Sein suksesjonsfase	25,26
2210107915	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	10	Tidlig suksesjonsfase	3,49
2210107918	Boreal hei	kalkfattig boreal lynghei	Storseterfossen	10	Sein suksesjonsfase	43,11
2210107920	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	I bruk	9,68
2210107923	Semi-naturleg våteng	intermediær våteng	Storseterfossen	4	Brakkleggingsfase	0,72
2210107923*~	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	6	Brakkleggingsfase	1,08
2210107930	Semi-naturleg eng	intermediær eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	1,72

Område-ID	Hovudtype	Kartleggings-eining	Område	Andel	Tilstand	Areal
2210107931	Semi-naturleg eng	intermediær eng med mindre hevdpreg	Storseterfossen	10	Sein gjenvekst-sukkesjonsfase	230,94
2210108198	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med klart hevdpreg	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	1,03
2210108199	Semi-naturleg eng	intermediær eng med svakt preg av gjødsling	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	9,48
2210108201	Boreal hei	kalkfattig boreal frisk hei	Storseterfossen	10	Tidlig suksesjonsfase	71,53
2210108203	Semi-naturleg eng	intermediær eng med svakt preg av gjødsling	Storseterfossen	10	Brakkleggingsfase	0,64
2210108208	Semi-naturleg eng	kalkfattig eng med mindre hevdpreg	Storseterfossen	10	Tidlig gjenvekst-sukkesjonsfase	2,05

3.4 Artsmangfold - raudlisteartar

Det er tidlegare gjort ulike artskartleggingar i Geiranger-Herdalen LVO. Artsmangfaldet knytt til kulturlandskapet er fokusert her, med mange arter i semi-naturlege enger. Det fører for langt å ta med alle artar her, så vi avgrensar oss til å omtala raudlisteartane og dei framande artane.

Vi har her freista å samanfatta kjent informasjon om artsomangfaldet i Geiranger-Herdalen LVO av raudlisteartar. Det er i Geiranger-Herdalen LVO no kjent totalt ca. 40 raudlista artar fordelt på 9 karplantar, 18 sopp, to insekt, eit par pattedyr, åtte fugleartar og ein mose (alt etter raudlista for artar 2021). Resultata viser m.a. at Geiranger-Herdalen LVO har eit viktig mangfald av beitemarksopp, ei artsgruppe særleg knytt til ugjødsla naturbeitemark. Det er truleg potensiale for ein del interessante insekt som ikkje er påvist til no, ei artsgruppe som framleis er lite kartlagt i Geiranger-Herdalen LVO.

Tabell 3 Funn av raudlisteartar i kulturlandskapet i Geiranger Herdalen LVO sorterte etter lokalitet. Komm= kommune, Gr=organismegruppe (F=fuglar, Lep=sommarfuglar, P=karplanter, S=sopp), Kat=raudlistekategori (NT=nær truga, VU=sårbar, EN=sterkt truga). DH=Dag Holtan, GGa=Geir Gaarder, JBJ=John Bjarne Jordal, KJG=Karl Johan Grimstad, SH=Silke Hansen, SHLL=Solfrid Helene Lien Langmo. Kjelde: Artsdatabanken & GBIF (2022).

Komm	Lokalitet	Gr	Vitskapleg namn	Norsk namn	Kat	Habitat	Finnar	Dato
Fjord	Eidsdal: Kilstisætra	F	<i>Cuculus canorus</i>	gauk	NT	boreal hei	JBj	14.06.2019
Fjord	Eidsdal: Kilstisætra	S	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Naturbeitemark	JBj	12.09.1997
Fjord	Eidsdal: Kilstisætra	S	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	lillagrå raudspore	NT	Naturbeitemark	JBj	12.09.1997
Fjord	Eidsdal: Kilstisætra	S	<i>Hygrocybe turunda</i>	mørkskjela vokssopp	VU	Naturbeitemark	JBj	12.09.1997
Fjord	Eidsdal: Verpesdalssætra	F	<i>Cuculus canorus</i>	gauk	NT	naturbeitemark	JBj	14.06.2019
Fjord	Eidsdal: Verpesdalssætra	S	<i>Entoloma porphyrophaeum</i>	lillabrun raudspore	VU	Naturbeitemark	JBj	12.09.1997
Fjord	Herdalen	F	<i>Coturnix coturnix</i>	vaktel	VU	kulturlandskap	Frank Grønningssæter	27.06.2009
Fjord	Herdalen 500 m syd for vatnet, Herdalen, Norddal, Fjord, Mr	F	<i>Coturnix coturnix</i>	vaktel	VU	kulturlandskap	Bjørn Lysklett	04.07.2021
Fjord	Herdalen	F	<i>Cuculus canorus</i>	gauk	NT	kulturlandskap	Karel Samyn	29.06.2019
Fjord	Herdalen, sti til Nøre Herdalen	S	<i>Entoloma porphyrophaeum</i>	lillabrun raudspore	VU	stikant (boreal hei)	JBj	17.08.2021
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Naturbeitemark	JBj	02.10.1996
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Naturbeitemark	JBj	21.08.1997
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Naturbeitemark	GGa, JBj	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Clavaria zollingeri</i>	fiolett greinkøllsopp	VU	Naturbeitemark	GGa, JBj	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Entoloma porphyrogriseum</i>	ramneraudspore	VU	Naturbeitemark	GGa, JBj	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Hygrocybe quieta</i>	Raudskivevokssopp	NT	Naturbeitemark	GGa, JBj	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Hygrocybe splendissima</i>	raud honningvokssopp	VU	i naturbeitemark	GGa, KJG, DH	26.09.1999

Komm	Lokalitet	Gr	Vitskapleg namn	Norsk namn	Ka t	Habitat	Finnar	Dato
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Hygrocybe turunda</i>	mørkskjela vokssopp	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Neohygrocybe ingrata</i>	raudnande lutvokssopp	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Pseudotricholom a metapodium</i>	grå narremusserong	EN	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Pseudotricholom a metapodium</i>	grå narremusserong	EN	Naturbeitemar k	JBj	02.10.1996
Fjord	Herdalen: Botnen	S	<i>Pseudotricholom a metapodium</i>	grå narremusserong	EN	seminatural grassland	JBj	17.09.2020
Fjord	Herdalssetrene	S	<i>Hygrocybe turunda</i>	mørkskjela vokssopp	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalssetrene	S	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	lutvokssopp	NT	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalssetrene, ø.f. elva	S	<i>Entoloma porphyrogriseum</i>	ramneraudspore	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Herdalssetrene, ø.f. elva	S	<i>Entoloma jubatum</i>	semska raudspore	NT	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Clavulinopsis umbrinella</i>	grå småfingersopp	NT	Beitemark	JBj, GGa	05.09.1995
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Clavulinopsis umbrinella</i>	grå småfingersopp	NT	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Entoloma jubatum</i>	semska raudspore	NT	naturbeitemar k	JBj	12.09.2002
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Entoloma jubatum</i>	semska raudspore	NT	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Hygrocybe turunda</i>	mørkskjela vokssopp	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Indreidsdalen	S	<i>Neohygrocybe ingrata</i>	raudnande lutvokssopp	VU	Naturbeitemar k	GGa, JBJ	05.09.1995
Fjord	Norddals- fjorden: Kvernhusnes	S	<i>Cuphophyllus flavipes</i>	gulvotvokssopp	VU	Naturbeitemar k	JBj	09.08.2001
Fjord	Norddals- fjorden: Skrenakken	S	<i>Entoloma atrocoeruleum</i>	midnattsblå raudspore	NT	Naturbeitemar k	JBj	12.09.1997
Fjord	Norddals- fjorden: Skrenakken	S	<i>Entoloma porphyrophaeum</i>	lillabrun raudspore	VU	Naturbeitemar k	JBj	12.09.1997
Fjord	Norddals- fjorden: Vindsnes	S	<i>Camarophyllopsi s schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Naturbeitemar k	JBj	09.08.2001
Fjord	Norddals- fjorden: Vindsnes	S	<i>Clavaria amoenoides</i>	vridd køllesopp	VU	Naturbeitemar k	JBj	09.08.2001
Fjord	Norddals- fjorden: Vindsnes	S	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	lutvokssopp	NT	Naturbeitemar k	JBj	09.08.2001
Fjord	Norddals- fjorden: Vindsnes	S	<i>Ramariopsis subtilis</i>	elegant småfingersopp	NT	Naturbeitemar k	JBj	09.08.2001
Fjord	Sunnlyvs- fjorden: Ytste Smoge	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	kulturlandskap	Sterten, Liv; SH; JBj	15.08.2001
Fjord	Sunnlyvs- fjorden: Ytste Smoge	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	kulturlandskap	Sterten, Liv; SH; JBj	15.08.2001
Fjord	Tafjorden: Kastet	P	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	kulturlandskap	JBj	20.08.1997
Fjord	Tafjorden: Kastet	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	kulturlandskap	JBj	20.08.1997

Komm	Lokalitet	Gr	Vitskapleg namn	Norsk namn	Kat	Habitat	Finnar	Dato
Fjord	Tafjorden: Korsneset	P	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	NA T32 Semi-naturleg eng Mosaikk mellom naturbe...	SHLL	06.09.2015
Fjord	Tafjorden: Korsneset	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	kulturlandskap	JBj	20.08.1997
Stranda	Geiranger: Flydalshornet vest 2	P	<i>Salix lanata glandulifera</i>	kjertelvier	NT	NA T31 Boreal hei NA T31-C-13 intermediær kilde...	Øystein Settem Wold	11.10.2020
Stranda	Geiranger: Flydalshornet vest 3	P	<i>Salix lanata glandulifera</i>	kjertelvier	NT	NA T31 Boreal hei NA T31-C-13 intermediær kilde...	Øystein Settem Wold	11.10.2020
Stranda	Geiranger: Flydalshornet vest 4	P	<i>Salix lanata glandulifera</i>	kjertelvier	NT	NA T31 Boreal hei NA T31-C-13 intermediær kilde...	Øystein Settem Wold	11.10.2020
Stranda	Geiranger: Flydalshornet vest 5	P	<i>Salix lanata glandulifera</i>	kjertelvier	NT	NA T31 Boreal hei NA T31-C-13 intermediær kilde...	Øystein Settem Wold	11.10.2020
Stranda	Geiranger: Gomsdalen	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG & DH	12.06.2000
Stranda	Geiranger: Gomsdalen	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	Mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG, DH	12.06.2000
Stranda	Geiranger: Haugset	P	<i>Pseudorchis albida</i>	kvitkurle	VU	NA T32 Semi-naturleg eng Opprinnelig rapportert...	SHLL	07.07.2015
Stranda	Geiranger: Hole	P	<i>Asperugo procumbens</i>	gåsefot	EN	Under saueheller.	Arnfinn Skogen, Marit Rygg	25.07.1978
Stranda	Geiranger: Hole	M	<i>Rhytidium rugosum</i>	labbmose	NT	Tørt berg	A. Skogen	25.07.1978
Stranda	Geiranger: Homlong	F	<i>Chloris chloris</i>	grønfink	VU	kulturlandskap	Karel Samyn	20.05.2019
Stranda	Geiranger: Homlong	F	<i>Cuculus canorus</i>	gauk	NT	kulturlandskap	Karel Samyn	01.06.2019
Stranda	Geiranger: Homlong, Sti nord-vest fra	P	<i>Urtica urens</i>	smånesle	VU	kulturlandskap	Karel Samyn	12.05.2019
Stranda	Geiranger: Maråkstranda, ovafor Lausneset, Stranda, Mr	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	gjengroende beitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Møll	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT	kulturlandskap	KJG & DH	29.06.2000
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020

Komm	Lokalitet	Gr	Vitskapleg namn	Norsk namn	Kat	Habitat	Finnar	Dato
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	seminaturleg rasmarkseng	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Reitane	Le p	<i>Zygaena lonicerae</i>	stor bloddråpe-svermar	EN	naturbeitemark	JBj	16.07.2020
Stranda	Geiranger: Vesterås	P	<i>Rosa tomentella</i>	filtrose	DD	kulturlandskap	F. Jebe	04.07.1936
Stranda	Geiranger: Vesterås	P	<i>Rosa tomentella</i>	filtrose	DD	kulturlandskap	F. Jebe	21.07.1936
Stranda	Geiranger: Vesterås	P	<i>Rosa tomentella</i>	filtrose	DD	kulturlandskap	F. Jebe	14.07.1936
Stranda	Geiranger: Vesterås	P	<i>Rosa tomentella</i>	filtrose	DD	kulturlandskap	F. Jebe	04.07.1936
Stranda	Geiranger: Vesterås	P	<i>Rosa tomentella</i>	filtrose	DD	kulturlandskap	F. Jebe	04.07.1936
Stranda	Geiranger: Vesterås	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG & DH	29.06.2000
Stranda	Geiranger: Vesterås	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG, DH	29.06.2000
Stranda	Geirangerfjord	F	<i>Passer domesticus</i>	gråspurv	NT			10.07.2018
Stranda	Geirangerfjorden: Bringa	S	<i>Hygrocybe quieta</i>	raudskive-vokssopp	NT	Rike hasselkratt	DH, Perry G. Larsen, KJG	13.09.2003
Stranda	Geirangerfjorden: Bringa aust	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT		DH	21.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Bringa aust	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT		DH	12.06.1999
Stranda	Geirangerfjorden: Bringa aust	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT		DH	21.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Bringa aust	P	<i>Asperugo procumbens</i>	gåsefot	EN		DH	12.06.1999
Stranda	Geirangerfjorden: Horvadraget	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG, DH	22.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Horvadraget	Le p	<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosyne-sommarfugl	NT		KJG & DH	22.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Horvadrags-Megardsplassen	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT		DH	22.06.2000

Komm	Lokalitet	Gr	Vitskapleg namn	Norsk namn	Kat	Habitat	Finnar	Dato
Stranda	Geirangerfjorden: Horvadrags-Megardsplassen	P	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN		DH	22.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Horvadrags-Megardsplassen	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN		DH	22.06.2000
Stranda	Geirangerfjorden: Knivsflå	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN		SH; JBJ	14.08.2001
Stranda	Geirangerfjorden: Knivsflå	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN		SH; JBJ	14.08.2001
Stranda	Geirangerfjorden: Lundanes	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT	i gjengroende, tørre, tidlegare slåtteenger	BJJ	14.08.2001
Stranda	Geirangerfjorden: Matvika	P	<i>Agrimonia eupatoria</i>	åkermåne	NT	i gjengroende, tørre, tidlegare slåtteenger	BJJ	14.08.2001
Stranda	Geirangerfjorden: Skageflå	F	<i>Emberiza citrinella</i>	gulspurv	VU	kulturlandskap	Bård Gunnar Stokke	27.09.2017
Stranda	Geirangerfjorden: Skageflå	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	kulturlandskap	BJJ	15.09.1994
Stranda	Geirangerfjorden: Skageflåsti	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	NA T32 Seminaturleg eng Opprinnelig rapportert...	SHLL	09.07.2015
Stranda	Ljøen: Hammaren	S	<i>Entoloma atrocoeruleum</i>	midnattsblå raudspore	NT	Naturbeitemark	BJJ	13.08.2001
Stranda	Ljøen: Hammaren	S	<i>Hygrocybe quieta</i>	raudskivevokssopp	NT	Naturbeitemark	BJJ	13.08.2001
Stranda	Ljøen: Hammaren	S	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	lutvokssopp	NT	Naturbeitemark	BJJ	13.08.2001
Stranda	Ljøen: Lindane	P	<i>Tilia cordata</i>	lind	NT	lauvskog	BJJ	11.09.2017
Stranda	Sunnylvsfjorden: Meåkneset	P	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	kulturlandskap	DH	23.06.2000
Stranda	Sunnylvsfjorden: Meåkneset	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001
Stranda	Sunnylvsfjorden: Meåkneset	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001
Stranda	Sunnylvsfjorden: Ytste Åkerneset	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001
Stranda	Sunnylvsfjorden: Ytste Åkerneset	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001
Stranda	Sunnylvsfjorden: Åkernes: Litlesætra	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001
Stranda	Sunnylvsfjorden: Åkernes: Litlesætra	P	<i>Ulmus glabra</i>	alm	EN	lauvskog	SH; JBJ	13.08.2001

3.4.1 Karplanter

Tabell 4 viser kva raudlista karplanter som er funne i kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen LVO (Artsdatabanken & GBIF 2022). Det er lista 9 artar med til saman 40 funn. Av disse artane er særleg kvitkurle knytt til semi-naturleg eng (naturbeitemark).

Tabell 4 Oversikt over raudlista karplanter funne i kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen LVO, med raudlistekategori (NT=nær truet, VU=sårbar, EN=sterkt truet) og talet på funnstader.

Norsk namn	Vitskapelig namn	RL	Tal funn
åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>	NT	6
gåsefot	<i>Asperugo procumbens</i>	EN	2
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	4
kvitkurle	<i>Pseudorchis albida</i>	VU	1
filtrose	<i>Rosa tomentella</i>	DD	5
kjertelvier	<i>Salix lanata glandulifera</i>	NT	4
lind	<i>Tilia cordata</i>	NT	1
alm	<i>Ulmus glabra</i>	EN	16
smånesle	<i>Urtica urens</i>	VU	1
SUM	9 artar		40 funn

3.4.2 Sopp

Sopp tilhøyrer korkje planteriket eller dyreriket, men er eit heilt eige rike. Vi kjenner alt eit visst utval av soppartar i Geiranger-Herdalen LVO, men soppmangfoldet er her, som mange andre stader, dårleg undersøkt. I første rekke er det i ulike engsamfunn sopp har vore ettersøkt.

Tabell 5 Oversikt over raudlista soppartar som er funne i kulturlandet i Geiranger-Herdalen LVO, med raudlistekategori (NT=nær truet, VU=sårbar, EN=sterkt truet) og talet på funnstader.

Norsk namn	Vitskapelig namn	RL	Tal funn
elegant småfingersopp	<i>Ramariopsis subtilis</i>	NT	1
fiolett greinkøllesopp	<i>Clavaria zollingeri</i>	VU	2
grynknollsliresopp	<i>Squamanita paradoxa</i>	VU	1
grå narremusserong	<i>Pseudotrachelium metapodium</i>	EN	5
grå småfingersopp	<i>Clavulinopsis umbrinella</i>	NT	2
gulbrun narrevokssopp	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	NT	9
gulfovokssopp	<i>Cuphophyllus flavipes</i>	VU	1
lillabrun raudspore	<i>Entoloma porphyrophaeum</i>	VU	5

Norsk namn	Vitskapelig namn	RL	Tal funn
lillagrå raudspore	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	NT	1
lutvokssopp	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	NT	4
midnattsblå raudspore	<i>Entoloma atrocoeruleum</i>	NT	2
mørkskjela vokssopp	<i>Hygrocybe turunda</i>	VU	4
ramneraudspore	<i>Entoloma porphyrogriseum</i>	VU	2
raud honningvokssopp	<i>Hygrocybe splendidissima</i>	VU	2
raudnande lutvokssopp	<i>Neohygrocybe ingrata</i>	VU	4
raudskivevokssopp	<i>Hygrocybe quieta</i>	NT	4
semska raudspore	<i>Entoloma jubatum</i>	NT	3
vridd køllesopp	<i>Clavaria amoenoides</i>	VU	1
Sum	18 artar		53 funn

I Tabell 5 er det lista 18 artar med til saman 53 funn. Mest alle raudlista soppartar som er funne i kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen LVO er beitemarksopp, ei fellesnemning på sopp som er knytt til naturbeitemarker eller slåttemarkar (ugjødsla, såkalla semi-naturlege enger). Særleg gamle naturbeitemarker som aldri har vore pløgd kan ha eit stort mangfald av slike artar. I Geiranger-Herdalen LVO er det hittil funne 17 raudlisteartar av beitemarksopp (i tillegg til grynknollsliresopp som ikkje reknast til beitemarkssoppene). Av alle desse er åtte nær truga (NT), medan ni er sårbare (VU) og ein er sterkt truga (EN). Det kan nemnast at grå narremusserong (EN) er ein av seks artar som er foreslått som prioritert art etter naturvernlova (Jordal 2013). Han er funnen fleire gonger i Botnen i Herdalen (jf. Tabell 1 over).

Tradisjonelle registreringar av sopp basert på artsbestemming av fruktleamar, som er nytta metode i Geiranger-Herdalen LVO, krev fleire års systematiske kartleggingar i gode soppsesongar før ein oppnår godt oversyn. Sannsynlegvis er derfor det reelle talet raudlista beitemarksopp i Geiranger-Herdalen LVO vesentleg høgare enn det som hittil er dokumentert.

Raudlista sopp er funne i berre nokre av dei områda der det er registrert naturbeitemarker.

3.4.3 Mosar

Dei mosane som står på raudlista 2021 og er funne i Geiranger-Herdalen LVO, er for det meste knytt til fjellet, og er truga av klimaendringar. Berre ein art, labbmose (NT) er knytt til opne landskap som t.d. boreal hei og opne tørre berg, og er teken med i Tabell 3 ovanfor.

3.4.4 Lav

Eigentleg ingen lavartar på raudlista er knytt til kulturlandskap i studieområdet. Det kan likevel nemnast at sidan alm (og lind i Lindane nedanfor Ljøen) kan finnast i kulturlandskapet, så kunne ein ha tatt med eit lavartar som er funne på desse treslaga, men stort sett er desse lavfunna gjort i skog eller det som framstår som skog i dag (gjerne heilt attgrodd kulturlandskap).

3.4.5 Insekt

Insekt er ei svært artsrik organismegruppe som er dårleg undersøkt i Geiranger-Herdalen LVO.

Av raudlista insekt er det funne to artar av sommarfuglar, nemleg mnemosynesommarfugl (NT) og stor bloddråpesvermar (EN). Begge desse finst i opne beitemarker, men minst like mykje i større opne rasmarsenger som det er så mykje av i landskapsvernområdet. Mange av desse rasmarkene har også vore beita gjennom tidene, og kan dermed også ha eit semi-naturleg preg eller opphav. Truleg finst det mange flere raudlisteartar av insekt (særleg i dei varmaste liene), men det er altså leita lite etter slike artar her, så kunnskapen er dårleg.

3.4.6 Pattedyr

Dei raudlista pattedyrartane som er funne i Geiranger-Herdalen LVO, er ifølgje Artskart i noko mindre grad knytt til kulturlandskapet, men ein kan likevel nemna nordflaggermus (VU) og piggsvin (NT).

3.4.7 Fugl

Kunnskapen om fuglelivet i kulturlandskapet Geiranger-Herdalen LVO må reknast som relativt dårleg. Av raudlisteartar påvist i området som kan finnast i kulturlandskapet kan nemnast grønfinke (VU), gauk (NT), gulsporv (VU), storspove (EN), gråsporv (NT) stare (NT) og vipe (CR – kritisk truga). Den arten som kanskje er mest spesiell og interessant på våre kantar er vaktel (VU) som er observert i to ulike år i nærleiken av Herdalssætrane.

3.5 Artsmangfald - framande artar

Framande artar er artar som har blitt innført med menneske til stader der dei opprinneleg ikkje fanst naturleg. For Geiranger-Herdalen LVO gjeld nok dette eit stort tal artar (t.d. i hagar), men her avgrensar vi oss i omtalen til dei som samtidig er oppførte på den nasjonale framandartslista (Artsdatabanken 2018b). Framande artar i verneområdet er undersøkt av Jordal (2018b).

Fem framande karplanter som er registrert på Geiranger-Herdalen LVO, er i kategori SE – svært høg risiko, dvs. dei spreier seg svært lett og kan utgjere eit alvorleg trugsmål mot det stadeigne arts mangfaldet. Desse er hagelupin, platanlønn, sitkagran/lutzgran, vestamerikansk hemlokk og ugrasmjølke. Dette er derfor artar som eit helst ikkje ønskjer å ha i eit landskapsvernområde. Kva framande artar som er registrerte i Geiranger-Herdalen LVO går fram av Tabell 6 nedanfor. Skogminneblom er i kategori PH - potensielt høg risiko, i tillegg til nokre med LO - låg risiko og norsk gran som her er ein regionalt framand art.

Tabell 6 Framande artar funne i kulturlandskapet i Geiranger-Herdalen LVO i 2017, med kategori. Etter Jordal (2018b).

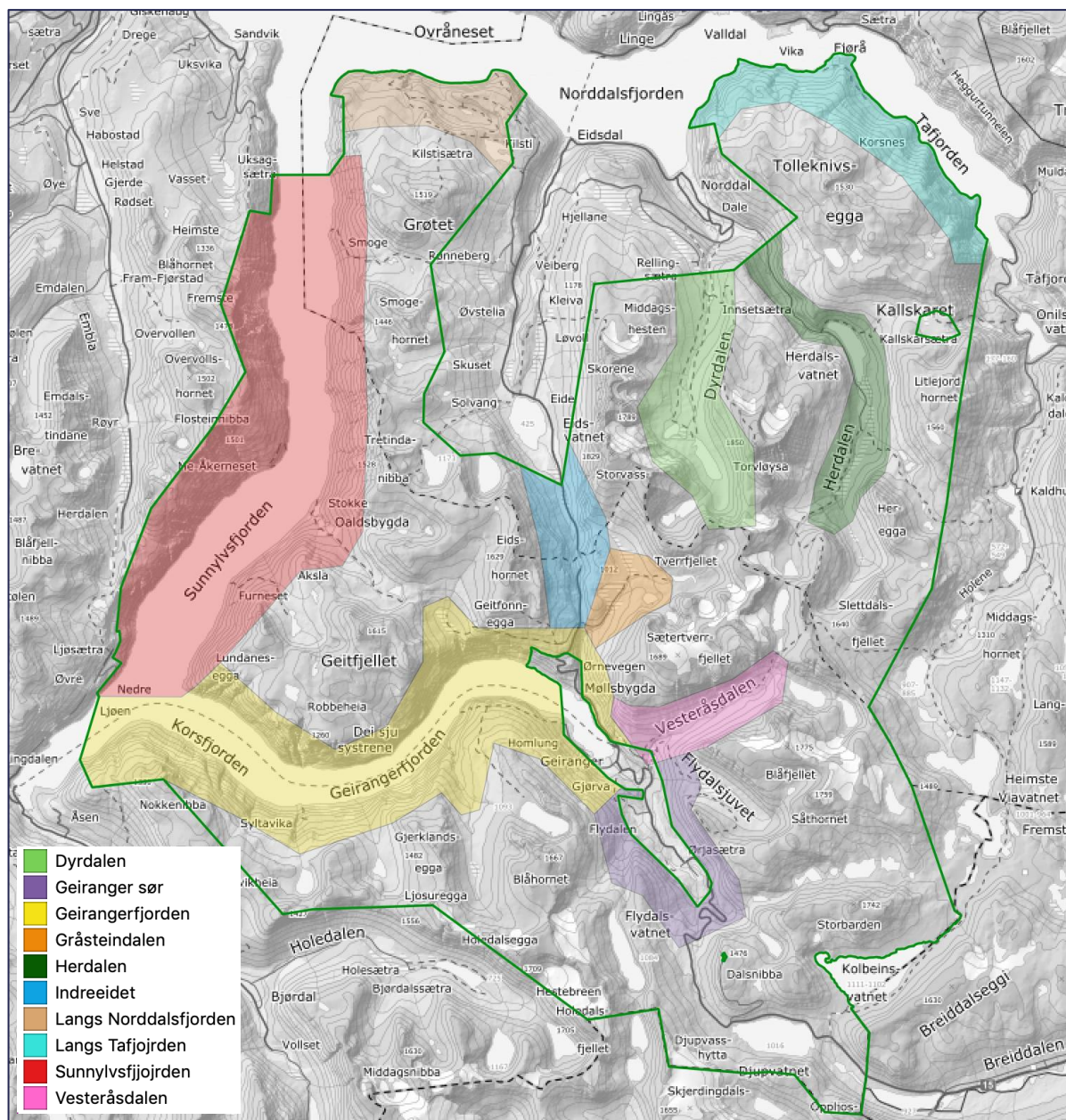
Norsk namn	Vitenskapeleg namn	Kategori	N
Gran	<i>Picea abies</i>	Regionalt framand art	124
Hagelupin	<i>Lupinus polyphyllus</i>	SE - Svært høg risiko	1
Japanlerk	<i>Larix kaempferi</i>	LO - Låg risiko	8
Platanlønn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	SE - Svært høg risiko	60
Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>	SE - Svært høg risiko	9

Norsk namn	Vitenskapeleg namn	Kategori	N
Skogminneblom	<i>Myosotis sylvatica</i>	PH - Potensielt høg risiko	1
Stikkelsbær	<i>Ribes uva-crispa</i>	LO - Låg risiko	1
Svarthyll	<i>Sambucus nigra</i>	LO - Låg risiko	4
Ugrasmjølke	<i>Epilobium ciliatum ciliatum</i>	SE - Svært høg risiko	4
Vestamerikansk hemlokk	<i>Tsuga heterophylla</i>	SE - Svært høg risiko	4
10 artar			217 funn

I tillegg til dette er det tidlegare (ifølgje Artskart) funne gullhavre (NK - ingen kjent risiko, Skageflå), kjempebjørnekjeks (SE - svært høg risiko, vegkant ovanfor Møllsæter i 2010) og blågran (LO - låg risiko, Botnen i Herdalen). Når det gjeld kartframstilling av framande artar viser vi til Jordal (2018b).

3.6 Omtale av delområde

Med tanke på ei framtidig skjøtels-/forvaltningsplan kan det vere formålstenleg å dele landskapsvernområdet inn i geografiske delområde. I alt har vi her skilt mellom 10 ulike delområde, sjå Figur 23 under. Desse har noko ulik storleik og form, og ikkje alt kulturlandskapsareal har hamna innanfor eit forvaltningsområde. Verdien til dei einskilde delområda kjem så fram av arealstatistikken til dei, og eventuell prioritering mellom dei må gjerast ut frå den statistikken og kor store areal som faktisk blir påverka av kvar einskild naturtype av planlagde tiltak.

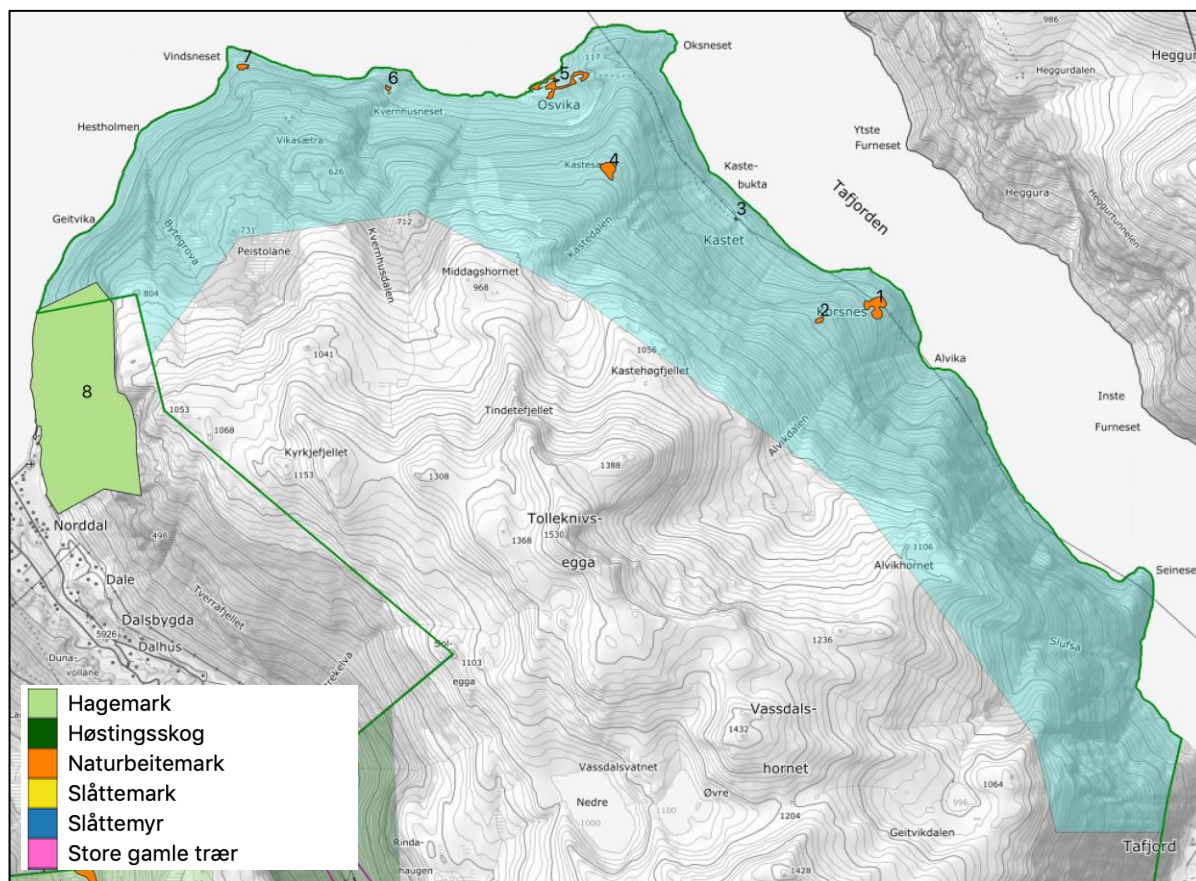

Figur 23 Geiranger-Herdalen LVO delt inn i ulike delområde for kulturlandskap som er omtala nedanfor.

3.6.1 Langs Tafjorden

Langs Tafjorden finst på sør/sørvestsida fleire fråflytta gardar/plassar og sætrar: Korsnes, Korsneslia, Kastet, Kastesætra, Osvika, Kvernhusnes, Vikasætra og Vindsneset. Jordal & Gaarder (1998) omtalar Osvika, Kastet, Kastesætra, Korsnes og Korsneslia. Desse lokalitetane er også gjentatt i Norderhaug m.fl. (2004), i tillegg vart Kvernhusnes og Vindsnes oppsøkt i 2001 og

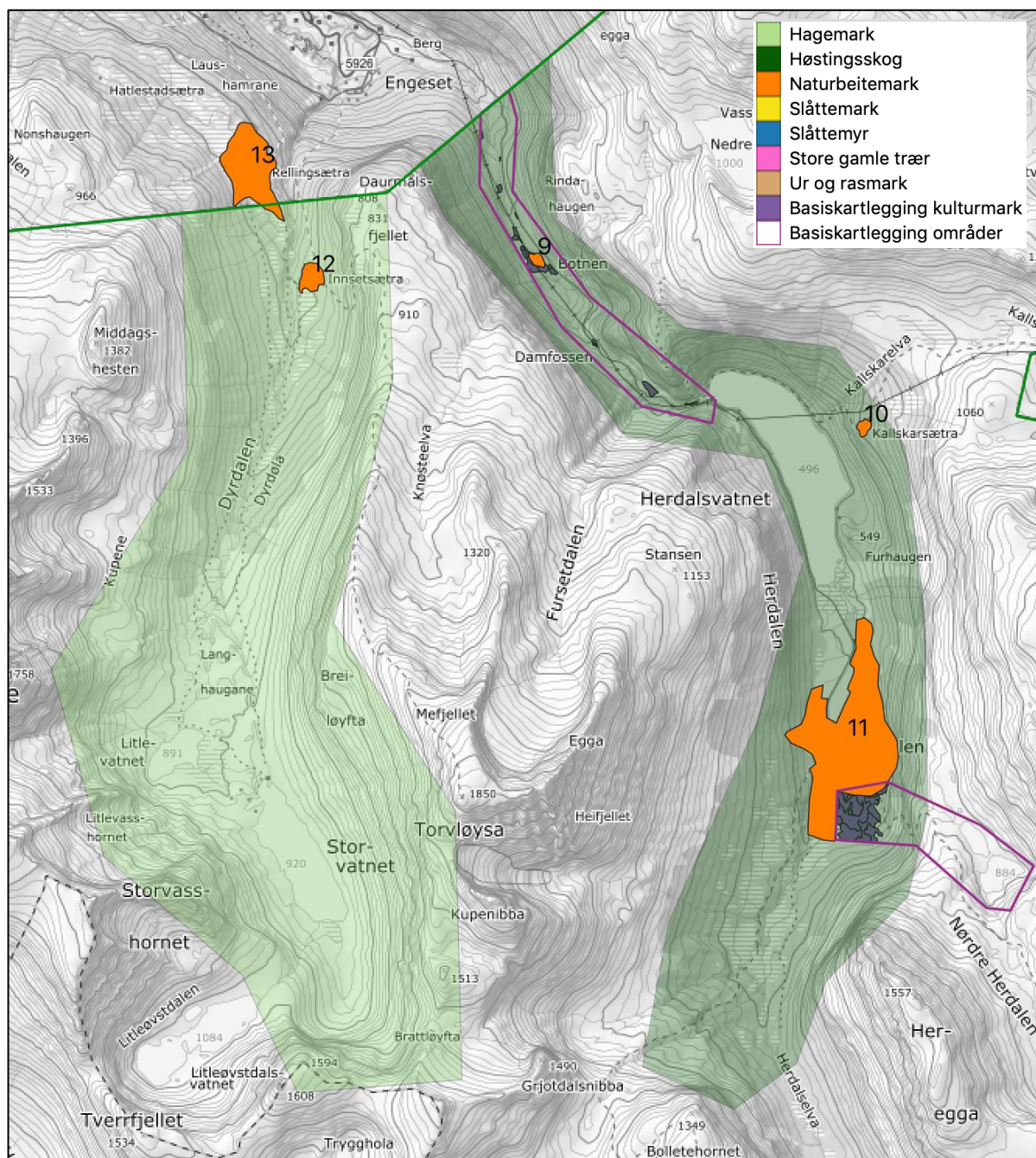
omstrukturert til Naturbase-skildring av Jordal (2011). Kastet, Kastesætra, Korsnes, Korsneslia og Osvika er oppsøkt i 2015, Kastet vart foreslått sletta pga. attgroing medan dei andre er skildra på nytt av Langmo & Oldervik (2016), Osvika fekk likevel innskrenka areal pga. attgroing og oppgjødsling. På Vikasætra er det ikkje registrert naturtypelokalitetar, lokaliteten vart undersøkt 09.08.2001 (Norderhaug m.fl. 2004), men har ikkje vore vurdert etter DN-handbok 13 seinare.

Figur 24 Delområdet Langs Tafjorden. Kulturmarkslokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtyper, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

3.6.2 Herdalen

Herdalen har to særleg viktige naturbeitemarker: Herdalssætra og Botnen. Desse er framleis i hevd med geit. Herdalssætra var godt beita heilt ut mot skogen på alle kantar (JBJ 2021), medan Botnen var nokså dårleg avbeita (JBJ observert 2020-2021). Botnen har mange raudlisteartar, ikkje minst grå narremusserong (EN), medan beitemarkssoppene er dårleg studerte på Herdalssætra. Dessutan finst lokaliteten Kallskarstølen, som sist vart undersøkt av Solfrid Helene Lien Langmo i 2015 (Langmo og Oldervik 2016). Lokaliteten var då i sterk attgroing.

Figur 25 Delområda Herdalen (til høgre) og Dyrdaalen (til venstre). Lokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtypar, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1. Lilla strek viser kulturmark kartlagt gjennom Basiskartlegginga i 2020.

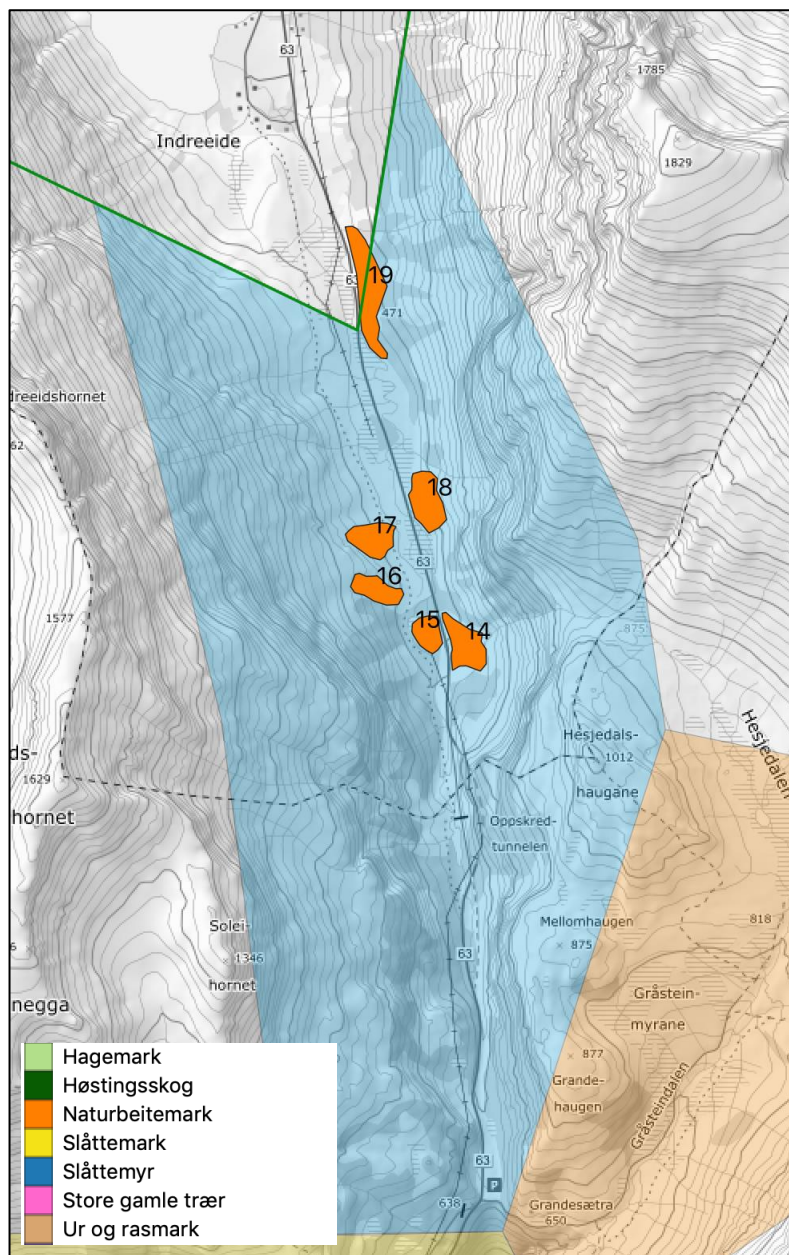
3.6.3 Dyrdaalen

I Dyrdaalen har Rellingsætra det mest artsrike kulturlandskapet, men ho ligg for det meste utanfor landskapsvernområdet. Innsetsætra ligg innanfor men har noko mindre artsmangfald, og beitemarkssopp er ikkje studert (Jordal 2011). Verneområdegrensa er trekt slik at dei fleste lokalitetane med sunnmørsmarikåpe fell utanfor landskapsvernområdet.

3.6.4 Indreeide

Her er det fleire utmarksbeite i dei snøraspåverka dalsidene sør for gardane. Desse områda kan delvis karakteriserast som snøraspåverka naturbeitemark. Her har det gått både geit og storfe i

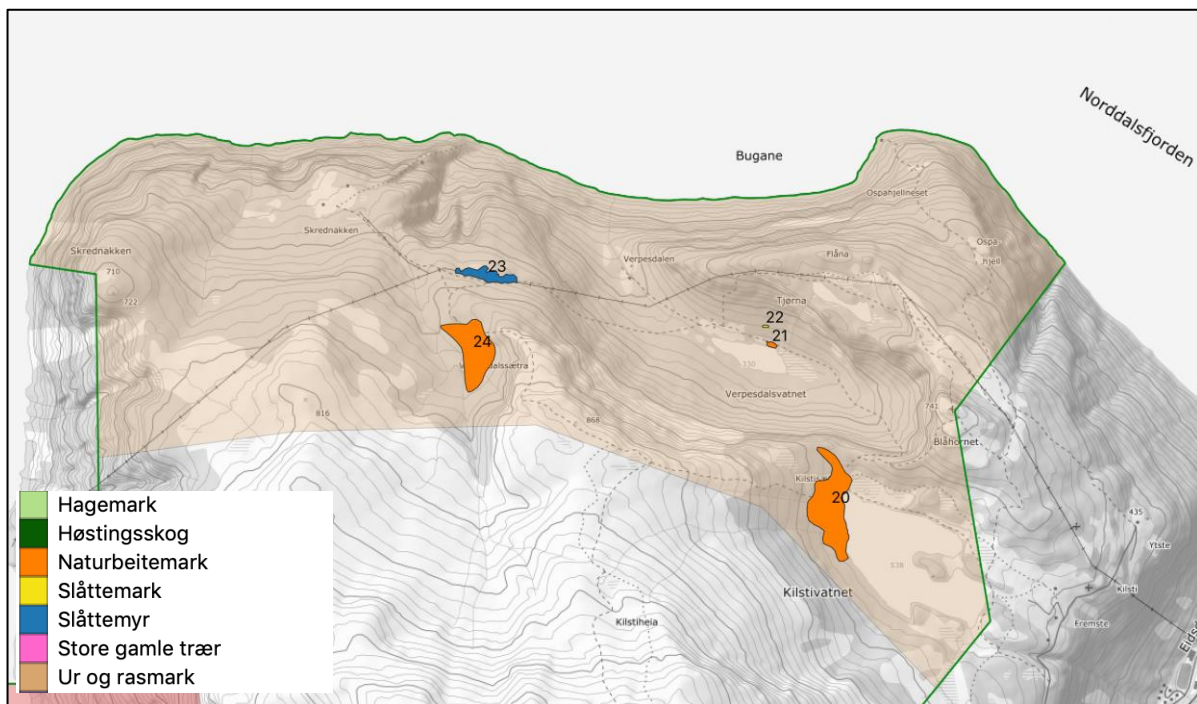
seinare tid. Lokalitetane er skildra av Jordal (2011), og omtale finst i vedlegget. For å bevare desse lokalitetane bør ein vidareføra beiting, for snørasa i seg sjølv greier truleg ikkje å bevare heilt opne engsamfunn her.

Figur 26. Delområdet Indreeide. Lokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtypar, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

3.6.5 Langs Norddalsfjorden (Eidsdal-Skrenakken)

Mellom Eidsdal og Skrenakken ligg Kilsti-gardane utanfor landskapsvernområdet, medan Kilstisætra, Verpesdalen, Verpesdalssætra og Skrenakken ligg innanfor. Ospahjellen og Ospahjellneset er avstandsbetrakta men ikkje undersøkt. Jordal & Gaarder (1998) skildra Kilstisætra, Verpesdalen, Verpesdalssætra og Skrenakken, og Norderhaug m.fl. (2004) gjentok desse skildringane. Kilstisætra, Skrenakken, Verpesdalen og Verpesdalssætra er oppsøkt i 2015 av Langmo & Oldervik (2016). Skrenakken vart her foreslått sletta frå Naturbase pga. oppgjødsling fordi graset ikkje vart fjerna. Verpesdalen fekk sterkt endra avgrensing pga. attgroing og oppgjødsling (to små lokalitetar). Kilstisætra er intakt. Her er tidlegare funne fleire beitemarkssoppar, m.a. ein sjeldan *Entoloma*-art. Verpesdalssætra vart og observert 14.06.2019 (Jordal 2019b), og var da i tidleg attgroing.

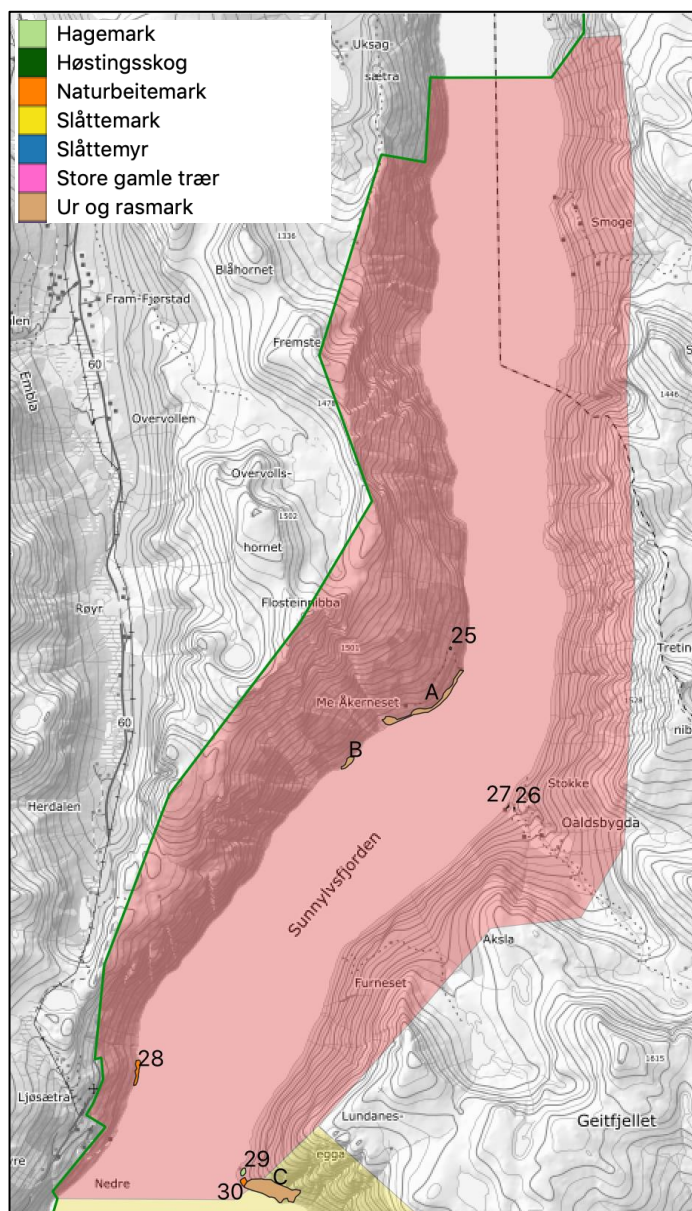

Figur 27 Delområdet Langs Norddalsfjorden. Lokaliteter etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtyper, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

3.6.6 Sunnylvsfjorden

Smøge-gardane vart undersøkte 15.08.2001 i samband med Storfjordprosjektet (Norderhaug m.fl. 2004). Ein fann da berre små og ubetydelege restar av semi-naturleg eng som var intakte. Det meste er fulldyrka mark, og det meste var nokså attgrodd. Oaldsbygda vart vegetasjonskartlagt av Lystad (1978), men er dårleg undersøkt på 2000-talet. To små semi-naturlege enger på Seljeflot-sida vart registrerte av Jordal (2007b). Kikkertbetraktning i 2007 og 2017, og kartstudiar no, tyder på at det meste er anten fulldyrka mark eller attgrodd. Stokkesætra er ikkje undersøkt, men kikkertbetraktning tyder på attgroing. Inst i Gomsdalen (delområde Geirangerfjorden) er det og ei sæter som har tilhøyrt Oaldsbygda (oppsøkt 02.08.2000 av JBJ & GGa, Norderhaug m.fl. 2004, men er ikkje godt undersøkt og skildra). Lundanes er undersøkt 14.08.2001 (Norderhaug m.fl. 2004) og skildra av Jordal (2011). Dei opne områda er mest fulldyrka, men det finst og semi-naturleg eng i attgroing, og einskilte interessante planteartar som åkermåne, vill-lauk og vill-lin (Jordal 2011). Furnes er ikkje undersøkt.

På vestsida av Sunnylvsfjorden ligg Inste Åkerneset, Meåkneset, Litlesætra og Ytste Åkerneset, Ljøvikhammaren-Ljøvikskjeret og nedre Ljøen (Norderhaug m. fl. 2004, Jordal 2011). Desse områda er for det meste attgrodde, men det finst framleis grunnlendte berg med sparsam vegetasjon og innslag av det tidlegare kulturmarksmangfaldet.

Figur 28 Delområdet Sunnysjøfjorden. Lokaliteter etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtyper, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

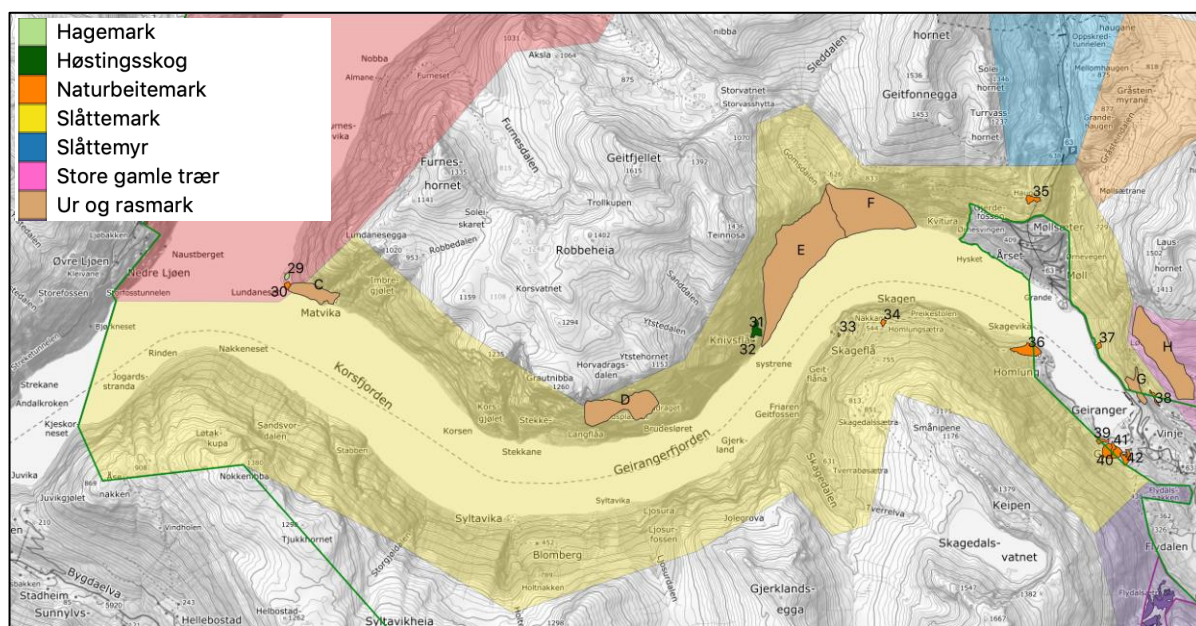
3.6.7 Geirangerfjorden

Matvika er eit solsteikt landskap som og er delvis grunnlendt og delvis raspåverka. Her er framleis landskapet halvope, sjølv om det gror att. Semi-naturlege enger er dels snøraspåverka, med ein del sjeldne planter som åkermåne, lakrismjelt, relativt dårleg undersøkt, ein del tørkeutsett, grunnlendt engmark som gror seint att (avgrensa som sørvendt berg og rasmark av Jordal 2011, men heilt klart sterkt kulturpåverka tidlegare). Horvadraket og Megardsplassen er sterkt attgrodd, og her er det meste i dag anten edellauvskog eller snørasenger. Knivsflå har ei lita slåttemark ved husa, og elles finst det attgroande enger ned mot stupet der slått kunne vore tatt opp att. Jordal (2018a) laga ein skjøtelsplan for ei slåttemarka på Knivsflå (registrert av Langmo & Oldervik 2016), og fekk da også betre kunnskap om eit større område ved Knivsflå med befaring saman med m.a. Odd og Ingvald Knivsflå. Fleire enger nedanfor br.nr. 1 vil truleg få eit auka mangfald etter eventuell restaurering. Aust for Knivsflå finst og haustingsskog med styva alm (Langmo & Oldervik 2016).

Bringa er sterkt attgrodd, og her er det meste i dag anten edellauvskog eller snørasenger (Holtan 2011b). Gomsdal er berre avstandsbetrakta med kikkert frå stien til Oaldsstølen 02.08.2000

(Gaarder m.fl. 2001). Hyskjet er stort sett skog, medan det finst eit parti med grunnlendte berg og engprega flora med stor bloddråpesvermar (EN) (Jordal 2020a). Grande og Møll ligg stort sett utanfor landskapsvernområdet. Grandefonna er i stor grad eit ope landskap skapt av ein kombinasjon av beiting og snøras. Lokaliteten er artsrik og har ein betydeleg bestand av stor bloddråpesvermar (EN) (Jordal 2020a). Grandestranda/Maråkstranda har att eit par flekker med attgroande semi-naturleg eng som tidlegare truleg har vore både slått og beita (Holtan & Grimstad 2000a, Jordal 2011). Det er framleis ei noko attgrodd naturbeitemark midt i stranda (Lausneset, BN00069312), der det også vart funne stor bloddråpesvermar (EN) i 2020 (Jordal 2020a). Aust for Grandeelva ligg rasmarker og (edellauf)skog som og har vore mykje beita (Holtan & Grimstad 2000a, Holtan 2011b). Geitebeitet aust for elva ved Møll (Stegane) er del av denne lokaliteten, han vart oppsøkt av Jordal (2020a). Her er det gode bestandar av den sterkt truga sommarfuglen stor bloddråpesvermar, og generelt artsrike enger beita av geit og påverka av snøras om vinteren. Desse engene kunne vore vurdert som naturbeitemark.

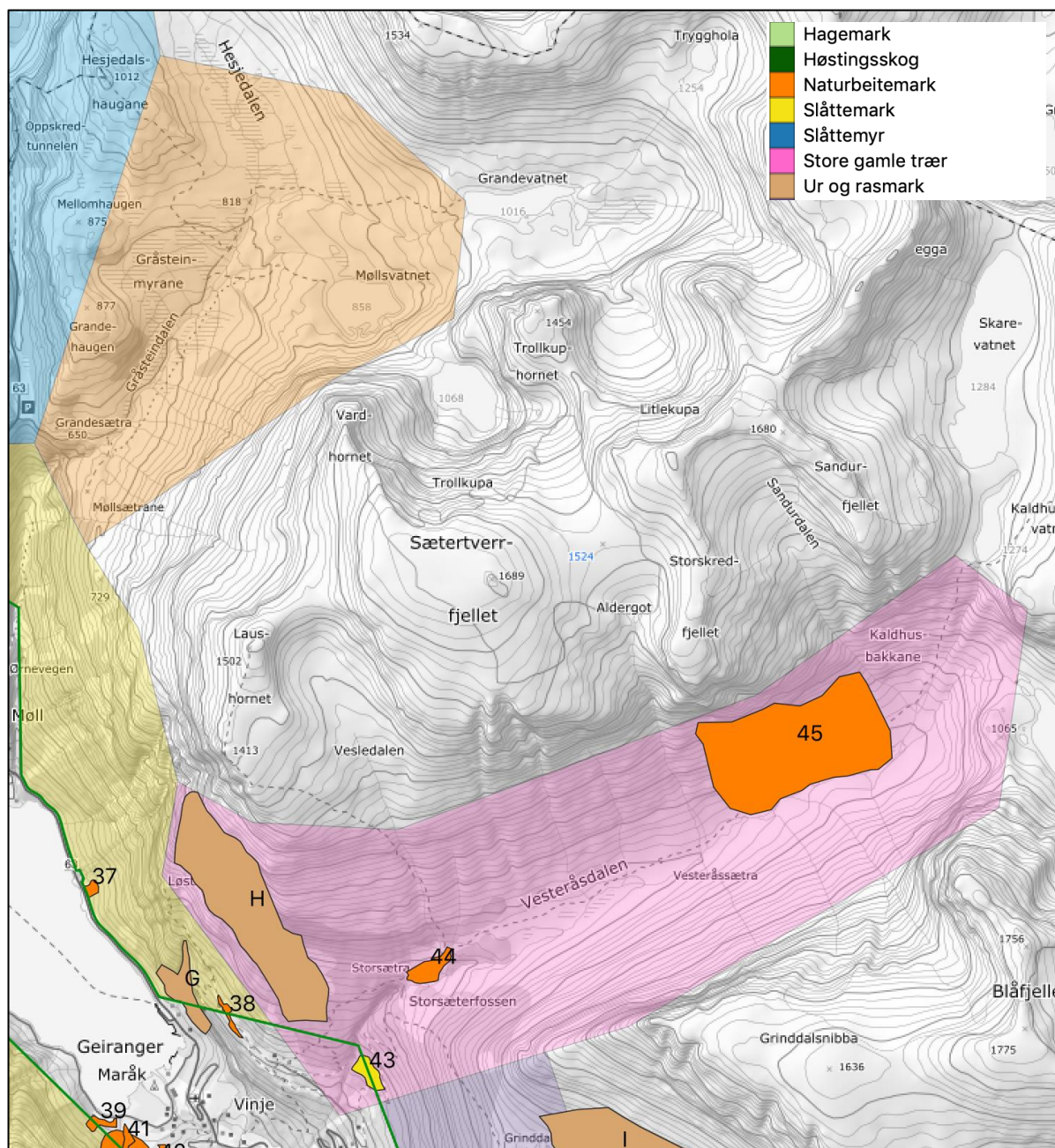
På sørsida av Geirangerfjorden ligg Syltavika, Blomberg, Skageflå og Homlongsætra, samt deler av Skjorabakkane ved Homlong. Skageflå har for det meste fulldyrka mark, og litt semi-naturleg eng. Undersøkingar av Langmo & Oldervik (2016) medførte ei innskrenking av tidlegare registrert semi-naturleg eng på Skageflå til vel 1 dekar slåttemark. Homlongsætra hadde eit viss utval av artar 15.09.1994 (Jordal & Gaarder 1995), 12.06.2002 (Norderhaug m.fl. 2004) og 09.08.2005 (Jordal 2011), men er no nokså attgrodd. Sjølve Homlong ligg utanfor LVO, men øvre deler av Skjorabakkane er framleis ope og skogfattig, men gror att (Jordal 2011). I dette delområdet tek vi også med Gjørva, med fleire naturbeitemarker der mindre deler ligg innanfor landskapsvernområdet (Jordal 2011).

Figur 29 Delområdet Geirangerfjorden. Lokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtypar, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

3.6.8 Gråsteindalen

Dalen vart befart 2019 i samband med undersøking av sti-slitasje (Jordal 2019b). Nedst i dalen ligg Møllsetrene, som har ein ubetydeleg liten rest av eng rundt murane som verkar noko oppgjødsla (ikkje registrert). Gråsteinmyrane er oppdyrka. Gråsteinsætra har ein liten engrest som truleg har mindre interesse, med få og vanlege engartar (observert 07.06.2019, Jordal 2019b). Grandesætra er i attgroing.

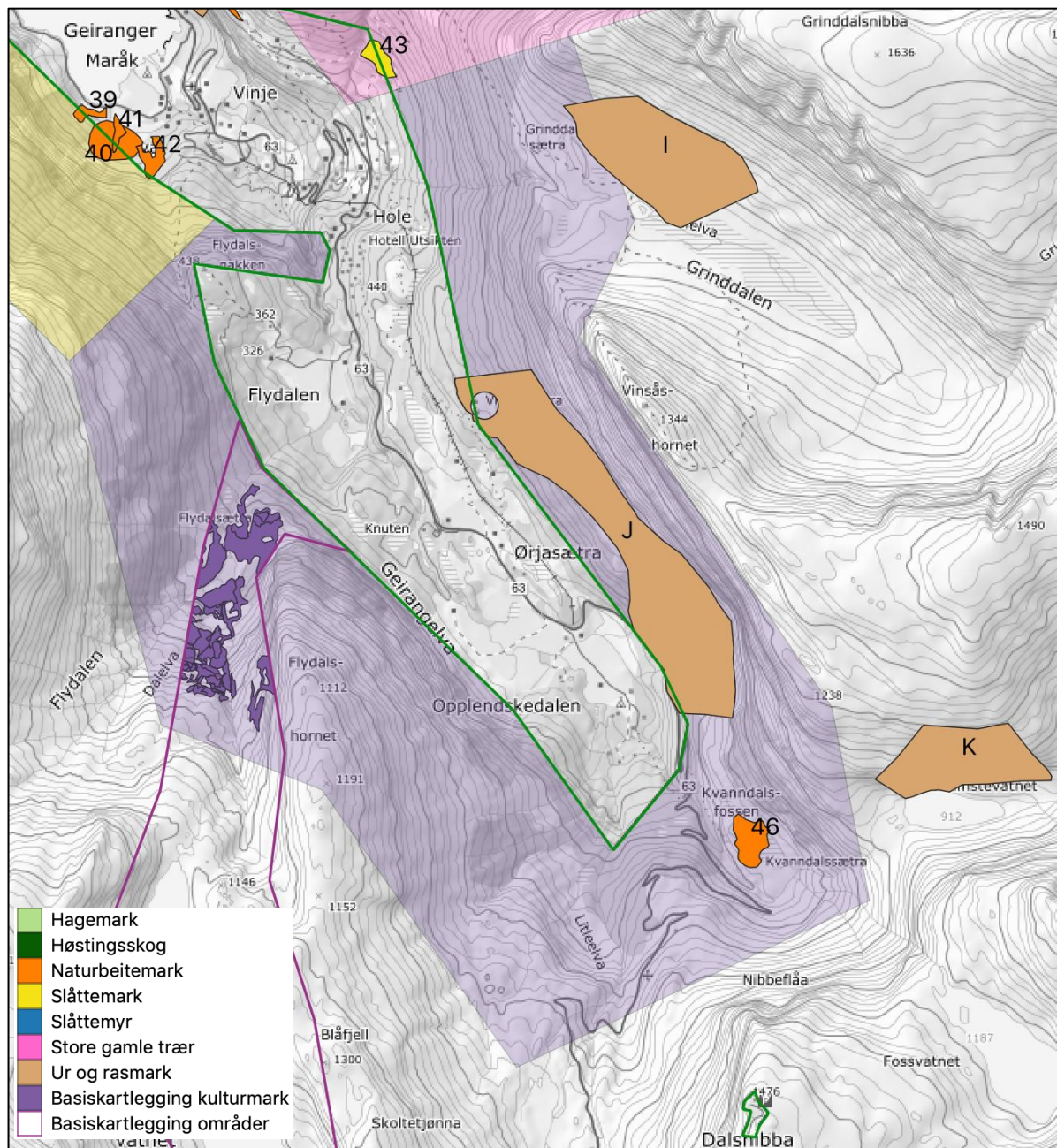
Figur 30 Delområda Gråsteindalen (bleikbrunt oppe til venstre) og Vesteråsdalen (rosa nede til høgre). Lokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtypar, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1.

3.6.9 Vesterås-Vesteråsdalen

På Vesterås er det mange slåttemarker (utanfor LVO, med skjøtelsplaner). I stien opp til Storsæterfossen passerer ein Liastølen (innanfor LVO), som var vårhamn for dyra på Vesterås. Denne er ikkje registrert, men observert i samband med registrering av stislitasje (eigne observasjonar JBJ 2019). Liastølen er utan hus, men kan truleg kartleggast som semi-naturleg eng. I Vesteråsdalen vart Storsætra noko utvida etter undersøkingar av Langmo & Oldervik (2016). Tidlegare skildring var frå 2000 (Holtan & Grimstad 2001). Ved Vesteråssætra er eit større (dels snøraspåverka) ope område avgrensa som naturbeitemark (Vesteråsdalen). Dette vart først registrert av Gaarder m.fl. (2001) (jf. også Norderhaug m.fl. 2004), og vart seinare vidareført og skildra på nytt av Langmo & Oldervik (2016). I 2015 var det om lag 300 sau i Vesteråsdalen (Langmo

& Oldervik 2016). I 2022 vart delar av området, m.a. Storsæterfossen-Storsætra kartlagt etter metoden med basiskartlegging (Lorentzen m.fl. 2023), sjå kapittel 3.3.

3.6.10 Geiranger sør-Flydal

Figur 31 Delområdet Geiranger sør-Flydalen. Lokalitetar etter DN-handbok 13 har farge etter seks ulike naturtypar, og er nummerert med same kart-ID som i Tabell 1. Lilla område viser kulturmark kartlagt gjennom Basiskartlegginga i 2020.

Delområdet Geiranger sør-Flydalen har nokre få kulturlandskapslokalitetar. Langst i søraust ligg Kvanndalssætra. Vinsås-sætra var tidlegare skildra som ein lokalitet med semi-naturleg eng (Holtan & Grimstad (2001a) og avgrensa som ein sirkel (BN00008368, i kanten av landskapsvernområdet), men Langmo & Oldervik (2016) føreslo å sletta lokaliteten frå Naturbase pga. attgroing. Dermed er det ein tom runding i kanten av landskapsvernområdet, inni lokalitet J, ei av fleire større kulturpåverka snørasmarker. Under basiskartlegginga i 2020 var området ved Flydalssætra delvis

intakt og delvis i attgroing, men beitetrykket er tydeleg for lågt (Hanssen m.fl. 2021). Også den boreale heia rundt Flydalssætra er i attgroing (sjå også Figur 13, og bilete).

4 Status, kunnskapsbehov, uvisse og utfordringar

4.1 Status for bruk og skjøtsel

Ei generell utfordring er dei store endringane i jordbruket dei siste 50-100 åra. Husdyrbruket er gått attende, bruken av utmarka, t.d. til setring og utmarksbeiting, er sterkt redusert. Som følge av dette er attgroing eit problem dei fleste stader, også i Geiranger-Herdalen LVO. Semi-naturleg mark kan vere artsrik, men krev også tilpassa drift. Dei områda som er best vedlikehaldne innanfor landskapsvernområdet, er Herdalen, deler av Indreidsdalen, og visse område i Geiranger, t.d. geitebeitet på austsida av Grandeelva ved Møll, og nokre område ved Gjørva som ligg innanfor verneområdet. I tillegg finst nokre små slåttemarkar som er i drift. Størstedelen av dei gamle kulturlandskapsområda er likevel i attgroing.

4.2 Kunnskapsbehov

Under skildringane av delområda ovanfor er det nokre stader kommentert dårleg kunnskapsnivå. Her samlar vi opp ei oversikt over område som burde vore betre undersøkt, med ei prioritering.

Tabell 7 Oversikt over område som burde vore betre undersøkt. Områda er gjeve prioritet frå 1 til 3.

Kommune	Område	Kartreferanse (UTM sone 32)	Prioritet	Kommentar
Fjord	Kvernhusnes	411200/6906800	2	sist besøkt 09.08.2001
Fjord	Vikesætra	410430/6906600	2	sist besøkt 09.08.2001
Fjord	Ospahjellen	403250/6906160	2	Ikkje undersøkt
Stranda	Furnes	395750/6891900	2	Ikkje undersøkt
Stranda	Oaldsbygda	397600/6893600	3	Ikkje undersøkt
Stranda	Matvika	394300/6888400	1	Sist undersøkt 14.08.2001, er ikkje registrert som kulturlandskap
Stranda	Gomsdalen	401850/6890200	2	Ikkje undersøkt
Stranda	Vesteråsdaalen: Liasløen	407220/6886880	2	Observert 2019, ikkje kartlagt

Kommune	Område	Kartreferanse (UTM sone 32)	Prioritet	Kommentar
Stranda	Gråsteindalen: Grandesætra	405580/6890520	3	Observert 2019, ikkje kartlagt
Stranda	Gråsteindalen: Gråsteinsætra	406760/6891720	3	Observert 2019, ikkje kartlagt
Stranda	Gråsteindalen: Møllsætra	405770/6890140	3	Observert 2019, ikkje kartlagt

Det er nok mange fleire kulturlandskapsområde som ikkje har vore undersøkt dei siste 20 åra, men som ein mistenkjer for å vere meir attgrodde enn sist gong dei vart undersøkte.

Elles er fleire organismegrupper dårleg undersøkt. Truleg har ein brukbar kunnskap berre om karplanter. Kunnskapen om lav, mosar, sopp (m.a. beitemarkssopp), insekt og andre virvellause dyr er dårleg. Den gruppa som truleg har flest uoppdaga raudlisteartar er insekt. Det er truleg at dei opne landskapa både i kulturlandskapet og rasmarene har mange raudlista insektartar. Elles er kunnskapen om fugl også relativt dårleg, særleg gjeld dette meir sjeldne artar som rovfuglar, ugler og hakkespettar.

4.3 Uvisse

Kritisk vurdering av uvisse som ligg i grunnlagsdata og i neste omgang påverkar vurderingar og konklusjonar bør koma tydeleg fram i eit arbeid som dette. I utgangspunktet har dette også ei tydeleg grunngeving i både lovverk og utgreiingsmetodar for naturmangfaldet. Paragraf 9 om føre-var-prinsippet vert rekna som ein av dei viktigaste forvaltningsparagrafane i naturmangfaldlova og det er i realiteten uvisse denne omhandlar.

4.3.1 Uvisse i registreringar

Vanlegvis er det vanskeleg å vita kor stor uvisse knytt til naturtyperegistreringar er. For naturtypekartlegginga i Geiranger-Herdalen LVO er vi i det minste kjent i deler av området etter tidlegare kartleggingar. M.a. har vi utført tidlegare registreringar etter DN-handbok 13, og vi har utført NiN-basert kartlegging (basiskartlegging) i tre område relativt nyleg. Likevel skjer endringar i kulturlandskapet nokså fort (særleg attgroing). Det er grunn til å framheva nokre typar usikkerheit:

1 uvisse i tid – gamle registreringar kan vera feilaktige i dag pga. attgroing og andre endringar i tida etter registreringane.

2 uvisse i rom – er det gjort registreringar alle stader der det kan finnast interessant kulturlandskap – og er avgrensinga rett?

3 uvisse som følgje av ulike metodar for kartlegging - er det samsvar mellom registreringar etter ulike versjonar av DN-handbok 13 og basiskartlegging av verneområde?

4 uvisse om kvalitet – er registreringane relevante og fullstendige nok når det gjeld den kunnskapen ein treng?

Til 1: For lokalitetar som er registrerte for lang tid sidan, gjer særleg status for attgroinga at tidlegare skildringar og vurderingar vert gradvis meir usikre. 10 år med attgroing kan medføre store endringar i eit landskap. Data frå før 2010 og særleg før 2000 bør brukast forsiktig på grunn av dette.

Til 2: Mange lokalitetar er ikkje undersøkt (jf. tabell over slike), og ikkje alle registreringar har vore like grundige. Det finst dermed truleg eit utval semi-naturlege enger som ikkje er registrerte, sjølv om vi reknar med at dei viktigaste er kjent. I tillegg kan avgrensingane vere unøyaktige.

Til 3: Ei svakheit er at den NiN-baserte kartlegginga er basiskartlegging og ikkje naturtypekartlegging etter Miljødirektoratet sin instruks. Gjennom registrering av naturtypar etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet 2022b) skal det ikkje berre registrerast naturtypar. For kvar naturtype skal det registrerast ulike variablar som saman skal resultera i ein lokalitetskvalitet. Dette gjeld ikkje for basiskartlegging, så her er det inga områdeskildring, verdivurdering, eller vurdering av skjøtelsbehov. Dessutan er dei data frå basiskartleggingar som ein kan finna på Naturbase nokså tungt tilgjengeleg for alle som ikkje har nytta denne kartleggingsmetoden sjølv.

Til 4: Vi meiner det er rimeleg grad av tryggleik i fastsetting av aktuelle naturtypar, slik at ei semi-naturleg eng er det same i alle metodar så lenge den er rimeleg intakt. Det er likevel ein stor skilnad at medan DN-handbok 13 berre inkluderer lokalitetar som er meir eller mindre intakte, kartlegg ein i basiskartlegginga også semi-naturleg mark i attgroing, og da også gjerne så attgrodd at typen er vanskeleg å kjenna att. Slike attgrodde utformingar er i forvaltninga ikkje naturleg å prioritera sidan dei viktigaste mangfaldet gjerne er gått tapt. Det er einskilde stader overgangar og tolkingsutfordringar som kan gje noko utslag, særleg overgang mellom grasrik boreal hei og naturbeitemark, og mellom naturbeitemark og engliknande oppdyrka mark (dvs. overflatedyrka/svakt gjødsla innmarksbeite). Uvissa kan i slike tilfelle skuldast ulike tolkingar eller feiltolkingar, men det kan like gjerne vera eit uttrykk for metodiske uklarheiter/valfridommar og derfor ligga innanfor det som er eit fagleg skjønn.

Når det gjeld artskartlegging, så meiner vi uvissa i det som er artsbestemt bør vera liten. Uvissa ligg her i første rekke på alt av artar som finst, men som ikkje er registrerte/fanga opp. Eit godt døme på dette er raudlista beitemarksopp der grundigare registreringar kan gje eit betydeleg endra bilete. For insekt og andre virvellause dyr er det opplagt at dagens kunnskapsnivå er så dårleg at desse i praksis hittil er så godt som heilt uregistrerte. For karplantar trur vi derimot at kunnskapsnivået er vesentleg betre. Det står nok likevel framleis att å gjera ein del der. Artar kan og forsvinna, utan at dette er fanga opp. Raudlisteartar er ein del av kvalitetsvurderinga av mange naturtypar, noko som gjer at uvisse her kan gje ei uvisse i kvalitet for dei einskilde lokalitetane.

4.3.2 Uvisse i verdi

Den tross alt låge uvissa i fastsetting av naturtypar som naturbeitemark innanfor DN-handbok 13 gjev i utgangspunktet håp om at uvissa i verdisetting ikkje er veldig stor, sjølv om metoden har endra seg ein god del frå 1999 til 2015. Det er også få personar som har gjort registreringane, og desse har i ein viss grad vore samkøyrt når det gjeld tolking av verdisettingsmetodikken.

I tillegg finst mulegheit for uvisse knytt til fleire naturfaglige val og kunnskapar. Eit døme på dette er førekomst av raudlisteartar, som også kan påverka verdien. Vi trur denne uvissa er til stades. Potensialet for fleire funn av relevante raudlisteartar vurderer vi som moderat til høg for semi-naturleg eng. For sistnemnde er det særleg beitemarksopp som er relevante. Vi trur det i første rekke er innanfor polygon og delområde der slike raudlisteartar alt er påviste at det er mogleg å finna nye i særleg grad, og at dette i lita grad vil påverka verdisettinga. At einskilde lokalitetar har fått litt for låg verdi som følgje av manglande funn av slike, ser vi på likevel som svært sannsynleg.

Som nemnt har data framkome gjennom basiskartlegging etter NiN ei stor svakheit ved at dei ikkje inkluderer verdisetting/kvalitetsvurdering, og at det også vantar data som kan nyttast til verdisetting og forvaltningsmessig prioritering. Her er ein altså i den situasjonen at ei relativt dyr kartlegging med

kompetente folk ute i terrenget ikkje registrerer og tek var på informasjon som kan koma til praktisk nytte i ein eventuell skjøtselsplan. Forvaltningsmessig er område i sein gjenvekstsukkesjonsfase som er kartlagt her av liten interesse, då dei er så attgrodd at det er ein stor jobb å restaurere, og verdiar (som t.d. beitemarksopp) alt kan ha gått tapt. Det same gjeld fattig boreal hei, som det finst svært mykje av, då er det betre å prioritere rikare og intakte utformingar av boreal hei.

4.4 Hovudutfordringar i Geiranger-Herdalen LVO

Det er eit mål å halda oppe og gjerne betra Geiranger-Herdalen LVO sine kulturlandskapsområde, med tilhøyrande natur og artsmangfold. Dette gjer at det er viktig å finna ut kva utfordringar som er knytte til dette. Vi nemner her berre kort eit par utfordringar knytt til kulturlandskapet, som bør behandlast i ei eventuell forvaltningsplan. Sidan dette er ein statusrapport går vi ikkje nærare inn i forvaltningsutfordringar.

4.4.1 Attgroing

Den viktigaste utfordringa for bevaring av semi-naturleg eng, boreal hei og semi-naturleg myr i Geiranger-Herdalen LVO er knytt til attgroing som følgje av mindre beiting og anna bruk (t.d. rydding, hogst, slått). Fleire av dei registrerte naturtypene bar preg av attgroing i varierende grad. Dei fleste areal har attgroingspreg, sjølv om det ikkje alltid kjem like klårt fram i kartleggingane.

Attgroing fører i første omgang til meir høgvaksn gras- og urtevegetasjon og gammal lyng, og dessutan oppbygging av strø (daudt plantemateriale) på marka. I neste omgang kjem det opp einer- og vierkratt og etter kvart vil det bli skog. Det rike artsmangfaldet knytt til semi-naturleg mark forsvinn gradvis. Først går lågvaksne urter ut og beitemarksopp sluttar å fruktifisere. Seinare forsvinn òg dei meir høgvaksnengartane og skogsartar tek over. Opphøyr av hevd i eit par år vil normalt ikkje redusere artsmangfaldet, men når ein kjem i ein tidleg attgroingsfase, så har mange artar vorte borte, og då særleg dei krevjande og raudlista artane. Byrjar tre og store buskar å ta overhand så er det meste av naturverdiane gått tapt, sjølv om det enno ikkje kan kallast ein skog.

For å motverka dette er det ønskjeleg å få opp beitetrykket. I dei områda som er godt skjøtta i dag er det særleg geit som er nytta, men også sau, storfe, hest, lama og andre dyr kan vere aktuelle.

4.4.2 Framande artar

Det finst fleire framande artar i kulturlandskapet Geiranger-Herdalen LVO, men det er særleg gran (regionalt framand art) som peikar seg ut med stor spreiding her, men det kan også vere andre framande bartreslag. I tillegg til plantefelt er det tydeleg spreiding utover i boreal hei og seminaturleg eng. Sjølv etter hogst og rydding er det sannsynleg at granoppslag òg vil vera ei utfordring i mange år (mange småtre som ikkje vert oppdaga/tatt ut i første runde kan veksa opp), noko som gjer at bekjempingstiltak vil vera viktig framover for å halda oppe naturverdiane i kulturlandskapet. Også platanlønn og andre artar er på frammarsj fleire stader (Jordal 2018b).

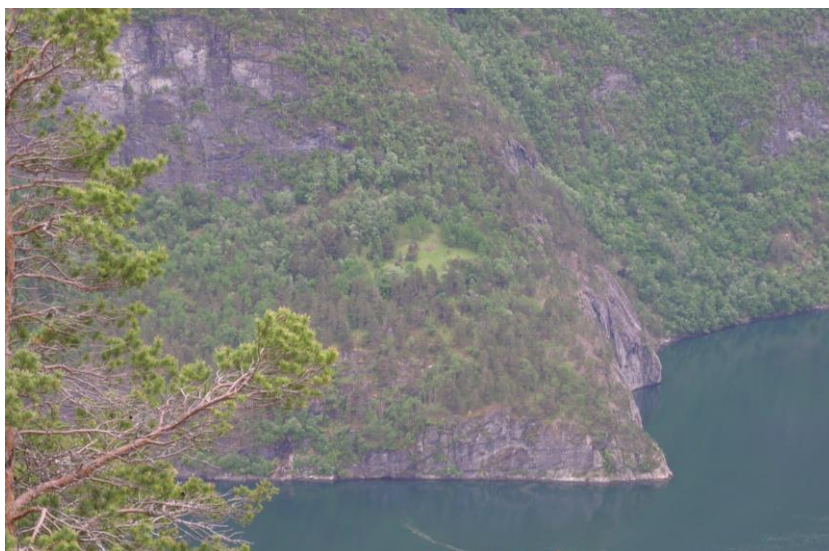
5 Bilete

Figur 32 Tafjorden med Osvika til høgre, 17.06.2010. Foto: JBJ.

Figur 33 Tafjorden: nedste bruket i Osvika; 06.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 34 Tafjorden: Vindsneset overfor Valldalen er ein svært gammal plass som det er skrive lite om, likevel er det framleis litt ope landskap med semi-naturleg eng her; 17.06.2010. Foto: JBJ.

Figur 35 Herdalen: Botnen er ein gammel plass med intakt naturbeitemark og fleire sjeldne beitemarkssoppar, i bakgrunnen Knøstelva; 14.08.2020. Foto: JBJ.

Figur 36 Herdalen: Botnen sett frå Knøstelva; 14.08.2020. Foto: JBJ.

Figur 37 Herdalen: Botnen – her finst grå narremusserong, ein beitemarkssopp som står som sterkt truga (EN) på raudlista; 17.09.2020. Foto: JBJ.

Figur 38 Herdalen: Herdalssetrene, eit stort område med intakt naturbeitemark beita av geit; 17.08.2021. Foto: JBJ.

Figur 39 Herdalssetrene – geiter som ventar på å bli mjølka; 13.08.2020. Foto: JBJ.

Figur 40 Herdalen, ved Herdalsvatnet, ei stor snøraseng som også vert beita av geiter. Samspelet mellom snøras og husdyr bidreg til gode beite; 04.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 41 Herdalen: Nørdre Herdalselva. Rundt fossen og elva ovanfor og nedanfor fossen finst gode bestandar av sunnmørsmarikåpe, som berre finst i gamle Norddal kommune; 06.06.2019. Foto: JBJ.

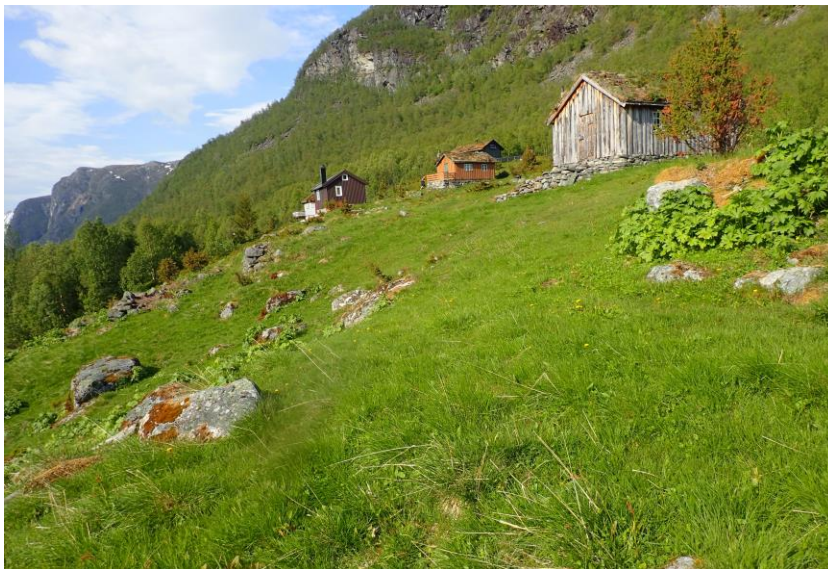
Figur 42 Her er sunnmørsmarikåpe fotografert i fossegetvet frå Nørdre Herdalselva; 13.08.2020. Foto: JBJ.

Figur 43 I geitebeita ved Nørdre Herdalselva vart denne beitemarkssoppen funnen, lillabrun raudspore *Entoloma porphyrophaeum*, han er sårbar på raudlista; 17.08.2021. Foto: JBJ.

Figur 44 Dyr dalen: Rellingsætra – berre den sørlegaste snippen av sætervollen ligg innanfor landskapsvernområdet; 06.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 45 Dyr dalen: Innsetsætra, her er det framleis intakt naturbeitemark; 06.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 46 Indreidsdalen, her er det mange snøraspåverka naturbeitemarker; 21.07.2010. Foto: JBJ.

Figur 47 Indreidsdalen, ei av fleire snøraspåverka naturbeitemarker; 09.09.2010. Foto: JBJ.

Figur 48 Norddalsfjorden: Kilstisætra, her er det framleis intakt naturbeitemark, men lyngen et seg innover vollen; 14.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 49 Norddalsfjorden, utsikt mot Verpesdalssætra og Skrenakken; 14.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 50 Norddalsfjorden:
Verpesdalssætra, området er i
attgroing; 14.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 51 Norddalsfjorden:
Skrenakken; 14.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 52 Norddalsfjorden: utsikt til
Verpesdalen, indre del, med eit par
attgroande småflekke av semi-
naturleg eng; 14.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 53 Norddalsfjorden:
Verpesdalen, Paradis, ein
attgroande, men restaurerbar flekk
av semi-naturleg eng; 14.06.2019.
Foto: JBJ.

Figur 54 Synnylvsfjorden: Me-
Åkerneset, eit raspåverka landskap
med mykje grunnlendte berg ned
mot fjorden, i sakte attgroing med
skog. Her har det tidlegare vore eit
ope landskap; 06.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 55 Synnylvsfjorden:
Ljøhammaren ved sjøen nord for
Ljøen, ein gammal plass med nokre
murar, dette framleis er nokså intakt
naturbeitemark; 06.07.2017. Foto:
JBJ.

Figur 56 Sunnylvsfjorden: Lundanes ligg på eit nes mellom Sunnylvsfjorden og Geirangerfjorden. Landskapet er i attgroing. Her ved bryggja vart det elles funne eit lite felt med platanlønn; 06.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 57 Geirangerfjorden: Matvika ligg solvendt og rasutsett. Dette er truleg ein av dei varmaste og mest tørkeutsette plassane i landskapsvernområdet. Grunnlendte berg gror seint att med skog, men har framleis mange uvanlege, tørketolande planter; 06.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 58 Engtjæreblom er ein av dei tørketolande plantartane i Geirangerfjorden; 17.06.2010. Foto: JBJ.

Figur 59 Kvitbergknapp er også ein av dei tørketolande planteartane i Geirangerfjorden; 15.07.2020. Foto: JBJ.

Figur 60 Geirangerfjorden: Syltevik, dette er ein av mange fråflytte fjordgardar her. Landskapet har grodd att såpass mykje at det ikkje er igjen biologisk interessante lokalitetar her; 06.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 61 Geirangerfjorden: Bringeliene og vestover mot Knivsflå og dei sju systrene. Her er det store rasmarker som har vore beita og stadvis også slått; 16.07.2020. Foto: JBJ.

Figur 62 Geirangerfjorden: frå stien opp mot Knivsflå. På denne staden i rasmarkene aust for Knivsflå hadde dei slåttemark og ei hesje, ifølgje Odd Knivsflå (biletet); 03.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 63 Geirangerfjorden: Knivsflå, Odd Knivsflå slår ei slåttemark ved husa; 03.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 64 Geirangerfjorden: Knivsflå, her er gamle slåttemarkar i attgroing ned mot stupa, som det kan vere muleg å restaurere; 03.07.2017. Foto: JBJ.

Figur 65 Geirangerfjorden: Gomsdalen. Dette er kanskje den høgastliggjande garden i Storfjorden. Området er truleg i attgroing men er ikkje undersøkt. Rundt år 1800 var det ein beitetvist mellom Oaldsbygda og Gomsdal som resulterte i bygging av eit stort steingjerde over heile dalen eit stykke bak garden, eit imponerande byggverk; 02.08.2005. Foto: JBJ.

Figur 66 Geirangerfjorden: ved Hyskjet, ein gammal plass nordvest for Grande, her finst framleis opne, grunnlendte berg med mange uvanlege plante- og insektartar. Foto: JBJ.

Figur 67 Geirangerfjorden: Haugset, ein gammal plass som ligg ovanfor Møllsæter. Her er det attgroande engar og boreal hei; 07.08.2017. Foto: JBJ.

Figur 68 Geirangerfjorden:
Grandefonna, her er store
snørasenger som også har vore
beita; 02.08.2005. Foto: JBJ.

Figur 69 Geirangerfjorden:
Grandefonna, her er artsrike enger.
Foto: JBJ.

Figur 70 Geirangerfjorden:
Grandefonna – her finst gode
bestandar av den sjeldne og sterkt
truga sommarfuglen stor
bloddråpesvermar, som også er
svært vakker; 16.07.2020. Foto: JBJ.

Figur 71 Geirangerfjorden: Reitane (aust for Møll). Her er det geitfjøs, og geitene går m.a. i snøraspåverka beite på autsida av Grandeelva. Desse er ikkje registrerte som naturbeitemark, men er artsrike; 16.07.2020. Foto: JBJ.

Figur 72 Geirangerfjorden: Gjørva, her er naturbeitemarker som har vore rydda dei seinare åra, berre ytterkantane ligg i landskapsvernområdet; 08.08.2017. Foto: JBJ.

Figur 73 Gråsteindalen: Gråsteinsætra, her finst nokre små grasflekker som ikkje har vore registrerte, men som nok ikkje er særleg interessante; 07.06.2019. Foto: JBJ.

Figur 74 Gråsteindalen:
Møllsætersætra, her finst nokre små
grasflekke som ikkje har vore
registrerte, men som nok ikkje er
særleg interessante; 07.06.2019.
Foto: JBJ.

Figur 75 Geiranger: Vesterås. Her er
engene lengst til venstre på biletet
innanfor LVO, det same gjelde
Vesteråsskredene øvst i biletet;
07.08.2017. Foto: JBJ.

Figur 76 Vesteråsdaalen: Liastølen,
dette var vårsæter for Vesterås.
Lokaliteten er ikkje registrert;
07.11.2018. Foto: JBJ.

Figur 77 Vesteråsdaalen: Storsætra, her er framleis intakt naturbeitemark; 21.05.2019. Foto: JBJ.

Figur 78 Vesteråsdaalen: Vesteråsskredene, dette er kombinerte naturbeitemarker og snørasenger som har vore beita i lang tid; 16.07.2020. Foto: JBJ.

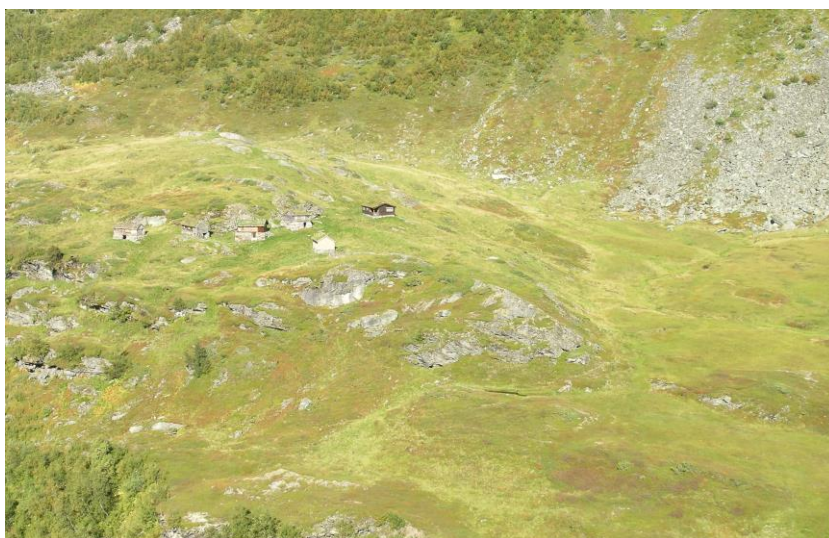
Figur 79 Geiranger sør: Halebakk. Dette er eit fråflytta bruk med slåttemarkar; 09.08.2010. Foto: JBJ.

Figur 80 I Geirangerfjorden og Geirangerbygda er det mange stader grunnlendte berg med mange tørketolande planter, m.a. stemorsblom; 17.06.2010. Foto: JBJ.

Figur 81 Geiranger sør: Vinsåssætra, her er det såpass attgrodd at lokaliteten ikkje lenger er betrakta som intakt naturbeitemark; 08.08.2017. Foto: JBJ.

Figur 82 Geiranger sør: Kvannadalssætra, dette er eit gammalt sæterlandskap i attgroing; 08.09.2010. Foto: JBJ.

Figur 83 Geiranger sør: Flydalssætra, eit gammalt sæterområde i forfall. Naturbeitemarka er intakt og blir ekstensivt beita, men med ein del lyngartar på veg inn som tyder på at beitetrykket er for lågt. Foto: U. Hanssen 25.08.2020.

Figur 84 Geiranger sør: Flydalssætra. Rundt Flydalssætra er større opne område med boreal hei. Også her er beite-trykket for lågt, og heia i attgroing. Det meste er fattig hei, men noko er også intermediaær og kalkrik hei, som generelt er meir attgrodd. Heia på biletet er fattig hei i tidleg gjenvekstsuksjonsfase. Foto: U. Hanssen 25.08.2020.

Figur 85 Sau som beiter på Rellingsetra, bilete tatt sørover i Dyrdaalen. Foto: Kamilla Svingen 19.06.2022.

Figur 86 Naturbeitemark i brakkleggingsfase på Innsetsætra, bilete tatt sørover inn i Dyr dalen. Foto: Kamilla Svingen 19.06.2022.

Figur 87 Avstandsbilete av Innsetsætra, tatt frå lenger sør i dalen. Foto: Kamilla Svingen 20.06.2022.

Figur 88 Sørlege del av Dyr dalen, der store delar er rekna som boreal hei i sein suksesjonsfase. Foto: Kamilla Svingen 22.06.2022.

Figur 89 Rasmark og boreal hei i innover i Vesteråsdalen. Foto: Kamilla Svingen 23.06.2022.

Figur 90 Intakt naturbeitemark på Storsætra i prosjektområdet Storseterfossen i Vesteråsdalen. Foto: Kamilla Svingen 23.06.2022.

Figur 91 Stien opp til Storsætra i prosjektområdet Storseterfossen i Vesteråsdalen. Området vert rekna som semi-naturleg eng i sein gjenvekstsuksesjonsfase. Foto: Kamilla Svingen 23.06.2022.

Figur 92 Oversiktsbilde av Storsætra, tatt frå sørsida av Vesteråsdaalen.

Figur 93 Alm langs kanten av engane på Nedre Ljøen. Engane er for oppgjødsla til å rekne som semi-naturleg eng. Skrukkeøyre (NT) funne på fleire av stammer. Foto: Mathilde Norby Lorentzen 26.08.2022.

Figur 94 Alm langs kanten av engane på Nedre Ljøen. Engane er for oppgjødsla til å rekne som semi-naturleg eng. Almene er truleg svært påverka av hjortegneg. Skrukkeøyre (NT) funne på fleire av stammer. Foto: Mathilde Norby Lorentzen 26.08.2022.

6 Kjelder

- Aksdal, S., 1994. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125 s.
- Anonym 2004 (sist endra 2015). Forskrift om vern av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde, Stranda og Norddal kommunar, Møre og Romsdal.
<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2004-10-08-1310>
- Ansok, S., 1970. Eld som slokna. Artiklar om fråflytte fjell- og strandgardar ved Geirangerfjorden, Sunnylvsfjorden, Norddalsfjorden og Tafjorden. Stranda sogelag 5. opplag 1992, 181 s.
- Ansok, S., 1973. Far etter folk. Stranda Sogemnd. 3. opplag 1982, 167 s.
- Ansok, S., 1977. Utkantgardane - eit minne om ei anna tid. I: P. Larsen (red.): Møre og Romsdal. Bygd og by i Norge. Gyldendal. s. 214-226.
- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista. Henta frå
<https://artsdatabanken.no/fremmedartslista2018/>
- Artsdatabanken. 2018b. Rødliste for naturtyper 2018. Henta frå
<https://www.artsdatabanken.no/rodlisefornaturtyper>
- Artsdatabanken & GBIF 2022. Artskart. Henta frå <https://artskart.artsdatabanken.no/> Dato 17.02.2022
- Asdøl, K., Moe, A. & Mykland, H. C. 1991. Skjøtselsplan for Møll og Grande i Geiranger. Hovedoppgave, Telemark DH, Fylkesmannen i Møre og Romsdal. 114 s. + 10 vedlegg.
- Bakkestuen, V., Erikstad, L. & Halvorsen, R. 2008. Stepless models for regional environmental variation in Norway. – Journal of Biogeography 35: 1906–1922.
- Bele, B. & Norderhaug, A. 2008. Skjøtselsplan for Møllstunet og omkringliggende områder, Geiranger, Stranda kommune. Bioforsk rapport vol 3.; 2008 nr. 10. 39 s.
- Betten, O. & Hovde, A., 2003. Framlegg til Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Verneplan og konsekvensutgreiing - Høyringsutkast. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport 2003:2. 36 s + kart.
- Beyer, I. & Jordal, J. B. 1995. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavd. rapport nr. 15-1995. 45 s.
- Bratli, H., Jordal, J.B., Norderhaug, A., Svalheim, E. 2012. Naturfaglig grunnlag for handlingsplan naturbeitemark og hagemark. *Bioforsk Rapport vol 7 nr. 193/2012*. 89 s.
- Bruaset, O., 1991. Folket langs Storfjorden. Samlaget. 143 s.
- Døving, K. D., 1997. Herdalen. Furhaugen forlag, Ålesund. 108 s.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker. Betydningen i hävdregimen i det förgagna. Naturvårdsverket Förlag.
- Ericsson, S., 2004. An *Alchemilla* of the series *Splendentes* (Rosaceae) discovered in Norway. Nord. J. Bot. 22: 673-678.
- Flydal, A., 1996. Fjorden, fjellet og folket: Geirangerfjorden, indre Storfjord med Tafjorden: ei bok om mennesket og naturen: naturen gav og tok. Timbjørgane forlag, Sogndal. 143 s.
- Gjerding, J. 1935. Øydebruk i Sunnylven og Geiranger. Eige forlag.

- Grønningsæter, B. I., 1975. Frå plantelivet i Norddal. I: Kleiva (red.) 1975. Norddal Bygdebøker, Band III: 58-76.
- Gaarder, G., Holtan, D. & Jordal, J.B., 2001. Biologisk mangfald innafor Geiranger-Herdal landskapsvernområde. *Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport 2001:03*. 76 s. + kart
- Halvorsen, R., Bryn, A. & Erikstad, L. 2016. NiN systemkjerne- teori, prinsipper og inndelingskriterier. Versjon 2.2, Systemdokumentasjon 1, s 1–292 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://artsdatabanken.no>) Publikasjonstype: Systemdokumentasjon.
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Hanssen, U., Wangen, K. & Wold, S. Ø., 2021. Basiskartlegging i utvalgte verneområder i Møre og Romsdal 2020. Miljøfaglig Utredning rapport 2021-10, 48 s. ISBN 978-82-345-0130-2
- Holtan, D. 2011a. Supplerande kartlegging av naturtypar i Norddal kommune. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, rapport nr. 3 - 2011, 78 s.
- Holtan, D. 2011b. Supplerande kartlegging av naturtypar i Stranda kommune. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, rapport nr. 4 - 2011, 75 s.
- Holtan D. & Grimstad K.J. 2000a. Biologisk mangfald i Stranda kommune. Kartleggingsrapport 2000. Stranda kommune, rapport. 126 s.
- Holtan D. & Grimstad K.J. 2000b. Kartlegging av biologisk mangfald i Norddal. Biologiske undersøkingar i Norddal i 1999. Norddal kommune, rapport. 95 s.
- Holtan, D. & Grimstad, K. J., 2001. På jakt etter kvitkurle *Leucorchis albida* L. ssp. *albida* på Sunnmøre. *Blyttia* 59:22-30.
- Holtan, D. & Larsen, P.G. 2007. Nye naturtypelokaliteter i Norddal og Stranda kommuner på Sunnmøre. 25 s.
- Iversen m.fl. 1994. Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget for registrering av verdifulle kulturlandskap. 117 s.
- Jordal, J. B., 2001. Grynknollsliresopp (*Squamanita paradoxa*) i Norge. *Blekksoppen* 28 (83):6-8.
- Jordal, J.B. 2007a. Slåtteeenger i Møre og Romsdal. Samanstilling av kunnskapen om biologisk verdifulle lokalitetar. MR Fylke, Landbruksavd. rapport nr. 1-2007. 112 s. ISBN 978-82-91585-27-7.
- Jordal, J.B. 2007b. Supplering av Naturbase i Møre og Romsdal 2007, basert på eksisterende informasjon. Møre og Romsdal fylke, Areal- og miljøvernavdelinga rapport 2007: 2.
- Jordal, J.B. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet i Norddal og Stranda i 2009-2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, rapport 2011:01, 201 s.
- Jordal, J.B. 2018a. Skjøtselsplan for slåttemark på Knivsflå i Geirangerfjorden, Stranda kommune, Møre og Romsdal fylke. *Rapport J.B. Jordal nr. 4 - 2018*.
- Jordal, J.B. 2018b. Kartlegging av fremmede arter i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde med nærområder (Møre og Romsdal) i 2017. *Rapport J.B. Jordal nr. 5 - 2018*.
- Jordal, J.B. 2018c. Sårbarhetsvurdering av sti til Storseterfossen i Geiranger i 2018. *Rapport J.B. Jordal nr. 15 - 2018*.
- Jordal, J.B. 2019a. Sårbarhetsvurdering av sti fra Norsk Fjordsenter via Hole og Vesteråsdaalen til Storsæterfossen i Geiranger. *Rapport J.B. Jordal nr. 4 - 2019*.

- Jordal, J.B. 2019b. Sårbarhetsvurdering av stier i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde i 2019. *Rapport J.B. Jordal* nr. 5 - 2019.
- Jordal, J.B. 2020a. Kartlegging og overvåking av stor bloddråpesvermer *Zygaena lonicerae* i Møre og Romsdal i 2020. *Miljøfaglig Utredning Rapport* 2020-43. 43 s. ISBN 978-82-345-0092-3.
- Jordal, J.B. 2020. Kartlegging og overvåking av sunnmørsmarikåpe *Alchemilla semidivisa* i Møre og Romsdal i 2020. *Miljøfaglig Utredning Rapport* 2020-42. 44 s. ISBN 978-82-345-0091-6.
- Jordal, J.B. 2021. Kartlegging og overvåking av sunnmørsmarikåpe *Alchemilla semidivisa* i Møre og Romsdal i 2021. *Miljøfaglig Utredning Rapport* 2021-37, 38 s. ISBN 978-82-345-0191-3.
- Jordal, J.B. 2022. Kartlegging og overvåking av sunnmørsmarikåpe *Alchemilla semidivisa* i Møre og Romsdal i 2022. *Miljøfaglig Utredning Rapport* 2022-62. 36 s. ISBN 978-82-345-0335-1.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1995. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Beitemarkssopp og planter i naturenger og naturbeitemarker. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport 2-1995. 95 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1997. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-1996. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 97. 178 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1998. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1997-98. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 2 - 98. 117 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1999. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal 1992-98. Samlerapport. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 99: 278 s. + kart.
- Karbø, I., Lillebø, Aa. & Hauso, T., 1972. Sunnylvn og Geiranger II. Sunnylvn Sogenemnd. 702 s.
- Kjølås, G., 1954. Stranda bygdebok første del. Gard og grend. Stranda. 507 s.
- Kjølås, G., 1961. Stranda bygdebok andre del. Liv og lagnad. Stranda. 539 s.
- Kleiva I. 1975. Grunn og gror. Norddal bygdebøker. Band III Kultursoge.
- Langmo, S.H.L & Oldervik, F. G. 2016. Geiranger-Herdalen landskapsvernområde - Kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet. Bioreg AS. Rapport 2016: 01. ISBN 978-82-8215-306
- Lillebø, Aa., Karbø, I. & Hauso, T., 1949. Sunnylvn og Geiranger I. Andre utgåve 1999. Stranda Sogelag. 560 s.
- Lillebø, P. A., Lillebø, Aa. & Karbø, I., 1972. Sunnylvn og Geiranger. II. Stranda Sogelag. 704 s.
- Linge, M., 1975. Seterliv før i tida. I: Kleiva (red.) 1975. Norddal Bygdebøker, Band III: 291-293.
- Lorentzen, M. N., Breili, A., Abaz, A. H., Svingen, K. & Gaarder, G. 2023. NiN Basiskartlegging av verneområder i Møre og Romsdal fylke 2022. *Miljøfaglig Utredning rapport* 2023-3, ISBN 978-82-345-0386-3.
- Lystad, J. T. H., 1978. Oaldsbygda i Stranda kommune, Møre og Romsdal. Vegetasjonskart 1:10 000. I: Lystad, J. T. H., 1978: Vegetasjonskartlegging i Oaldsbygda, Stranda kommune, Møre og Romsdal med en vurdering av områdets verneverdi. Norges landbrukshøgskole, botanisk institutt. Hovudoppgåve, upubl.
- Lystad, J. T. H., 1978. Vegetasjonskartlegging i Oaldsbygda, Stranda kommune, Møre og Romsdal med en vurdering av områdets verneverdi. Norges landbrukshøgskole, botanisk institutt. Hovudoppgåve, upubl. 100 s.
- Melby, M. W. & Gaarder, G., 1999. Vassdragsrapport 099/1 Norddalsvassdraget, Møre og Romsdal fylke. *Miljøfaglig Utredning rapport* 1999:37

- Melby, M. W. & Gaarder, G., 2001. Vassdragsrapport 098/2 Geirangerelva, Møre og Romsdal fylke. Miljøfaglig Utredning rapport 2001:8.
- Melby, M. W. & Gaarder, G., 2001. Verdier i Norddalsvassdraget, Norddal kommune i Møre og Romsdal. VVV-rapport 2001-2. Utgitt av Direktoratet for Naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Møre og Romsdal. 41 s. + vedlegg.
- Miljødirektoratet 2015. Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark.
- Miljødirektoratet 2021. Konsekvensutredninger for klima og miljø.
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet 2022a. Naturbase. Henta fra <http://kart.naturbase.no>
- Miljødirektoratet 2022b. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209. 372 s.
- Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. – Statens kartverk, Hønefoss.
- Norderhaug, A. & Johansen L., 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Norderhaug, A., Hansen, S. & Jordal, J. B., 2004. Storfjordprosjektet. Fagrapport om kulturlandskapet i indre Storfjorden og om utfordringer for forvaltninga. Møre og Romsdal fylke, landbruksavdelinga, Molde. Rapport nr. 1-2004. 240 s.
- Nordisk Ministerråd 1996. Verdensarv i Norden. Forslag til nye områder på Verdensarvlisten – UNESCO World Heritage List. Nord 1996:30, s. 169-177.
- Reisz, S.-K., 2008. Forvaltningsplan Vestnorsk fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden. Møre og Romsdal Fylke, Areal- og miljøvern avdelinga rapport 2008:04. 53 s. + vedlegg.
- Rekdal, Y., 1983. Vegetasjonskart 1:50 000 Vesteråsvassdraget. Vedlegg til rapport frå Jordregisterinstituttet.
- Rekdal, Y., 1983. Vesteråsvassdraget. Istravassdraget. Jordregisterinstituttet.
- Skogen, A. & Huseby, K., 1981. Flora og vegetasjon ved Vesteråsvassdraget i Geiranger. Univ. i Bergen, Bot. Inst. Upubl., handskreve manus, ikkje tilgjengeleg. 75 s.
- Stoknes, S., 1995. Setrar i Norddal. En kulturhistorisk registrering og forslag til forvaltningsstrategi. Rapport. 156 s.
- Strøm, H., 1766. Fysisk og Oeconomisk Beskrivelse over Fogderiet Søndmør, beliggende i Bergens Stift i Norge. II anden part Sorøe. 509 s.
- Tafjord, L., 1966. Norddal Bygdebøker II. Hus og heim - gard og grend. Norddal. 502 s.
- Verdsarvrådet for Vestnorsk Fjordlandskap og Vega kommune 2007. Tiltaksplan for kulturlandskapet i verdsarvområda. Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyan. Del 1. Vestnorsk fjordlandskap. Del 2. Vegaøyan verdensarv. Rapport 100 s.

7 Vedlegg - Lokalitetsskildringar

På dei neste sidene følgjer faktaark/lokalitetsskildringar for kulturlandskapsområde i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde, sortert alfabetisk etter kommune, delområde og lokalitetsnamn. Ein del av desse følgjer DN-handbok 13, men det gjeld ikkje dei som stammar frå Norderhaug m.fl. (2004). Faktaarka er særleg basert på Norderhaug m.fl. (2004), Jordal (2011), Langmo & Oldervik (2016) og einskilde andre kjelder som er oppgjeve. Somme lokalitetar som i ettertid har vorte splitta i fleire lokalitetar, er tatt med under tredje ordens overskrifter. Norderhaug m.fl. (2004) skildra dei fleste opne kulturlandskap uansett om det finst semi-naturleg eng eller anna type natur som har biologisk verdi og som skal registrerast i Naturbase – eller ikkje. Desse faktaarka er likevel tatt med m.a. fordi dei har med ein del historiske kjelder, og diverse verdivurderingar, og kan også forklara kvifor det evt. *ikkje* er registrert naturtypelokalitetar på staden. Dei områda som er skildra av Norderhaug m.fl. (2004) men ikkje har anna skildring etter DN-handbok nr. 13, tilfredsstiller truleg ikkje krava til registrering etter denne metoden. Dei skildringane og avgrensingane som er basert på DN-handbok nr 13, kan bli vesentleg endra om ein i staden nyttar basiskartlegging eller Miljødirektoratet sin instruks. Desse metodane inkluderer meir attgrodde kulturlandskap. Det vil vere ei skjønsmessig vurdering frå forvaltninga om ein skal setta igang tiltak i attgrodde kulturlandskap. Rasmarker som tidlegare vart beita og slått er også inkluderte, sidan desse har hatt lang tids kulturpåverknad. Faktaark etter DN-handbok nr. 13 kan nedlastast ved å byta ut IID/Naturbase-ID i følgjande lenke: <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00069334>. Slik kan ein finna kartavgrensing, fleire kjelder mm.

Forkortingar: JBJ=John Bjarne Jordal, GGa=Geir Gaarder, SH=Silke Hansen.

7.1 Fjord: Tafjorden: Korsnes

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Dette er ein veglaus fjordgard i Tafjorden, næraste nabo er Kastet. Tilkomsten er med båt til Alvika, og oppmura sti derifrå og opp til garden. Det går og ein sti til Kastet, men denne er dårleg og attgrodd.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Korsnes er første gong nemnt i skriftlege kjelder i 1606. I 1655 var her to brukarar med 10 kyr, 6 sauer og 2 geiter. I 1714 var her 7 storfe og 16 småfe, og i nyare tid (1900-talet) 3 kyr, 1 okse, 25 geiter og 10 sauer. Korsnes vart fråflytta i 1946 (Stoknes 1995). Ved besøket i 1997 vart det observert 11 geiter ovafor husa.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Husa (våningshus og fjøs) står, men er sterkt forfalne. Ved sjøen er det stø og naust. Garden ligg på ein stad med nokså nakne, svakt hallande berg ut mot dei bratte berga som stuper ned mot fjorden.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka består av tidlegare dyrka mark som stort sett er noko brattlendt, dessutan knausar, buskmark og skogkrullar. Husa står på grunnlendt berg fram mot eit bratttheng med svaberg og småskog. Vegetasjonen består på djup, fuktig mark av bringebær, tyrihjel, stornesle og firkantperikum, altså massiv attgroing (G14). På magrare mark finst nokså mykje artsrik naturengvegetasjon dominert av engkvein og gulaks (frisk fattigeng, G4). Elles er det betydelege areal med tørre berg med godt utvikla tørrbergvegetasjon med overgangar mot tørreng (F3c, G7).

Artsmangfald: Det vart funne 61 planteartar, mellom desse 10 naturengplanter (t.d. knegras, kvitmaure og smalkjempe). På tørt, grunnlendt berg fanst bitterbergknapp, blårapp, dunhavre, eittårsknave, engsmelle, hårsvæve, lintorskemunn, småbergknapp, småsmelle, småsyre, sølvmure, vill-lauk og vårskrinneblom. Det vart ikkje funne beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Mest interessant er tørrberg og tørreng med dels kulturbetinga vegetasjon som sannsynlegvis blir gradvis mindre vanleg i Tafjorden p.g.a. attgroing av gammal kulturmark. Området har i det minste lokal biologisk verdi og bør beitast meir enn i dag.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970), Jordal & Gaarder (1998a)

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 24. Korsneset. Verdi: **Lokalt viktig - C.**

Fjord kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008424

UTM EUREF89 32V N 6905054 A 414493

Areal: 17 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (100 %)

Utforming: Fattig beitefukteng 70 %, fattig beitetørreng 30 %.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 06.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo (siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 20.08.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Avgrensinga er oppretthalden som den var tidlegare. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av tidlegare slåttemarkar rundt garden Korsneset, som ligg på ei hylle om lag 250 moh på vestsida av Tafjorden i Norddal kommune. Det går ein oppmura sti opp frå sjøen. Lokaliteten består av vekselfuktige beitemarkar, delvis attgrodd med høgstaudar, i tillegg til fleire bergknausar med innslag av tørrenger og snaue berg. Berggrunnen i området består av augnegneis, granitt, foliert granitt, og lausmassane består for det meste av tynne morenemassar, men truleg med innslag av noko morene i søkk i terrenget og er på knausane tynne og usamanhengande. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten mellom boreal (MB) vegetasjonssone, og i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitefukteng (70 %), med innslag av fattig beitetørreng (30 %) der jordsmonnet er tynnare og meir usamanhengande. Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert, er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten er for det meste sparsamt med litt einer og noko bjørk i sør. I tillegg finst det stadvis oppslag av gråor i enkelte fuktig. Også hegg, rogn og bjørk er enkelte stader i ferd med å spreie seg inn på engene. Like ved huset står ei stor ask (VU). Denne er tidlegare styva, og let til å vere innhol. Det er eit visst potensiale for raudlista artar av mosar og lav knytt til dette treet. I fuktige og vekselfuktige parti i engene, finst ein del bringebær, firkantperikum, nesler og torhjelm. Her finst også mykje sølvbunke saman med ein del hundegras og noko myrtistel. I turrare parti og på bergknausane dominerer engkvein og gulaks saman med mellom anna blåklokke, blå rapp, dunhavre, firkantperikum, fjellmarikåpe, fuglevikke, grasstjerneblom, harerug, kvitmaure, lintorskemunn, raudkløver, raudsvingel, ryllik, smalkjempe, småengkall, småsmelle, småsyre, og tiriltunge. I Artskart er det frå tidlegare registrert eittårsknauel innanfor lokaliteten. Jordal og Gaarder (1999) omtalar i tillegg funn av mellom anna hårsvæve, sølvmyre, vill-lauk og vårskrinneblom. Verken i 1997 eller i 2015 var det registrert beitemarksopp, og potensialet er også heller svakt med dagens beitetrykk, sjølv om det enno finst nokre små areal der slike artar kan finnast.

Bruk, tilstand og påverknad: Garden vart i følgje Stoknes (1995) fråflytta i 1946. Husa er sterkt forfalne, men innmarka ber preg av å ha vore nytta til beite og slått også etter fråflyttinga. I 1997 vart det observert geiter her (Jorddal og Gaarder, 1999). Kor vidt det finst beitedyr her i dag, forutan hjorten, er usikkert. Beitetrykket er likevel stadvis brukbart, og da særleg i dei turrare partia. Likevel er attgroinga kome langt, og verdiane vil, utan høgare beitetrykk, gå tapt. Attgroinga her vil likevel gå noko saktare enn enkelte andre stader grunna det grunne jordsmonnet. Ein merka tursti går over lokaliteten og opp til Korsneslia.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Korsneset utgjer i dag ein rimeleg isolert lokalitet omgjeve av skog og bratte fjellsider på vestsida av Tafjorden. Både innmarka og mykje av skogen og liene rundt ber tydeleg preg av tidlegare tiders jordbruk, med styvingstre (både av bjørk og edellauvtré), bakkemurar med tidlegare slåttemark og små område med naturbeitemark. Det aller meste av skogen i liene her har eit betydeleg innslag av gras, slik at det er klart at lokaliteten tidlegare i langt større grad var ein del av kulturlandskapet på Korsneset.

Skjøtsel og omsyn: Gjenopptaking av husdyrbeite med mykje høgare beitetrykk enn i dag, er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane som framleis er att i dette området. Utan dette vil området gro att. Skogen må hindrast i å spreie seg på lokaliteten. Det samegjeld for artar som torhjelm og bringebær.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten middels til høg vekt for areal (om lag 17 daa) og låg vekt for raudlistearter og artsamangfald. Elles oppnår den middels til låg vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette saman med potensialet for sjeldne og raudlista artar av sopp, samt naturtypen sin raudlistestatus og nærleiken til lokaliteten Korsneslia, oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig - C. Også verdien av det heilskapelege kulturlandskapet på Korsneset er med å stadfeste denne verdien, sjølv om det meste av dette landskapet i dag er grodd att.

7.2 Fjord: Tafjorden: Korsneslia

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Korsneslia (Lia) er ei seter som ligg i ein slakk halling 390 meter over havet oppe i ei relativt bratt, nordvendt fjordli. Det går sti og løypestreng frå Korsnes. Det gjekk tidlegare også sti til Kastesetra, tilstanden til denne er uvisst.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Setra var i bruk til 1945, medan Korsnes vart fråflytta i 1946 (Stoknes 1995). Stoknes (1995) skriv at vollen var slått i 1994, men han var ikkje slått i 1997. Området vart beita av nokre geiter i 1997, men dei heldt mest til på Korsnes.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Vollen har inga klar avgrensing. Seterhusa vart flytta hit i 1906 frå Gamlesetra som ligg 200 m ovafor Korsneslia. Der var det tidlegare 2 sel og 2 fjøs. Selet på Korsneslia er det einaste bevarte steinsetet i Norddal. Elles står fjøset framleis. Vidare finst to ruinar, truleg etter sel og fjøs. Det går løypestreng ned til Korsnes, denne er av nyare dato.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: I omgjevnadene finst lauvskog med bjørk, for det meste grasdominert med ein del sølvbunke (C3). Det finst litt einer i kantane. Setervollen er open men med nokre bjørketre, og nedre del av vollen er i attgroing med bjørkeskog. På vollen finst parti dominert av tyrihjel, andre stader med ein del bringebær og fuktige parti som gror att med skogsnelle. Størstedelen av arealet er relativt mager natureng dominert av engkvein og gulaks (G4). Området er kalkfattig. På midtre del av vollen vart det lagt ut ei 10x10 meters analyserute. Ruta var middels artsrik med 37 planteartar, 9 naturengplanter og 1 seterplante. Dominerande artar i ruta var engkvein (30%), gulaks (20%) og raudkløver (20%), men med markerte innslag av kvitkløver og sølvbunke. Stor strømengd (60%) og låg mosedekning (20%) viser at området er i attgroing.

Artsmangfald: Det vart funne 64 planteartar, mellom desse 11 naturengplanter (m. a. brudespore, smalkjempe, småengkall og ein art av hårsvævegruppa) og 2 seterplanter. Det vart funne 3 artar av grasmarkssopp, av desse 1 beitemarkssopp (mørktanna raudskivesopp, *Entoloma serrulatum*).

Heilskapleg vurdering: Området har lokal biologisk verdi og bør beitaast også i framtida. Vurdering av andre verdiar hos Stoknes (1995): "Området (setermiljøet) har stor bevaringsverdi."

Mulege tiltak: Det er ønskjeleg at området blir meir brukt til beite.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a), Stoknes (1995)

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 11. Korsneslia. Verdi: Viktig - B. Fjord kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008425

UTM EUREF89 32V N 6905054 A 414493

Areal: 2,1 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (100 %)

Utforming: Fattig beiteeng 80 %, fattig beitetørreng 20 %.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde.

Feltsjekk: 06.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo (siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 20.08.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Lokalitetsskilringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skilringa. Avgrensinga er utvida nokonedanfor seterhusa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde **Lokalisering og naturgrunnlag:** Lokaliteten består av ein liten seterstøl om lag 390 meter over havet oppe i ei relativt bratt, nordvendt fjordli på vestsida av Tafjorden i Norddal kommune. Det går sti og løypestreng frå Korsnes. Den består av vekselfuktige beitemarker, delvis attgrodd med høgstaudar, i tillegg til nokre bergknauser med innslag av tørrengar og eit par små kjeldepåverka parti. Berggrunnen i området består av augnegneis, granitt, foliert granitt, og lausmassane består for det meste av tynne morenemassar, men truleg med innslag av nokomorene i søkk i terrenget og er på knausane tynne og usamanhengande. I følge Moen (1998), ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon(O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beiteeng (80 %), med innslag av fattig beitetørreng (20 %) der jordsmonnet er tynnare og meir usamanhengande. Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarksseng der naturbeitemark er inkludert, er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten er svært sparsamt med litt einer og eit par bjørketre, og kantonene rundt lokaliteten er dominert av bjørk. Innmarka er stadvis attgroande med noko torhjel. Ut over dette er feltsjiktet dominert av artar som augnetrøyst sp., blåklokke, gulaks, harerug, raudkløver og småengkall, i tillegg til artar som, bakkefrytle, fjelltimotei, fjellblom, knegras, kystmaure, lækjeveronika, smalkjempe, nokre få eksemplar av marinøkkel, ryllik, sølvbunke og tepperot. I dei turre partia finst i tillegg artar som fjellmarikåpe, småsyre og geitsvingel. I fuktige og meir kjeldepåverka parti finst noko dvergjamne, fingerstorr, myrflol, myrtistel og skogsnelle. Innanfor mykje av lokaliteten finst svært unge bjørkereningar, i tillegg til eit par stubbar av bjørk. I lokalitetsskilringa for Kilstisetra, ein kulturmarksskiltet lenger vest i kommunen heiter det at «*Marinøkkel er i dag sjeldan å finna i seterlandskapet på Sunnmøre*».

I Artskart er det frå tidlegare registrert ein art av nordsjøsvæver i samband med undersøkingar i 1997. I 2015 vart det registrert honningvokssopp, ein ubestemt art av raudspore (Entoloma) og ei ubestemt jordtunge. Ein reknar potensialet for fleire artar av beitemarkssopp å vere til stades framleis på denne lokaliteten.

I ei tidlegare lokalitetsskildring heiter det: «*Det vart funne 64 planteartar, mellom desse 11 naturengplanter (m. a. brudespore, smalkjempe, småengkall og ein art av hårsvævegrupper) og 2 seterplanter. Det vart funne 3 artar av grasmarkssopp, av desse 1 beitemarkssopp (mørktanna raudskivesopp).*»

Bruk, tilstand og påverknad: Seterhusa vart flytta hit i 1906 frå Gamlesetra som ligg 200 m ovafor Korsneslia. Selet er det einaste bevarte steinselet i Norddal. Setra var i bruk til 1945, medan Korsneset vart fråflytta i 1946 (Stoknes, 1995). Vidare opplyser same kjelde at arealet blir slått. Jordal og Gaarder (1999) opplyser at arealet ikkje var slått i 1997. Lokaliteten ber i dag tydeleg preg av at den er slått år om anna. Truleg er det hjorten som står for det meste av beitinga her oppe. Husa er haldne i hevd, og ein del skog er rydda bort, særleg på nedsida av seterhusa. Det meste av lokaliteten ber likevel noko preg av attgroing. Beitetrykket er for det meste lågt, men stadvis også godt.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Korsneslia utgjer i dag ein rimeleg isolert lokalitet omgjeve avskog og bratte fjellsider på vestsida av Tafjorden. Både innmarka og mykje av skogen og liene rundt ber tydeleg preg av tidlegare tiders jordbruk, med styvingstre, (både av bjørk og edel-lauvtre), beitemarksareal og bakkemurar der det tidlegare har vore drive slått. Det aller meste av skogen i liene her har eit betydeleg innslag av gras, slik at det er klart at lokaliteten tidlegare i langt større grad var ein del av kulturlandskapet på Korsneset.

Skjøtsel og omsyn: Gjenopptaking av husdyrbeite med noko høgare beitetrykk enn i dag, er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane som framleis er att i dette området. eventuelt kan sein slått kvart år, med fjerning av avlinga vurderast. Utan dette vil området gro att. Skogen må hindrast i å spreie seg på lokaliteten. Det same gjeld for artar som torhjelm og bringebær.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten middels til høg vekt for areal (om lag 2,1 daa) og låg vekt for raudlistearter og artsmangfald. Elles oppnår den middels vekt for tilstand og middels til høg vekt for påverknad. Ut frå dette samanmed potensialet for sjeldne og raudlista artar av sopp, samt naturtypen sin raudlistestatus og nærleiken til lokaliteten på Korsneset, oppnår lokaliteten verdien; Viktig - B. Denne verdien er noko svak, og vil raskt kunne verta redusert utan skjøtsel.

7.3 Fjord: Tafjorden: Kastet

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Kastet er ein av dei vegause fjordgardane i området. Det går ein gammal, oppmura sti til Osvik, og sti opp frå naustet. Garden ligg i ei nordvendt, frodig skogli. Det går ei kraftlinje over området.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Kastet er første gong nemnt i 1603, da var her 3 brukarar. I 1655 hadde dei 1 hest, 1 okse, 12 kyr, 10 geiter og 6 sauer, i 1714 1 hest og 13 storfe, i 1875 1 føl, 13 storfe, 30 sauer, 22 geit og 1 gris. Ei tid var Kastet mellom dei gardane som hadde mest skyld i Norddal kommune. Det er god hamning i utmark og frodig og produktiv innmark. Vanleg dyretal på 1900-talet var 8 kyr, 1 okse, 1 hest, omlag 40 geiter og 15 sauer. Garden vart delt i to i 1924. Området vart ikkje beita i 1997, men har vore beita av sau tidlegare.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ulempa med Kastet var fonnefarene. Husa er plassert tett saman på den minst rasfarlege staden. Sjøvegen var rundt 1900 svært dårleg. Rundt 1908 tok ein til å frakta steinheller frå Fjæra for å utbetra han med trappegrunn. Seinare vart vegen ytterlegare utbetra, dels ved hjelp av erstatningar frå Tafjord Kraft. Ved delinga av garden i 1924 vart det sett opp eit nytt stovhus, medan låa vart brukt i fellesskap. Det går ei høgspenteledning forbi garden. Til garden høyrer Kastesetra, der ein på første halvdel av 1900-talet dreiv ganske stort.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Den tidlegare dyrkamarka er framleis open, men i kraftig attgroing. Innmarka er skuggevendt med god markfukt, nokre skrentar og tørrbakkar, men i det store og heile attgroing med stornesle, høgt gras, buskar og innvandrande skogplanter (G14). I omgjevnadene finst lauvskog med innslag av grov, tidlegare styva alm (stammediameter opptil 80 cm), og grov, høg selje. Skogstrukturen er over store område open med fortetting av ungsog under. Dette tyder på ein tidlegare sterk kulturpåverknad med beiting og utslått som ga ein open skogstruktur, men der opphøyr av kulturpåverknaden no fører til at ungsog kjem opp.

Artsmangfald: Det vart funne 78 planteartar, mellom desse 10 naturengplanter og 1 seterplante. Det var innslag av tørrbakkeartar som småbergknapp, sølvmure og vill-lauk, men desse artane er på veg ut som følgje av attgroing. Elles fanst m. a. humle, småborre, springfrø, svartor og trollurt. Av beitemarkssopp vart det berre funne limvokssopp (*Hygrocybe glutinipes*), som står som sårbar på raudlista og berre er kjent frå 10 stader i Norge. Arten sto i graskledd sti nede ved naustet.

Heilskapleg vurdering: Området har truleg hatt regional botanisk verdi, men desse verdiane er knytt til eit ope og halvope landskap i aktiv bruk og er i ferd med å gå tapt.

Mulege tiltak: Området har betydeleg beiteverdi og bør beitast. I tillegg kunne det vore ønskeleg med noko slått og rydding, vedlikehald av styvingstre m.m.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Jordal & Gaarder (1998a, 1998c). Ansok (1970), Stoknes (1995).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Kommentar: Kastet var i 2015 for attgrodd til registrering av lokalitetar med grasmark, men her er ein lokalitet med gamle almer.

Lok. nr. 13 Kastet I. Store gamle tre. Verdi: **Lokalt viktig - C.**

Fjord kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: NY

UTM EUREF89 32V N 6905830 A 413853

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Store gamle tre (100%)

Utforming: Alm.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 05.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo

Avgreningspresisjon: < 5 meter. Målemetode: Avgrensa ved bruk av GPS.

Lokalitetsskildring:

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 05.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er ikkje tidlegare undersøkt, men vart fanga opp i samband med undersøking av tidlegare lokalitet med naturbeitemark på Kastet.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av to store, styva og innhole almetre tett nord for husa på Kastet på vestsida av Tafjorden i Norddal kommune. Det meste av innmarka her er no grodd att med nitrofile artar som nesler, bringebær og mjødukt. Berggrunnen består i fylgje berggrunnskartet for det meste av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, medan lausmassane består av tynne morenemassar. Det er likevel klart at jorda på Kastet i tillegg innehar betydelege mengder rasmateriale frå snøskred, og er påverka av noko meir baserikt sigevatn, slik at jorda verkar å vere svært feit og god. Moen (1998) plasserer lokaliteten i svakt oseanisk vegetasjonssesjon (O1) og i sørboreal (SB) vegetasjonssone.

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som store gamle tre av utforminga alm.

Artsmangfald: Det vart mellom anna registert almelundlav, grynvrenge og kveilmose på stammene av dei to trea. Ein reknar potensialet for sjeldne og raudlista artar knytt til dei to trea som middels til svakt. Unntaket frå denne vurderinga kan vera førekomst av ulike småkryp som biller m.m., kanskje knytt til holromma. For slike kan potensialet vera godt, særleg om ein ser det i samanheng med ein noko større edellauvskog med styva alm i nærleiken av desse to almene.

Bruk, tilstand og påverknad: Dette er to store grove almer som begge er styva for få år sidan. Begge trea er innhole sjølv om dette ikkje vises tydeleg på utsida enno. Båe har grov sprekkbork, men truleg lite vedmold. Båe er om lag 70-80 cm i diameter i brysthøgde. Både nord for engene på Kastet, og like ved fjøset berre få meter frå denne lokaliteten, finst fleire store styvingstre, både av alm og ask.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av det gamle kulturlandskapet på Kastet. Der det før var eit ope landskap med styvingstre, bakkemurar og beiteenger, er i dag for det meste dominert av tett ungskog og nesler. Alt dette vitnar om tidlegare sterk kulturpåverknad. Det er såleis knytt store kulturhistoriske verdiar til landskapet.

Skjøtsel og omsyn: Vidare styving av dei to trea med jamne mellomrom vil vere ein stor fordel. Elles bør trea få vere i fred for menneskelege inngrep.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for store gamle tre frå juni 2015 oppnår både trea innanfor lokaliteten høg vekt for storleik på bakgrunn av stammediameteren og at dei er innhole. Dei oppnår middels vekt for sprekkbork, og låg vekt for vedmold og raudlisteartar (men her kan det vera eit ukjent potensiale, særskild med tanke på holromma). Den oppnår høg vekt på nærleiken til liknande lokalitetar, då det er fleire store, styva almetre og eit elles verdfullt gammalt kulturlandskap på Kastet. Saman med potensialet for raudlista artar knytt til slike tre, gjer dette at lokaliteten skal ha verdien Lokalt viktig – C. Verdien er sterk, på grensa til B. Den vil auke ved påvising av raudlista artar, samt ved at styvinga også vidare vert oppretthalde.

7.4 Fjord: Tafjorden: Kastesætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Kastesætra ligg i ei slakk helling i 480 meters høgde over havet oppe i ei relativt bratt, nordvendt fjordli. Det går ein oppmura sti opp til setra frå Kastet. Det går også sti frå Osvik. Halvveges opp frå Osvik er det sett opp ein stige for å letta forseringa av ein liten berghammar.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Kastesætra var seter for Kastet og Littlehjellen i Osvika. Setra var i bruk til 1950-talet da gardane som setra her vart nedlagt. Det var på det meste tre setertauser. Kastet setra både med eigen buskap og leigde dyr frå Fjora, vanleg buskap var 14 kyr og 80 geit. Området er beita av sau dei seinare åra til 1996, men vart truleg ikkje beita i 1997. Det vart fortalt at Kastesætra var beste setra i bygda (Fjorå).

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Setervollen har inga klar avgrensing. Setra har to sel med fjøs under. Selet tilhøyrande Kastet vart bygd på Kastet i 1924, tatt ned og bore opp på dugnad før det vart sett opp att. Ostegryta skal ha vore 90 kg og vart boren opp av 2 mann i 1924. Meir informasjon hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: I omgjevnadene finst lauvskog med bjørk, men nedanfor setra er det ein del grov furuskog, opp til 1 meter i stammediameter i brysthøgde (stammeomkrets 3,05 m målt med stålmåleband). Det fanst og litt einer i kantane. Setervollen er open og trelaus. Rundt husa er vegetasjonen nitrofil, frodig og ugjenomtrengelig med stornesle, tyrihjel, bringebær og einstape (G14). Elles finst det litt sølvbunkeeng (G3), og noko fukteng med slåttestorr, myrmjølke, sølvbunke, myrmaure og trådsiv. Størstedelen av arealet er likevel relativt mager natureng (G4) med engkvein, gulaks, firkantperikum, ryllik, kvitkløver og fjellblom. Området er kalkfattig. På øvre del av vollen vart det lagt ut ei 10x10 meters analyserute. Ruta var middels artsrik med 31 planteartar, 5 naturengplanter og 2 seterplanter. Her dominerte engkvein (50%), men med markerte innslag av kvitkløver (5%), gulaks (5%) og firkantperikum (10%). Stor strømengd (60%) og låg mosedekning (30%) viser ein klår attgroingstendens.

Artsmangfald: Det vart funne 72 planteartar, mellom desse 11 naturengplanter (t. d. harerug, knegras og småengkall) og 3 seterplanter. Tørrbakkar og grunnlendte berg husa m. a. kattefot, lækjeveronika og småbergknapp. Det vart funne 5 vanlege artar av grasmarksopp, av desse 3 beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Området har lokal til regional biologisk verdi. Vurdering av kulturhistoriske verdiar hos Stoknes (1995): "Området inneholder bevaringsverdige elementer."

Mulege tiltak: Området bør framleis beita. Betring av stengsel i stien mot Osvik er truleg naudsynt.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a). Ansok (1970), Stoknes (1995).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 10. Kastesetra. Verdi: [Lokalt viktig - C.](#)

Fjord kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008417

UTM EUREF89 32V N 6906212 A 412879

Areal: 10 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (100 %)

Utforming: Fattig beitefukteng 70 %, fattig beiteeng 20 %, fattig beitetørreng 10 %.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 05.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo (siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 05.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 20.08.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Lokalitetsskilringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skilringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av eit flatt parti med beitemarkar og bergknauser kring stølshusa på Kastesetra, høgt ovanfor Osvika og Kastet, på sørsida av Norddalsfjorden i Norddal kommune. Den består av vekselfuktige beitemarker, delvis attgrodd med lyng, i tillegg til nokre bergkanusar med innslag av tørrenger. Berggrunnen i området består av augnegneis, granitt, foliert granitt, og lausmassane er for det meste tynne og stadvis usamanhengande, men truleg med innslag av noko morene i søkk i terrenget. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitefukteng (70 %), med innslag av fattig beiteeng (20 %) og fattig beitetørreng (10 %) der jordsmonnet er tynnare og meir usamanhengande. Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert, er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten er svært sparsamt, og kantsonenerundt lokaliteten er i all hovudsak dominert av bjørk, med nokre innslag av furu. Nedanfor setra er det ein del grov furuskog, opp til 1 meter i stammediameter i brysthøgde (stammeomkrins 3,05 m målt med stålmåleband i 1997). Innmarka er stadvis, og særleg i kantane, attgrodd med lyng, og nokre parti også med einstape. I tillegg veks spreidd noko torhjel, og i fuktige parti ein del vierkratt, slåttestorr, trådsiv og myrtistel. Nær seterhusa finst små areal med tett nitrofil vegetasjon av stornesle og bringebær. Ut over dette dominerer artar som augnetrøyst sp., bakkefrytle, firkantperikum, fjellblom, gulaks, ryllik, sølvbunke og tviskjeggveronika. Av andre artar kan nemnast blåknapp, blåklokke fjelltimotei, harerug, kystmaure, lækjeveronika, smyle, småengkall og tepperot. I dei turre partia finst i tillegg artar som finnskjegg, fjellmarikåpe og geitsvingel. Det vart ikkje registrert sopp ved besøket i 2015, men ein reknarpotensialet for å vere til stades for slike artar, om enn svakt, mest grunna manglande beiting.

I tidlegare lokalitetsskilring heiter det at «Det vart funne 72 planteartar, mellom desse 11 naturengplanter (t. d. harerug, knegras og småengkall) og 3 seterplanter. I tørrbakkar og grunnlendte berg ved husa m. a. kattefot, lækjeveronika og småbergknapp. Det vart funne 5 vanlege artar av grasmarksopp, av desse 3 beitemarkssopp (3 artspoeng).»

Bruk, tilstand og påverknad: Bjørlykke (2013) nemner at Kastesetra fyrste gong er omtalt i kjeldene i 1723, og at både Kastet og Litlehjellen hadde seter her oppe. I følgje Jordal & Gaarder (1999) var setra i bruk til 1950-talet da gardane i området (Kastet og

Litlehjellen i Osvik) vart fråflytta. Det meste av lokaliteten ber preg av attgroing og lågt beitetrykk. Truleg er det hjorten som står for det meste av beitet her oppe. Husa er haldne i hevd og ein del skog rydda bort, særleg på nedsida av seterhusa.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Kastesetra utgjer i dag ein rimeleg isolert lokalitet omgjeve avbratte fjellsider på sørsida av Norddalsfjorden. Både innmarka og mykje av skogen og liene rundt ber tydeleg preg av tidlegare tiders jordbruk, med styvingstre (både bjørk og edellauvtre), beitemarksareal og oppbygde terrassar der det tidlegare har vore drive slått. Det aller meste av skogen i liene her har eit betydeleg innslag av gras, slik at det er klart at lokaliteten tidlegare i langt større grad var ein del av kulturlandskapet i Osvika. Langs vegen frå Osvika til Kastet ligg ei høyløe, og ca. 1 km aust for Osvika, vart det funne ei lita tørreng med bergmynte, blåklukke, engtjæreblom, lintorskemunn, lodnerubom, smalkjempe, smørbukk, småbergknapp, svartburkne, sølvmure, tiriltunge, tågebær og vill-lauk,.

Skjøtsel og omsyn: Gjenopptaking av husdyrbeite med langt høgare beitetrykk enn i dag, er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane som framleis er att i dette området. Utan dette vil området gro att. Skogen må hindrast i å spreie seg ytterlegare på lokaliteten. Det same gjeld for artar som torhjelm og einstape. Lettaste måten å ta knekken på einstape på, er å slå den ned med ein kjepp om våren.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 10 daa), låg vekt for raudlistearter og arts mangfald. Elles oppnår den middels til låg vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig - C.

7.5 Fjord: Tafjorden: Osvik

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: I Osvika på sørsida av fjorden (overfor Fjora) ligg to bruk, hovedbruket i eit relativt flatt område nede ved sjøen og Litlehjelle litt oppe i lia lenger aust.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Osvik er første gong nemnt i 1603. I 1655 var her 1 hest, 8 kyr, 10 geiter og 6 sauer. Området synest ikkje å vere beita for tida. Drifta på hovudbruket vart trappa ned i perioden 1946-1952 etter at det vart fråflytta i 1946. Det har vore opptil 8 kyr, ein hest og 30-40 geiter. Det var nausynt med mykje utmarksslått. Det har vore noko fruktdyrking trass i at det er nordvendt. Litlehjelle hadde ikkje mange dyr, her var det også frukthage. Grenda frå Korsnes til Kvernhusnes hadde på det meste 40 menneske.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ufullstendig registrert. I Osvika er det eit stovehus, eit fjøs og naust. Det står framleis nokre frukttre i hagen. På Litlehjelle var det stovehus og uthus, og løypestreng ned til sjøen. Det går veg mellom dei to gardane.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Kulturmarka er no anten attgrodd eller i sterk attgroing med høge gras og urter (dels G14), buskar eller skog. Det mest interessante botanisk sett er nokre knausar og tørrbakkesamfunn (F3), som framleis er til dels intakte.

Arts mangfald: Det er ikkje laga fullstendig planteliste. På Osvik var det tørrbakkar både ved det øvre og nedre bruket, med t. d. blå rapp, hårsvæve, lækneveronika, småbergknapp, småmelle og sølvmure. Viktige attgroingsartar på innmark var sølvbunke, stornesle og bringebær forutan lauvbuskar. Det vart ikkje gjort sopppunn.

Heilskapleg vurdering: På grunn av attgroing er verdiane knytt til det gamle kulturlandskapet i ferd med å forsvinna, men det finst framleis interessante tørrbakkesamfunn som gror seint att. Området burde ha betydelege beiteressursar.

Mulege tiltak: Det er positivt om ein kan få til noko beiting og rydding.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Jordal & Gaarder (1998a). Ansok (1970).

Andre forhold:

Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 9. Osvik. Verdi: Lokalt viktig - C.

Fjord kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008414

UTM EUREF89 32V N 6906834 A 412493

Areal: 19,5 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (70 %), hagemark (30 %).

Utforming: Fattig beitetørreng 50 %, fattig beiteeng 20 %, fattig hagemark med boreale tre 30 %.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 05.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo (siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 05.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 20.08.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at mykje av lokaliteten har tapt beitepreget eller er grodd att med skog. Avgrensinga er difor innskrenka til mest berre å gjelde område med tørrbakkar og bergknausar. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av eit flatt parti med beitemarkar og bergknausar rundt dei to gardsbruka i Osvika rett over fjorden for Fjørå i Norddal kommune. Den består av beitemarker og noko skog, der ein del beiteplantar framleis er til stades, samt nokre bergknausar som er meir eller mindre fri for vegetasjon. Berggrunnen i området består av augnegneis, granitt, foliert granitt, og lausmassane er for det meste tynne og stadvis usamanhengande. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten i sørboreal (SB) vegetasjonssone, og i svakt oseanisk vegetasjonssesjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitetørreng (50 %), med innslag av fattig beiteeng (om lag 20 %) der lausmassane er noko tjukkare. I tillegg finst ein del skog innanfor lokaliteten. Denne er å rekne som hagemark av utforminga fattig hagemark med boreale tre (om lag 30 %). Etter NiN går naturbeitemark og hagemark inn i hovudtypen seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark og hagemark er inkludert, er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten består i all hovudsak av bjørk og furu, stadvis med innslag av svært ung rogn som for det meste er halden nede av hjorten. Inne i skogen finst ei blanding av lyng og artar som blåknapp, smyle, stormarimjelle, sølvbunke og tepperot. I dei opnare partia dominerer artar som blåknapp mange stadar saman med mellom anna bakkefrytle, engsmelle, firkantperikum, fjellmarikåpe, geitsvingel, gulaks, lækneveronika, ryllik, skogmarihand, smalkjempe, småengkall og sølvbunke. I tillegg finst mellom anna blåklokke, blåraup, hårsvæve, knegras, lintorskemunn, nattfiol (ubestemt), prestekrage, småbergknapp, småsmelle, sølvmore og tiriltunge. Av beitemarksopp vart det registrert liten mønjevokssopp, samt eit par andre vokssoppar som var for nedbrotne til å la seg namnsetja. Ein vurderer potensialet å vere til stades for fleire artar av beitemarksopp her, om enn noko svakt, mest grunna manglande beite.

Bruk, tilstand og påverknad: Det meste av lokaliteten ber preg av attgroing, men noverandeeigarar held i alle fall skogen unna dei bergkanusane som ligg nærast husa. Litt av lokaliteten er også truleg slått år om anna. Om graset vert fjerna eller vert liggjande er uvisst. Dei delane av den tidlegare lokaliteten som no er haldne utanfor den nye avgrensinga, er anten prega av sterk attgroing med høgt gras, mjøddurt og bringebær, eller slått med plenklippar eller likande reiskap og er grunna dette kraftig oppgjødsle. Beitetrykket er svært lågt og det er truleg berre hjorten som i dag bidreg til beitet her.

Framande artar: Syppress, eple, morell og rynkerose.

Del av heilskapleg landskap: Osvika utgjer i dag eit lite og isolert kulturlandskap omgjeve av bratte fjellsider på sørsida av Norddalsfjorden. Både innmarka og mykje av skogen og liene rundt ber tydeleg preg av tidlegare tiders jordbruk, med styvingstre (både bjørk og edellauvtr), beitemarksareal og oppbygde terrassar der det tidlegare har vore drive slått. Det aller meste av skogen i liene her har eit betydeleg innslag av gras, slik at det er klart at Osvika er ein del av det som tidlegare var eit større samanhengande kulturlandskap. Langs vegen frå Osvika til Kastet ligg ei høyløve, og ca. 1 km aust for Osvik, vart det funne ei lita tørreng med bergmynte, blåklokke, engtjøreblom, lintorskemunn, lodnerubom, smalkjempe, smørbutikk, småbergknapp, svartburkne, sølvmore, tiriltunge, tågebær og vill-lauk.

Skjøtsel og omsyn: Gjenopptaking av husdyrbeite er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane som framleis er att i dette området. Alternativt kan sein slått kombinert med fjerning av avlinga (helst etter bakketurking) vurderast. Utan dette vil området gro att. Skogen må hindrast i å spreie seg ytterlegare på lokaliteten.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 19,5 daa), låg vekt for raudlistearter og middels vekt for artsmangfald. Elles oppnår den middels til låg vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette vert lokaliteten verdsett som; Lokalt viktig - C.

7.6 Fjord: Tafjorden: Aust for Osvik

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 20.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Dette er eit lite område med tidlegare kulturpåverka tørrbakkar som ligg langs stien til Kastet ca. 1 km frå Osvik. Det mest interessante botanisk sett som vart funne langs den gamle vegen mellom Kastet og Osvika er desse knausane og tørrbakkesamfunna, som framleis er til dels intakte.

Bruks historie og aktivitet i dag: Området syntest ikkje å vere beita i 1997.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Vegen/stien mellom Kastet og Osvik går inn til lokaliteten i nedkant.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Lokaliteten er liten, og i attgroing med busker frå kantane. Tørreng- og tørrbergvegetasjon (G7/F3).

Artsmangfald: I tørrenga vart det m. a. funne vill-lauk, smørbutikk, småbergknapp, sølvmore, engtjøreblom, svartburkne, lodnerubom, lintorskemunn, bergmynte, smalkjempe, tiriltunge, blåklokke og tågebær.

Heilskapleg vurdering: Det finst framleis fleire interessante tørrbakkesamfunn i Tafjordområdet som gror seint att, men verdiane vil snart gå tapt om attgroinga held fram.

Mulege tiltak: Området burde ha betydelege beiteressursar. Det er ønskeleg at ein tek opp att beitinga i området Kastet-Osvik.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a)

Andre forhold:

7.7 Fjord: Tafjorden: Kvernhusnes

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 09.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Kvernhusnes ligg i ei nordvendt li på sørsida av Norddalsfjorden mellom Sylte og Fjøra. Garden utgjorde ei "grend" saman med Osvik, Kastet og Korsnes. Kvernhusnes ligg i nokså slakt hellande terreng 60-100 m over fjorden. Forbi garden renn ein flombekk som har vore utnytta til kverning av korn, noko som har gjeve garden namnet.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Kvernhusnes vart truleg rydda på 1600-talet, det er nemnt i ei sak i 1725. På 1900-talet var det vanleg med 2 kyr og 20 sauer. Bruket setra på Vikasetra. Det vart fråflytta i 1945.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ved sjøen er det stø og bordkledd naust med blikktak. Ca. 50 m over fjorden (GPS-posisjon MQ 1145 0688) finst 2 murar etter hus (7x4 og 3,5x6 meter), truleg ein gammal plass. I det som har vore bustadhuset finst restar etter steinpeis og pipe. Det finst steingjerde langs stien. Nedanfor dyrkamarka på Kvernhusnes ligg ei stor rydningsrøys. Fleire oppmura terrasseåkrar, ein stor nyslått terrasse på ca. 2 dekar nedanfor husa. Hus og fjøs er intakt, elles står det murar etter nok eit fjøs. Løypestrengen er gått ut av bruk. Ved elva finst murar etter kvernhus, dit går ein veg. Dei hadde seter på Vikasetra.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Ned mot naustet er det frodige tidlegare slåtteliet som no er tilvaksne med gråorskog. Kulturpåverknaden blir understreka ved at undervegetasjonen består av mykje krattlodnegras, sølvbunke og firkantperikum. Lenger opp er det lågurtskog med bjørk, furu og rogn. Tørreng- og tørrbergvegetasjon på berg ved husa (G7/F3), steinmurar, rydningsrøysar m.m. Innmarka er for det meste attgrodd med nitrofil vegetasjon (G14; stornesle, bringebær, sløkje). Resten er dels sølvbunkeeng (G3) med sølvbunke og firkantperikum, dels litt frisk fattigeng (G4) i kantane med engkvein/gulaks. På vegen oppover mot Vikasetra står det framleis nokre styva bjørker.

Artsmangfald: Mest interessant artsinventar hadde nokre smale kantområde nedanfor husa med frisk fattigeng. Her vart det funne ein raudlista beitemarkssopp (gulfovokssopp, *Hygrocybe flavipes*, CD = omsynskrevande). Vidare vart det funne blåknapp, jonsokkoll, hårsvæve, knegras og smalkjempe. Det kan og nemnast tørrbakkeartar som bergmjølke, blåapp, lintorskemunn, småbergknapp, småsmelle, sølvsmure og åkerminneblom.

Heilskapleg vurdering: Området har lokal biologisk verdi. Dei kulturhistoriske verdiane er middels store.

Mulege tiltak: Det er positivt med slått for å bremsa attgroinga. Her er beitegrunnlag for husdyr om sommaren.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970)

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	13390
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	MQ 112 069
Høgde:	70 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng (+ tørrberg)
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.08.2001, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), avstandsbetrakta frå Fjørå 17.06.2010, kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Tafjord (1966), Ansok (1970)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk 09.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Tafjord (1966) og Ansok (1970). Vidare avstandsbetrakta frå Fjørå 17.06.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir gjødsla innmark. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Kvernhusnes ligg i ei nordvendt li på sørsida av Norddalsfjorden mellom Sylte og Fjøra, i nokså slakt hellande terreng 60-100 m over fjorden. Berggrunnen består av augegneis. Lausmassane er truleg mest morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Det avgrensa arealet omfattar tørreng- og tørrbergvegetasjon på berg ved husa (G7, ein truga vegetasjonstype/F3), steinmurar, rydningsrøysar m.m. Desse areala var minst attgrodd ved besøket i 2001. Tilgrensande areal:

Innmarka var i 2001 for det meste attgrodd med nitrofil vegetasjon (G14; stornesle, bringebær, sløkje). Resten er dels sølvbunkeeng (G3) med sølvbunke og firkantperikum, dels litt frisk fattigeng (G4) i kantane med engkvein/gulaks.

Artsmangfald: Mest interessant artsinventar hadde nokre smale kantområde nedanfor husa med frisk fattigeng. Her vart det funne ein raudlista beitemarkssopp, gulfotvokssopp *Hygrocybe flavipes* (2006 og 2010: NT), elles vorteraudskivesopp *Entoloma papillatum*. Av planter vart det funne blåkløkke, blåknapp, engfiol, hengjeaks, humle, jonsokkoll, knegras, markjordbær og smalkjempe. Det kan og nemnast tørrbakke- og tørrbergartar som bergmjølke, blårapp, engsmelle, hårsvæve, lintorskemunn, småbergknapp, småsmelle, småsyre, stemorsblom, sølvmore og åkerminneblom.

Bruk, tilstand og påverknad: Kvernhusnes vart truleg rydda på 1600-talet, og er nemnt i 1725. På 1900-talet var det vanleg med 2 kyr og 20 sauer. Det vart fråflytta i 1945. Tilgrensande område: Det finst steingjerde langs stien. Nedanfor dyrkamarka på Kvernhusnes ligg ei stor rydningsrøys. Fleire oppmura terrassar. Deler av dyrkamarka var slått i 2010 (ikkje avgrensa), resten gror att, men tørrenger og tørrberg gror seint til (observert med kikkert frå Fjørå 17.06.2010).

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. Det vil vera positivt med slått og rydding for å bremsa attgroinga. Her er beitegrunnlag for husdyr om sommaren.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er del av innmarka på ein av mange fråflytte hyllegardar i distriktet, desse utgjer i dag små areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) på grunn av at det er usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B. Dei kulturhistoriske verdiane er middels store.

7.8 Fjord: Tafjorden: Vikasætra

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 09.08.2001 (JBJ)

Landskap, tilgjenge: Vikasætra ligg i nordaustvendt li på sørsida av Norddalsfjorden mellom Sylte og Fjørå, høgt og fritt på vel 450 m over fjorden. Vegen dit går frå stoa til Kvernhusnes, forbi Kvernhusnes og opp gjennom skogen forbi berghamarar og urer. Området er i noko grad bruka i fritidssamanheng.

Brukshistorie og aktivitet i dag: På 1900-talet setra Osvik, Kvernhusnes og Vika i Fjørå her. Det vart slutt på setringa rundt 1960. Vikasætra var fullseterbruk, og det var både kyr og geiter på setra (Stoknes 1995). Vikasætra er kjent som gøymestad for ei gruppe russarar under 2. verdskrigen.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Setervollen har inga klar avgrensing. Om lag 200-300 m nedanfor setra kryssar stien eit steingjerde som avgrensar seterbeitet (GPS-posisjon MQ 1069 0658). Stien opp til setra er bra, oppmura ein del stader. Det er 3 sel på vollen med fjøs i kjellaren, og eit frittliggjande fjøs. Ved elva er det ein brønn for kjøling av mjølk. Han er overbygd med stein og torv, og det finst restar etter ei dør. Ifølgje Stoknes (1995) er dette det einaste bevarte "brønnsuset" for kjøling av mjølk i kommunen. Over elva finst fleire steinklopper. Ved seterstien finst fleire kvile. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Nedanfor fjøsa dominerer nitrofil, svært frodig og høgvaksen vegetasjon (G14) med stornesle, bringebær, tyrihjel, skogstjerneblom, kvassdå, skogburkne, høymole og geitrams, dels heilt ugjenomtrengelig. Lenger opp er det meir frisk fattigeng (G4) i attgroing med firkantperikum. Omkringliggjande skog er dominert av bjørk, med innslag av furu og einer. Skogen et seg innpå over alt, ein god del bjørk kjem opp ovafor husa i vest og sør. Rundt øvste selet og noko av stien nedover var det slått i 2001. Langs stien opp til setra vart det observert fleire styva bjørker.

Artsmangfald: Av naturengplanter kan nemnast blåkløkke, bråtestorr og småengkall.

Heilskapleg vurdering: Området har berre lokal biologisk verdi. Stoknes (1995): "Området har stor bevaringsverdi".

Mulege tiltak: Utan beiting og rydding vil området fortsetta å gro att.

Andre kjelder: Ansok (1970), Stoknes (1995).

Andre forhold:

7.9 Fjord: Tafjorden: Vindsnes

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 09.08.2001

Landskap, tilgjenge: Vindsnes er ein nordvendt, gammal plass på eit nes rett overfor Sylte i Norddalsfjorden. Vindsnes er eit ikkje uvanleg namn i Storfjorden, og er brukt om nes der det kan vera ekstra mykje vind, eller der ein ofte treffer på ein auke i vind og bølger idet ein rundar med båt.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Ifølgje Tafjord (1966: 329) skal her ha vore ein gard frå midten av 1600-talet til kring 1800 (nemnt 1666 og 1714, låg øyde i 1802). Ein fora jamt 4 storfe. Etter fråflyttinga har området truleg vore utnytta til slått og beite, noko m. a. løypestrengen tyder på.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det er spor etter murar av ei sjøbu ved den mest naturlege plassen å landa med båt, bak ein knaus som stikk ut i sjøen. Det går ein nedramla og dels overgrodd løypestreng opp til ei fjølbu (3,5 x 6 meter) oppe ved den opne tidlegare slåttemarka. Parallelt med løypestrengen går stien opp, som no ikkje er mykje i bruk. Stien er stadvis oppmura. Det

nemnde huset er ei fjølbu med blikktak. Der inne står eit handsveivespel for transport med løypestreng. Slike handspel er det kanskje ikkje så mange att av i Storfjorden. Innmarka har ruinar etter hus.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen på den opne, tidlegare slåttemarka er mest sølvbunkeeng (G3) og overgangar mot frisk fattigeng (G4) i kantane. Sistnemnde har stadvis mykje smalkjempe, og i botnen dominerer engkransmose og etasjehusmose. Det var overraskande lite strø i botnen, noko som tyder på kulturpåverknad i form av slått/beiting inntil nyleg. Det veks noko einer i enga. Skog kjem inn frå kantane (bjørk, furu). Det har vore rydda noko osp. Området rundt har blandingskog med bjørk og furu. Opp frå sjøen er det mykje storfrytle-vegetasjon i skogen.

Artsmangfald: Av naturengplanter vart det notert m.a. blåklokke, kvitmaure og lækjeveronika. Mest interessant var artsrikdomen av beitemarkssopp. Vindsnes er ein av dei to-tre mest artsrike lokalitetane for desse artane som vart funne i 2001. Her må særleg nemnast raudlisteartane gulbrun narrevokssopp (*Camarophyllopsis schulzeri*, CD=omsynskrevande), vridd køllesopp (*Clavaria amoenoides*, V=sårbar), *Entoloma exile* (CD=omsynskrevande), og elegant småfingersopp (*Ramariopsis kunzei*, CD=omsynskrevande). Det vart påvist 8 vokssoppantar, 2 fingersopp- og 3 raudskivesoppantar, ialt 13 artar av beitemarkssopp. Det er grunn til å gå ut fra at lokaliteten har eit potensiale for mange fleire beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten har høg biologisk verdi med fleire raudlisteartar. Dei kulturhistoriske verdiane er avgrensa til ruinar og løypestrenghus med handspel.

Mulege tiltak: Dei biologiske verdiane er såpass store at det er ønskeleg med ei oppatt-taking av beiting eller slått på denne lokaliteten.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Kjelland (1993)

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	13410
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	MQ 101 070
Høgde:	90 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng, D0403 sølvbunkeeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.08.2001, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004); kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Tafjord (1966)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk 09.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Tafjord (1966). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskilte, betre enn 20 meter. Det er det atterverande opne området som er avgrensa. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Vindsnes er ein nordvendt, gammal plass på eit nes rett overfor Sylte i Norddalsfjorden. Vindsnes er eit ikkje uvanleg namn i Storfjorden, og er brukt om nes der det kan vera ekstra mykje vind, eller der ein ofte treffer på ein auke i vind og bølger idet ein rundar med båt. Berggrunnen består av augegneis. Lausmassane er truleg mest morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Vegetasjonen er mest sølvbunkeeng (G3) og overgangar mot frisk fattigeng (G4) i kantane. Sistnemnde har stadvis mykje smalkjempe, og i botnen dominerer engkransmose og etasjehusmose, og er viktigast for artsomangfaldet. Det var overraskande lite strø i botnen, noko som tyder på kulturpåverknad i form av slått/beiting ikkje lenge før besøket i 2001. Det veks noko einer i enga. Skog kjem inn frå kantane (bjørk, furu). Det har vore rydda noko osp. Området rundt har blandingskog med bjørk og furu med ein del storfrytle-vegetasjon.

Artsmangfald: Av naturengplanter vart det notert m.a. blåklokke, kvitmaure, lækjeveronika, skogmarihand og smalkjempe. Mest interessant var artsrikdomen av beitemarkssopp. Her må særleg nemnast raudlisteartane gulbrun narrevokssopp *Camarophyllopsis schulzeri* (2006 og 2010: NT), vridd køllesopp *Clavaria amoenoides* (2006: NT, 2010: VU), lutvokssopp *Hygrocybe nitrata* (2010: NT) og elegant småfingersopp *Ramariopsis kunzei* (2006 og 2010: NT), elles *Entoloma asprellum*, *Entoloma exile*, *Entoloma infula* og grå vokssopp *Hygrocybe irrigata*. Det vart påvist 8 vokssoppantar, 2 fingersopp- og 3 raudskivesoppantar, ialt 13 artar av beitemarkssopp. Det er grunn til å tru at lokaliteten har eit potensiale for fleire beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Ifølgje Tafjord (1966: 329) skal her ha vore ein gard frå midten av 1600-talet til kring 1800 (nemnt 1666 og 1714, låg øyde i 1802). Ein for a jamt 4 storfe. Etter fråflyttinga har området truleg vore nytta til slått og beite, noko m. a. løypestrengen tyder på. Innmarka har ruinar etter hus. Det sto ei fjølbu (3,5 x 6 meter) i kanten av lokaliteten med eit handsveivespel for transport med løypestreng, slike er det truleg ikkje så mange att av i Storfjorden. Lokaliteten var ikkje beita ved besøket i 2001, men gror seint att og var framleis open i 2010 (observert med kikkert frå Fjørå 17.06.2010).

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. Dei biologiske verdiane er såpass store at det er ønskeleg med ei oppatt-taking av beiting eller slått på denne lokaliteten. Rydding av kantane er og ønskeleg. Det som er ope på ortofoto er vesentleg mindre enn openmarksfiguren på økonomisk kartverk.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ei isolert og veglaus naturbeitemark, desse er ofte under attgroing og utgjer i dag små areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Grunngjeving for verdisetting: Området er gitt verdi B (viktig) på grunn av at det er ei lita naturbeitemark med nokre indikatorar på ugjødsle beitemark, av desse tre raudlisteartar.

7.10 Fjord: Tafjorden: nord for Norddal kyrkje (nordre del i LVO)

Kjelde: Holtan (2011)

ID BN00070121

Naturtype Hagemark

Utforming Bjørkehage

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 14.06.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi A (svært viktig) fordi den er stor, intakt, har hatt ein fornuftig skjøtsel over lang tid, med stor variasjon og samstundes er artsrik. Potensialet for funn av raudlista soppar eller insekt tel litt ved denne vurderinga.

Innledning Omtalen er skriven av Dag Holtan 09.03.2011, basert på eige feltarbeid 14.06.2010. Området er ikkje kartlagt tidlegare.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg rett nord for Norddal kyrkje. Avgrensinga gjeld den bratte, vestvendte skrenten ned mot fjorden. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Berggrunnen har sure og harde gneisar, men sidan det meste av lokaliteten har nokså fint skredmateriale, er her likevel bra med tilgang på mineralrik næring.

Naturtyper og utforminger Området førast til hagemark, utforminga D05 bjørkehage. Både haustingsskog (D18) og rasmark kunne kanskje òg vore relevante naturtypar, men sidan det for lenge sidan er slutt på styving av tre, og rasmarka ikkje er søreksponert, er bjørkehage eit greitt alternativ. Vegetasjonstypene er ei blanding av lågurteng og høgstaudeenger. Heilt nedst er det innslag av gråor-heggeskog som er sterkt beiteprega. Mindre delområde har dessutan innslag av vegetasjon og artar assosierte med rik edellauvskog. Viktige treslag er gammal og ofte styvd hengjebjørk, med tverrmål opp til 100 cm, dessutan ein del grov hassel. Her er også alm (NT). Grunna brattleiken og at området er svært rasutsett er det god tilgang på liggande, død ved.

Artsmangfold Her er eit artsrikt planteliv, med funn av m.a. aurikkelsvæve, breiflangre, filtkongslis, fingerstorr, gjeldkarve, gulmaure, hestehavre, jonsokkoll, kransmynte, kvitmaure, lintorskemunn, lundgrønaks, myske, piggstorr, raudkjeks, raudknapp, sanikkel, skogsalat, skogstjerneblom, skogsvinerot, skogsvingel (sjeldan), stornesle, tyrihjel og vårmarihand (talrik under bergrota). Det vart også observert grønspekk. Potensielt bør her finnast ein del raudlista beitemarkssoppar eller raudlista insekt.

Påvirkning Området har i lang tid vore beita av geiter og sauer, og styving av tre har tidlegare vore omfattande. I dag er det ekstensiv beiting som står for bruken av området, og med attgroing særleg mot nord. Delområde som ikkje er sterkt beita står såleis i ei dynamisk veksling mellom oppslag av rik edellauvskog som på si side kjempast ned av snøras og steinsprang.

Fremmede arter Ingen påvist.

Råd om skjøtsel og hensyn Det beste for dei biologiske verdiane er om området beitast ekstensivt, slik at det ikkje vert så nitrofilt som oreskogen nedst, eller ein kan unngå fysiske inngrep.

Landskap Lokaliteten utgjer ein svært viktig del av dei store og rasmarksprega hagemarksskogane, naturbeitemarkene og haustingsskogane frå fjorden og eit stykke inn i dalen.

Areal fra kartobjekt (daa) 1 059,7

7.11 Fjord: Herdalen: Botnen

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1997, 1998, besøkt 05.09.1995, 02.10.1996, 21.08.1997, 26.09.1999)

Landskap, tilgjenge: Botnen ligg ved elvekanten ved vegen frå Norddal til Herdalen, omkransa av skog.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Eldste omtale av denne buplassen er frå 1875, da var her ein buskap på 1 hest, 6 kyr, 2 kalvar, og 16 sauer og 2 grisar. Det er truleg at staden har vore rydda tidlegare. Den siste fastbuande flytta frå staden i 1906 (Kaste-Karl-Elias), dels på grunn av fonnefaren. Sidan vart enga slått av gardbrukarar frå bygda til først på 1930-talet. Seinare har Botnen vore beita, kyr beita til først på 1960-talet, deretter har det hovudsakeleg vore beita av sau til 1994. I 1995 vart det berre beita av hestar som hadde kome over elva, og i 1996 vart det ikkje beita. Dei siste 30 åra har det ikkje vore gjødsle, men det har truleg vore bruka noko kunstgjødsel før den tid. Kjelder: Norddal Bygdebok, Jostein Sande, Magda Engeset.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det går ei bru over elva frå vegen. Intakt hus.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Botnen har 17-18 dekar innmark, dyrka eller overflatedyrka grasmark. Skogen er dominert av bjørk og gråor, og er på vandring inn på enga. Vegetasjonen verkar kalkfattig. Det vart lagt ut to 10x10 meters analyseruter, den eine ca. 20 meter ovafor huset, den andre ca. 30 meter oppover dalen frå huset. I rutene vart det funne 26 og 29 planteartar, av desse 8 og 11 naturengplanter i begge rutene var engkvein, gulaks, engsoleie, kvitkløver, ryllik og tepperot (G4, frisk fattigeng). Mosedekninga var i begge rutene 80% og strømengda 10-20%, som viser at beitetrykket har vore brukbart. (Jordal & Gaarder 1998). Enga var ikkje beita i 1996.

Artsmangfald: Det er kjent heile 32 artar av beitemarkssopp. Av desse står 10 på raudlista: 3 sårbare: fiolett greinkøllesopp (*Clavaria zollingeri*), raudnande lutvokssopp (*Hygrocybe ingrata*) og grå narremusserong (*Porpoloma metapodium*), dessutan 1 sjeldsynt og 6 hensynskrevande artar. Dette er for ein såpass liten lokalitet eit heilt uvanleg resultat. Det var 13 raudskivesoppartar og 15 vokssoppartar. Videre vart det funne 67 planteartar, av desse 19 naturengplanter og 2 seterplanter. Særleg interessant var det at grå narremusserong (*Porpoloma metapodium*) og gulbrun narrevokssopp (*Camarophyllopsis schulzeri*) fanst i mengder som vi ikkje har sett nokon annan stad.

Heilskapleg vurdering: Det er ikke noko påfallande med vegetasjonen på staden. I magre, gamle naturbeitemarker på kalkfattig grunn viser det seg ofte at det likevel kan vera rike førekomstar av beitemarkssopp. Alle dei sårbare beitemarkssopp-artane er sjeldne i europeisk sammenheng, og Norge synest å ha eit særleg forvaltaransvar for desse artane. Floraen av beitemarkssopp gjev nasjonal verdi etter tre ulike verdsettingssystem: Rald (1985) (basert på tal artar av vokssopp på danske lokalitetar), Nitare (1988) (basert på talet artar av beitemarkssopp på svenske lokalitetar) og Jordal & Gaarder (1993) (basert på eige poengsystem). Denne lokaliteten er dermed eit eksempel på ein typisk "hot spot", små lokalitetar med eit svært høgt artsamangfald (her av sopp).

Mulege tiltak: For å ta vare på dette artsrike kulturlandskapet bør ein sikra framhald av beitinga, og enga bør ikkje gjødslast. Terrenginngrep bør unngåast, og køyring med traktor på dei mest artsrike partia ovafor og sørafor huset er truleg også uheldig dersom marka ikkje er frosen (jordpakking). Kratt og skog gror inn langs kantane og bør fjernast for å gjera innmarka meir open slik som ho var tidlegare.

Andre kjelder: Beyer & Jordal (1995), Jordal & Gaarder (1997, 1998c), Holtan & Grimstad (2000b).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 2. Botnen. Verdi: Svært viktig - A. Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008445

UTM EUREF89 32V N 6900384 A 411105

Areal: 11 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (100 %).

Utforming: Fattig beitefukteng 100 %.

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 09.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo (siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Identisk med tidlegare avgrensing.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 09.07.2015, i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 05.09.1995 og 02.10.1996 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at området framleis er svært verdfullt. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men ein god del av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. I Artskart er mange av registreringane i samband med den nemnde undersøkinga lagt inn. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Botnen ligg litt nordvest for Damfossen, ved elvekanten ved vegen frå Norddal til Herdalen i Norddal kommune. Den er omkransa av skog og bratte fjellsider, og består av fuktige beitemarker i tillegg til seterhuset midt på vollen. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane av tjukke morenemassar. I følge Moen (1998), ligg lokaliteten på grensa mellom mellomboreal (MB) og nordboreal (NB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk og klart oseanisk vegetasjonssesjon (O1 og O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark av utforminga fattig beitefukteng (100 %). Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen Seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten består av ung bjørk og gråor og noko vier, for det meste i kantane av lokaliteten. I tillegg finst noko einer og gran. Dominerande artar er augnetrøyst, bakkesoleie, blåkoll, engkvein, fjellblom, gulaks, sølvbunke og tepperot. I tillegg vart det mellom anna registrert blåklukka, bleikstorr, bråtestorr, firkantperikum, flekkmariland, hårsvæve, jonsokkoll, kornstorr prestekrage, ryllik, småengkall og tviskjeggveronika. I kantane finst i tillegg fugleteig, hengeveng og skogstorkenebb,.

I skildringa som ligg i Naturbase finn ein at «*lokaliteten var ein av de artsrikaste som vart funne i heile 1995-sesongen. Etter eit par nye artar i 1996 er det kjent heile 32 artar av beitemarkssopp (58 artspoeng). [...] Det var 13 raudskivesoppartar og 15 vokssoppartar. Videre vart det funne 67 planteartar, av desse 19 naturengplanter og 2 seterplanter. [...] Særleg interessant var det at grå narremusserong og gulbrun narrevokssopp fanst i slike mengder som vi ikkje har sett nokon annan stad*» Forutan dei nemnde artane grå narremusserong

(EN) og gulbrun narrevokssopp (NT), er fylgjande raudlista soppartar registrert; fiolett greinkøllesopp (VU), raudnande lutvokssopp (VU), raudskivevokssopp (NT) og askegrå raudspore (NT). Det er liten tvil om at potensialet for fleire raudlista beitemarkssopp framleis er svært godt på denne lokaliteten.

Bruk, tilstand og påverknad: Rundt lokaliteten vart det ved besøket i 2015 registrert fleire rydningsrøyser, samt ein steingard. I fylgje Jordal og Gaarder (1999); «Eldste omtale av denne buplassen er frå 1875, da var her ein buskap på 1 hest, 6 kyr, 2 kalvar, og 16 sauer og 2 grisar. Det er truleg at staden har vore rydda tidlegare. Den siste fastbuande flytta frå staden i 1906 (Kaste-Karl-Elias), dels på grunn av fonnefaren. Sidan vart enga slått av gardbrukarar frå bygda til først på 1930-talet. Seinare har Botnen vore beita, kyr beita til først på 1960-talet, deretter har det hovudsakeleg vore beita av sau til 1994. I 1995 vart det berre beita av hestar som hadde kome over elva, og i 1996 vart det ikkje beita i det heile. Dei siste 30 åra har det ikkje vore gjødsling, men det har truleg vore bruka noko kunstgjødsel før den tid. Kjelder: Norddal Bygdebok, Jostein Sande, Magda Engeset.» Ved besøket i 2015 var lokaliteten beita av 50-60 geitekje. Beitetrykket var godt, og ungskogen vil med dette beitetrykket haldast i sjakk eller gå tilbake. Nord for lokaliteten var noko skog rydda, og også her var beitetrykket stadvis godt. Om geitebeitet held fram, bør ein ved seinare høve vurdere om lokaliteten skal utvidast noko nordover.

Framande artar: Gran er planta i området, men spreier seg ikkje innanfor lokaliteten grunnahøgt beitetrykk.

Del av heilskapleg landskap: Sjølv om liene i det meste av dalen er attgrodd med skog, så beitar det framleis husdyr her, slik at det er ein viss samanheng mellom lokaliteten, beitemarkene kring Norddal lenger ned og Herdalssetrene lenger oppe i dalen.

Skjøtsel og omsyn: Framleis beite, om lag med same beitetrykk som i dag er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane i dette området. Lauvskog kan med fordel fjernast for å hindre spreieing og attgroing. Det er ein fordel om det vert rydda også i kring lokaliteten, då det her mellom anna finst steingardar som kan vera med å prega lokaliteten. Gamle flyfoto viser at så seint som i 1976 var det langt meir opent rundt husa enn kva det er i dag. Også grana i området må haldast under oppsikt. Enga må ikkje pløyast, gjødslast eller sprøytast. Heller ikkje tilleggsforing kan tilråast, da også dette vil bidra til oppgjødsling, samt auke faren for innføring av artar som mellom anna høymole.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 11 daa), høg vekt for raudlistearter og middels vekt for artsmangfald. Elles oppnår den middels vekt for tilstand og høg vekt for påverknad. Ut frå dette, samt naturtypen sin raudlistestatus, er det liten tvil om at verdien for denne lokaliteten framleis skal vere; Svært viktig - A.

Kjelde: Hansen m. fl. (2021). Området vart kartlagt med heildekkjande basiskartlegging etter NiN som viser kulturmark over eit litt større område. Sjå omtale av basiskartlegginga i rapporten.

7.12 Fjord: Herdalen: Kaldskardstølen

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 21.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Kaldskardstølen ligg på ei fjellhylla høgt over Herdalsvatnet på austsida av Herdalen. Det går sti frå Osen i nordenden av Herdalsvatnet. Stien er stadvis oppmura.

Brukhistorie og aktivitet i dag: Kaldskardstølen var seter for Bakkebruka og Blomrobba i Eidsdalen, i alt 3 bruk. Her var drift frå 1840 til først på 1900-talet, og sidan beiting fram til 1960-70-talet (Stoknes 1995). I dag synest det å vera lite beiting her (streifande sau).

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det går ei kraftline gjennom området, frå Norddal til Tafjord. Det er restar etter ein steingard der seterstien passerer Kaldskardhamrane. Husa ligg på meir eller mindre nakent berg. Det er to bygningar frå 1800-talet, opprinneleg toroms sel med fjøs i underetasjen. I dag er bygningane endra og i bruk som hytter. Opprinneleg låg husa nede ved Herdalsvatnet, men dei vart flytta opp på Kaldskardhamrane for at det skulle bli kortare veg til beita. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området rundt er dominert av fjellbjørkeskog med innslag av gråor og rogn. Nedst på stølen er det sterk attgroing med nitrofile marikåper og mykje vendelrot, geitrams, firkantperikum, stornesle, tyrihjel, sølvbunke, skogburkne og ormetelg. I kantane er det attgroing med bjørk og vier. Rundt husa er det noko nakent berg, elles finst mindre parti med frisk fattigeng (G4) dominert av finnskjegg, gulaks og engkvein. På denne fjellhylla elles er det ein del fattigmyr (slåttestorr, duskull, stjernestorr, trådsiv og myrflol) og litt nedbørsmyr (torvull, molte, kvitlyng m.m.).

Artsmangfald: Kommentrar til funn: Det vart funne 72 planteartar, mellom desse 6 naturengplanter og 6 seterplanter. Det vart ikkje funne beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Området har lokal verdi, og vil gro gradvis att om det ikkje blir beita. Vurdering av andre verdiar hos Stoknes (1995): "Området inneholder bevaringsverdige elementer".

Mulege tiltak: Det er positivt med framhald i beitinga.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a), Stoknes (1995).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 3. Kallskarstølen. Verdi: **Lokalt viktig - C.**

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008448

UTM EUREF89 32V N 6898960 A 413888

Areal: 12,5 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (70 %) ung blåbærskog 20 %, beitemyr 10 % **Utforming:** Fattig beitefukteng 70 %, ung blåbærskog 20 %, fattig beitemyr 10 % **Vernestatus:** Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde **Feltsjekk:** 09.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo(siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 09.07.2015, i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 21.08.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at mykje av lokaliteten har tapt beitepreget eller er grodd att med skog. Avgrensinga er difor innskrenka til berre å gjelde områda nærast stølshusa. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av eit mindre område med beitemark kring stølshua på Kallskarstølen. Denne ligg høgt oppe på ei fjellhille vest for Herdalsvatnet i Norddal kommune. Den består av beitemarker og noko skog i kantane, der innslaget av beiteplanter framleis er til stades, i tillegg til litt myr. Berggrunnen i området består av augnegneis, granitt, foliert granitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten i nordboreal (NB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O1 og O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitefukteng (70 %). I tillegg finst noko ung blåbærskog (om lag 20 %), og enkelte mindre område med beitemyr av utforminga fattig beitemyr (10 %) (inngår i naturtypen slåttemyr). Etter NiN går naturbeitemark inn i hovud-typen seminaturleg eng (T 32), medan slåtte- og beitemyr går inn i hovudtypen seminaturleg myr (V9). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan slåttemyrflate, der også beitemyr er inkludert, er vurdert som; sterkt truga – EN i same liste.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten er dominert av ung rogn og bjørk. Rundt kantane går lokaliteten over til ung bjørkeskog dominert av blåbær. Her finst også mellom anna finnskjepp, blålyng, krekling og røsslyng. Noko av dette kan ein truleg definera som gjengroande hei. I engene rundt huset vart det registrert mellom anna blåbær, bleikstorr, firkantperikum, fjellmarikåpe, fjelltimotei, gulaks, katterot, skarmarikåpe, skogmariland, småengkall, snauveronika, sølvbunke og tepperot. På nokre grunnlendte parti ovafor husa dominerer småsyre og bitterbergknapp. Den nedste delen av enga, ned mot skogen er dominert av mellom anna engsyre, firkantperikum, ymse marikåpearter, ryllik, skogburkne, skogsnelle, storsyre, torhjelm og vendelrot. Stadvis er det gradvise overgangar mot fattig myr med rome, småbjørneskjepp, molte, slåttestorr, stjernestorr og kvitlyng.

I tidlegare skildring i Naturbase heiter det: «*Det vart funne 72 planteartar, mellom desse 6 naturengplanter og 6 seterplanter. Det vart ikkje funne beitemarksopp.*» (Den tidlegare avgrensinga omfatta som nemnd eit mykje større areal enn den nye).

Bruk, tilstand og påverknad: I fylgje Stoknes (1995) var det drift på Kallskarstølen frå 1840 til først på 1900-talet, og sidan beiting fram til 1960-70-talet. I dag ber heile området sterkt preg av gjengroing, og det er truleg berre hjorten som i dag bidreg til beitet her oppe.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Setervollen er ei noko isolert beiteeng oppe på ei fjellhille, men er likevel å rekne som ein del av det heilskapelege kulturlandskapet i Herdalen.

Skjøtsel og omsyn: gjenopptaking av husdyrbeite med mykje høgare beitetrykk enn i dag er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane som framleis er att i dette området. Utan dette vil området gro att i løpet av kort tid. Lauvskog og lyng må hindrast i å spreie seg på lokaliteten. Også ymse bregnar og torhjelm kan med fordel haldast nede.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 12,5 daa), låg vekt for raudlisteartar og artsamangfald. Elles oppnår den middels til låg vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig - C.

7.13 Fjord: Herdalen: Herdalssætrene

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1997, besøkt 05.09.1995)

Landskap, tilgjenge: Herdalssætrene ligg i Herdalen, med tilkomst på bilveg sørover frå Dalsbygda. Dette er ved sida av fjelldalane i Grøvvassdraget ein av de mest særprega seterdalane i fylket. Eit av særprega er ein open trelaus dalbotn over eit areal på meir enn 1 km². Dette har Herdalen felles med eit fåtal tradisjonsrike seterdalar i Noreg, som Grøvdalen og Geitådalen i Sunndal, Innerdalen i Kvikne (no neddemt) og Grimsdalen i Dovre kommune. Innafor Herdalsvatnet har Herdalen ein open dalbotn som rommar dyrka kultureng, naturbeitemark, og ei stor setergrend. Elva deler beitet i to. På vestsida ligg setergrenda. På denne sida er det ein del fulldyrka kultureng, beitemarkene er også dels gjødselpåverka, men det finst og ein del naturbeitemark. På austsida er terrenget dominert av naturbeitemark og beiteprega, dels skogkledde dalsider.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Herdalssætra er seter for bruka på Dale i Norddal. Herdalen hadde fast busetnad i perioden ca 1500-1700. Gardane, 4 i alt, vart truleg fråflytta ca. 1702. I 1667 kunne ein fø 12 storfe og 1 hest. Her var øyde til 1724, da vart dette seter for Dale. I 1790 kjøpte leigjendingane på Dale eigedomen. Sidan har det vore seter i kontinuerleg drift fram til i dag. Kring år 1900 kom separatoren i bruk, det vart da bygd meieri i Herdalen. I 1925 vart Herdalens Seterysteri skipa, talet på seterjenter minka med dette. Her er det framleis eit godt beitetrykk og lite attgroing, og det vert dreve aktiv seterdrift og utmarksutnytting med tradisjonelt preg.

Setra er i drift frå juni til september. I heile området beita heile 400 geiter (1997) og nokre hestar. Denne kombinasjonen av beitedyr gjev eit godt og variert beitetrykk over store område. Setra er i dag mykje besøkt av turistar, og turisme er ei attåttnæring. I Osen var det elles ein gard ein gong.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Området er rikt på bygningar og kulturminne. Bygningane er delvis orna i rekke langs dei 3-4 bekkane som renn over området. I alt 34 bygningar, av desse 21 SEFRAK-registrerte objekt frå 1800-talet. Eldste bygning er Daleselet frå omlag 1800. Sela og fjøsa er skilde. Det finst og eit seterysteri frå 1920-talet, eit ostelager og eit større steinfjøs. Av nyare bygningar kan nemnast 3 større fellesfjøs og 3 hytter. Elles finst fleire ruinar. I omgjevnadene finst m.a. kombinerte naust/utløer ved Osen (utløpet av Herdalsvatnet). Før 1870 var det berre sledeveg, men dette året vart det køyrande til Osen med hjulvogn. I 1940-47 vart vegen til Osen utbetra, og 1959-60 fekk setra bilveg. Varer og høyr som skulle heim vart inntil 1960 transporterte med hest til vatnet, med båt til Osen, og med hest vidare til bygds. Aust for setergrenda finst ruinar etter fast busetnad i perioden ca 1500-1700. Gardane, 4 i alt, var truleg fråflytta i 1702. Vidare finst kulturminne knytt til vilreinjakt og fangst. Fleire detaljar: Stoknes (1995), Døving (1997), Kleiva (1975).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Dei store areala med beitebetinga vegetasjon med lang kontinuitet gjev Herdalen eit stort potensiale som leveområde for artar som er avhengige av eller har fordel av beiting. Det vart lagt ut to 10x10 meters analyseruter, ei mellom seterhusa og elva på kortbeita voll, og ei i steinet gras/urterikt beite på austsida av elva. I ruta ved husa vart det funne 36 planteartar, av desse 10 naturengplanter og 2 seterplanter. Dominerande planter var sølvbunke, kvitkløver, gulaks, engkvein, finnskjegg og trefingerurt (G4). I ruta aust for elva vart det funne heile 54 planteartar, av desse 16 naturengplanter og 6 seterplanter. Dominerande planter var finnskjegg, gulaks, kvitkløver, engkvein, sølvbunke og marikåper (G4). Med det høge dyretallet i området var det litt overraskande å finna rundt 40% strø i denne ruta. Dette kan tyda på at desse flatene i dalbotnen toler fleire dyr, og at kanskje geitene heller beiter andre stader. Vi fann i alle høve ingen teikn til overbeiting på denne staden. Av dei 33 10x10 meters rutene vi har analysert i beitemark frå kyst til fjell her i fylket til no er dette hittil den mest artsrike. Når det gjeld talet på naturengplanter er det den nest artsrikaste. I dalsidene finst rasmarker med ein vegetasjon som varierer frå open, gras- og urterik vegetasjon (hyppige ras og/eller godt beitetrykk), via meir slakke, heiprega lyngområde (lesidevegetasjon, middels snødekke), til meir eller mindre slutta bjørkeskog (sjeldnare raspåverka, mindre beitetrykk). I dalbotnen finst også noko myr og fukteng. Ved Herdalsvatnet finst ulike typar vasskantvegetasjon som truleg også blir beita. Det er og noko fulldyrka mark i Herdalen.

Artsmangfald: Det vart ved det eine besøket i 1995 funne 19 naturengplanter (15 på vestsida og 18 på austsida) og 8 seterplanter (7 på vestsida og 5 på austsida). Dette er eit relativt høgt tal av slike planter, og kan takast som ein indikasjon på langvarig og tradisjonell kulturlandskapsvern. Vanleg marinøkkel var mellom desse artane. Det vart vidare funne 15 artar av beitemarkssopp (10 på vestsida og 9 på austsida). Av desse synest m. a. lutvokssopp og særleg mørkskjela vokssopp å ha sine viktigaste leveområde i nettopp slike seterdalane. Den sjeldnaste arten var ramneraudskivesopp (*Entoloma corvinum*), som vart funnen på austsida av elva og som står som hensynskrevande på raudlista. Det er grunn til å venta at grundigare undersøkingar vil avdekkja eit høgare tal artar av beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Etter ei samla vurdering har vi funne det rett å plassera Herdalen i høgste kategori for alle tema. Stoknes (1995): "området har stor bevaringsverdi".

Mulege tiltak: Ein bør prioritera høgt å ta vare på det opne terrenget og å halda oppe beitetrykket i denne særprega dalen. Større terrenginngrep i naturbeitemarkene bør unngåast, og dei bør ikkje gjødslast.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Linge (1975), Kleiva (1975), Beyer & Jordal (1995), Jordal & Gaarder (1997), Stoknes (1995), Døving (1997).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 1. Herdalssetrene. Verdi: **Svært viktig - A.**

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008453

UTM EUREF89 32V N 6896308 A 413729

Areal: 785 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (60 %) og boreal hei (30 %). Resten består av fattig beitemyr (inngår i naturtypen slåttemyr), samt nokre kjelder, også desse fattige, og ei elv som deler lokaliteten i to, til saman 10 %.

Utforming: Fattig beitefukteng 50 %, beitevåteng 10 %, fattig boreal fukthei 30 %. **Vernestatus:** Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde **Feltsjekk:** 09.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo(siste)

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 09.07.2015, i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 05.09.1995 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at området framleis er svært verdfullt, og det vart berre gjort mindre endringar i avgrensinga grunna at noko areal i dalbotnen er dyrka opp, samt noko endra beitemønster langs lokalitetsgrensene. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men ein god del av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. I Artskart er det lagt inn ein del registreringar frå området, for det meste av fugl, men også noko sopp. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av eit stort samanhengande ope beiteområde på flatene og i liene kring Herdalssetrene inst i Herdalen i Norddal kommune. Sjølv dalen er nordvendt, med slake lier som i aust og søraust går over i rasmark og bratte bergvegar. Herdalselva deler lokaliteten i to, og grev seg djupt ned i morenemassane sør i lokaliteten. Jordal og Gaarder (1999) omtalar

den som «ved sida av fjelldalane i Grøvvassdraget einav de mest særprega seterdalane i fylket». Lokaliteten er stor og samansett, og registrert som ein mosaikk mellom meir eller mindre beitepåverka område med myr, boreal hei, rasmarksenger og naturbeitemark. Nokre stader i liene er det også litt skog. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tjukke morenemassar og breelvaavsetningar. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten på grensa mellom mellomboreal (MB) og nordboreal (NB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O1 og O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitefukteng (50 %), og beitevåteng (10 %). Ut over dette finst ein del fattig til svakt intermediær boreal hei, for det meste av fuktige utformingar (30 %). Denne er stadvis kjeldepåverka. Resten består av fattig beitemyr (inkludert i naturtypen slåttemyr), samt nokre kjelder, også desse fattige, og ei elv som deler lokaliteten i to. Til saman utgjer dette om lag 10 % av lokaliteten. Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen Seminaturleg eng (T 32). Boreal hei er ein eigen type også i NiN (T 31). Beite- og slåttemyr inngår i hovudtypen seminaturleg myr (V9) medan kjeldene inngår i hovudtypen kaldkjelde (V4). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan naturtypane boreal hei og sterk kaldkjelde i låglandet begge er vurdert som; Datamangel - DD i same liste. Elveløp er vurdert som Nær trua – NT, og slåttemyrflate (der også beitemyr er inkludert), er vurdert som sterkt truga - EN.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet der dette finst er dominert av bjørk. I nokre kjeldepåverka parti finst litt gråor, og i heiene spreidd med einer og stadvis noko sølvvier. Myrene innanfor lokaliteten er fattige, og dominert av vanlege artar som duskull, torvull, slåttestorr, molte, røsslyng og småbjørneskjegg, i tillegg til artar som flaskestorr, bukkeblad og myrhatt i dei aller fuktigaste partia. I dei heiprega områda finst mykje blåbær, blålyng og kreking saman med mellom anna hengjeveng, grønkurle, enghumleblom, raud jonsokblom, finnskjegg og røsslyng. I dei meir kjeldepåverka partia og opp mot skogen, dominerer mange stader skogstorkenebb, strutsevang og torhjelm, og i sjølve kjeldeframspringa finst mykje stjernesildre. Mange stader finst dei heiprega områda i finskala mosaikk med meir beitepåverka område. Desse områda, saman med dei store beiteområda nede i dalbotnen er for det aller meste dominert av bakkefrytler, bakkesoleie, fjellmarikåpe, fjelltimotei, gråstorr, gulaks, harerug og sølvbunke. Elles finst mellom anna augnetrøyst (fleire artar), bergveronika, bleikstorr, blåklukka, blårap, dvergjamne, engkvein, geitsvingel, jonsokkoll, kattefot, kornstorr, lækjeveronika, marikåpeartar, myrfiol, raudsvingel, skarmarikåpe, småengkall, småsyre, snauveronika, tepperot og trefingerurt. I botnsjiktet finst for det meste vanlege moseartar som engkransmose, storbjørnemose og torvmosar i myrpartia. I kjeldene finst vanlege kjeldemosar. I tidlegare lokalitetsskildring i Naturbase heiter det: «*Det vart lagt ut to 10x10 meters analyseruter, ei mellom seterhusa og elva på kortbeita voll, og ei i steinet gras/urterikt beite på austsida av elva. I ruta ved husa vart det funne 36 planteartar, av desse 10 naturengplanter og 2 seterplanter. [...] I ruta aust for elva vart det funne heile 54 planteartar, av desse 16 naturengplanter og 6 seterplanter. [...] Med det høge dyretallet i området var det litt overraskande å finna rundt 40% strø i denne ruta. Dette kan tyda på at desse flatene i dalbotnen toler fleire dyr, og at kanskje geitene heller stader andre stader. Vi fann i alle høve ingen teikn til overbeiting på denne staden.*» Vidare vart det ved dette høvet registrert 15 artar beitemarksopp. I skildringa heiter det: «*Av desse synest m.a. lutvokssopp (NT) og særleg mørkskjela vokssopp (VU) å ha sine viktigaste leveområde i nettopp slike seterdalar.*» Også ramneraudspore (NT) var blant dei registrerte artane. «*Talet på artspong for beitemarksopp var 13 både for aust- og vestsida, og 21 for området som heilskap.*» Potensialet for fleire soppartar, også raudlista, er framleis utan tvil stort innanfor lokaliteten. Ut over dette vart det ved besøket i 2015 registrert hekkande raudstilk nordvest for lokaliteten. I Artskart ligg ein del registreringar frå området, for det meste av fugl, samt nokre fleire soppartar enn det som er nemnd tidlegare, mellom anna semska raudspore (NT), vorteraudspore, raudgul småkøllesopp og engvokssopp. På Thorvaldsen registrerte den 29.06.2010 fjellmarinøkkel her. Det er også verd å nemne at oppe på toppen av bergveggen søraust for lokaliteten (likevel godt utanfor lokaliteten) registrerte Stefan Ericsson 19.07.1991 to funn av sunnmørsmarikåpe (VU).

Bruk, tilstand og påverknad: Heile lokaliteten har opp gjennom tidene vore beita i samband med seterdrifta i Herdalen, og det er framleis mjølkegeit her oppe. Den ber framleis preg av å vere beita med fleire dyreslag, og er å rekne som svært verdfull. Noko av det som ligg nærast husa har truleg i alle fall tidvis vore slåttemark. Fleire stader vart det registrert noko som ser ut til å vere mindre rydningsrøyser. Nær husa, samt i område med tett dyretreff er terrenget noko prega av slitasje, og stadvis også litt oppgjødsling. Den nordlege delen av lokaliteten nærast vegen er stadvis noko prega av grøfing, og oppdyrking, men det aller meste av dette erhalde utanfor avgrensinga. Her går det også ein veg inn til setrene. I liene rundt lokaliteten er det einiske spor etter hogst, og på markene finst nokre køyrespor etter traktor. Herdalssetrene er utgangspunkt for fleire turstiar.

Framande artar: Ingen registrerte

Del av heilskapleg landskap: Heile innte delen av Herdalen er nytta til beite. Det er godt beitetrykk og lite attgroing, og det vert framleis drive aktiv seterdrift og utmarksbeite med tradisjonelt preg. Innafor Herdalsvatnet har Herdalen ein stor open dalbotn som rommar oppdyrka enger, naturbeitemark og ei stor setergrend. Også lenger fram i Herdalen er det framleistydeleg preg av beite (her er også registrert fleire verdfulle lokalitetar), noko som gjer at lokaliteten må sjåast på som ein del av eit større heilskapleg verdfullt intakt beitelandskap.

Skjøtsel og omsyn: Framleis beite, gjerne med same beitetrykk som no eller noko høgare er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane knytt til denne lokaliteten. Lauvskog kan med fordel haldast under kontroll, og eventuelt fjernast for å hindre spreiding og attgroing. Engene og myrområda innanfor lokaliteten må ikkje grøftast, pløyast, gjødslast eller sprøytast. Det er også ein fordel om ein begrensar tilleggsforinga til dyra, då også dette i sin tur vil bidra til oppgjødsling. I og med at området framleis framstår som eit intakt seterlandskap med dyr på beite, er det ikkje ønskeleg med hyttebygging i dette området.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 785 daa), middels vekt for raudlistearter og høg vekt på artsamangfald. Elles oppnår den høg vekt for tilstand og påverknad. Om ein her inkluderer talet på raudlista naturtypar og potensialet for fleire artar beitemarksopp, er det liten tvil om at lokaliteten skal ha verdien Svært viktig - A.

Kjelde: Hansen m. fl. (2021). Området opp mot Nøre Herdalen i sør vart kartlagt med heiledekkjande basiskartlegging etter NiN som viser kulturmark over eit litt større område. Sjå omtale av basiskartlegginga i rapporten.

7.14 Fjord: Dyr dalen: Innsetsetra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 21.08.1997)

Landskap, tilgjenge: Setrane (også kalla Engesetsetra) ligg på austsida av elva i Dyr dalen (mellom Norddal og Geiranger). Seterområdet strekkjer seg frå inngangen av Dyr dalen i nord, og sørover langs Dyr dola mot Stolvasshornet. Det går i dag bilveg til Rellingsetra og sti derifrå (ca. 1 km). På 1930-talet vart det bygd veg for køyring med hest frå Brunene ved inngangen til Dyr dalen. Opp til Brunene var det taubane frå Innset.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Innsetsetra var mjølkeseterbruk tilhøyrande 6 bruk på Innset i Norddal. Prestegarden hadde også seter her. Setrane var i drift til rundt 1955 (Stoknes 1995). Området vart i 1997 beita av storfe og sau og var i ganske bra hevd. Likevel gror området til med buskar og tre frå kantane.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det er restar etter ein steingard midt på setervollen, vidare ruiner etter 3 fjøs og 1 sel. To mindre steinbruer der setervegen kryssar to bekkar. Bygningsmassen består av 9 bygningar. 7 av desse er truleg frå tidleg på 1900-talet, dessutan 2 nyare hytter. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Setervollen hellar svakt mot vest utan klar avgrensing. Det er litt oppslag av bjørk og vier i kantane. I hellingane rundt husa er det steinet fastmark med ein god del sølvbunkeeng (G3), men og noko mager natureng med gulaks og engkvein (G4). Det finst og finnskjeeggdominerte parti (G5) og innslag av einer. På dei flatare områda nedanfor er det mest fattigmyr og litt nedbørsmyr omkransa av bjørkeskog (K3, J3).

Artsmangfald: Det vart funne 60 planteartar, mellom desse 8 naturengplanter og 4 seterplanter. Det vart ikkje funne beitemarkssopp, men området synest å vera høveleg for slike artar.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er førebels vurdert å ha lokal biologisk verdi. Vurdering av kulturhistoriske verdiar hos Stoknes (1995): "Området har stor bevaringsverdi".

Mulege tiltak: Beitinga bør halda fram.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a). Stoknes (1995)

Andre forhold:

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000b), Naturbase

ID BN00008446

Naturtype Naturbeitemark

Verdi Lokalt viktig

Registreringsdato 21.08.1997

Innledning Setrane ligg på austsida av elva i Dyr dalen og var i drift til rundt 1955 (Stoknes 1995). Området blir i dag beita av storfe og sau og er i ganske bra hevd. Det er litt oppslag av bjørk i kantane. I hellingane rundt husa er det steinet fastmark med ein god del sølvbunkeeng, men og noko mager natureng med gulaks og engkvein. Det finst og finnskjeeggdominerte parti og innslag av einer. På dei flatare områda nedanfor er det mest fattigmyr og litt nedbørsmyr omkransa av bjørkeskog.

Artsmangfold Det vart funne 60 planteartar, mellom desse 8 naturengplanter og 4 seterplanter. Det vart ikkje funne beitemarkssopp, men området synest å vera høveleg for slike artar.

Areal fra kartobjekt (daa) 39,6

7.15 Fjord: Dyr dalen: Rellingsætra (søndre del i LVO)

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 21.08.1997, 12.09.1997)

Landskap, tilgjenge: Dette er eit stort seterområde i eit slakt hallande landskap fram mot elva og dalmunningen i Dyr dalen, der terrenget fell bratt ned mot Norddalen. Det går no bilveg heilt fram til utkanten av stølen.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Rellingsetra var seter for bruken på Relling og Dalhus i Norddal. Seterdrifta slutta sist på 1950-talet (Stoknes 1995), men området vart i 1997 framleis beita av eit stort antal dyr (sau og storfe). I Møre og Romsdal er det få seterområde som har eit såpass stort beitetrykk som Rellingsetra.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Setervollen er på tre kantar avgrensa av ein relativt godt bevart steingard, i nord av ei rekkje med bjørker. Den eldre busetnaden er for det meste organisert langs steingarden i sør, mot utmarksbeita. Midt på vollen er det likevel ei høyløe og fleire ruinar. Den gamle vegen går på nedsida av vollen, og har m.a. tre mindre steinbruer. Den eldre bygningsmassen består av 4 to- eller tre-roms sel, 2 fjøs og ei høyløe frå 1800- og 1900-talet. Dessutan finst to nyare hytter. Det var tidlegare løypestreng til setra for transport av høyr ned til bygda. Den gamle setervegen gjekk frå Relling opp Laushamrane til setra, og vart bygd i tidsrommet 1936-43. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Rundt setervollen er det dels steingjerde, og utafor der er det beitepåverka bjørkeskog, noko planta gran, og sørover ein del open lyngmark med noko bjørke- og vierbusker. Vegetasjonen på vollen er kortbeita engsamfunn med eit litt nitrofilt preg i sentrale deler og dominans av artar som sølvbunke, engrapp, marikåper og kvitkløver (G3). Ut

mot kantane blir vegetasjonen magrare og meir moserik med dominans av finnskjegg, engkvein, gulaks og tepperot (finnskjeggeng/frisk fattigeng, G5/G4). Rundt kantane finst også lyngmark med blåbær, krekling og litt dvergbjørk (S3), og dessutan litt fattigmyr (K3). Det opne området er stort og trelaust utan teikn på attgroing, og skogen rundt er lysopen og beitepåverka langt innover Dyrdalen. Fremst i dalen finst fleire plantefelt med gran.

Artsmangfald: Det vart funne 78 planteartar, mellom desse 16 naturengplanter (t.d. aurikkelsvæve, blåklokke, harerug, hårsvæve, katterot, kjertelaugnetrøst og knegras) og 6 seterplanter (t.d. fjellaugnetrøst, fjelltimotei og trefingerurt). Det vart funne 18 artar av grasmarkssopp, av desse 9 beitemarkssopp (11 artspoeng). Mellom desse kan nemnast gulfotvokssopp (*Hygrocybe flavipes*), brunfnokka vokssopp (*Hygrocybe helobia*) og liten vokssopp (*Hygrocybe insipida*). Den største overraskinga var 3. funn i Norge av den sjeldne arten grynknullsliresopp (*Squamanita paradoxa*) nær parkeringsplassen (jfr. Jordal 2001).

Heilskapleg vurdering: Særleg kantområda er artsrike og området som heilskap har minst regional biologisk verdi. Vurdering av kulturhistoriske verdiar hos Stoknes (1995): "Området har stor bevaringsverdi".

Mulege tiltak: Beitinga bør halda fram.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a), Stoknes (1995), Kleiva (1975), Jordal (2001).

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	13030
Naturbasenummer	BN00008441
Posisjon:	MQ 086 012
Høgde:	520-600 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	A (svært viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	21.08.1997 og 12.09.1997, John Bjarne Jordal (Jordal & Gaarder 1998, Jordal 2001), 19.07.2010, John Bjarne Jordal, kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Kleiva (1975), Stoknes (1995)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på Kleiva (1975), Stoknes (1995), eige feltarbeid 21.08. og 12.09.1997 (Jordal & Gaarder 1998, Jordal 2001, Naturbase) og 19.07.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir gjødsla beite, og likeins går grasmarene i sør gradvis over i lynghei, buskmark og myr.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Rellingsetra er eit stort seterområde i eit slakt hallande landskap fram mot elva og dalmunningen i Dyrdalen, der terrenget fell bratt ned mot Dalsbygda. Det går no bilveg heilt fram til utkanten av stølen. Berggrunnen består av grovkorna granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i nordboreal vegetasjonssone (NB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer i hovudsak naturtypen naturbeitemark, men deler av vollen er noko nitrofil. Rundt setervollen er det beitepåverka bjørkeskog, noko planta gran, og sørover ein del open lyngmark med noko bjørke- og vierbusker. Vegetasjonen på vollen er kortbeita engsamfunn med eit litt nitrofil preg i sentrale deler og dominans av artar som sølvbunke, engrapp, marikåper og kvitkløver (G3, ca. 40%). Ut mot kantane blir vegetasjonen magrare og meir moserik med dominans av finnskjegg, engkvein, gulaks og tepperot (finnskjeggeng/frisk fattigeng, G5 40%, G4 ca. 15%). Rundt kantane finst også lyngmark med blåbær, krekling og litt dvergbjørk (S3, ca. 5%), og dessutan litt fattigmyr (K3). Det opne området er stort og trelaust utan teikn på attgroing, og skogen rundt er lysopen og beitepåverka langt innover Dyrdalen.

Artsmangfald: Mest spesielt var 3. funn i Norge av den sjeldne arten grynknullsliresopp *Squamanita paradoxa* (2006 og 2010: EN) nær parkeringsplassen (jfr. Jordal 2001). Dette er ein art som lever parasittisk på okergul grynhatt, og som overalt i Europa vert rekna som svært sjeldan. Av planter vart det i 2010 notert m.a. aurikkelsvæve, bråtestorr, fjellaugnetrøst, harerug, katterot, kjertelaugnetrøst, lækjeveironika, musøyre og skoggråurt. I 1997 vart det funne 78 planteartar, mellom desse 16 naturengplanter og 6 seterplanter, m.a. blåklokke, dvergjamne, fjelltimotei, hårsvæve, katterot, knegras, setersmåarve og trefingerurt. Av sopp vart det i 2010 m.a. funne *Hygrocybe insipida* liten vokssopp og *Hygrocybe pratensis* engvokssopp. Det vart i 1997 funne 18 artar av grasmarkssopp, av desse 9 beitemarkssopp. Mellom desse kan nemnast gulfotvokssopp *Hygrocybe flavipes* (2006 og 2010: NT) og brunfnokka vokssopp *Hygrocybe helobia*, dessutan gul, seig, grøn og honningvokssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Setervollen er på tre kantar avgrensa av ein relativt godt bevart steingard, i nord av ei rekkje med bjørker. Den eldre busetnaden er for det meste organisert langs steingarden i sør, mot utmarksbeita. Midt på vollen er det ei høyløe og fleire ruinar. Den gamle vegen går på nedsida av vollen. Det finst to nyare hytter. Rellingsetra var seter for bruka på Relling og Dalhus i Norddal. Seterdrifta slutta sist på 1950-talet (fleire detaljar hos Stoknes 1995), men området vart i 1997 framleis beita av eit stort tal dyr (sau og storfe). Området var i 2010 framleis godt beita av sau og dels storfe.

Framande artar: Sjølvsådd gran finst spreidd frå planta gran i nærleiken.

Skjøtsel og omsyn: Det er viktig med framhald i beitinga. Sjølvsådd gran bør fjernast. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast, i alle høve bør ein ikkje gjødsle meir enn tidlegare.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein av fleire setervollar i distriktet, men desse utgjer i dag små areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får under litt tvil verdi A (svært viktig) på grunn av at det er ei intakt naturbeitemark med mange beiteindikatorar og fleire raudlisteartar, m.a. ein i kategori sterkt truga (EN), noko som utløyser verdi A. Det er likevel ein god del av arealet som har gjødselpreg og isolert sett knapt fortener verdi A.

7.16 Fjord: Eidsdal: Indreidsdalen

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1995, 1997, 1998, besøkt 15.09.1994, 05.09.1995, 24.07.2001)

Landskap, tilgjenge: Det skildra området er lia langs vegen frå Eidsvatnet mot Hesjedalen og kommunegrensa. Her ligg betydelege areal med utmarksbeite sør for Indreide. Biologiske undersøkingar er foretatt ca. 1 km sør for vatnet, på austsida av riksvegen.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Beitetrykket er godt.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Gammel sti langs lia. Bygningssmiljøet på Indre Eide kombinerer nyare og eldre element på ein positiv måte. Ei løe med hesjestaur står ved vegen. Løa er restaurert.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er prega av ras og beite. Lengst mot sør (framfor tunnelen) beiter sauene i glissen fjellbjørkeskog (C3). Mot nord aukar beitetrykket med geit, eller kyr og geit i kombinasjon. Deler av området har preg av hagemark med lågvaksen einer og bjørk som er merka av geitebeiting så høgt geita når. Beitemarkene er dels opne og trelause, dels med spreidde tre og dels med noko meir bjørkedominert skog. Somme stader kan reknast som einerbakkar, og med frisk fattigeng (G4) i botnen. Enkelte andre parti er meir heiprega. Ein del av areala blir haldne opne av snøras i tillegg til beiting. I feltsjiktet dominerer ofte smyle, krekling og røsslyng (S1/S3, næringsfattig, tørt).

Artsmangfald: I løpet av to besøk 15.09.1994 og 05.09.1995 vart det funne 20 beitemarkssoppar. Av desse var det to som står som sårbare på den nye norske raudlista. Den eine var raudnande lutvokssopp (*Hygrocybe ingrata*). Den andre var første funnet i Norge av fingersoppen *Clavulinopsis cinereoides*, som også internasjonalt er ein sjeldan art (Jordal & Gaarder 1997). Beitemark sør for Indre Eide: hengjeveng, fjellmarikåpe, gulaks, blåbær, tytebær, blokkebær, røsslyng, engfrytle, engkvein, harerug, krekling, fjellblom, lækjeveronika, arve, kvitkløver, finnskjegg, ryllik, myrflol. Beitemark søraust for Indre Eide og vegen (cirka MP 048 955): setergråurt, fjellblom, gulaks, grasstjerneblom, tepperot, harerug, kvitkløver, blåbær, engfrytle, lækjeveronika, raudkløver, blåkoll, engkvein, marikåpe, småengcall, bleikstorr, sølvbunke, skogstorkenebb, augnetrøst, finnskjegg, blåkløkke, engfiol, blåbær, kornstorr, engsoleie, tyrhjelm, raudknapp, hengjeveng, raud jonsokblom. Store beite ved MP 049 945: m.a. blåkløkke, blåkoll, dvergjamne, geitsvingel, gulmaure, harerug, hårsvæve, jonsokkoll, kattedot, kjertelaugnetrøst, kvitmaure og setermjelt.

Heilskapleg vurdering: Geitebeite pregar kulturlandskapet i Eidsdalen. Lokaliteten har ut frå undersøkingane regional biologisk verdi. Einerbakkane utgjer eit vakkert innslag i landskapet langs riksvegen. Dette er ein type beitemark som det ikkje er så mykje att av i fylket.

Mulege tiltak: Det er ønskeleg med eit beitetrykk som er minst like stort som i dag. Naturbeitemarkene bør ikkje gjødslast, beitetrykket bør haldast oppe og terrenginngrep begrensa mest muleg. Det er ingen ting i vegen for hogging av bjørk og forsiktig rydding av einer. Å oppretthalda/auka bruken av utmarka er viktig for kulturlandskapet (oppleving og biologiske verdiar). Kulturlandskapet er viktig for turistverksemda i området

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1995, 1997, 1998b)

Andre forhold: Landskapsregion: 23. Indre vestlandsbygder. På Indre Eide: større areal med bakketørring av høy og eit stort tal høyhesjer prega landskapsbiletet i 2001. Turistane stoppar for å klappe geitene.

7.16.1 Fjord: Indreidsdalen: Hesjedalen

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY)
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 054 932
Høgde:	520 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	21.07. og 09.09.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 21.07. og 09.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir lyng- eller bregnedominerte snørasmarker, men grasdominerte areal er i ein viss grad mulege å skilja ut på ortofoto. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøraspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreide lengst sør i Eidsdal, og består av dei nedste, mest beita og grasrike delene av Hesjedalen. Namnet kan tyda på at ein slo og hesja her. Berggrunnen består av granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane er ei blanding av rasmateriale og morenemateriale. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer for det meste naturtypen naturbeitemark, men det finst og snøraspåverka boreal lynghei, og litt kratt av vier og einer. Vegetasjonen var ca. 60% frisk fattigeng/finnskjeggeng (G4/G5), ca. 20% sølvbunkeeng (G3), og blåbærdominert hei ca. 20%. Viktige artar var einer, finnskjegg, engkvein, sølvbunke, blåbær og krekling. Av tre og buskar vart det sett bjørk, sølvvier og einer. Det var ein del småbjørk nær vegen.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. fjellaugnetrøst, harerug, hårsvæve, kattefot, kvitmaure, lækjeveronika, skoggråurt, smørtelg, tviskjeggveronika og tyrihjelmsopp. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, men ein reknar med at lokaliteten har potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av storfe, kanskje og andre husdyrslag. Området verka ikkje gjødsla i nyare tid.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Dårlegare beitetrykk kan føra til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snøras og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei intakt naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar.

7.16.2 Fjord: Indreidsdalen: Indresætra

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY)
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 051 932
Høgde:	500 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.09.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 09.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark, buskmark og boreal lynghei. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøraspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreide lengst sør i Eidsdal, på flatene i dalbotnen vest for Hesjedalen der Indresætra låg før. Berggrunnen består av granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer for det meste naturtypen naturbeitemark, men det finst og snøraspåverka boreal lynghei, og litt kratt av vier og einer. Vegetasjonen var ca. 20% frisk fattigeng/finnskjeggeng (G4/G5), ca. 40% sølvbunkeeng (G3), og blåbærdominert hei med einer og sølvvier ca. 40%. Av tre og buskar var det m.a. bjørk og einer.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. bråtestorr, fjellaugnetrøst, hestespreng, lækjeveronika, nikkevintergrøn, skoggråurt, tviskjeggveronika, tyrihjelmsopp og tågebær. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, og ein reknar potensialet for beitemarkssopp som relativt dårleg.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av storfe, kanskje også andre husdyrslag. Området verka ikkje gjødsle i nyare tid.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snøras og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi det er usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B som naturbeitemark, m.a. fordi det er ein del av vegetasjonen som ikkje høyrer heime i naturbeitemark.

7.16.3 Fjord: Indreidsdalen: Indresætra nordvest

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY)
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 049 934
Høgde:	520-550 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	21.07.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 21.07.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som mykje god, betre enn 50 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir lyng- eller bregnedominerte snørasmarker. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøraspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreeide lengst sør i Eidsdal, oppe i snøraspåverka opne hellingar med innslag av grasrike rasmarker. Berggrunnen består av granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane er for det meste rasmateriale, det er spreidd stein av ulik storleik. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer kanskje delvis naturtypen naturbeitemark, men det finst og snøraspåverka boreal lynghei, steinur og buskmark. Vegetasjonen var ein mindre del frisk fattigeng/finnskjeppeng (G4/G5), men det er ein god del blåbærdominert hei og låg buskmark (med einer og sølvvier).

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. hestespreng, jonsokkoll, kjertelaugnetrøst, kvitmaure, skogrøyrkvein og strutsveing. Lokaliteten er ikkje undersøkt i soppesongen, ein reknar med at han har dårleg potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av sau, kanskje og andre husdyrslag. Området er truleg ikkje gjødsle, men snørasa sørgjer innimellom for tilførsel av næringsrik mold og sand.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snøras og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi det er litt usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B som naturbeitemark, m.a. fordi det er ein del av vegetasjonen som ikkje høyrer heime i naturbeitemark.

7.16.4 Fjord: Indreidsdalen: Hellemyrane vest

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY)
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 049 936
Høgde:	500-540 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark

Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.09.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 09.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og andre naturtypar, men ein har velt å ta med dei mest grasdominerte områda der ytterkantane er målt med GPS med unntak av øvre del. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøråspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreeide lengst sør i Eidsdal og er ei grasdominert snøråseng i lifoten på vestsida av dalen. Berggrunnen består av granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av rasemateriale med innslag av steinur. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer for det meste naturtypen naturbeitemark, men det finst og snøråspåverka boreal lynghei. Vegetasjonen var ca. 40% frisk fattigeng (G4), ca. 30% sølvbunkeeng (G3), og blåbærdominert hei (med lite buskar) ca. 30%. Av tre og buskar var det m.a. bjørk, sølvvier og einer.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. enghumleblom, fjellaugnetrøst, harerug, hestespreng, kvitmaure, lækjeveronika, skogørkvein, smørteig, strutsveg, tviskjeggveronika og tyrihjel. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, og ein reknar med at lokaliteten har dårleg potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av sau og storfe. Området er truleg ikkje gjødsla.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snørås og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi det er usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B, m.a. fordi det er ein del av vegetasjonen som ikkje høyrer heime i naturbeitemark.

7.16.5 Fjord: Indreidsdalen: Hegrehamrane nord

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY)
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 050 938
Høgde:	480 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.09.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 09.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark, boreal lynghei og busk- og skogsmark, men ein har teke val i felt og målt ein del ytterpunkt med GPS. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøråspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreeide lengst sør i Eidsdal, nord for Hegrehamrane på austsida av riksvegen, på rasvifter som er påverka av snørås og beiting. Berggrunnen består av granittisk gneis, augegneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer dels naturtypen naturbeitemark, men det finst og hagemark med bjørk, litt snøråspåverka boreal lynghei, og litt kratt av vier og einer. Vegetasjonen var ca. 30% frisk fattigeng/finnskjeppeng (G4/G5), ca. 40% sølvbunkeeng (G3), og blåbærdominert hei med einer og sølvvier ca. 30%. Det finst og innslag av rikare engvegetasjon med dunhavre (G7, truga vegetasjonstype). Av tre og buskar var det m.a. bjørk og einer.

Artsmangfold: Av planter vart det i 2010 notert m.a. bergrørkvein, blåknapp, dunhavre, enghumleblom, fjellaugnetrøst, harerug, kattedot, kvitmaure, lækjeveronika, settermjelt, skoggråurt, småengkall, strutsveg, tviskjeggveronika, tyrihjelme og tågebær. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar (dårleg soppesong), men ein reknar med at lokaliteten har potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av storfe. Området verka jamt over ikkje gjødsla i høgda, men kan ha vore gjødsla nærast vegen. Det er ei traktorslepe i nedkant.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snøras og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei intakt naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar.

7.16.6 Fjord: Indreidsdalen: Ljåsteinberga (delvis utanfor LVO)

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	13080
Naturbasenummer	del av tidlegare BN00008456
Posisjon:	MP 049 945
Høgde:	480 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	15.09.1994 og 05.09.1995, Geir Gaarder & John Bjarne Jordal (Jordal & Gaarder 1995, 1997), 24.07.2001, Silke Hansen, 12.09.2002, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), 09.09.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid saman med Geir Gaarder 15.09.1994 og 05.09.1995 (Jordal & Gaarder 1995, 1997), besøk av Silke Hansen 24.07.2001 og John Bjarne Jordal 12.09.2002 (Norderhaug et al. 2004), og eige feltarbeid 09.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Den tidlegare naturbaselokaliteten BN00008456 Indreidsdalen omfatta eit stort, beita landskapsrom med innslag av boreal hei, snøraspåverka bregneenger, blåbærbjørkeskog, myr, steinur og vierkratt. Denne vert no erstatta av 6 mindre lokalitetar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg sør for Indreide lengst sør i Eidsdal, på austsida av vegen like sør for ferista og dyrkamarka på Indreide, rundt 1 km søraust for Indreidsvatnet. Berggrunnen består av granittisk gneis, augneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer for det meste naturtypen naturbeitemark, men det finst og snøraspåverka boreal lynghei, og litt kratt av vier og einer. Vegetasjonen var ca. 50% frisk fattigeng (G4), ca. 20% sølvbunkeeng (G3), blåbærdominert hei med einer og sølvvier ca. 10%, og dessutan rundt 20% hagemark med bjørk og grasdominans i feltskiktet. Av tre og buskar var det m.a. bjørk og einer.

Artsmangfold: Av planter vart det i 2010 notert m.a. blåknapp, bråtestorr, enghumleblom, fjellaugnetrøst, geitsvingel, harerug, jonsokkoll, kattedot, kvitmaure, lundrapp, lækjeveronika, markjordbær, perlevintergrøn, skogfiol, skoggråurt, skogrørkvein, tviskjeggveronika og tyrihjelme. I 1994-95 vart det dessutan notert blåklokke, blåkoll, dvergjamne, gulmaure, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, musøyre, myrmaure, settermjelt og tirlunge. Det er funne over 20 beitemarkssopp, dei fleste i 1994, 1995 og 2002. Av desse var det fire som står på den norske raudlista 2010: semska raudskivesopp *Entoloma jubatum* (2006 og 2010: NT), raudnande lutvokssopp *Hygrocybe ingrata* (2006: NT, 2010: VU), mørkskjela vokssopp *H. turunda* (2006: NT, 2010: VU) og første funnet i Norge av grå småfingersopp *Clavulinopsis cinereoides* (2006 og 2010: NT) (Jordal & Gaarder 1997). Elles er det påvist m.a. *Entoloma infula*, *E. papillatum*, *E. sericellum*, *E. serrulatum*, *Hygrocybe ceracea*, *H. chlorophana*, *H. coccinea*, *H. conica*, *H. helobia*, *H. laeta*, *H. pratensis*, *H. psittacina*, og *H. reidii*.

Bruk, tilstand og påverknad: Området var i 2010 framleis ein del beita av storfe, kanskje også andre dyreslag. Området verka stort sett lite gjødsla, men kan ha vore noko gjødsla nærast vegen på opne flater. Somme stader er det grus og stein som er tilført med ras og flaumar, noko av dette er fjerna.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med framhald i beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. Det er ingen ting i vegen for hogging av bjørk og forsiktig rydding av einer.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit stort, ope landskap i Indreidsdalen, som gjennom lang tid er forma av prosessar knytt til snøras og beiting i kombinasjon.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei intakt, stadvis velutvikla og middels artsrik naturbeitemark med fire raudlisteartar.

7.17 Fjord: Norddalsfjorden: Ospahjell

Kjelder: Norderhaug (2004), kikkertbetraktning 27.06.2002.

Landskap, tilgjenge: Ospahjell (Ospahjellneset) ligg på ei hylle i den bratte lia på sørsida av Norddalsfjorden. Til garden høyrer og Øvste Ospahjellen som har hatt busetnad tidlegare. Begge stadene er tilgjengeleg langs ein sti frå Kilsti eller på ein bratt sti frå fjorden. Skildringa gjeld stort sett Ospahjellneset.

Bruks historie og aktivitet i dag: Garden er nemnt i 1714, og truleg rydda sist på 1600-talet. Det låg øyde i periodar, m.a. 1774-1791. Ein mann frå Ytterdal kjøpte Øvste Ospahjellen i 1890. Garden hadde da lege øyde i kring 100 år. Husa var berre ei utmarksløe. Han kjøpte stove og bar opp. Dei budde på Øvste Ospahjellen til 1896. Da bygde dei nytt tun på Nedste Ospahjellen, rydda, og brukte Øvste Ospahjellen til seter (slått og setring med dyra). Bygde naust og stø, men dei vart raserte først på 1900-talet og måtte byggast opp att. Det vart fiska ein del i sjøen. Vanleg fønad var 2 kyr, 1 okse, 25 geiter og 3 sauer. Dei ysta, separerte og kinna. Berre på 1950-talet sende dei mjølka med båt til Stranda. Garden har straum. Staden vart fråflytta i 1957. Etter det har området vore svært lite beita, og da berre av nokre få geiter. Området rundt husa vart rydda i 2001. Tidlegare var det fleire slåtteteigar i området.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Tømmerhus med bordkledning, skifertak, blikktak på påbygget, gammalt utstyr, straum i huset frå Kilsti. Ystehus med stor omn og gryte i kjellaren, ved ystehuset er det ein bygning under berget. Fjøs for geit og kyr og løe for hø. Naust, sti frå fjorden med kvileplass. Løypestrenghus. Øvste Ospahjell: tømra hus med bordkledning og fjøs i kjellaren vart bygd i 1890, løa har rast ned.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Styva bjørk, attgroande slåtteenger og beite, dels bregnedominert, dels sølvbunkeeng, noko nitrofil attgroingseng.

Artsmangfald: Ikkje undersøkt.

Heilskapleg vurdering: Det er sannsynlegvis verdifullt bygningsmiljø på Ospahjell som har ei interessant historie. Området er svært attgrodd men grunneigaren prøver å halde plassen open.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970). Muntlege opplysningar frå grunneigaren (Norleif Aspehjel)

Andre forhold:

7.18 Fjord: Norddalsfjorden: Kilstisætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 12.09.1997)

Landskap, tilgjenge: Kilstisætra ligg fint til ved nordvestenden av Kilstivatnet på vestsida av Eidsdalen. Det går bilveg til Kilsti, traktorveg til Kilstivatnet og sti vidare.

Bruks historie og aktivitet i dag: Kilstisætra var seter for 4 bruk på Kilsti og eit bruk i bygda (Eidsdal). Det var drift her til slutten av 1940-talet (Stoknes 1995). Området vart i 1997 beita av både sau, storfe og geit, og beitetrykket er godt.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Setervollen er avgrensa av restar etter ein steingard mot sørvest, men har idag ingen klar avgrensing. Bygningsmassen består av 8 hus som ligg på ei rekkje øvst på vollen. Det er 3 fjøs og 1 sel som er SEFRAK-registrerte. Vidare er det 4 hytter på eldre grunnmurar. Ved vatnet finst ruinar etter to løer og to båtstøer/steinbrygger. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen i området vekslar mellom fattig myr, open bjørkeskog og open furuskog, og er beiteprega. Sjølv setervollen har høg mosedekning (60-70% dekning av engkransmose) og lite strø, dette viser at området er i god hevd, og det er få andre teikn til attgroing. Setervollen er open med innslag av einer. Vegetasjonen består mest av mager eng med mykje engkvein og gulaks (frisk fattigeng, G4) i mosaikk med finnskjeegghei. Ovafor seterhusa har vegetasjonen eit sterkare lynginnslag, men også her med mykje finnskjeegg. Ned mot vatnet har setervollen innslag av fukteng med stjernestorr og trådsiv.

Artsmangfald: Det vart funne 63 planteartar, mellom desse 15 naturengplanter (t.d. blåklukka, dvergjamne, harerug, jonsokkoll, kjertelaugnetrøst, marinøkkel, prestekrage og smalkjempe) og 4 seterplanter (t.d. fjelltimotei og trefingerurt). Marinøkkel er i dag sjeldan å finna i seterlandskapet på Sunnmøre. Det vart funne 24 artar av grasmarkssopp, av desse 12 beitemarkssopp. Av desse kan nemnast gulbrun narrevokssopp (*Camarophyllopsis schulzeri*), bronseraudskivesopp (*Entoloma formosum*), lillagrå raudskivesopp (*Entoloma griseocyanum*), den sjeldne *Entoloma cyanulum* (første funn i fylket), brunfnokka vokssopp (*Hygrocybe helobia*) og mørkskjela vokssopp (*Hygrocybe turunda*). Nærare undersøkingar vil truleg avsløre fleire artar av beitemarkssopp.

Heilskapleg vurdering: Seterlandskapet har truleg størst verdi ut frå biologisk mangfald, med fleire raudlisteartar og sjeldne artar av beitemarkssopp. Vurdering av kulturhistoriske verdier hos Stoknes (1995): "Området inneholder bevaringsverdige elementer".

Mulege tiltak: Området er både artsrikt og i god hevd, og det er sterkt ønskeleg at det blir hevd med beiting også i framtida.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a, 1998c). Stoknes (1995).

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 5. Kilstisetra. Verdi: Viktig - B. Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008426

UTM EUREF89 32V N 6904734 A 402453

Areal: 83 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (50 %), boreal hei (30 %) slåttemyr (20 %).

Utforming: Fattig beiteeng 40 %, fattig beitefukteng 10 %, fattig boreal hei 30 %, fattigslåttemyr 20 % (denne er å rekne som beitemyr).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 07.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgreningspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 07.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 12.09.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Etter undersøkingane i 2015 er lokalitetsskildringa oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg fint til ved nordvestenden av Kilstivatnet på vestsida av Eidsdalen i Norddal kommune. Den er registrert som naturbeitemark, for det meste med fuktige og noko turrare enger i skråningane nedanfor stølshusa, samt ein del beiteprega heiområde og myrer. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følge Moen (1998) ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonssesjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beiteeng (40 %), men også med innslag av fattig beitefukteng (10 %). I tillegg finst ein del fattig boreal hei 30 % og beitemyr (inngår i naturtypenslåttemyr) av utforminga fattig beitemyr (20 %). Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen Seminaturleg eng (T 32). Boreal hei er ein eigen type også i NiN (T 31). Beite- og slåttemyr inngår i hovudtypen seminaturleg myr (V9). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan naturtypane boreal hei er vurdert som; Datamangel - DD i same liste. Slåttemyrflate (der også beitemyr er inkludert), er vurdert som sterkt truga - EN.

Artsmangfald: Tresjiktet innanfor lokaliteten er for det meste sparsamt, medan busksjiktet består av ein del ung furu, einer og vier i fuktige parti. Partia med boreal hei er for det meste fattige og dominert av lyng, men stadvis med mykje finnskjepp. Også myrene er fattige og dominert av vanlege artar som stjernestorr, slåttestorr, duskull og torvull. Areal mellom tuvane i den boreale heia, samt i store parti nedanfor seterhusa må definerast som naturbeitemark. Denne er dominert av artar som engkvein, gulaks, fjelltimotei, tepperot og sølvbunke. I tillegg finst mellom anna bakkefrytle, blåklokke, blåkoll, bråtestorr, fjellmarikåpe, heiblåfjor, kornstorr, kvitkløver, lækjeveeronika, marinøkkel, prestekrage, småengkall og trefingerurt. Nedmot vatnet er engene fuktigare og får innslag av mellom anna stjernestorr og trådsiv.

Ut frå tidlegare lokalitetsskildring ser ein at det vart funne 63 planteartar, mellom desse 15 naturengplanter og 4 seterplanter. Frå denne skildringa heiter det at «*Marinøkkel er i dag sjeldan å finna i seterlandskapet på Sunnmøre*». Det vart ved undersøkinga i 1997 funne 24 artar av grasmarkssopp, av desse 12 beitemarkssopp (19 artspoeng). Ein del av desse er også registrert i Artskart, og ein kan mellom anna nemne gulbrun narrevokssopp (NT), bronseraudspore, lillagrå raudspore (NT), storspora raudspore (berre 17 funn i Noreg på Artskart 14.01.2015), brunfnokka vokssopp og mørkskjela vokssopp (VU).

Bruk, tilstand og påverknad: Heile lokaliteten har opp gjennom tidene vore beita i samband med seterdrifta på Kilstisetra. Områda rundt lokaliteten er no for det meste attgroande med ungsog, men både sjølve setervollen, myrene rundt, og heiene ovafor seterhusa har framleis fint beitepreg, sjølv om beitetrykket let til å ha gått noko ned i løpet av dei seinaste åra. Fleire turstiar kryssar lokaliteten.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten heng saman med beite- og slåtteenge på Kilstigardane, sjølv om ein del av områda langs Kilstivatnet er attgrodd med skog, og denne samanhangen er svekka i høve til tidlegare.

Skjøtsel og omsyn: Framleis beite, gjerne med noko høgare beitetrykk enn i dag er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane i dette området. Lauvskog, einer og ungfuru kan med fordel haldast under kontroll, og eventuelt fjernast for å hindre spreiding og attgroing. Engene og myrområda innanfor lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøyast. I og med at området framleis framstår som eit intakt seterlandskap med dyr på beite, er det ikkje ønskeleg med hyttebygging i dette området.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 83 daa), middels vekt for raudlistearter og middels til låg vekt for artsmangfald. Elles oppnår den også middels vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Viktig – B

7.19 Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalen

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 12.09.1997)

Landskap, tilgjenge: Verpesdal består av tre gardsbruk. Fram mot Norddalsfjorden ligg Jakobgarden, og inne ved Verpesdalsvatnet ligg Karlsgarden og Ellinggarden. Ovafor dei to sistnemnde ligg grovsteina steinur og lauvskog. Tilkomsten var anten med båt og opp frå fjorden, eller til fots over fjellet frå Kilsti.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Jakobgarden og Ellinggarden er nemnt første gong i 1603, Karlsgarden i 1627. Fønad på Jakobgarden var 1655: 2 kyr, 2 geit og 2 sauer, 1802: 6 storfe, 1 hest, 12 sauer, 1875: 1 føl, 2 oksar, 4 kyr, 13 sauer, 13 geiter og 1 gris. Fønad på Ellinggarden var 1655: 1 hest, 6 kyr, 5 geit og 6 sauer, 1875: 1 føl, 5 kyr, 15 sauer, 15 geiter og 1 gris. Fønad på Karlsgarden var 1655: 1 hest, 6 kyr, 5 geit og 4 sauer, 1875: 1 hest, 4 kyr, 8 sauer, 15 geiter og 1 gris. Det vart m. a. dyrka bygg og havre. Ein periode dreiv Jakobgarden også Skrenakken. Bruka setra på Verpesdalssetra. Karlsgarden vart fråflytta i 1956, Ellinggarden i 1952 og Jakobgarden 6. desember i 1964. Det vart dyrka korn her. Området er i dag ute av drift og er i kraftig attgroing. Mindre område rundt nokre av husa og langs stigane var slått i 1997.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Sjøvegen er smal og vanskeleg, og det har vore arbeidd mykje på han på 1900-talet. Det var taubane ned til naustet, banen vart dregen med vasskraft. Det var planer om å byggja skikkeleg veg over til Kilsti, men arbeidet vart aldri fullført. Verpesdal hadde straumforsyning og telefon (1919). Eit lynnedslag i transformatoren utløyste fråflyttinga frå Jakobgarden i 1964. Det eine av brukane, Karlsgarden, er oppført omkring 1800 og er godt bevart med m.a. våningshus og driftsbygning (Stoknes 1995). Gardane i Verpesdalen hadde seter på Verpesdalssetra.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka på alle brukane har kraftig og frodig attgroingsvegetasjon av geitrams, bringebær, strandrør, stornesle, sølvbunke m.m. (G14). Mindre område ved husa var slått. Nokre av desse områda hadde frisk fattigeng (G4).

Artsmangfald: Det vart funne 45 planteartar på kulturmarka, mellom desse 9 naturengplanter. Artar som blåklukka, blåkoll, bråtestorr, finnskjegg, gulmaure, jonsokkoll, lækjeveveronika, smalkjempe, småsyre, tepperot og tviskjeggveronika vart berre notert på stader som var slått i 1997 og truleg har vore slått årleg også tidlegare. Desse artane er forsvunne som følge av attgroing på resten av arealet. Det vart ikkje funne beitemarkssopp. Området vart ikkje grundig undersøkt.

Heilskapleg vurdering: Størst biologisk interesse knyter seg i dag til høvet til å studera attgroingsprosessar. Om ikkje noko form for bruk blir teke opp att vil særpreget knytt til tidlegare drift gradvis bli viska ut. Størst kulturhistorisk interesse knyter seg til Karlsgarden, som har bygningar frå omkring år 1800 (Stoknes 1995).

Mulege tiltak: Berre kraftig rydding og beiting kan bevare dette landskapet.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Jordal & Gaarder (1998a). Ansok (1970), Stoknes (1995).

Andre forhold:

7.19.1 Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalen. (Lok. nr. 6.)

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Verdi: Lokalt viktig - C.

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008419

UTM EUREF89 32V N 6905632 A 402127

Areal: 1,5 daa

Naturtyperregistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark 100 %.

Utforming: Fattig beiteeng

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 06.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 12.09.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at denne lokaliteten, slik det også var skildra i 1997 er «ute av drift og er i kraftig attgroing.» No er denne attgroinga komen så langt at det berre er små verdiar att i

enkelte kantsoner av lokaliteten. I tillegg er ein del av areala grodd att med skog og andre er pussa med beitepussar utan at graset vert fjerna frå marka. Av den grunn er lokaliteten redusert til å berre omfatte eit lite areal lengst aust i Verpesdalen, der det framleis er eit visst beitetrykk. I tillegg er eit lite område i nord skildra som gamal slåttemark. Resten av lokaliteten er føreslegen sletta frå Naturbase. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg inst i Verpesdalen på nordsida av Verpesdalsvatnet i Norddal kommune, og består av ei lita eng ned mot vatnet avgrensa av skog og vatn på alle kantar. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten imellomboreal (MB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonssesjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturtypennaturbeitemark av utforminga fattig beiteeng (70 %) og innslag av fattig beitefukteng (30 %) ned mot vatnet. Etter NiN er lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar fra 2011.

Artsmangfald: I tre- og busksjiktet finst ein del bjørk, særleg i kantane av lokaliteten. Den nordlegaste delen av lokaliteten er stadvis dominert av strandrør, men her finst også artarsom blåklukka, prestekrage, smalkjempe, lintorskemunn, småengkall, ryllik, engkvein, sølvbunke og gulaks. Området vart ikkje særleg grundig undersøkt i 1997, og det vart ikkje påvist beitemarksopp. Truleg er det eit visst potensiale for denne artsgruppa innanfor lokaliteten.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten er i dag ikkje i bruk, og beitetrykket er svakt. Det er truleg hjorten som står for det meste av beitinga her. Skogen spreier seg inn på lokaliteten frå kantane, og om beitet ikkje vert teke opp att, er verdiane her borte om få år. Ein tursti går langs den nordlege kanten av lokaliteten. Langs den austre kanten går eit steingjerde mot skogen.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer ein del av det som ein gong var eit stort kulturlandskap i Verpesdalen. Både innmarka og mykje av skogen og liene rundt ber tydeleg preg av tidlegare tiders jordbruk, med stort grasinnslag i skogen i tillegg til mange styvingstre (for det meste bjørk). Det meste av dette er no grodd att. Ein del av engene er framleis slått med motorslåmaskin, men avlinga vert ikkje fjerna. Det finst likevel fragment av det gamle kulturlandskapet i kantsonene.

Skjøtsel og omsyn: Om området ikkje skal gro att, må skogen ryddast og beitet takast opp att. Alternativt kan ein vurdere skjøtsel ved slått, då gjerne av større område i Verpesdalen. Utan dette vil verdiane her forsvinne i løpet av få år. Lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøytast. Også fleire av areala som no er haldne utanfor lokaliteten, og særleg dei knytte til dei to inste bruka i Verpesdalen, har framleis eit visst restaureringspotensiale, både om dei vert nytta til beite og til slått. Ved slått er det viktig at avlinga vert fjerna, og ikkje vertliggjande att på engene.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten middels vekt for areal (om lag 1,5 daa) og låg vekt for raudlistearter, artsamangfald og tilstand. Den oppnår middels vekt på påverknad. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig - C.

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

7.19.2 Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalen: Paradis. (Lok. nr. 7)

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Verdi: Lokalt viktig - C.

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: NY

UTM EUREF89 32V N 6905734 A 402095

Areal: 0,45 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Slåttemark 100 %.

Utforming: Fattig slåtteeng

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 06.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015, i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten vart undersøkt etter tips frå Jon Olav Breivik som har hus i Verpesdalen. Den ligg litt utanfor den opphavlege avgrensinga av lokaliteten i Verpesdalen, men er ikkje like mykje prega av attgroing som resten av området. Heile Verpesdalen er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 12.09.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal, og dei skildra i 1997 området som

«ute av drift og er i kraftig attgroing.» Av den grunn er den opphavlege lokaliteten redusert tilberre å omfatte eit lite areal lengst aust i Verpesdalen der det framleis er eit visst beitetrykk, medan resten av lokaliteten er føreslegen sletta frå Naturbase. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg inst i Verpesdalen litt nord for Verpesdalsvatnet i Norddal kommune, og består av ei lita eng avgrensa av skog på alle kantar. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følge Moen (1998), ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturtypenslåttemark av utforminga fattig slåtteeeng (100 %). Etter NiN er lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der slåttemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan slåtteeeng i seg sjølv er vurdert som sterkt truga - EN. Dette er også ein utvalgt naturtype etter naturmangfaldlova **Artsmangfald:** Rundt lokaliteten står skogen tett, og denne består for det meste av ung bjørkog osp. I enga dominerer artar som prestekrage, smalkjempe, gulaks, ryllik og firkantperikum. I tillegg finst mellom anna blåklokke, bråtestorr, bleikstorr, engkvein, nattfiol (ikkje bestemt til art), sølvbunke, blåkoll, tepperot, tviskjeggveronika og bringebær. Mosedekket er godt, og ein reknar med at det er et visst potensiale for beitemarksopp her.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten er i dag ikkje i bruk, og ber tydeleg preg av byrjande attgroing. Det er truleg hjorten som står for det meste av beitet her, og beitetrykket er svakt. Det er likevel igjen tvil om at lokaliteten har vore slått tidlegare. Artane har jamn fordeling og strukturen i enga er flat og utan tuver. Osp og bringebær frå kantane er i ferd med å spreie seg inn på lokaliteten. I følge nemnde Breivik, så er dette det einaste arealet som er att med markblomar på heile eigedomen. Han nemnde også at det kan vere aktuelt å ta opp att slåtteskjøtselen på denne lokaliteten, samt fjerne skogen ned mot stigen slik at den vert synleg derifrå.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer ein del av det som ein gong var eit stort kulturlandskap i Verpesdalen. Det meste av dette er no grodd att. Ein del av engene er framleis slått med motorslåtmaskin, men avlinga vert ikkje fjerna. Det finst likevel fragment av det gamle kulturlandskapet i kantonene.

Skjøtsel og omsyn: Om området ikkje skal gro att, må skogen rundt lokaliteten ryddast og skjøtselen takast opp att, aller helst med slått. Særleg viktig er det å hindre at osperenningarfår spreie seg inn på heile lokaliteten. Utan dette vil verdiane her forsvinne i løpet av få år. Lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøytast.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for slåttemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten låg vekt for areal (om lag 0,45 daa), typevariasjon, raudlistearter og artsamangfald. Den oppnår låg til middels vekt på påverknad og tilstand, og høg vekt på landskapsøkologi. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig – C, med moglegheit for auke av verdien om skjøtselen vert teken opp att.

7.20 Fjord: Norddalsfjorden: Breimyra

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 15. Breimyra. Verdi: [Lokalt viktig - C](#).

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: NY

UTM EUREF89 32V N 6906022 A 400520

Areal: 16 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Slåttemyr (100 %)

Utforming: Fattig slåttemyr (100 %)

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 06.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015, i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er ikkje tidlegare undersøkt. Den ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg på ei høgde om lag 550 moh langs stigen mellom Verpesdalen og Skrenakken på sørsida av Norddalsfjorden vest for Eidsdal i Norddal kommune. Her er det for det aller meste fastmattemyr, avgrensa av lauvskog i sør, og i tillegg noko barskog i nord. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følge Moen (1998), ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er ei avgrensa slåttemyr av utforminga fattig slåttemyr (100 %). Etter NiN går slåttemyr inn i hovudtypen seminaturleg myr (V9). Naturtypen slåttemyrflate (der også beitemyr er inkludert), er vurdert som sterkt truga – EN i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tresjiktet innanfor lokaliteten er for det meste sparsamt, medan busksjiktet består av ein del ung bjørk og sølvvier som særleg i sør kjem inn frå kantane. Stadvis finst også noko eldre furu. Myra er jamt over fattig og dominert av bjørneskjegg, blåtopp, duskull, skogsnelle, slåttestorr og torvull, saman med mellom anna flekkmariland, klokkeling og rome. Utover mot kantane finst i nord og vest finst ein del lyng, mellom anna blåbær og røsslyng.

Bruk, tilstand og påverknad: Myra har mest sannsynleg tidlegare vore slått, og seinare beita. Strukturen er flat og artane, og då særleg graminidane, er godt fordelt utover heile lokaliteten. Elles er det lite spor etter menneskelege inngrep med unntak av den nemnde stigen i kanten, samt ei høgsperntline som kryssar lokaliteten.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er i dag isolert. Tidlegare, då det var fleire beitedyr utmarka, var det truleg større samanheng mellom denne og beitemarkene rundt Skrenakken og Verpesdalssetrene som ligg litt lenger nord.

Skjøtsel og omsyn: Gjenopptaking av slått kvart andre eller tredje år, med fjerning av avling etter eventuell bakketørking vil vere nok til å halde denne lokaliteten i hevd. Alternativt kan lokaliteten skjøttast ved beite, då gjerne i samanheng med beite av Verpesdalssetra og utmarka her. Beitet bør gå føre seg med lette beitedyr.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for slåttemyr frå juni 2015 oppnår lokaliteten låg vekt for areal (under 50 daa), artsmangfald og hevd. Elles oppnår den middels vekt for landskapsøkologi (lokal førekomst/sjeldsynt), og ingen vekt for landskapsøkologi (heilskapleg landskap). Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig - C.

Kjelder: Ingen.

7.21 Fjord: Norddalsfjorden: Verpesdalssetra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 12.09.1997)

Landskap, tilgjenge: Setra ligg i ei slakt hallande fjellside eit stykke ovafor Skrenakken ved Norddalsfjorden vest for Eidsdal. Det går sti opp frå Verpesdal og frå Skrenakken. Det går og sti frå Kilsti via Kilstisetra.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Dette var setra til dei tre Verpesdalsgardane (bruket Blomrobben hadde også seterrett), og ho var truleg i drift til 1940-45 (Stoknes 1995). Området var i 1997 beita av streifande sauer. Beitetrykket var svakt, og vegetasjonen hadde attgroingstrekk både i grasmarene (høgt gras) og rundt kantane (oppslag av busker).

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Setervollen er avgrensa av ein steingard som delvis er godt bevart. Det går også ein steingard midt over vollen. Det er to sel med fjøs i underetasjen, og ei nyare hytte på murane etter eit eldre sel. Sela har tilbygg langs heile langsida. Det går ei telefonlinje nedanfor. Fleire detaljar hos Stoknes (1995).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen består i stor grad av attgroande sølvbunkeeng (G3) med innslag av myrtistel. I brattare skråningar og udyrka kantområde finst magrare natureng med gulaks og engkvein (G4). I området rundt er det fjellbjørkeskog, fattig myr og steinur.

Artsmangfald: Det vart funne 43 planteartar, mellom desse 9 naturengplanter (t.d. kjertelaugnetrøst) og 3 seterplanter (t.d. fjelltimotei og trefingerurt). Det vart funne 16 artar av grasmaressopp, av desse 9 beitemaressopp (12 artspoeng). Av desse kan nemnast semska raudskivesopp (*Entoloma jubatum*), lillabrun raudskivesopp (*Entoloma porphyrophaeum*, omsynskrevande på raudlista) og brunfnokka vokssopp (*Hygrocybe helobia*).

Heilskapleg vurdering: Området har ei viss biologisk interesse. Beitemarekket i dag er truleg ikkje sterkt nok til å hindra attgroing. Vurdering av kulturhistoriske verdiar hos Stoknes (1995): "Området har stor bevaringsverdi".

Mulege tiltak: Området bør beitemarkast også i framtida.

Andre kjelder: Jordal & Gaarder (1998a), Stoknes (1995)

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 8. Verpesdalssetra. Verdi: Lokalt viktig - C.

Norddal kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008422

UTM EUREF89 32V N 6904734 A 402453

Areal: 60 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (40 %), boreal hei (30 %) slåttemyr (20 %).

Utforming: Fattig beiteeng 20 %, fattig beitefukteng 20 %, fattig boreal hei 30 %, fattigslåttemyr 30 % (denne er å rekne som beitemyr).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 07.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 07.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen

landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og Geir Gaarder den 12.09.1997 i samband med biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal. Etter undersøkingane i 2015 er lokalitetsskildringa oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg i ei slak hallande fjellside eit stykke ovafor Skrenakken ved Norddalsfjorden vest for Eidsdal i Norddal kommune. Den er registrert som naturbeitemark, for det meste med fuktige og noko turrare enger i skråningane nedanfor stølshusa, samt ein del beiteprega heiområde og myrer. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane for det meste av tynne morenemassar. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark (40 %) av utformingane fattig beiteeng (20 %) og fattig beitefukteng (20 %). I tillegg finst ein del fattig boreal hei 30 % og beitemyr (inngår i naturtypen slåttemyr) av utforminga fattig beitemyr (30 %). Boreal hei og naturbeitemark opptre mange stader i finskala mosaikk. Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen Seminaturleg eng (T 32). Boreal hei er ein eigen type også i NiN (T 31). Beite- og slåttemyr inngår i hovudtypen seminaturleg myr (V9). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan naturtypane boreal hei er vurdert som; Datamangel - DD i same liste. Slåttemyrflate (der også beitemyr er inkludert), er vurdert som sterkt truga - EN.

Artsmangfald: Tresjiktet innanfor lokaliteten er for det meste sparsamt, medan busksjiktet består av ein del ung bjørk (mest fjellbjørk), og stadvis mykje einer, samt noko vier i fuktige parti. Partia med boreal hei er for det meste fattige og dominert av lyng, men stadvis med mykje finnskjegg. Også myrene er fattige og dominert av vanlege artar som duskull, slåttestorr, stjernestorr og torvull. Mellom tuvene i den boreale heia, samt i store parti nedanfor seterhusa finst naturbeitemark. Denne er dominert av artar som engkvein, fjelltimotei, gulaks, sølvbunke og tepperot. I tillegg finst mellom anna bakkefrytle, blåklokke, blåkoll, bråtestorr, fjellmarikåpe, heiblåfjor, kornstorr, kvitkløver, lækneveronika, småengkall og trefingerurt. I fuktigare parti får engene i tillegg innslag av mellom anna stjernestorr og trådsiv. I tidlegare lokalitetsskildring finn ein at 43 planteartar, mellom desse 9 naturengplanter (t.d. kjertelaugnetrøst) og 3 seterplanter. Det vart ved undersøkinga i 1997 funne 16 artar av grasmarskssopp, av desse 9 beitemarkssopp (12 artspoeng). Ein del av desse er også registrert i Artskart, og ein kan mellom anna nemne brunfnokka vokssopp, lillabrun raudspore (VU) og sumpraudspore. I lokalitetsskildringa er det i tillegg omtala funn av semska raudspore (NT). Det vart ikkje funne beitemarkssopp i 2015, men ein reknar med at det framleis er eit visst potensiale for slike artar.

Bruk, tilstand og påverknad: Heile lokaliteten har opp gjennom tidene vore beita i samband med seterdrifta på Verpesdalssetrene. Det er tre ulike sel her oppe, og områda nærast husa er delt inn i teigar og gjerdar inne med steingardar. Her var det i fylgje Emma Vågsæter, som kjem frå Verpesdalen, tidlegare drive slått. Både beitemarkene og den boreale heia er i dag stadvis attgroande med einer og lyng. Stadvis er det likevel fint beitepreg. Dette gjeld også formyrene, som tydeleg ber preg av beitet i området. Ein tursti kryssar lokaliteten.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten består av eit beiteområde på og rundt sjølv setervollane på Verpasdalssetrene, men ligg elles isolert frå andre liknande lokalitetar.

Skjøtsel og omsyn: Framleis beite, gjerne med mykje høgare beitetrykk enn i dag er ein føresetnad for å ta vare på dei biologiske verdiane i dette området. Lauvskog og einer kan med fordel haldast under kontroll, og eventuelt fjernast for å hindre spreing og attgroing, særleg inne på setervollane. Engene og myrområda innanfor lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøyast.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vektfor areal (om lag 60 daa), middels til låg vekt for raudlistearter og låg vekt for artsamangfald. Elles oppnår den låg til middels vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette oppnår lokalitetenverdien; Lokalt viktig - C.

7.22 Fjord: Norddalsfjorden: Skrenakken

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 12.09.1997)

Landskap, tilgjenge: Dette er ein av de kjente hyllegardane på Sunnmøre, som ligg høgt og fritt ved kanten av stupet 450 m over Norddalsfjorden. Tilkomsten er anten sti opp frå sjøen, sti frå Verpesdal eller sti frå Kilsti via Verpesdalssetra.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Skrenakken har hatt mange brukarar, og har tidvis liggje øyde. Garden er først nemnt i 1638. I 1655 kunne ein fø 1 hest, 7 kyr, 6 geiter og 8 sauer. I 1802 var her 7 storfe, 1 hest og 20 småfe, i 1875 1 hest, 7 storfe, 15 sauer, 15 geit og 1 gris i tillegg til kår- og plassbuskap. I perioden 1925-32 vart garden nytta som seter for Jakobgarden i Verpesdal. Det har vore dyrka og male korn fram til 2. verdskrig. Bruket vart fråflytta på slutten av 1940-talet. Kulturmarka er no ute av bruk, men det streifa i 1997 sauer i området.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Sti opp frå sjøen med 84 svingar. I 1935 vart det bygd nytt stovehus og seinare påbygd fjøs. I mellomkrigstida vart det også sett opp kvernhus med vassdrift og sag med dieselmotor. Huset var i 1997 godt vedlikehalde. Fjøsset er borte, men eit uthus står. Eit nyare uthus står eit stykke unna.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen på innmarka består i vesentleg grad av attgroande sølvbunkeeng med høgt gras (G3). I fuktigare parti kjem det inn ein del myrtistel og andre fuktengplanter. I udyrka parti finst ein del magrare natureng dominert av gulaks og engkvein (frisk fattigeng, G4). Det var i desse naturengene at det vart funne beitemarkssopp.

Artsamangfald: Det vart funne 48 planteartar, mellom desse 10 naturengplanter (t.d. blåklokke, dunhavre, harerug, hårsvæve, kjertelaugnetrøst og småengkall) og 1 seterplante. Det vart funne 16 artar av grasmarskssopp, av desse 9 beitemarkssopp. Av desse kan nemnast raudskivesoppen *Entoloma atrocoeruleum*, lillabrun raudskivesopp (*Entoloma porphyrophaeum*) og brunfnokka vokssopp (*Hygrocybe helobia*).

Heilskapleg vurdering: To av beitemarkssoppene står på raudlista, ut over dette er det berre påvist mindre biologiske verdiar. Kulturhistorisk er staden interessant.

Mulege tiltak: På ein så spesiell stad som dette kunne det vera ønskeleg at landskapet og vegetasjonen blir halden ved like. Biologisk sett vil det vera viktigast å oppretthalda hevdene i dei udyrka partia, m.a. i ein udyrka bakke nedafor husa.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970), Stoknes (1995), Jordal & Gaarder (1998a).

Andre forhold:

Kjelder: Naturbase skildra tidlegare semi-naturleg eng her basert på Jordal & Gaarder (1998), medan Langmo & Oldervik (2016) forkasta desse pga. plenslått utan oppsamling av gras, og påfølgjande oppgjødsling (undersøkt 06.07.2015).

7.23 Fjord: Sunnlyvsfjorden: Smoge

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 15.08.2001

Landskap, tilgjenge: Smogegardane ligg einsamt til ute i Sunnlyvsfjorden, det er langt til Eidsdal som dei soknar til, og det er langt til Stranda og Hellesylt. Gardane ligg 270 meter over havet oppe i ei vestvendt li med bratte sjøveggar opp frå fjorden. Stigen opp til Ytste Smoge er god og oppmura mange stader. Smogegardane har ein fjellstig over til Eidsdal, men denne er no nokså attgrodd.

Bruks historie og aktivitet i dag: Smoge er første gong nemnt i 1603, men hadde truleg busetnad i vikingtida. Ytste Smoge er eit gammalt bruk, medan det andre bruket, Vonheim, vart utskilt og bygd i 1920-21. I 1714 kunne ein fora 9 storfe og 1 hest, i 1802 9 storfe og 20 småfe, i 1875 3 hestar, 8 kyr, 24 sauer og 32 geiter. På 1800-talet var det inntil to plassar i bruk. På 1900-talet var vanleg fønad 2 kyr, 30 geiter og 3 sauer. Det gjekk nokre geiter i området ved besøket i 2001. Det meste gror no att.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Stigen opp til Smogegardane er til dels oppmura. Det finst eit stort bustadhus i god stand, to mindre hus i god stand og eit stort fjøs i god stand på Yste Smoge. Oppspikra geiteføter i rad på fjøsveggen og stavkonstruksjonen gjev fjøset særpreg. Geiteføter på fjøsveggen er observert på fleire fjellgardar i området. I tillegg finst det reveskur, ein kvernstein med tak over, ein hønsegard, jordterassar og terrassemurar og ein løypestreng i god stand på Ytste Smoge. Det finst ein brei, oppmura veg til Vonheim. På Vonheim finst det bustadhus, eit fjøs og ein løypestreng i god stand. Fint opparbeidd veg gjennom skogen til Smogelia.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka på begge bruka består av nitrofil fulldyrka og overflatedyrka kulturreng i attgroing (G14, frisk, næringsrik gammeleng). Av nitrofile artar kan nemnast bringebær, hundegras, hundekjeks, krypsleie, kvassdå, kveke, kvitbladtistel, raud jonsokblom, stornesle, tyrihjelms og vendelrot. Det midtre bruket hadde meir strandrør på attgroingsengene. Små spreidde, grunnlendte knausar har framleis noko intakt natureng- og tørrbakke-vegetasjon (G4, G7). Innmarka er i dag i stor grad omgjeven av blåbærskog med bjørk, gråor, hassel, hegg, selje og rogn. Det finst også storbregne- og høgstaudekog (C1, C2). Det vart observert eit par almer og frukttre. Styva seljetre på Yste Smoge. Langs vegen til Vonheim finst det slåtteeenger med artsrik tørrengsvegetasjon. En liten del av arealet på Yste Smoge og Vonheim er slått.

Arts mangfald: Det kan nemnast nokre artar knytt til tørrenger: blåapp, engsmelle, engtjæreblom, gjeldkarve, bergmynte, lintorskemunn, småsyre og stemorsblom.

Heilskapleg vurdering: Heilskapleg kulturlandskap, godt bevart bygningsmiljø med særpreg. Området er prega av attgroing, men deler blir framleis slått. Talrike spor etter den tidlegare bruken. Området har no mest lokal biologisk verdi.

Mulege tiltak: Som på dei andre hyllegardane kunne det vera ønskeleg å halda landskapet ope gjennom rydding, slått og beiting. På Smogegardane må dette grunnjevast med omsynet til landskapsbiletet meir enn omsynet til det biologiske mangfaldet.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970). 10 bilete (SH)

Andre forhold:

7.24 Fjord: Sunnlyvsfjorden: Smogelia

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 15.08.2001

Landskap, tilgjenge: Smogegardane ligg nokså isolert ute i Sunnlyvsfjorden, det var langt å ro til Eidsdal som dei soknar til, og det er langt til Stranda og Hellesylt. Smogelia ligg 350 meter over havet i ei vestvendt li med bratt sjøveg opp frå fjorden. Vegen nordover til Ytste Smoge er først meir som ein stig, men etter brua vert vegen noko breiare. Sjøvegen til Smogelia vart ikkje gått. Smogegardane har ein fjellstig gjennom Smogedalen over til Rønneberg i Eidsdal, men denne er no nokså attgrodd. Her gjekk dei t.d. Rønneberg-kvinnene når dei for til Smoge eller Smogeli på kvinneforeningsmøte.

Bruks historie og aktivitet i dag: Garden er første gong nemnt i 1640. I 1667 kunne ein fora 10 storfe, i 1714 8 storfe, i 1875 var det to brukarar med til saman 9 storfe, 22 sauer, 42 geiter og 1 gris. På 1900-talet var det vanleg med tre kyr og oppal av kalvar til slakt, og i tillegg 9-10 sauer. Elles vart det drive vedhogst. Det vart og dyrka frukt og jordbær. Ein periode frå 1935 vart det drive med gris, 54 slaktegrisar på det meste.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: I 1937 vart det bygd telefon frå Eidsdal via Rønneberg og over fjellet til Smoge. Denne vart høgtideleg innvigd med ei stor og vidgjeten telefonfest i 1938. Norddal kommune har hjulpet til med pengar for å utbetra stigar og

brua over Smøge-elva. Det er dermed ein fin veg gjennom skogen frå Smøge. Huset med torvtak er i god stand. Fjøsset har høge steinmurar (4-5m) og løypestreng frå låven. Bakom bygningene (oppover) finst det fleire terrassar som er sterkt attgrodd eller tilplanta med gran.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka på Smogelia består som på dei andre Smøgegardane av nitrofil fulldyrka og overflatedyrka kultureng i attgroing (G14). Av nitrofile artar kan nemnast bringebær, hundegras, hundekjeks, kveke, kvitbladtistel, ormetelg, skogburkne, skogstorkenebb, stornesle, sølvbunke og vendelrot. Ovafor fjøsset fanst ei gammal slåtteeing med eit visst intakt preg, som truleg ikkje har vore mykje gjødsla (G4, frisk fattigeng). Innmarka er i dag omgjeven av blåbærskog med bjørk, gråor, hassel, hegg, selje og rogn. Det finst også storbregne- og høgstaudekog (C1, C2). Det vart observert styva bjørk.

Artsmangfald: På enga ovafor fjøsset fanst naturengplanter som blåklukka, prestekrage, raudknapp og smalkjempe.

Heilskapleg vurdering: Helskapleg kulturlandskap, godt bevart bygningsmiljø med særpreg, området er sterkt prega av attgroing, talrike spor etter den tidlegare bruken.

Mulege tiltak: Som på dei andre hyllegardane kunne det vera ønskeleg å halda landskapet ope gjennom rydding, slått og beiting. På Smogelia må dette grunnjevast med omsynet til landskapsbiletet meir enn omsynet til det biologiske mangfaldet.

Andre kjelder: Tafjord (1966), Ansok (1970). 5 bilete (SH)

Andre forhold:

7.25 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernes: Ytste Åkernes

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Ytste Åkerneset ligg ute i Sunnylvsfjorden, ca. 190 m over havet og ca. 1 km nord for Meåkerneset. Tilgjenge er til fots opp frå sjøen, eller langs stien frå Meåkerneset. Garden har ein god del open innmark, som vender meir mot aust enn dei andre.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Første gong nemnt i 1603. I 1666 fora dei 6 storfe-einingar. I 1724 fora dei 2 kyr, 2 ungdyr, 6 geiter og 5 sauer. I 1866 var her 8 mål dyrka jord, 19 mål natureng, utslått til 24 høyllass, dyretal 1 hest, 8 storfe og 42 småfe. I mellomkrigstida var her to familiar med inntil 18 menneske. Det har vore dyrka korn. Elles vart det dyrka poteter, under 2. verdskrigen på ialt 15 åkrar. Utmarksslått vart utført m. a. i Timbjørgane. Garden vart fråflytt i 1958.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Huset på Ytste Åkernes er i god stand. Grunnmurar av stein, lafta hus. Det finst også fleire oppmura terrassar og trapper, ein løypestreng og 1-2 ruinar etter bygningar. Ein bekk går over innmarka. Garden hadde seter. Det var sjøveg ned til naustet.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Ein del av kulturenga var i 2001 slått, og graset raka bort. Her er det dominans av hundegras, gulaks, engkvein, kvitkløver og smalkjempe, altså ein utmagringsprosess i retning frisk fattigeng (G4). Dei delene av innmarka som ikkje blir slått, er nitrofil attgroingseng (G14) med bringebær, kvitbladtistel, mjøddurt, skogburkne, raud jonsokblom, firkantperikum og stornesle. Elles finst bergknausflora (F3). Styvingsalmer med stammediameter 50-70 cm finst i tilknytning til innmarka. Skogen rundt er bjørkedominert lauvskog med innslag av rogn og selje. Ovafor husa er det noko udyrka, bratte enger som er dominert av frisk fattigeng (G4).

Artsmangfald: I naturengene ovafor husa vart det notert grov nattfiol, jonsokkoll og smalkjempe. I tilknytning til tørre berg fanst kvitbergknapp, lintorskemunn, lækjeveeronika, piggstorr, småbergknapp, småsyre, stemorsblom, sølvmore og åkerminneblom.

Heilskapleg vurdering:

Mulege tiltak: Fjerning av graset frå terrassane og tørre knauser.

Andre kjelder: Ansok (1970, 1973), Lillebø (1972)

Andre forhold: Fonna tok husa 14. april 1714, dei sto da truleg på ein annan stad enn i dag. I siste halvpart av april 1928 kom eit steinskred som stoppa rett ovafor husa. Eit sommarfjøs vart øydelagt. Folket flytta til setra i 3 veker medan innleigde folk sprengde bort rasfarleg fjell. Generelt er området rasfarleg, men ein bergrygg (Bjørneknusen) 5-600 m ovafor styrer Seterfonna utanom husa. Denne fonna kan vera 500 m brei. Småfonner som ikkje gjorde skade kunne likevel nå husa. I 1955 gjorde ei mjellfonna mykje skade på slåttemarka.

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	11260
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	LP 965 959
Høgde:	190 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing

Undersøkt/kjelder: 13.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004); kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Ansok (1970, 1973), Lillebø (1972)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal basert (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) på eige besøk saman med Silke Hansen 13.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Ansok (1970, 1973) og Lillebø (1972). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som mykje god, betre enn 50 meter. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Ytste Åkerneset ligg ute i Sunnylvsfjorden, ca. 190 m over havet og ca. 1 km nord for Meåkerneset. Tilgjenge er til fots opp frå sjøen, eller langs stien frå Meåkerneset. Garden har ein god del open innmark, som vender meir mot aust enn dei andre. Historiene om snøfonner er mange, fonnene er ein viktig økologisk faktor for vegetasjonen i desse fjellsidene. Dei fører til mindre skog og meir opne berg og tørrenger med lyskrevande vegetasjon. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Ovanfor husa er det avgrensa området med udyrka, bratte enger som er dominert av frisk fattigeng (G4), elles finst bergknausflora (F3). Tilgrensande område: Ein del av kulturenga var i 2001 slått, og graset raka bort. Her er det dominans av hundegras, gulaks, engkvein, kvitkløver og smalkjempe, altså ein utmagringsprosess i retning frisk fattigeng (G4). Dei delene av innmarka som ikkje blir slått, er nitrofil attgroingseng (G14) med bringebær, kvitblattistel, mjødukt, skogburkne, raud jonsokblom, firkantperikum og stornesle. Styvingsalmer (2006 og 2010: NT) med stammediameter 50-70 cm finst i tilknytning til innmarka. Skogen rundt er bjørkedominert lauvskog med innslag av rogn og selje.

Artsmangfald: I naturengene ovanfor husa vart det notert grov nattfiol, jonsokkoll og smalkjempe. I tilknytning til tørre berg og knausar fanst kvitbergknapp, lintorskemunn, lækjeveronika, piggstorr, småbergknapp, småsyre, stemorsblom, sølvumure og åkerminneblom.

Bruk, tilstand og påverknad: Garden er første gong nemnt i 1603. I 1866 var her 8 mål dyrka jord, 19 mål natureng, utslått til 24 høyllass, dyretal 1 hest, 8 storfe og 42 småfe. Garden vart fråflytt i 1958. Det finst fleire oppmura terrassar og trapper.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av beite fører no til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er ønskeleg at det går beitedyr i terrenget. Elles kan det vera ønskeleg med litt rydding av busk og kratt i dei halvopne berga og på tørre knausar, som har ein interessant og lyselskande flora.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar. Snørasa verkar framleis i retning av eit ope landskap, men prosessane med slått og beiting er opphøyr, og som resultat av dette får ein forbusking og skogdanning i det meste av fjorden.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) på grunn av at han er i attgroing og det er usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B.

7.26 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernes: Litlesætra

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Litlesætra ligg saman med dei andre Åkernes-gardane eit stykke ute i Sunnylvsfjorden, ved stien som går frå Meåkerneset til Ytste Åkerneset, ca. 180 m over havet. Tilgjenge er til fots opp frå sjøen anten ved Meåkerneset eller ved Ytste Åkerneset.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Først på 1800-talet var her eit sommarfjøs. Garden vart til i 1846 ved at eit gardlaust par fekk byggesel på 10 dekar her oppe. Dei bygde steinterrassar og fylte jord oppå. Dei starta med eit par sauer, men slo rundt overalt og fekk etter kvart ein buskap til å leva av. I perioden 1896-1914 vart Litlesetra driven saman med Ytste-Åkernes. Litlesetra vart fråflytt i 1958. Bruken av namna Øvre og Nedre Åkernes i 1666 og fleire gonger seinare fører tankane til om Litlesetra kunne ha vore bebudd også før 1800 (Lillebø 1972).

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det er fonnefare overalt, og difor er husa plassert nedunder ei stor steinblokk. Under stuegolvet var det sauefjøs. Det var separate geite- og kufjøs. Sist på 1800-talet vart det kjøpt eit hus på Øvste-Ljøen og sett opp mellom det gamle på Litlesetra og løa/geitfjøsset. Dette huset er no i dårleg tilstand og vantar både dører og vindauge. Det gamle huset har fått nytt blikktak ein gong men er i dag i svært dårleg stand. Bak huset finst det eit lagerrom under ein steinheller.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Det er lite open mark, og ulike stadiar av attgroing med nitrofil vegetasjon og skog. Ein del av skogen er dominert av sølvbunkeeng (G3). Rundt husa er det mest nitrofil høgstaudevegetasjon (G14) med hundegras, stornesle, bringebær, vendelrot, raud jonsokblom, i tillegg til oppslag av bjørk, rogn og hassel. På meir grunnlendte, lysopne stader finst noko frisk fattigeng (G4) med gulaks, engkvein og smalkjempe. I skogen fanst innslag av alm og hassel. Langs stien til Meåkerneset finst ein del styva bjørk.

Artsmangfald: Det vart ikkje notert særleg interessante artar. Ved husa står framleis syrin og svarthyll.

Heilskapleg vurdering: Det mest interessante her er bygningsmassen si plassering i ly bak ei stor steinblokk. Dei biologiske verdiane knytt til lokaliteten synest å vera små.

Mulege tiltak: Dersom ein ønskjer å ta vare på bygningane, hastar dette svært.

Andre kjelder: Ansok (1970), Lillebø (1972)

Andre forhold: Til Litlesetra høyrer det ei seter som ikkje har vorte besøkt.

7.27 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernes: Me-Åkerneset

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Me-Åkerneset ligg saman med fleire andre nedlagte gardar på vestsida av Sunnylvsfjorden i den veglause, bratte og rasutsette strekninga mellom Ljøen og Stranda, rett over fjorden frå Oaldsbygda. Tilkomst er med båt til stø nedanfor Me-Åkerneset, og oppmura sti derifrå opp til garden, som ligg 110 meter over havet. Terrengnet rundt garden heller mot sør-søraust.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Første gong nemnt i 1666. I 1650 og fleire gonger elles er det brukt namn som Øvre og Nedre Åkernes, men det er uklårt kvar dette var. I 1666 kunne ein fø (Nedre Åkernes) 10 storfe-einingar. I 1724 fødde ein 3 kyr, 3 ungfø, 9 geiter og 3 sauer. I 1866 var her 19 mål dyrka jord, 81 mål natureng, utslått til 16 høyllass, og ein fora 1 hest, 12 storfe, 60 småfø og ein gris. Vanleg fønad først på 1900-talet var 4 kyr, 20-40 sauer og inntil 40 geiter. Det budde da to familiar på garden. Ein hadde mange åkrar, det vart sådd bygg og sett poteter, i eldre tid også rug. Under 2. verdskrigen vart det dyrka kveite med godt resultat. Ein treska med treskemaskin som først vart driven med handemakt, seinare av ein vassturbin som tilhørte Ytste Åkernes. Det vart selt mykje ved. Garden har hatt fast busetnad fram til 6. desember 1958. Eit ras som tok halve løa i februar 1952 gjorde at ein såg seg om etter ein annan stad å bu. I perioden frå fråflyttinga til i dag har staden forfalle noko, men i 2000-2001 er husa sett i stand av Storfjordens venner, og ein har teke til å rydda noko skog. Området blir ikkje brukt til beiting.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Stø med oppmura vor, naust, oppmura sti opp til garden. Hus på rekkje bygd tett inntil ein berghammar til vern mot ras, ialt omlag 35 meter langt. Som gardsanlegg er dette svært spesielt og verneverdig. Stovehuset vart bygd/forna i 1883. Husa er restaurert i 2001 dels for offentlege midlar, utført av Storfjordens venner. I utmarka, t. d. langs stien mot Plassen, finst ei rekkje steinterrassar og steinrøyser som er mura opp for å betra slåttemarka. Desse er svært solide mura. Nokre er over 2 m høge og dels runde eller halvrunde. I dag er terrassane og steingardene sterkt attgrodde. Ein oppmura veg leier mot Plassen gjennom dei gamle slåttemarkene. Ein steingard hadde truleg funksjon som eigedomsskilje mellom Me-Åkernes og Plassen. Langs denne vegen finst det ei bygning som står under en gammel styvingsalm. Dette er kanskje ystehuset som er omtala av Ansok (1973). Ved sidan av denne bygningen ligg det ein kvernstein. Dessutan finst det ruinar etter flere bygninger. I nærleiken av gardshusa finst det ei smie under ein steinhellar. I bjørkehagen langsmed stien mot Litlesetra finst det ein lang steingard som truleg avgrensa utmarka. Garden hadde seter der det vart ysta. På 1920-talet vart det strekt dobbel taubane til setra.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Tidlegare enger er no i sterk attgroing, dels med skog, dels med nitrofile høgstaudesamfunn (G14). Attgroingsengene er dominert av bringebær, englodnegras, firkantperikum, hundegras, hundekjeks, høymole, kjøtnype, krattlodnegras, kvassdå, kvitbladtistel, mjøddurt, myrtistel, ormetelg, raud jonsokblom, revebjølle, skogstorkenebb, storklokke, stornesle, strandrøy, sølvbunke, vendelrot og vindeslirekne. Desse høgstaudesamfunna dominerer både på innmarka og i dei fleste tidlegare slåtteliene mellom Me-Åkerneset og Plassen der skogen ikkje er for tett. I denne lia er det no stadvis vanskeleg å ta seg fram - reine jungelen (høgstaudeskog, grår-eggeskog, grår-almeskog, C2/C3/D5). I utmark finst ein del spor etter lauving, særleg styvingstre av bjørk, stadvis med karakter av attgroande bjørkehager langs stigen mot Litle-Sætra. Langs stigen opp frå støa finst grunnlendte tørre, vekselfuktige og fuktige enger (rasmark, vekselfuktig baserik eng, våt/fuktig middels næringsrik eng, F1/G11/G12). Vest for garden finst fleire almer, m.a. ei styvingsalm med stammediameter 90 cm.

Artsmangfald: Få naturengplanter rundt husa. Ut over tørrbakkeartar som bakkeveronika, småsmelle, lintorskemunn, lodnebregne og sølvmore har sjølve garden mindre botanisk interesse. Dei gamle slåtteengene i dei raspåverka berga ned mot fjorden er meir interessante med innslag av vill-lin, engtjæreblom, gjeldkarve, grov nattfiol, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras, bergmynte, kvitmaure, loppestorr og storblåfjør. I varmekjær skog vart det notert sanikel, myske, breiflangre, fingerstorr, småborre.

Heilskapleg vurdering: Det knyter seg særleg kulturminneinteresse til bygningane som på grunn av rasfare er bygd inn til ein berghammar, slik at rasa gjekk over hustaka. Steinterrassar både på innmark og i utmark forekjem i ei mengde som er sett få andre stader. Den mest verdifulle vegetasjonen er knytt til tørre og vekselfuktige engsamfunn i berga ned mot sjøen. Fragment av interessant tørrbergvegetasjon finst rundt husa. Bjørkehagane langs stigen mot Litle-Sætra er også ein interessant kulturmarkstype.

Mulege tiltak: Det er ønskjeleg å halda landskapet ope, sidan dette i nasjonal (og internasjonal) samanheng er eit svært spesielt kulturlandskap. Storfjordens venner har allereie starta arbeidet med hogst av skog og buskas på tidlegare slåtteeng. Arbeidet er planlagt å fortsetta til neste år. Biologisk sett har truleg engene i berga ned mot fjorden størst interesse, og her gjer snørasa sitt til å halda landskapet ope. Det hadde likevel vore ønskjeleg med beitedyr i tillegg. Når det gjeld bygningar og anlegg, er det framleis behov for innsats, særleg om ein ser på anlegga i utmarka.

Andre kjelder: Lillebø (1972), Ansok (1970, 1973)

Andre forhold: Historiene om fonner er mange. Ein dag i mars 1905 gjekk fonna to gonger og husa vart heilt begravd. Noko av fjøset vart øydelagt og alle frukttre, vårfjøset og to løer vart sopte vekk. Først på 1900-talet var det ein periode på 20 år at det ikkje gjekk fonn. I perioden 1935-1946 gjekk fonna over huset to gonger. Somme gonger låg sjøisen heilt ut til Åkernes, ein gong rundt 1900 dro dei båt til Hellesylt og heim att utan å gå gjennom isen.

7.28 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernesodden-Flosteinfonna

Kjelde: Jordal (2011). *Kommentar:* her er eit større område som tidlegare var slåttemark og beitemark ned mot fjorden under Litlesætra, Meåkneset og Plassen skilt ut som «sørvendte berg og rasmarkar» etter DN-handbok 13, men med mykje kulturpåverknad frå tidlegare.

ID BN00069358

Naturtype Sørvendte berg og rasmark

Utforming Bergknaus og -flate

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 13.08.2001

Verdi begrunnelse Området er gitt verdi A (svært viktig) på grunn av at det er eit svært artsrikt område med sørvendte berg, rasmark og kantsamfunn. Naturen har vore sterkt kulturpåverka i lang tid med m.a. slått, men engfloraen held seg lenge på grunn av jamnleg raspåverknad og høg temperatur (stor uttørkingsfare). Den mest verdifulle vegetasjonen og artsmangfaldet er knytt til tørre og vekselfuktige engsamfunn i berga ned mot sjøen.

Innledning Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 13.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Lillebø (1972) og Ansok (1970, 1973). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som mykje god, betre enn 50 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og andre typar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Beliggenhet og naturgrunnlag Det mest aktuelle er botanisk rike sørvendt berg og rasmark nedanfor garden Me-Åkerneset (tidlegare slåtteområde), på strekninga Åkernesodden-Flosteinfonna, avgrensa på basis av ortofoto; ein bør endra avgrensing av edellaavskogen BN00008335 for å unngå overlapping. Me-Åkerneset ligg saman med fleire andre nedlagte gardar på vestsida av Sunnylvsfjorden i den veglause, bratte og rasutsette strekninga mellom Ljøen og Stranda, rett over fjorden frå Oaldsbygda. Terrenget rundt garden heller mot sør-søraust. Området er svært rasutsett og historiene om fonner er mange. Fonnene er ein viktig økologisk faktor for vegetasjonen i desse fjellsidene. Dei fører til mindre skog og meir opne berg og tørrenger med lyskrevande vegetasjon. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonssesjon (O2).

Naturtyper og utforminger Langs stigen opp frå støa finst grunnlendte tørre, vekselfuktige og fuktige enger (rasmark, vekselfuktig baserik eng, F1/G11). Elles finst tørreng- og tørrberg-vegetasjon, kantkratt og urterike kantar og overgangar til G7 frisk/tørr, middels baserik eng (ein truga vegetasjonstype).

Artsmangfold Dei gamle, dels tørre og grunnlendte slåtteengene i dei raspåverka berga ned mot fjorden er interessante med innslag av bakkeveronika, bergmynte, engsmelle, engtjæreblom, gjeldkarve, grov nattfiol, humle, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras, kransmynte, kvitbergknapp, kvitmaure, liljekonvall, lintorskemunn, lodnebrege, loppestorr, markjordbær, sanikel, skogmarihand, smalkjempe, småsmelle, storblåfjor, sølvmyr, vill-lin og åkerminneblom.

Påvirkning Garden Me-Åkerneset er første gong nemnt i 1666. Vanleg fønad først på 1900-talet var 4 kyr, 20-40 sauer og inntil 40 geiter. Det vart selt mykje ved. Garden har hatt fast busetnad fram til 6. desember 1958. Storfjordens venner har rydda noko skog nærast garden. Området vart i 2001 ikkje brukt til beiting. Det er ei stø med oppmura vor, naust, og oppmura sti opp til garden. I utmarka finst ei rekkje steinterrassar og steinøyser som er mura opp for å betra slåtteområda. Desse er svært solid mura. Nokre er over 2 m høge og dels runde eller halvrunde. I dag er terrassane og steingardene sterkt attgrodde. Det finst ein del spor etter lauving, særleg styvingstre av bjørk, stadvis med karakter av attgroande bjørkehager, det finst og styva alm (2006 og 2010: NT).

Fremmede arter Ingen observerte artar.

Råd om skjøtsel og hensyn Opphøyr av beite fører til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med framhald i beitinga, sidan dette i nasjonal (og internasjonal) samanheng er eit svært spesielt kulturlandskap. Biologisk sett har truleg engene i berga ned mot fjorden størst interesse i dag, og her gjer snørasa sitt til å halda landskapet ope i tillegg til at attgroinga går seint. Det hadde likevel vore ønskeleg med beitedyr i tillegg. Rydding av noko skog og buskas, kombinert med utplassering av beitedyr vil bidra til å halda landskapet ope og ta vare på dei fine tørrengene.

Landskap Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar. Snørasa verkar framleis i retning av eit ope landskap, men prosessane med slått og beiting er opphøyr, og som resultat av dette får ein forbusking og skogdanning i det meste av fjorden.

Areal fra kartobjekt (daa) 65,9

7.29 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernes: Plassen

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Plassen ligg tett inntil eit rasløp under Flostein-nibba, vest-sørvest for Meåkneset og på same høgdenivå (100 m). Det går ein sti mellom Meåkneset og Plassen, men denne er no i attgroing.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Det er ingen aktivitet på staden i dag, og det er tydelegvis lenge sidan her har budd folk (truleg 1800-talet). Det er vanskeleg å finna kjelder om denne plassen. Bruken av namna Øvre og Nedre Åkernes i 1666 og fleire gonger seinare er ikkje klårt tolka (Lillebø 1972), kanskje kan Øvre Åkernes ha vore her?

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det finst ruinar etter ein bygning på Plassen.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Tidlegare enger er no i sterk attgroing, dels med skog, dels med nitrofile høgstaudesamfunn (G14). Attgroingsengene er dominert av stort sett dei same artane som er nemnt frå Meåkneset. Desse høgstaudesamfunna dominerer som nemnt i dei tidlegare slåtteliene mellom Meåkneset og Plassen der skogen ikkje er for tett. I tillegg finst innslag av tørre enger i attgroing (G7). I lia ned mot sjøen mellom Plassen og Meåkneset er det eit større areal med engsamfunn som blir haldne opne av raspåverknad. Desse er dels tørre, dels vekselfuktige og dels fuktige (rasmark, vekselfuktig baserik eng,

våt/fuktig middels næringsrik eng, F1/G11/G12). Ein del av artsinventaret er undersøkt langs stigen opp til Meåkneset (sjå denne), elles er desse liene svært krevande å undersøka, med bratte, dels blankskura berg.

Artsmangfald: Artsmangfaldet er stort sett det same som i området rundt Meåkneset (sjå denne).

Heilskapleg vurdering: Plassen bør sjåast i samanheng med Meåkneset, her har vore dei same aktivitetane, og mykje den same bruken av naturen. Mest særmerkt er alle terrassane utover i slåtteliene mellom Meåkneset og Plassen, noko som må ha kosta mykje slit.

Mulege tiltak: Som andre stader er det muleg å foreta rydding slik at kulturminna kjem betre fram.

Andre kjelder: (Lillebø 1972)

Andre forhold:

7.30 Stranda: Sunnylvsfjorden: Åkernes: Inste Åkernes

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Inste Åkernes var den sørlegaste av Åkernes-gardane. Han ligg ned mot fjorden i ei søraustvendt li under Flostein-nibba. Ein må ha båt for å koma dit.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Garden er første gong nemnt i 1603. For i 1666 8 storfeiningar (kulag). I 1724 for ein 2 kyr, 2 ungfe, 8 geiter og 6 sauer. I 1866 var her 5 mål dyrka jord, 4 mål natureng, utslått til 26 høyllass, 7 storfe og 40 småfe. Seinere hadde ein gjerne tre kyr, 30 geiter og nokre sauer. Det er ikkje mykje til slåttemark på bruket, mest små grasflekkear i eit snøraspåverka landskap. Om vintrane var det ofte mykje vedhogst. I 1899 lausna ei stor fonn som kløyvde seg like ovafor husa. Etter dette vart husa flytta til Naustberga nedanfor Ljøen og Inste-Åkernes vart fråflytta i 1900. Likevel heldt dei fram med å slå på Inste-Åkernes og i utmarka rundt til rundt 1923, da folka flytta frå Naustberga til Borgund.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det finst murar etter ei bygning med langsida mot fjorden. Bygninga hadde tre større deler. Dessutan finst det steinrøyser, steingardar og terrassar på Inste Åkernes. Grunnmurane og terrassane er fint oppmura og godt bevart. Ved sjøen er det bygd ei stø med ein mindre vor som beskyttar mot bårane.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka, eller det som er ope i dag, er ein mosaikk av ulike engsamfunn. Det er i stor grad udyrka, frisk fattigeng (G4) på grunnlendte berg ned mot sjøen. Det er elles alle overgangar frå artsrike tørrberg (F3) via vekselfuktige enger til stabilt friske eller fuktige engsamfunn, meir eller mindre raspåverka (G12, F1). Berre ved husmurane vart det påvist nitrofil vegetasjon (G14). Her gror det att med stornesle, bringebær, vendelrot, skogsvinerot og roser. Omliggjande område er stort sett dekt med lauvskog det det finst bjørk, hengjebjørk, rogn, hegg og hassel. Desse områda er ikkje undersøkte, men styva bjørk er vanleg og påfallande i heile fjordlia.

Artsmangfald: På tørre berg og i tørre enger vart det funne ei rekkje artar: bergmjølke, eittårsknavel, engsmelle, engtjæreblom, hårsvæve, kransmynte, bergmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, lodnebregne, mørkkongslis, piggstorr, sandarve, småsmelle, småstorkenebb, småsyre, stemorsblom, svartburkne, sølvmyr, vill-lauk og åkermineblom. Burot fanst også. Av meir skuggetolande artar/skogsplanter kan nemnast breiflangre, haremat, humle, lundrapp, sanikel, skogmarihand og småborre.

Heilskapleg vurdering: Dei største verdiane er knytt til artsrikdommen i dei varmekjære og tørre engsamfunna.

Mulege tiltak: Rydding av noko skog og buskas, kombinert med utplassering av beitedyr vil bidra til å halda landskapet ope og å ta vare på dei fine tørrengene.

Andre kjelder: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011). *Kommentar: her er eit større område som tidlegare var slåttemark og beitemark ned mot fjorden ved Inste Åkerneset skilt ut som «sørvendte berg og rasmarker» etter DN-handbok 13, men med mykje kulturpåverknad frå tidlegare.*

Nr i Storfjordprosjektet: 11220, jf. edellauvskog BN00008335

Naturbasenummer	(NY) BN00069359
Posisjon:	LP 952 943
Høgde:	0-20 m
Naturtype:	B01 sørvendt berg og rasmark, D04 naturbeitemark
Utforming:	B0102 bergknaus- og flate, D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	13.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), avstandsbetrakta 16.06.2010, John Bjarne Jordal; kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)
Områdeskildring	

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 13.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Gjerding (1935), Ansok (1970) og Lillebø (1972). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mot t.d. buskmark. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Inste Åkernes var den sørlegaste av Åkernes-gardane. Han ligg ned mot fjorden i ei søraustvendt li under Flostein-nibba. Ein må ha båt for å koma dit. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Innmarka, eller det som er ope i dag, er ein mosaikk av ulike engsamfunn. Det er i stor grad udyrka, frisk fattigeng (G4) på grunnlendte berg ned mot sjøen. Det er elles alle overgangar frå artsrike tørrberg (F3) via vekselfuktige enger til stabilt friske eller fuktige engsamfunn, meir eller mindre raspåverka (G12, F1). Berre ved husmurane vart det påvist nitrofil vegetasjon (G14). Her gror det att med stornesle, bringebær, vendelrot, skogsvinerot og roser. Tilgrensande område er stort sett dekt med lauvskog det det finst bjørk, hengjebjørk, rogn, hegg og hassel. Desse områda er ikkje undersøkte, men styva bjørk er vanleg og påfallande i heile fjordlia. Historiene om snøfonner er mange, fonnene er ein viktig økologisk faktor for vegetasjonen i desse fjellsidene. Dei fører til mindre skog og meir opne berg og tørrenger med lyskrevande vegetasjon.

Artsmangfald: På tørre berg og i tørre enger vart det funne ei rekkje artar: bergmjølke, bergmynte, burot, eittårsknavel, engsmelle, engtjæreblom, hårsvæve, kransmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, lodnebregne, mørkkongslis, piggstorr, sandarve, småsmelle, småstorkenebb, småsyre, stemorsblom, svartburkne, sølvmyre, vill-lauk og åkerminneblom. Av meir skuggetolande artar/skogsplanter kan nemnast breiflangre, haremat, humle, lundrapp, sanikel, skogmarihand og småborre. Beitemarkssoppen mønjevokssopp *Hygrocybe coccinea* vart og påvist, og dessutan stilkørøysopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Garden er første gong nemnt i 1603. I 1866 var her 5 mål dyrka jord, 4 mål natureng, utslått til 26 høyllass, 7 storfe og 40 småfe. Seinere hadde ein gjerne tre kyr, 30 geiter og nokre sauer. Det er ikkje mykje til slåttemark på innmarka. Inste-Åkernes vart fråflytta i 1900. Likevel heldt dei fram med å slå her og i utmarka rundt til rundt 1923. Det finst murar etter ei bygning med langsida mot fjorden. Dessutan finst det steinrøyser, steingardar og terrassar. Ved sjøen er det bygd ei stø.

Framande artar: Det vart ikkje funne framande artar.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av beite fører til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med framhald i beitinga. Rydding av noko skog og buskas, kombinert med utplassering av beitedyr vil bidra til å halda landskapet ope og å ta vare på dei fine tørrengene.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar. Snørasa verkar framleis i retning av eit ope landskap, men prosessane med slått og beiting er opphøyr, og som resultat av dette får ein forbusking og skogdanning i det meste av fjorden.

Grunngjeving for verdisetting: Området er gitt verdi B (viktig) på grunn av at det er eit område med artsrike sørvendte berg, rasmarker og kantsamfunn. Naturen har vore sterkt kulturpåverka i lang tid, men engfloraen held seg lenge i ein attgroingsfase på grunn av raspåverknad og høg temperatur (stor uttørkingsfare). Ein har derfor funne det rett å velja naturtype sørvendt berg og rasmark. Dei største verdiane er knytt til artsrikdomen i dei varmekjære og tørre engsamfunna.

7.31 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Seljeflot

Kjelder: Norderhaug (2004), ikkje undersøkt.

Landskap, tilgjenge: Seljeflot ligg rett overfor Stokke, på sørsida av elva nedst i Oaldsbygda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Garden er nemnt i 1603. I matriklane er bruket fleire gonger rekna saman med Midgard. I eit skifte i 1711 var her 12 storfe, 11 geiter og 8 sauer. I 1866 var her 24 mål dyrka jord, 59 mål natureng, 2 høyllass utslått, 11 storfe og 36 småfe. Bruket hadde to setrar, ei i Oaldsdalen og ei i Gomsdalen (Oaldsstølen). Dei hadde på 1900-talet gjerne 7 kyr.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er undersøkt vegetasjonsøkologisk av Lystad (1978). Inntrykket nå er massiv attgroing. Ein har derfor ikkje prioritert undersøkingar her.

Artsmangfald: Hovudsakeleg ordinær attgroingsflora, meir informasjon hos Lystad (1978).

Heilskapleg vurdering: Området har mest kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Lillebø (1972), Lystad (1978).

Andre forhold:

7.31.1 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Seljeflot

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 23. Oaldsbygda: Seljeflot Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00038806

UTM EUREF89 32V N 6893753 A 397431

Areal: 0,4 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark 100 %.

Utforming: Rik beitetørreng 60 %, tørre berg (40 %) med sparsam vegetasjon. **Vernestatus:** Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde **Feltsjekk:** 08.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskiltringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 08.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare kartlagd 12.06.2006 av John Bjarne Jordal i samband med suppleringar av Naturbase i Møre og Romsdal. Ved gjennomgang av rapporten og Naturbase, viste det seg at det ved innlegging i Naturbase hadde skjedd eit bytte av skiltringane på desse to lokalitetane, slik at dei no var knytt til feil kartutsnitt. Dette er no retta opp, og lokalitetane har fått korrekt namn i høve til skiltring og Naturbase-nummer. Lokalitetsskiltringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men ein god del av innhaldet er likevel basert på den gamle skiltringa. Ved undersøkingane i 2015 viste det seg at lokaliteten var slått, og at i alle fall noko av graset var fjerna, men at det ikkje var beitedyr i området. Verdien av området er difor svekka i høve til i 2006. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten er ein del av kulturlandskapet på Seljeflot i Oaldsbygda. Han ligg nedst på innmarka, i øverkant av stigen til nausta og nordaustover mot elva. Den er avgrensa av meir attgrodd kulturlandskap på alle kantar. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane er for det meste tynne og usamanhengande. I følge Moen (1998), ligg lokaliteten i sørboreal (SB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturtypenaturbeitemark, for det meste av utforminga rik beitetørreng 60 %, men også med innslag av tørre berg (40 %) med sparsam vegetasjon. Etter NiN er det meste av lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Rundt lokaliteten er det gamle kulturlandskapet meir attgrodd med ungsog og høgt gras. Lokaliteten var i 2015 dominert av artar som engkvein, gulaks, geitsvingel og smalkjempe, og i øvre delar ein god del kvitkløver. Elles finst artar som bakkeveronika, eittårsknavel, fjellmarikåpe, fjellrapp, kvitbergknapp, kvitmaure, lækjeveronika, raudknapp, sandarve, småbergknapp, småsmelle, småsyre, sølvmyre og tiriltunge. I skiltringa frå 2006 er det i tillegg nemnd ein art som vårskrinneblom. Ein reknar framleis med at det er eit visst potensiale for beitemarksopp her.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten er hevda ved slått, og ein god del av graset vert liggjande att, men noko let også til å vere fjerna. Områda rundt lokaliteten der graset ikkje er slått, ber tydeleg preg av attgroing med gråor og høgt gras, grunna svakt eller manglande beitetrykk. I følge Svein Runde (pers. meld.), som har eigedom i Oaldsbygda, var det beitedyr her fram til 1999. Etter dette har beitet vore meir sporadisk, men det var nokre beitedyr her inntil sumaren 2014.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer ein del av det som ein gong var eit stort kulturlandskap i Oaldsbygda. Mykje av dette er no grodd att. Ein del av engene er framleis slått med motorslåmaskin, men avlinga vert ikkje fjerna. Det finst likevel fragment av det gamle kulturlandskapet i kantsonene, i tillegg til kulturminne som bakkemurar, steingardar og grydningsrøyser.

Skjøtsel og omsyn: Om området ikkje skal gro att, må beitet takast opp att med mykje høgarebeitetrykk enn i dag. Gråor innanfor og rundt lokaliteten kan med fordel fjernast. Lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøytast, og heller ikkje utsetjast for andre former for inngrep.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten låg vekt for areal (om lag 0,4 daa) og raudlistearter. Den oppnår middels vekt på artsamangfald, og middels til låg vekt på påverknad og tilstand. Ut frå dette, saman med funn av fleire regionalt sjeldne artar oppnår lokaliteten verdien; Viktig – B. Verdien er noko svak, og vil med tida verta endå svakare om ikkje husdyrbeitinga vert tatt opp igjen, eller eventuelt at graset vert fjerna etter slått. Attgroinga går likevel saktare i slike skrinne parti i høve til i område med djupare jord, og slike kantsoner er difor viktige for overlevinga til mange av engartane i eit attgroande landskap.

7.31.2 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Seljeflotnaustet

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 22. Oaldsbygda: ved Seljeflotnaustet. Verdi: Viktig - B.

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00038805

UTM EUREF89 32V N 6893777 A 397351

Areal: 0,8 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark 100 %.

Utforming: Rik beitetørreng 80 %, rik beitefukteng (20 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 08.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 08.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare kartlagd 12.06.2006 av John Bjarne Jordal i samband med suppleringar av Naturbase i Møre og Romsdal. Ved gjennomgang av Jordals rapport og Naturbase, viste det seg at det ved innlegging i Naturbase hadde skjedd eit bytte av skildringane på desse to lokalitetane, slik at dei no var knytt til feil kartutsnitt. Dette er norett opp, og lokalitetane har fått korrekt namn i høve til skildring og Naturbase-nummer. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men ein god del av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Ved undersøkingane i 2015 viste det seg at lokaliteten er i ferd med å gro att grunna mangel på skjøtsel dvs husdyrbeite. Verdien av området er difor noko svekka i høve til i 2006. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten er ein del av kulturlandskapet på Seljeflot i Oaldsbygda. Han ligg ved stigen ned mot nausta og nordaustover mot elva tett ned mot sjøen. Den er avgrensa av meir attgrodd kulturlandskap på alle kanter. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane er for det meste tynne og usamanhengande. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten i sørboreal (SB) vegetasjonssone, og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturtypennaturbeitemark, for det meste av utforminga rik beitetørreng 80 %, men også med innslag av rik beitefukteng (20 %) i eit mindre kjeldepåverka parti. Etter NiN er det meste av lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011

Artsmangfald: Rundt lokaliteten er det gamle kulturlandskapet meir attgrodd med ungsog og høgt gras. Innanfor lokaliteten finst også noko yngre grår. Her finst også framleis opnare parti med artar som engkvein, geitsvingel, gulaks, raudknapp og smalkjempe. Elles finst artar som bakkeveronika, blåklukka, eittårsknave, fjellmarikåpe, fjellrapp, gjeldkarve, gulmaure, kvitbergknapp, kvitmaure, lintorskemunn, lækjevevonika, sandarve, småbergknapp, småsmelle, småsyre, svartburkne, sølvmaure, tiriltunge og vill-lauk. I eit parti meir påverka av sivevatn finst litt gulstorr og vill-lin. I skildringa frå 2006 er det i tillegg nemnd artar som tårnurt, vårskrinneblom og åkermineblom.

Grasdekket er tjukt, men ein reknar likevel med at det er eit svakt potensiale for beitemarksopp her.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten er i dag ikkje i bruk, og ber tydeleg preg av byrjande attgroing med grår og høgt gras, grunna svært lågt beitetrykk. I følgje Svein Runde (pers. meld.), som har eigedom i Oaldsbygda, var det beitedyr her fram til 1999. Etter dette har beitet vore meir sporadisk, men det var nokre beitedyr her inntil sumaren 2014.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer ein del av det som ein gong var eit stort kulturlandskap i Oaldsbygda. Mykje av dette er no grodd att. Ein del av engene er framleis slått med motorslåtmaskin, men avlinga vert ikkje fjerna. Det finst likevel fragment av det gamle kulturlandskapet i kantsonene, i tillegg til kulturminne som bakkemurar, steingardar og grydningsrøyser.

Skjøtsel og omsyn: Om området ikkje skal gro att, må beitet takast opp att. I dag er det berre svake spor etter beiting her. Grår innanfor og rundt lokaliteten kan med fordel fjernast. Lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, gjødslast eller sprøytast, og heller ikkje utsetjast for andre former for inngrep i marka.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten låg vekt for areal (om lag 0,8 daa) og raudlistearter. Den oppnår middels vekt på artsamangfald, og middels til låg vekt på påverknad og tilstand. Ut frå dette, saman med funn av fleire regionalt sjeldne artar oppnår lokaliteten verdien; Viktig – B. Verdien er noko svak, og vil ganske raskt verta enda svakare utan at ein får skjøtsel i form av husdyrbeiting her igjen. Attgroinga går likevel saktare i slike skrinne parti i høve til i område med djupare jord, og slike kantsoner er difor viktige for overlevinga til mange av engartane i eit attgroande landskap.

7.32 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Stokke

Kjelder: Norderhaug (2004), ikkje undersøkt.

Landskap, tilgjenge:

Brukshistorie og aktivitet i dag: Nemnt 1603. Stokke er nemnt med to brukarar i 1610. Stokkegardane til saman hadde i 1666 12 storfeeingar (kulag), i 1724 4 kyr, 6 ungf, 8 geiter og 8 sauer. Utigarden (Knutbruket) br. nr. 1: I 1866 var her 14 mål sandjord, 9 mål natureng, frå utslått 28 høyllass, ialt 40 høyllass, for 8 storfe, 38 småfe og 1 gris. Stokke har hatt 3 setrar. Den eldste var Fossetstølen, oppe ved Høgfossen i Slettebakkelva, her var det svært bratt. Der er det to ruinar. Stokkesetra som sist vart bruka ligg nærare garden og meir rett ovanom Stokke. Lillebø (1972) skriv at Stokke i 1724 hadde seter ¼ mil frå garden, medan Knutbruket i 1866 hadde seter ¾ mil heimafrå (truleg Oaldsstølen i Gomsdalen). Utigarden vart fråflytta i juni 1946. Innigarden (Nilsdalen) br. nr. 2: I 1866 var det 15 mål dyrka jord, 10 mål natureng, 28 høyllass frå utslått, i alt 40 høyllass, dei for 8 storfe, 38 småfe og 1 gris. Bruket hadde sel på Oaldsstølen i Gomsdalen på 1800-talet. På 1900-talet vart det setra på Stokkesetra. Dei hadde løypestreng opp til setra. Dyretallet var opp til 5 kyr, 40 geiter og 15 sauer. Ei tid dreiv dei også oppal på småfe som vart kjøpt om våren og slakta om hausten, opp mot 200 slaktedyr somme år. Bruket var tørkeutsett, og det vart grave rundt 1,5 km med vatningskanalar. Stokke hadde furuskog i Røbergvika. Bruket vart fråflytt i 1949.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er undersøkt vegetasjonsøkologisk av Lystad (1978). I dag er inntrykket massiv attgroing. Ein har derfor ikkje prioritert undersøkingar her.

Artsmangfald: Hovudsakeleg ordinær attgroingsflora, meir informasjon hos Lystad (1978).

Heilskapleg vurdering: Området har mest kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Lillebø (1972), Lystad (1978).

Andre forhold:

7.33 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Midtgarden

Kjelder: Norderhaug (2004), ikkje undersøkt.

Landskap, tilgjenge:

Brukshistorie og aktivitet i dag: Midgard er første gong nemnt i 1614. I 1657 var her to brukarar med til saman 2 hestar, 1 okse, 14 kyr, 9 geiter og 9 sauer. Olegarden (Hans-Magnus-bruket) br. nr. 2,3: I 1866 var her 8 mål dyrka jord, 6 mål natureng, utslått til 8 høyllass, for 4 storfe, 12 småfe og 1 gris (berre br. nr. 3). Rundt 1900 vart br. 2 lagt til br. nr. 3. Garden vart fråflytta like etter 2 verdskrigen. Midtgard (g.nr. 43): Johannesgarden: I 1866 var her 15 mål dyrka jord, 19 mål natureng, 16 høyllass frå utslått, tilsaman 44 høyllass, for 1 hest, 7 storfe, 340 småfe og 1 gris. I 1897 for ei fonn gjennom løa her. Garden vart fråflytt i 1947.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ikkje undersøkt.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er undersøkt vegetasjonsøkologisk av Lystad (1978). Dette er ei omfattande kjelde, og det blir for mykje arbeid å laga eit samandrag her. Inntrykket frå Lystad og raske sveip med teleskopet tyder på massiv attgroing. Ein har derfor ikkje prioritert undersøkingar her.

Artsmangfald: Hovudsakeleg ordinær attgroingsflora, meir informasjon hos Lystad (1978).

Heilskapleg vurdering: Området har mest kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Lillebø (1972), Lystad (1978).

Andre forhold:

7.34 Stranda: Sunnylvsfjorden: Oaldsbygda: Øvstegarden

Kjelder: Norderhaug (2004), ikkje undersøkt.

Landskap, tilgjenge: Øvstegard ligg 400 m over sjøen, som dei øvste gardane i Oaldsbygda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Øvstegard er først nemnt i 1610, da var det to brukarar. I 1657 for det eine bruket 1 hest, 1 okse, 8 kyr, 8 geiter og 6 sauer, det andre 1 hest, 5 kyr, 5 geiter og 4 sauer. Tomasgarden (Andersbruket) br. nr. 1,2: 22. februar 1907 vart ei stove og alle 3 løene tekne av fonn. (Ole Martinus-garden vart da fråflytt). Ingen menneske omkom. Det vart bygd løe i 1907 og ny stove i 1908. Garden vart fråflytt i 1953. Pegarden (Rasmusbruket) br. nr. 3: Pegarden ligg lengst nord på bøen. Trass i at det ligg 400 m o.h. veks kornet godt. Pegarden vart fråflytt i 1953.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er undersøkt vegetasjonsøkologisk av Lystad (1978). Inntrykket i dag er massiv attgroing. Ein har derfor ikkje prioritert undersøkingar her.

Artsmangfald: Hovudsakeleg ordinær attgroingsflora, meir informasjon hos Lystad (1978).

Heilskapleg vurdering: Området har mest kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Lillebø (1972), Lystad (1978).

Andre forhold:

7.35 Stranda: Sunnylvsfjorden: Furnes

Kjelder: Norderhaug (2004), utan å vere undersøkt (kartbetraktning).

Landskap, tilgjenge: Furnes ligg einsamt til 450 m over Sunnylvsfjorden noko sør for Oaldsbygda. Stien til gards er lang og tung. Det går ein geitesti over Aksla på vel 900 m til Oaldsbygda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Nemnt 1603, fast busett til 1868, fråflytta 1887. I 1657 vart det betalt skatt av 8 kyr, 12 geiter og 8 sauer. I 1717 var det to brukarar med 4 kyr, 4 ungfe, 5 geiter og 8 sauer, setervegen var da ¼ mil. I 1866 var her 10 mål dyrka jord, 17 mål

natureng, utslått 8 høyllass, ialt 45 høyllass, fora 7 storfe, 46 småfe og 1 gris. Sjøvegen er bratt og vanskeleg å gå, og etter kvart også svært attvaksen. Løypestreng frå rundt 1900. 6. februar 1868 vart husa tekne av snøfonn, og kårfolka omkom. Folket flytta da til Almane, noko nærare fjorden, ein bratt stad som hadde vore bruka til vinteropphaldsstad for geitene. Slik held dei fram nokre år med å bu i Almane om vinteren og på Furnes om sommaren, til dei flytta for godt. I 1880 kom det nye folk. Fønaden var 1 hest, 5-6 kyr, 25 geiter og nokre sauer. I Furnesdalen er det fin beitemark. Dei flytta vekk i 1887. Deretter vart garden brukt til beite og slått (nemnt som slåttemark i 1935). I Furnesvika hadde også budd folk, men her kunne ein berre ha ei ku, og det var for bratt til at ho kunne sleppast ut. Furnesvika var fråskilt 1888, men busettinga vart ikkje langvarig, til litt etter 1900.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: På Furnes står ein steinmur bak huset til vern mot fonn. Løa er vekk medan huset framleis står.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Framleis eit ope landskap med eit tuntre ved husa, men truleg dominert av attgroande gammeleng (G14).

Artsmangfald: Ikkje undersøkt.

Heilskapleg vurdering: Staden har framleis kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Bruaset (1991 foto s. 56), Ansok (1970, foto s. 165), Gjerding (1935), Lillebø (1972)

Andre forhold: Oaldsbygda, Furnes og Åkernes utgjorde "Strendene Skulekrins" (i omgangsskuletida). På Furnes vart det halde skule berre om sommaren.

7.36 Stranda: Sunnylvsfjorden: Ljøen: Hammaren

Kjelder: Norderhaug (2004), undersøkt 13.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Hammaren ligg i ei middels bratt austvendt helling ned mot sjøen rundt halvannen kilometer nord for Ljøen. For å koma hit må ein helst ha båt.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Dette er ein gammal plass, men busettingshistoria ligg langt attende og er noko uviss. Nemnt 1603 og 1610 men øydebruk i 1620 (Lillebø 1972). Hammaren ligg nær Ljøvika, med busetnad ialle fall i perioden 1606-ca. 1800. Hammaren har tydeleg vore beita inntil nyleg. Lokaliteten var ikkje beita ved besøket i 2001.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Øvst mot skogen ligg det ruinar med langsida mot fjorden. Båsaner i fjøset er skild frå kvarandre med steinheller.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Mykje av det opne beitelandskapet består av frisk fattigeng (G4) med mykje gulaks, engkvein og smalkjempe. Det finst og noko sølvbunkeeng (G3) og tørrbergvegetasjon (F3). Vegetasjonen synest å vera i tidleg attgroing. Området rundt består av bjørke- og gråor-dominert lauvskog med bregner og høgstauder (storbregne-, høgstaudeskog, gråorskog C1/C2/C3).

Artsmangfald: Av naturengplanter kan nemnast blåklokke, bråtestorr, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras og smalkjempe. I tilknytning til tørre berg fanst eittårsknavel, lintorskemunn, lodnebregne, småbergknapp, småsmelle, svartburkne og sølvmyre. Mest interessant var funn av fleire beitemarkssopp, av desse fleire raudlisteartar: *Entoloma atrocoeruleum* (DC=omsynskrevande), *E. pseudocoelestinum*, gul limvokssopp (*Hygrocybe glutinipes*; V=sårbar), lutvokssopp (*H. nitrata*) og raudskivevokssopp (*H. quietia*; DC=omsynskrevande). Lokaliteten synest å ha potensiale for fleire slike artar.

Heilskapleg vurdering: Mest interessant på denne lokaliteten er dei biologiske verdiane med førekomst av fleire raudlista beitemarkssopp, noko som tyder på langvarig brukshistorie. Floraen hadde også interessante element.

Mulege tiltak: Det er her svært ønskeleg at ein fortsett å sleppa beitedyr.

Andre kjelder: Lillebø (1972), Gjerding (1935)

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011) (her kalla Stranda: Sunnylvsfjorden: Ljøvikhammaren-Ljøvikskjeret)

Nr i Storfjordprosjektet:	11280
Naturbasenummer	(NY) BN00069360
Posisjon:	LP 923 903
Høgde:	20 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark, B01 sørvendt berg og rasmark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng, B0102 bergknaus- og flate
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	13.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004); kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Lillebø (1972), Gjerding (1935)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 13.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Lillebø (1972) og Gjerding (1935). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og andre naturtypar. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Ljøvikhamaren ligg i ei middels bratt austvendt helling ned mot sjøen rundt halvannen kilometer nord for Ljøen. For å koma hit må ein helst ha båt. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Mykje av det opne beitelandskapet består av frisk fattigeng (G4) med mykje gulaks, engkvein og smalkjempe. Det finst og noko sølvbunkeeng (G3) og tørrbergvegetasjon (F3) ned mot fjorden, sistnemnde strekkjer seg innover langs fjorden eit stykke mot Ljøen. Vegetasjonen syntest å vera i tidleg attgroing (2001). Området rundt består av bjørke- og gråor-dominert lauvskog med bregner og høgstauder (storbregne-, høgstaudskog, gråorskog C1/C2/C3).

Artsmangfald: Av naturengplanter kan nemnast blåklukke, blåknapp, blåkoll, bråtestorr, engfiol, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras og smalkjempe. I tilknytning til tørre berg fanst eittårsknavel, lintorskemunn, lodnebregne, småbergknapp, småsmelle, svartburkne og sølvmyre. Mest interessant var funn av fleire beitemarkssopp, av desse fleire raudlisteartar: *Entoloma atrocoeruleum* (2006 og 2010: NT), *Entoloma pseudocoelestinum* (2006: NT, 2010: VU), gul limvokssopp *Hygrocybe glutinipes*, lutvokssopp *Hygrocybe nitrata* (2010: NT) og raudskivevokssopp *Hygrocybe quieti* (2006 og 2010: NT). Lokaliteten synest å ha potensiale for fleire slike artar.

Bruk, tilstand og påverknad: Dette er ein gammal plass, men busettingshistoria ligg langt attende og er noko uvisst. Bruket vart nemnt i 1603 og 1610 men var øyde i 1620 (Lillebø 1972), seinare var det busetnad til ca. 1800. Lokaliteten var ikkje beita ved besøket i 2001, men har tydeleg vore beita like før. Øyst mot skogen ligg det ruinar med langsida mot fjorden.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er her svært ønskjeleg at ein held fram med å sleppa beitedyr. Elles kan det vera ønskjeleg med litt rydding av busk og kratt i dei halvopne berga og på tørre knausar, som har ein interessant og lyselskande flora. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Grunngjeving for verdisetting: Området får verdi B (viktig) på grunn av at det er eit område med ein naturbeitemark med fleire indikatorar og fire raudlisteartar, dessutan artsrike tørrberg, tørrenger og kantsamfunn. Naturen har vore sterkt kulturpåverka i lang tid, men engfloraen held seg lenge i ein attgroingsfase på grunn av ras påverknad og høg temperatur (stor uttørkingsfare). Mest interessant er førekomst av fleire raudlista beitemarkssopp, noko som tyder på langvarig brukshistorie. Floraen hadde også interessante element på tørrberg og tørrenger langs stranda.

7.37 Stranda: Sunnylvsfjorden: Ljøen: Nedre Ljøen (delvis LVO)

Kjelder: Norderhaug (2004), oppsøkt 27.06.2002.

Landskap, tilgjenge: Lett tilgjengeleg langs Riksveg 60 nær Hellesylt.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Truleg svært gammal busetnad. Det er nemnt folk som budde her i siste halvdel av 1500-talet. Dyretal 1658: 1 hest, 1 okse, 12 kyr, 8 geiter og 8 sauer; 1724: 1 hest, 7 kyr, 5 ungfø, 9 geiter, 8 sauer. I 1866 28 mål dyrkajord, 55 mål natureng, 54 lass høy fra utslått, i alt 110 høylæss, 1 hest, 18 storfe, 82 småfe, 2 gris. Garden er skildra som utsett for snøskred (1866). Garden er rekna for å vera fonntrygg, men i 1888 gjekk ei fonn mellom husa utan å gjera skade. Same fonna tok med seg stova i Lindane. Hadde 6-7 kyr fram til ca 1960. Driv i dag samdrift med Erling Ljøen, Beithøggane og har 130 mjølkegeiter. Har i tillegg 50 vinterføra sau.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Garden har to våningshus, eit nytt og eit eldre. Det gamle huset har liggjande panel utvendig, tilbygg, skifertak, steinmur og steintrapp. Fjøsset har blikktak og panel, og det finst ein løypestreng med hus på garden. Ei ny hytte er dessutan oppført på gamle murar. Slåtteenga har oppmura terrassar og styva alm i utkanten. Traseen til den "Trondhjemske postvei" går over eigedomen og ned til sjøen.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Mesteparten av arealet er gjødsla kultureng, men ovanfor det gamle huset er det ei attgroande, ugjødsla og artsrik slåtteeng med innslag av fleire orkideartar. Steinete og bratt beitemark ved elva som er intensivt beita av geit.

Artsmangfald: Attgroande asrtrik slåtteeng ovanfor det gamle tunet (GPS 0391499-6889126): Firkantperikum, engsyre, kratthumleblom, mjødurt, gjerdevikke, raudkløver, skogfiol, hundegras, augnetrøst, bergmynte, broddbergknapp, sølvmyre, gjeldkarve, bleikstorr, tepperot, smalkjempe, blåklukke, fjellmarikåpe, nyperoseart, ryllik, blåknapp, fuglevikke, bringebær, hassel, skogstorkenebb, storblåfjør, kvitbladtistel, flekkmarihand, grov nattfiol, harerug, geitsvingel, vendelrot, marikåpe, hengjeveng, engkvein, lifiol, korallrot, skjermsvæve, engfrytle, kornstorr, småengkall, skogmarihand, sløkje, grasstjerneblom, finnskjegg, markjordbær, flekkgrisyre, havre, lintorskemunn, svartburkne, stankstorkenebb, småsyre, engkvein, alm, osp, storklokke, hegg, skogsvinerot, vill-lauk. Geitebeitet ved elva (GPS 0391670 6889485): Planteregistreringane er gjort på den sida av elva som er nærast husa, for ikkje å forstyrre geitene: Engkvein, karve, hestespreng, firkantperikum, raudkløver, skogstorkenebb, gulaks, engsoleie, hundegras, lækjeveveronika, tepperot, engsyre, stornesle, skogsvinerot, grasstjerneblom, smalkjempe, hengjeveng, blåkoll, kvitkløver, sølvbunke, marikåpe, fjellmarikåpe, groblad, tviskjeggveronika, blåklukke, gjeldkarve, fiol, vassarve, tungas, raudtvettann, tunrapp, løvettann, stornesle, krypssoleie, enghumleblom, hundekjeks.

Heilskapleg vurdering: Området er verdifullt både med tanke på dei artsrike slåtteareala og i forhold til at den "Trondhjemske postvei" går gjennom området.

Mulege tiltak: Attgroande slåtteengareal bør restaurerast og skjøttast.

Andre kjelder: Ansok (1973), Gjerding (1935), Lillebø (1972), Beyer & Jordal (1995), Rolf Arne Ljøen, grunneigar.

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011). *Kommentar: avgrensa slåttemarkar (BN00069338, BN00123118) vert liggjande like utanfor landskapsvernområdet. Eiga befarig i 06.07.2017 i samband med registrering av framande artar (Jordal 2018b) viste at det framleis finst ope kulturlandskap i attgroing ved Naustberget. Men her er det og mykje platanlønn. I Lindane innanfor LVO finst ei stor, styva lind som kunne vore registrert som stort gammalt tre. Dette treet har interessante og raudlista epifyttartar knytt til seg (undersøkt 11.09.2017, JBJ).*

7.38 Stranda: Sunnylvsfjorden: Lundanes

Kjelder: Norderhaug (2004), oppsøkt 14.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Lundanes ligg ned mot fjorden i ei vestvendt li rett nordafor der Geirangerfjorden munnar ut i Sunnylvsfjorden. Tilkomsten er med båt. Innmarka ligg ned mot fjorden, men strekkjer seg opp på eit platå ca. 70 m over fjorden.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Lundanes er ein liten sjøgard. På enga som ligg 70 m over fjorden (Halsen) er det funne reiskap frå yngre steinalder (flint). Garden er første gong nemnt i 1603. I 1653 kunne ein fø 8 kyr, 12 geiter og 8 sauer. På Lundanesseter var det samstundes 1 okse, 5 kyr, 4 geiter og 5 sauer. Lundanesseter var bebudd også i 1694, men låg øyde i 1724. I 1866 fora ein på Lundanes 5 storfe og 50 småfe. Samstundes hadde ein 4 mål dyrka mark, 1 mål natureng, utslått 38 høyllass av totalt 48 høyllass. I 1816 vart det halde takst i samband med skade på innmark av steinskred nokre år tidlegare. I den samanheng kom det fram at medan dei før raset fora 10 storfe, 1 hest og 30-40 småfe, kunne dei etter raset berre ha 3 kyr, 2 kviger og 16 småfe. På 1900-talet kunne ein fø rundt 4 kyr og 40 geiter. Viktigaste salsproduktet var geitost. I 1922 vart garden selt til Matvika og fråflytta. Etter dette slo Matvika i ei årrekke på Lundanes.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: På Lundanes er det bygd ei ny hytte sannsynlegvis på ei gammal tuft. Det gamle stovehuset som no er borte, vart bygd i 1890. Det finst to ruinar etter bygningar. På fjøsmurane er det sett opp ein utedo. Ruinane er sterkt attgrodd. Det finst ein brønn og restar etter ein løypestreng. Naustet er restaurert og i god stand. Stein er eit av stikkorda i dette landskapet slik som i Matvika. Landskapet er mange stader prega av omfattande steinflytting i form av steinutgardar, ryddingsrøyser (fleire fine oppmura haugar) og terrassar. Bruket har to setrar saman med Matvika, ei på Robben, 460 m over havet, der det tidlegare (sjå over) har budd fastbuande folk, og i Robbedalen 930 m over fjorden. Lundanes er vindutsett, i 1903 bles fjøset av murane og ein måtte byggje nytt. Ved den enga som ligg 70 m over sjøen er terrenget flatare og her finst det imponerende steinrøyser og steingardar. Nokre store røyser (2 m høge), nokre mindre, nokre med mange små steinar, nokre med store. Ein steingard går i nokså bratt terreng ned mot fjorden. Steingarden stengjer dette flate området mot kammen. Byrjinga av seterveien er oppmura. Det finst mange høge terrassar på Lundanes.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Mykje av innmarka er i dag attgroande og nitrofile enger (G14) med bringebær, firkantperikum, hundegras, hundekjeks, høymole, kveke, kvitbladtistel, raud jonsokblom, skogstorkenebb, sløkje og stornesle. Dette gjeld både i lia ved husa, og oppå eit flatt platå rundt 70 m over fjorden. Det er også her innslag av tørre enger (G7, F3), men desse er litt meir artsfattige enn i Matvika. I lia ved husa er det mange styva bjørker som utgjer ein bjørkehage, ein av dei finaste av dei som er att i Storfjorden. Ein del har vore styva for lenge sidan. Styvingstrea pregar det visuelle inntrykket.

Artsmangfald: I attgroande eng oppå den store flata vart det funne åkermåne. Dette er den yste kjende lokaliteten i Geirangerfjorden, som huser fylkets einaste bestand av denne arten. I tørre enger vart det funne engsmelle, bråtestorr, engtjæreblom, gjeldkarve, gulmaure, kransmynte, bergmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, olavsskjegg, svartburkne, sølvmore, vill-lauk og vill-lin. Vidare vart det funne restar av orkidéar som må ha blomstra tidleg, truleg vårmarihand.

Heilskapleg vurdering: Helskapleg kulturlandskap med Matvik, Lundanes, Robben, Robbedalen. Sterk attgroing og bygningsmiljø som ikkje er bevart på Lundanes minkar verdien. Dei biologisk verdifulle tørrengene med åkermåne, den fine bjørkehagen og kulturminne bygd av stein er noko av det som er mest verdifullt på Lundanes.

Mulege tiltak: Styving av bjørk kunne vore ønskeleg, det har stor innverknad på landskapsbiletet. Utan rydding og beiting vil elles dette landskapet etter kvart gro til med skog.

Andre kjelder: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011):

7.38.1 Stranda: Sunnylvsfjorden: Lundanes

Nr i Storfjordprosjektet: 11230

Naturbasenummer (NY)

Posisjon:	LP 937 888
Høgde:	0-70 m
Naturtype:	D05 hagemark
Utforming:	D0501 bjørkehage
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	14.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), avstandsbetrakta 16.06.2010, John Bjarne Jordal; kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 14.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Gjerding (1935), Ansok (1970) og Lillebø (1972). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lundanes ligg ned mot fjorden i ei vestvendt li rett nordafor der Geirangerfjorden munnar ut i Sunnlyvsfjorden. Tilkomsten er med båt. Innmarka ligg ned mot fjorden, men strekkjer seg opp på eit platå ca. 70 m over fjorden. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonssesjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Mykje av innmarka er i dag attgroande og nitrofile engar (G14) med bringebær, firkantperikum, hundegras, hundekjeks, høymole, kveke, kvitbladtistel, raud jonsokblom, skogstorkenebb, sløkje og stornesle. I lia ved husa er det mange styva bjørker som utgjør ein bjørkehage, ein av dei finaste av dei som er att i Storfjorden. Ein del har vore styva for lenge sidan. Styvingstrea pregar det visuelle inntrykket.

Artsmangfald: I bjørkehagen vart det ikkje funne spesielle artar.

Bruk, tilstand og påverknad: Lundanes er ein liten sjøgard. Garden er første gong nemnt i 1603. På 1900-talet kunne ein fø rundt 4 kyr og 40 geiter. I 1922 vart garden selt til Matvika og fråflytta. Etter dette slo Matvika i ei årrekkje på Lundanes. Det gamle stovehuset er fjerna og det er bygd ei ny hytte. Stein er eit av stikkorda i dette landskapet slik som i Matvika. Landskapet er mange stader prega av omfattande steinflytting i form av steinutgardar, ryddingsrøyser (fleire fine oppmura haugar) og høge oppmura steinterrassar.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskjeleg med framhald i beitinga. Oppatt-taking av styvinga av hengjebjørk kunne vore ønskjeleg, det har stor innverknad på landskapsbiletet, og kan og verka inn på artsamangfaldet. Utan rydding og beiting vil dette landskapet etter kvart gro til med skog.

Del av heilskapleg landskap: Lundanes dannar saman med Matvik, Robben og Robbedalen eit heilskapleg kulturlandskap.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) på grunn av at det er usikkert om han tilfredsstiller kriteria til B, m.a. på grunn av attgroingsstatus. Attgroinga på Lundanes minkar likevel verdien sterkt.

Kjelde: Jordal (2011):

7.38.2 Stranda: Sunnlyvsfjorden: Lundanes, Halsen

Nr i Storfjordprosjektet:	11230
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	LP 937 888
Høgde:	0-70 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark (tidlegare slåttemark)
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	14.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), avstandsbetrakta 16.06.2010, John Bjarne Jordal; kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 14.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Gjerding (1935), Ansok (1970) og Lillebø

(1972). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark/slåttemark og meir gjødsla og attgrodd innmark. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lundanes ligg ned mot fjorden på eit nes der Geirangerfjorden munnar ut i Sunnlyvsfjorden. Innmarka strekkjer seg opp på eit platå ca. 70 m over fjorden (Halsen). Lokaliteten omfattar sørlege del av slåttemarka og tidlegare beita knausar og tørrenger sørover ned mot fjorden. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Mykje av innmarka er i dag attgroande og nitrofile slåttemarker (G14) med bringebær, firkantperikum, hundegras, hundekjeks, høymole, kveke, kvitblattistel, raud jonsokblom, skogstorkenebb, sløkje og stornesle (ikkje avgrensa). Det er innslag av tørre enger og tørrberg (G7, ein truga vegetasjonstype, og F3) i det avgrensa området i kanten av tidlegare slåttemark og i sørhellingane ned mot fjorden, men desse er litt meir artsfattige enn i Matvika.

Artsmangfald: I kanten av attgroande eng på Halsen vart det funne åkermåne. Dette er den ytste kjende lokaliteten i Geirangerfjorden, som huser fylkets einaste bestand av denne arten. I tørre enger vart det funne engsmelle, bråtestorr, engtjæreblom, gjeldkarve, gulmaure, kransmynte, bergmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, olavsskjegg, svartburkne, sølvmore, vill-lauk og vill-lin. Vidare vart det funne restar av orkidéar som må ha blomstra tidleg, truleg vårmarihand.

Bruk, tilstand og påverknad: Lundanes er ein liten sjøgård. På enga som ligg 70 m over fjorden (Halsen) er det funne reiskap frå yngre steinalder (flint). Garden er første gong nemnt i 1603. På 1900-talet kunne ein fø rundt 4 kyr og 40 geiter. I 1922 vart garden selt til Matvika og fråflytta. Etter dette slo Matvika i ei årrekke på Lundanes. Stein er eit av stikkorda i dette landskapet slik som i Matvika. Landskapet er mange stader prega av omfattande steinflytting i form av steinutgardar, ryddingsrøyser (fleire fine oppmura haugar) og terrassar. På Halsen er terrenget flatere og her finst det imponerende ryddingsrøyser og steingardar. Ein steingard går i nokså bratt terreng ned mot fjorden. Det finst og mange høge, oppmura steinterrassar på Lundanes. Området er ikkje lenger beita og gror att.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av beite og slått fører til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med oppattaking av skjøtselen. Utan rydding, slått eller beiting vil dette landskapet etter kvart gro til med skog.

Del av heilskapleg landskap: Lundanes dannar saman med Matvik, Robben og Robbedalen eit heilskapleg kulturlandskap. Lokaliteten er ein del av dei spesielle fjordgardane i Storfjorden, der attgroing medverkar til at nokså små areal framleis er opne.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at han har grunnlendte knausar med eit relativt intakt mangfald av tørrengartar, men attgroinga minkar verdien gradvis. Tørrengene med åkermåne er mest interessant på Lundanes.

7.39 Stranda: Geirangerfjorden: Matvika

Kjelder: Norderhaug (2004), oppsøkt 14.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Matvika ligg sørvendt og varmt i ytste del av Geirangerfjorden, der han munnar ut i Sunnlyvsfjorden. Heimebøen er liten, svært steinet og berglendt, og tidlegare var slåtten heime fort gjort. Den viktigaste slåttemarka låg høgt opp på berga lenger aust. Ein måtte da gå om Lundanesegga (1000 m over fjorden) og Robbedalen og så ned att, men seinare var det somme som greidde å ta snarvegen opp og ned gjennom det tronge og bratte Embregjølet.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Matvika vart busett før 1630, men låg øyde i 1666. I 1724 fora dei 1 ku, 6 geiter og 4 sauer, i 1866 1 storfe og 15 småfe, berre 2 mål dyrka mark. Det var på 1900-talet vanleg med 3 kyr og 50-100 geiter. Etter at ein slutta med geit, hadde ein inntil 100 sauer og lam. I Matvika er det lite slåttemark, rundt 4-6 dekar rundt husa. Ein slo mange stader. Rundt 1890 tok ein til å rydda slåttemark i Korsfjellet. For å koma dit måtte ein gå ein dagsmarsj over fjellet 1000 m og ned att til dei bratte slåtteliene ut på berghamrane i Korsfjellet. Her kunne ein slå i vekesvis. Herifrå sende ein foret ned til løa på ein 1200 m lang løypestreng. Korsfjellslåttan vart slutt etter at dei kjøpte Lundanes i 1922. I Korsfjellet fann ein og bygningsmaterialar til hus. Ein slo også mange andre avsides stader, m.a. ved Horvadragestra. I mellomkrigstida dreiv Matvika slått på inntil 7 bruk i Geiranger- og Sunnlyvsfjorden, m. a. Horvadrage og Furnes. Matvika vart ofte vasslens om vinteren, og da var det å ro over fjorden til Oterhola etter vatn til folk og buskap. I over 100 år har det vore planta frukttre i Matvika, m. a. på det meste 150 plommetre. Ein har hausta tomatar og opptil 60 kg aprikosar på friland, det seier mykje om det gode klimaet. Matvika vart fråflytta på 1960-talet.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Huset (lafta, med panel), fjøset (med fastspika geiteføter), ei driftsbygning og naustet er i god stand. Frå fjorden går det ei oppmura trapp til huset. Langs denne trappa står det ein høg steinmur som avgrensar frukthagen. Nedanfor husa er det mange terrassar. Bruket hadde to setrar saman med Lundanes, ei på Robben, 460 m over havet, der det tidlegare (m.a. 1650) har budd fastbuande folk, og i Robbedalen 930 m over fjorden. Robben var vår- og haustseter.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka er steinet og bratt og har m. a. mindre grashyller i eit berglendt og steinet landskap. Her gror det no att med busker og småskog, men det går seint fordi det er tørt. Typisk vegetasjon her er ei blanding av tørreng (G7), tørrberg (F3), rasmarksenger (F1) og litt dyrka mark som i dag er attgroande frisk fattigeng (G4) med gulaks, hundegras, smalkjempe, bergmynte, ryllik og kvitkløver. I lia ovanfor og nedanfor husa er det mange styva hengebjørker, nærast som ein bjørkehage med tre som i dag er nokså store.

Artsmangfald: Regionalt sjeldne artar som åkermåne, lakrismjelt og tranehals finst her i dels gode bestandar. Lista over planteartar knytt til tørrenger, tørrberg og solvarme skogkantar er elles imponerende lang: bakkemynte, eittårsknavel, engtjæreblom, gjeldkarve, gulmaure, hårsvæve, knegras, kransmynte, bergmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, mørkkongsslys, olavsskjegg, piggstorr, småbergknapp, småsmelle, svartburkne, sølvmore og vill-lin.

Heilskapleg vurdering: Matvika har dei best utvikla og mest artsrike tørreng-samfunna av alle kulturlandskaps-lokalitetane som er registrerte til no i Storfjorden. Styva bjørker og tørrengene med tørre knauser pregar det visuelle inntrykket av Matvika. Dette bør bevarast med tanke på dei biologiske verdiane, men også med tanke på turistverksemda på fjorden.

Mulege tiltak: Dei verdifulle tørrengene bør bevarast. Det hadde vore ønskjeleg med utplassering av beitedyr (t. d. geit), kombinert med noko krattrydding i tørrengene, t. d. med ryddesag. Det kunne og ha vore ønskjeleg med styring av bjørkene som har vore styva tidlegare. Dette er viktig m.a. for det visuelle inntrykket av garden frå fjorden.

Andre kjelder: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972), 8 bilete (SH)

Andre forhold: Matvika ligg nede ved fjorden og er derfor godt synleg frå ferjene og båtane på Geirangerfjorden. Også ein del av historia til Matvika vert formidla på turistbåtane og ferjene.

Kjelde: Jordal 2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	11110
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	LP 943 883
Høgde:	0-100 m
Naturtype:	B01 sørvendt berg og rasmark, B02 kantkratt, D04 naturbeitemark
Utforming:	B0102 bergknaus- og flate, B0103 rasmark, B0204 urterik kant, D0407 frisk/tørr, middels baserik eng
Verdi:	A (svært viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	14.08.2001, Silke Hansen, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), avstandsbetrakta 10.08.2010, John Bjarne Jordal; kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal (vinteren 2001-2002, omstrukturert til Naturbasetekst juni 2009) basert på eige besøk saman med Silke Hansen 14.08.2001 (Norderhaug et al. 2004) og kulturhistoriske data frå Gjerding (1935), Ansok (1970) og Lillebø (1972). Lokaliteten er og avstandsbetrakta 10.08.2010 (John Bjarne Jordal). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som mykje god, betre enn 50 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av buskmark/småskog mm. Lokaliteten er ein del av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Matvika ligg sørvendt og varmt i ytste del av Geirangerfjorden, der han munnar ut i Sunnlyvsfjorden. Heimebøen er svært steinet og berglendt, og påverka av ras. Historiene om snøfonner er mange, fonnene er ein viktig økologisk faktor for vegetasjonen i desse fjellsidene. Dei fører til mindre skog og meir opne berg og tørrenger med lyskrevande vegetasjon. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er steinet og bratt og har m. a. mindre grashyller i eit berglendt og steinet landskap. Her gror det no att med busker og småskog, men det går seint fordi det er tørt. Typisk vegetasjon her er ei blanding av tørreng (G7, ein truga vegetasjonstype), tørrberg (F3), urterike kantar (F4), rasmarksenger (F1) og litt dyrka mark som i dag er attgroande frisk fattigeng (G4) med gulaks, hundegras, smalkjempe, bergmynte, ryllik og kvitkløver. I dag finn ein det mest rett å velja sørvendt berg og rasmark som naturtype. I lia rundt garden er det mange styva hengebjørker som i dag er nokså store.

Artsmangfald: Regionalt sjeldne artar som åkermåne, lakrismjelt og tranehals finst her i dels gode bestandar. Lista over planteartar knytt til tørrenger, tørrberg og solvarme kantar og kratt er elles imponerende lang: bakkemynte, blåklokke, eittårsknavel, engfiol, engtjæreblom, gjeldkarve, gulmaure, hengjeaks, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras, kransmynte, bergmynte, kvitbergknapp, lintorskemunn, lundgrønaks, lundrapp, myske, mørkkongsslys, olavsskjegg, piggstorr, raudknapp, smalkjempe, småbergknapp, småborre, småsmelle, svartburkne, sølvmyre, tiriltunge, vill-lin og åkermineblom. Ein reknar med at potensialet for sjeldne, varmekrevande insektartar er stort.

Bruk, tilstand og påverknad: Matvika vart busett før 1630. Det var på 1900-talet vanleg med 3 kyr og 50-100 geiter. Etter at ein slutta med geit, hadde ein inntil 100 sauer og lam. Matvika vart fråflytta på 1960-talet. Nedanfor husa er det mange terrassar. Matvika ligg nede ved fjorden og er derfor godt synleg frå ferjene og båtane på Geirangerfjorden. Litt av historia til Matvika vert formidla til turistane. Matvika er ikkje beita dei seinare åra, og attgroinga er påtakeleg.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Dei verdifulle tørrengene og kantvegetasjonen bør bevarast. Det hadde vore ønskjeleg med utplassering av beitedyr (t. d. geit), kombinert med noko krattrydding i tørrengene, t. d. med ryddesag. Det kunne og ha vore ønskjeleg med styring av bjørkene som har vore styva tidlegare. Dette er viktig m.a. for det visuelle inntrykket av garden frå fjorden.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar. Snørasa verkar framleis i retning av eit ope landskap, men prosessane med slått og beiting er opphøyr, og som resultat av dette får ein forbusking og skogdanning i det meste av fjorden.

Grunngjeving for verdisetting: Området er gitt verdi A (svært viktig) på grunn av at det er eit stort område med svært artsrike sørvendte berg, rasmarkar og kantsamfunn. Naturen har vore sterkt kulturpåverka i lang tid, men engfloraen held seg lenge i ein attgroingsfase på

grunn av raspåverknad og høg temperatur (stor uttørkingsfare). Ein har funne det rett å velja naturtype sørvendt berg og rasmark. Matvika har eit av dei mest artsrike tørreng-samfunna av alle kulturlandskaps-lokalitetane som er registrerte til no i Storfjorden. Styva bjørker og tørrenger med tørre knauser, berg og kantkratt pregar det visuelle inntrykket av Matvika.

7.40 Stranda: Geirangerfjorden: Blomberg (Holten)

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 14.08.2001

Landskap, tilgjenge: Blomberg ligg på ei nordvendt hylle ovafor Syltevik i vestlege del av Geirangerfjorden. Garden ligg høgt og fritt 450 m over fjorden med utsyn utover til Matvika og innover til Horvadraket, Skageflå og Knivsflå. Sjøvegen er lang og bratt med 28 svingar. Flott utsikt over Geirangerfjorden.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Blomberg vart først nemnt i 1650. I 1657 kunne ein fora 1 okse, 7 kyr, 10 geiter og 5 sauer, i 1724 5 kyr, 2 ungdyr, 7 geiter og 5 sauer. I 1866 hadde ein 11 mål dyrka jord, 36 mål natureng, ein hausta 45 høylasse, av dette 12 frå utmark, og ein hadde 8 storfe, 2 småfe og 1 gris. På Blomberg har det vore dyrka og male korn. Om vinteren var det ofte vedarbeid. Elles hadde ein fisk både til seg sjølv og for salg. Det vart redusert drift frå 1911 da sjølvfolket flytta til Homlong. Dei fortsette å slå, og frakta høyet til Homlong. Ein av sønene fortsette å bu på Blomberg om somrane, men garden vart heilt fråflytta hausten 1947. Mesteparten av innmarka, eit forholdsvis stort areal, var slått i 2001, og graset raka bort. Det var oppsett ei staurhesje.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Bustadhuset og fjøset har vorte restaurert av Storfjordens Venner og er i god stand. Også ein god del av utstyret på garden er teke vare på. Huset har særpreg med forskjellige bygningsdetaljar. Det finst ein bakketerrasse på Blomberg. Stien opp til garden er fint laga. Ved stien finst det ruinar etter ei høyløse.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Slåttemarka består mest av sølvbunkeeng (G3) med innslag av engsyre og krypsoleie. I kantane av dyrkamarka finst nitrofil attgroingseng (G14) med tyrihjel, storklokke, stornesle, bringebær, vendelrot, sølvbunke, firkantperikum, krattmjølke, skogstjerneblom, høymole, mjøddurt og skogburkne. Øvre del av innmarka har merke etter torvtekt. Det vart observert styva bjørker.

Artsmangfald: Det vart ikkje funne særleg interessant flora.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten har lokal biologisk verdi. Dei største verdiane er knytt til kulturhistoria og kulturminna.

Mulege tiltak: Det er positivt om ein kan halda fram med vedlikehald av bygningar og landskap. Eventuell slått må begrunnast ut frå landskapsestetiske omsyn, og ikkje ut frå omsynet til biologisk mangfald.

Andre kjelder: Lillebø (1972), Gjerding (1935), Ansok (1970), 6 bilete (SH)

Andre forhold: Blomberg er en av "postkortgardane" som også er godt synleg frå Geirangerfjorden. Det er viktig for turistverksemda at det store arealet med bygningsmiljø og slåttemarker vert halde ved like.

7.41 Stranda: Geirangerfjorden: Syltevik

Kjelder: Norderhaug (2004), oppsøkt 14.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Syltevik ligg nordvendt nede ved fjorden i vestlege del av Geirangerfjorden. Holtelva kjem ned like ved, og denne elvekløfta er samstundes eit fonnaløype. Det skal vera rasfare omtrent overalt, men sikrast der husa står. Tilkomsten er med båt til ei stø som no er godt beskytta av ein stor steinmolo.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Syltevik vart først nemnt i skriftlege kjelder i 1603. I 1657 hadde ein 4 storfe, 5 geiter og 6 sauer, i 1724 2 kyr, 2 ungdyr, 4 geiter og 4 sauer. I 1866 hadde bruket 6 mål dyrka jord, 6 mål natureng, ein hausta 74 høylasse, av dette 64 frå utmark. Ca. 1897 var det 120 mjølkegeiter i Syltevik. Ein slo alle bøter like ut til Stabbefonna. Syltevik er ein rasfarleg plass som har hatt skiftande eigarar. Bruket vart fråflytta kring 1960. Ein del av innmarka vert fortsatt slått medan andre deler er prega av høgtveksande nitrofile artar som brennesle, hundegras og geitrams.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Naustet og det lafta huset med nytt utvendig panel er i god stand. Det er nyleg restaurert. Det finst ruinar etter ei mindre bygning, steingardar og fleire oppmura terrassar framfor huset. Også på andre sida av elva finst det oppmura terrassar. I hagen framfor huset finn ein eple- og kirsebærtre. Gjerding (1935) nemner også ein plass som heitte Syltaviklia, der det budde folk i 1666-1717 og truleg mykje lenger til husa ein gong brann. Staden skulle ligga over 400 m o.h.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Kulturenga er nitrofil og med hundegras-dominans. Noko blir slått. Nedanfor fjøsmurane er det dominans av stornesle. Innmarka er omgjeven av lauvskog, mest bjørkeskog med hegg, rogn og selje. Det finst også innslag av tørrbakkevegetasjon langs vegkantane m.m.

Artsmangfald: Artslista som er tatt opp gjeld berre innmarka og inneheld ikkje særleg interessante artar. I utmarka reknar ein med at m. a. rasvifta som snørasa har laga i utløpet av Holtelva, har vore tidlegare slåttemark. Det vart heller ikkje her gjort særleg interessante funn.

Heilskapleg vurdering: Mest interessant er kombinasjonen av landskap, bygningar og driftshistorie. Dei biologiske verdiane er små.

Mulege tiltak: Husa er under istandsetting. Av landskapsmessige omsyn er det også ønskeleg med slått av innmarka, selv om det ikkje er biologiske verdiar som tilseier dette.

Andre kjelder: Lillebø (1972), Gjerding (1935), Ansok (1970)

Andre forhold: Skadefonner er nemnt i 1855 (18. april, ein mann omkom), og to i 1865. Vinteren 1868-69 budde folk på Maråk av frykt for fonnefaren.

7.42 Stranda: Geirangerfjorden: Megardsplassen/Horvadragsætra

Kjelder: Norderhaug (2004), basert på Holtan & Grimstad (2000a, undersøkt 22.06.2000).

Landskap, tilgjenge: Megardsplassen ligg nokre hundre meter frå den kjende fossen Brudesløret, eit stykke ut og opp for Horvadraget i Geirangerfjorden. Ovafor Megardsplassen ligg nokre søreksponerte rasmarker ovafor og vestover. På ca. 500 m ligg Horvadragsætra. Den avgrensa lokaliteten er kulturpåverka rasmarker frå Megardsplassen og nord- og vestover opp til 800 m.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Megardsplassen vart festa i 1834 og utskilt frå Horvadraget i 1872 (også kall Midgarden, g.nr. 48 br. nr. 3). Tunet ligg oppe på ein hammar ved Brudeslørelva. Det er god mark, men bratt og rasfarleg. Dei hadde vår- og haustseter saman med Horvadragsætra. Megardsplassen vart fråflytt i 1900, og vinteren etterpå kom ei fonn som sopte vekk husa.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Berre ruinar er synlege av Megardsplassen. Det same gjeld Horvadragsætra, som ligg ca. 500 moh.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Lang tids attgroing har gjort at spora av kulturpåverknaden i vegetasjonen er i ferd med å bli viska ut. Vegetasjonen er dominert av høgstaudar som firkantperikum, kvit-bladtistel, kvitsoleie, mjødukt, skogstorkenebb, skogsvinerot og stornesle m.fl., i den vestre av rasmarkene er det også store felt med geitrams. Områda er tørre, men sigevatn og ein bekk (i den austre) gjer likevel at einskilde parti er fuktige i vekstsesongen.

Artsmangfald: Bregnen marinøkkel finst sporadisk i austlege del av rasmarkene, her finst også tannrot (600m o.h.). Elles kan nemnast kravfulle plantar som bergmynte, bergveronika (nær vestgrensa), brudespore, dvergmisspel, flekkmure (nær vestgrensa), gjeldkarve, grønkurle, kransmynte, lerkespore (vertsplanten til larvane av mnemosynesommarfugl), svartstorr og vill-lauk. Noko overraskande song også gulsongaren ved dei gamle ruinane etter Horvadragsætra (500m o.h.). Også hoggormen trivst her i høgda. Mest interessant var likevel funn av mnemosynesommarfugl (V) i rasmarkane, nokre individ flaug også ved øydegarden Horvadragsætra (246m o.h.).

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er ein av mange kulturpåverka snørasenger i distriktet.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Gjerding (1935)

Andre forhold:

Kjelder: Holtan & Grimstad (2000a), sjå lokaliteten Horvadragesætra-Megardsplassen (sørvendt berg og rasmark)

7.43 Stranda: Geirangerfjorden: Horvadragesætra

Kjelder: Norderhaug (2004), basert på Holtan & Grimstad (2000a).

Landskap, tilgjenge: Horvadragesætra ligg ute i Geirangerfjorden, eit par km utafor Dei Sju Systre i Geirangerfjorden.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Nemnt i 1603, fråflytt 1900. I 1724 fora dei 3 kyr, 2 ungfæ, 7 geiter og 5 sauer. I 1866 var her 16 mål dyrka jord, 10 mål natureng, 40 høylasse frå utslått, i alt 65 høylasse, dei fora 12 storfe, 45 småfe og 1 gris. I 1899 fora dei 9 storfe og 40 småfe. Halve stovehuset sto oppunder ein berghammar og var tryggt for fonnafare. Bruket hadde vår og haustseter som ligg litt nordvest for garden, og sommarseter høgt oppe i Horvadragsdalen, rundt 930 meter over sjøen. Ovafor heimsetra var det eit bratt svaberg som ikkje dyra kan koma forbi. For å få dyra til sommarsetra måtte dei ned til sjøen, roast til Knivsflånaustet, først opp forbi Knivsflå, Øvstetsetra, opp Ystedalen over 1000 meter og ned til Horvadragsdalen, som er ein fin beitedal. Horvadragesætra vart fråflytt år 1900 etter at eit steinras hadde øydelagt halve stova i 1899. Sidan har Matvika og dels Ljøen slått på Horvadragesætra og Megardsplassen ei tid, og fira høyet til sjøs på Ljøypestreng. I 1935 var husa i slik stand at dei såvidt tente til overnatting under slåttene.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ikkje registrert.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Innmarka har i dag attgroande gamle enger (G14) med strandrør og stornesle. Nedunder garden er det ein fuktig og frodig gråor-almeskog, over alt med eit godt innslag av m.a. hengjebjørk og hassel.

Artsmangfald: Sjølv innmarka har ein frodig gras- og høgstaudeprega vegetasjon utan særleg interessante artar, som rimeleg kan vera etter lang tids attgroing. I nærleiken av garden står framleis att kulturplantar som humle og vindeslirekne. I tørrenger, på berg og i skredlaup nær garden finst m. a. bakkemynte, bergmynte, bergfrue, blankstorkenebb, brudespore, grov nattfiol, gulsildre, prikkperikum og vill-lauk osb. Funn av kystbjørnnekks er interessant. På tørre, ljåsope stader finst sparsame eller sjeldsynte artar som lakrismjelt, laukurt (svært sparsam på Sunnmøre), ein god del skoggrønaks og spreidd også åkermåne (som her er nær vestgrensa si, går ut til Lundanes).

Heilskapleg vurdering: I dag har staden mest kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Gjerding (1935), Lillebø (1972), Holtan & Grimstad (2000a).

Andre forhold: Det har vore fleire rasulucker og fleire menneske er omkomne gjennom tidene. 28. mai 1879 gjekk eit skred som knuste båten og naustet.

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000a)

Horvadraket-Megardsplassen

ID BN00008359

Naturtype Sørvendte berg og rasmark

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 22.07.2000

Verdi begrunnelse Utan funn av mnemosynesommarfugl, ville desse rasmarkene hatt lokal eller liten verdi. Med sommarfuglen til stades er begge områda med eitt svært viktige (A1).

Innledning Ovafor den fråflytte Megardsplassen (fråflytt i mai 1900, sjå Ansok 1973/1976: 103) ligg nokre beint sørvendte rasmark. Vegetasjonen er dominert av høgstaudar som firkantperikum, kvitbladtistel, kvitsoleie, mjødurt, skogstorkenebb, skogsvinerot og stornesle m.fl. I den vestre av rasmarkene er det også store felt med geitrams. Områda er tørre, men sigevatn og ein bekk (i den austre) gjer likevel at einskilte parti er fuktige i vekstsesongen. Kommenterar til funn: Bregnen marinøkkel finst sporadisk i aust, her fann vi også overraskande ein varmekjær plante som tannrot (600m o.h.). Elles kan nemnast kravfulle plantar som bergmynte, bergveronika (nær vestgrensa), brudespore, dvergmispel, flekkmure (nær vestgrensa), gjeldkarve, grønkurle, kransmynte, lerkespore (vertsplanten til larvane av mnemosynesommarfugl), svartstorr og vill-lauk. Noko overraskande song gulsongaren ved dei gamle ruinane etter setrane (500m o.h.). Også hoggormen trivst her i høgda. Mest interessant var likevel funn av mnemosynesommarfugl (V) i begge rasmarkene, nokre individ flaug også ved øydegarden Horvadraket (246m o.h.).

Areal fra kartobjekt (daa) 317,3

7.44 Stranda: Geirangerfjorden: Nord for Knivsflå (haustingsskog)

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 14. Nord for Knivsflå. Haustingsskog. Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: NY

UTM EUREF89 32V N 6887981 A 400685

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Haustingsskog (100 %).

Utforming: Rik edellauvskog med styva edellauvtre (100 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 05.09.15 av Solfrid Helene Lien Langmo

Avgrensingspresisjon: < 20 - 50 meter. Målemetode: Avgrensa ved bruk av flyfoto og GPS. Areal: 24,5 daa

Lokalitetsskildring:

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 06.09.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er ikkje tidlegare undersøkt, men er ein del av kulturlandskapet rundt den vidgjetne garden Knivsflå. Den er berre grovt avgrensa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av eit areal nord for garden Knivsflå på nordsida av Geirangerfjorden i Stranda kommune. Området består av mange store, styva almetre. For det meste består området av rasmark, men det har nok også vore drive slått og beitei her tidlegare. Det meste av desse areala, samt mykje av innmarka på Knivsflå, er no groddatt med nitrofile artar som nesle og mjødurt. Berggrunnen består i fylgje berggrunnskartet av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som haustingsskog av utforminga rik edellauvskog med styva edellauvtre (100 %). Det finst ingen klar parallell i NiN til haustingsskogar, men oftast fell dei inn under fastmarksskogsmark (T4) med rikeleg innhald av objekteiningane styvingstre (KS-8) og/eller tre som er "stubbelauva" (KS-9, anna kulturspor på tre). Haustingsskog er ikkje omtala i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011. Naturtypen er likevel føreslegen som utvald naturtype, og er etter Fremstad & Moen (2001) rekna som sterkt truga (EN).

Artsmangfald: Storvaksen alm (VU) dominerer i tresjiktet saman med mykje yngre alm innimellom, stadvis også saman med storvaksen selje og noko bjørk. Dei aller fleste av almane er styva langt nede på stammen, men enkelte også høgare oppe. Almetrea har rike førekomstar av kveilmoose, almelundlav og grynvrøge, samt noko lungenever. Feltsjiktet er svært varierende, frå område som heilt tydeleg er atgrodd kulturmark, til område med rasmark dominert av større og mindre stein og blokker. Elles vart det registrert mellom

anna gulaks, hengeaks, hundegras, kranskonvall, krossved, kvitsoleie, liljekonvall, myske, myskegras, skogmarihand, skogvikke, småborre, sumphaukesjegg, torhjelms, trollbær og vendelrot. Potensialet for raudlisteartar, spesielt av lav og sopp, innanfor lokaliteten er godt, og for det aller meste knytt til dei eldre almetrea.

Bruk, tilstand og påverknad: Knivsflå er nemnt m. a i 1603. I 1724 fora dei 6 kyr, 6 ungdyr, 10 geiter og 10 sauer. I 1866 var her 15 mål dyrka jord, 22 mål natureng, ein hausta 50 høyllass frå utslått av totalt 75 høyllass, og ein fora 12 storfe, 44 småfe og 1 gris. I 1898 vedtok kommunen at garden måtte fråflyttast på grunn av rasfare. Likevel fortsette slåttan på Knivsflå lenge, dels heilt til 1965, og høyet vart bore og fira ned på løypestrenger. Lokaliteten består av styva, grove almetre. Mange er hausta langt nede på stammen, nokre let også til å vere stubbehausta, medan enkelte tre var styva på meir tradisjonelt vis høgare oppe på stammen. Fleire av desse er innhole. Stubbane varierer i storleik, og enkelte er over 2 m i diameter. Idag er ungskogen i ferd med å fortette arealet, noko som viser den sterke kulturpåverknaden tidlegare. Det meste av alma er prega av hjortebeiting. Styvinga på Knivsflå heldt truleg fram lenge etter at garden vart fråflytta.

Framande artar; Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap; Dette arealet er ein del av det gamle kulturlandskapet rundt Knivsflå. Innmarka på garden er no grodd att med høge, nitrofile artar, og skogen er prega av fortetting med ungskog, men landskapet vitnar om tidlegare sterk kulturpåverknad, med haustingsskog og bakkemurar der det no er skog. Det er såleis knytt store kulturhistoriske verdiar til landskapet. Garden er også ein av dei mange hyllegardane innover Storfjorden og er slik ein viktig del av verdsarvområdet

Skjøtsel og omsyn; Lokaliteten har eit brukbart restaureringspotensiale, men ei slik restaurering må gjerast over tid. Det aller meste av ungskogen må fjernast, men ein må likevel samstundes syte for å ivareta rekrutteringa. Styvinga av alm kan takast opp att på ein del av dei allereie eksisterande styvingstrea. Nokre almetre kan også stubbehaustast. I tillegg til å styva ein del av dei gamle styvingstrea kan ein bruke nokre av dei yngre almane til å forme nye styvingstre.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for haustingsskog frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 24,5 daa) og låg vekt for artsmangfald, tilstand og påverknad. Den oppnår også høg vekt for landskapsøkologi då den er ein del av det verdfulle landskapet på Knivsflå og langs Geirangerfjorden. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Viktig – B. Denne verdien er noko svak, og er sett fyrst og fremst ut frå potensialet for raudlista artar knytt til almetrea innanfor lokaliteten, samt at området framleis har eit nokså godt restaureringspotensiale.

7.45 Stranda: Geirangerfjorden: Knivsflå

Kjelder: Norderhaug (2004), oppsøkt 14.08.2001.

Landskap, tilgjenge: Knivsflå er ein av dei vidgjetne hyllegardene i midtre del av Geirangerfjorden. Han ligg sørvest, høgt og fritt 240 m over havet på nokre smale hyller med ein smal og rasutsett sti som sjøveg. Like vest for garden stupar Dei Sju Søstre seg utfor berget. I sommarhalvåret blir dette landskapet og kulturlandskapet kommentert eit utal gonger dagleg når ferja og turistbåtane passerer nedanfor. Frå Knivsflå er det storslått utsikt over Geirangerfjorden med m.a. fossen "Brudesløret".

Brukshistorie og aktivitet i dag: På Knivsflå blir det sagt at det har vore stor drift og velstand i lange tider. Truleg er dette ein gammal gard. Han er nemnt m. a i 1603. I 1724 fora dei 6 kyr, 6 ungdyr, 10 geiter og 10 sauer. I 1866 var her 15 mål dyrka jord, 22 mål natureng, ein hausta 50 høyllass frå utslått av totalt 75 høyllass, og ein fora 12 storfe, 44 småfe og 1 gris. Opprinneleg var her eit bruk, men ein av brukarane ville gjerne ha ein granne, og delte i 1869 garden slik at svogeren og systera fekk ein part. Det var m. a. dyrka korn. I den siste generasjonen her budde folk var det åtte born i kvart tun. I 1898 vedtok kommunen at garden måtte fråflyttast på grunn av rasfare. Det var tidlegare omkomne 7 menneske på 100 år, og folk hadde otte for ulukker. Dei fleste husa vart rivne, fira ned på løypestreng og oppattbygd i Geiranger. Likevel fortsette slåttan på Knivsflå lenge, dels heilt til 1965, og høyet vart bore og fira ned på løypestrenger. I 1965 øydela eit stort steinras gardsvegen og løypestrengen. Dette er seinare sett i stand. I dag blir en liten del av innmarka slått. Høyet vert raket vekk, men ein del vert liggjande på steinar og knausar.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Tre bygningar er oppsett/restaurerte. Dessutan finst det mange husmurar etter rivinga som starta i 1900. Eit var sannsynlegvis fjøs med ei murt grop til møkk i kjelleren. Fem bygningar (ruinar) er plasserte med langsiden mot fjorden. To bygningar er plassert ved sida av kvarandre parallelt med dei andre bygningane. Det finst ein intakt løypestreng og oppmurte terrasser på Knivsflå. Også stigen til garden er fin oppmura. Fleire stader var det fonnafare, og ein stad hadde dei ein hellar som skjul om fonna skulle koma. Terrassane er attgrodd. Kvernhus hadde dei ved ei elv ovafor Dei Sju Systre. Ovafor kvernhuset låg Littlesetra, som vart brukt vår og haust. Om sommaren setra ein på Øvstesetra, 2,5 timar å gå frå Knivsflå. Her vart det ysta og kinna av opptil 100 geiter. Taubanen til Knivsflå er i stand.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Mesteparten av innmarka er frodige, nitrofile enger (G14) med bringebær, humle, hundegras, hundekjeks, krattmjølke, kvassdå, kveke, kvitbladtistel, raud jonsokblom, skogburkne, skogstjerneblom, skogstorkenebb, sløkje, storklokke, stornesle, strandrør, sølvbunke og vendelrot. Ovafor fjøset finst ei lita eng som blir slått, vegetasjonen her er nærast frisk fattigeng (G4) med innslag av naturengplanter. Elles finst tørre enger og tørre berg (G7, F3). Vest for garden finn ein fosserøypåverka skog og engsamfunn med ulike fuktartar (Q4).

Artsmangfald: I slåtteenga ovafor det eine fjøset fanst både raudknapp, kjertelaugnetrøst og gjeldkarve. I tørre enger og tørre berg vart det notert blå rapp, engsmelle, lintorskemunn, mørkkongsslys og rosenrot. I stien opp til Knivsflå finst fleire stader åkermåne, som har sine einaste bestandar i Møre og Romsdal her i Geirangerfjorden.

Heilskapleg vurdering:

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gjerding (1935), Ansok (1970), Lillebø (1972), 6 bilete (SH)

Andre forhold:

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016) (jf. også Jordal 2011 og skjøtelsesplan - Jordal 2018a)

Lok. nr. 16. Geirangerfjorden: Knivsflå. Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00069325

UTM EUREF89 32V N 6887819 A 400667

Areal: 0,2 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Slåttemark (100 %)

Utforming: Rik slåtteeeng (80 %) og rik slåttetørreng (20 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 09.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Oppretthalde gamal avgrensing.

Innleiing: Lokalitetsskiltringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 09.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Knivsflå er undersøkt mange gonger tidlegare, og lokaliteten vart sist undersøkt av John Bjarne Jordal 10.08.2010. Tidlegare er den mellom anna undersøkt av Silke Hansen og John Bjarne Jordal 14.08.2001 (Norderhaug et al. 2004). Kjelder til kulturhistoria: Gjerding (1935), Ansok (1970) og Lillebø (1972). Skiltringa er difor rimeleg ny. Ved besøket i 2015 vart det klart at lokaliteten framleis er halden i hevd ved slått, og det er såleis berre gjort mindre endringar i skiltringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg like nordaust for husa på Knivsflå, ein bratthyllegard på nordsida av Geirangerfjorden i Stranda kommune, eit stykke ute i fjorden. Den er berre tilgjengeleg via ein sti opp frå fjorden (ein må ha båt for å koma dit). Den ligg på ei smal fjellhille, med enger mellom bergknausane, og på bakkemurar. Berggrunnen består i fylgje berggrunnskartet av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa slåttemark av utforminga rik slåtteeeng (80 %), men også med innslag av rik slåttetørreng (20 %). Etter NiN er lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarksseng der slåttemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan slåtteeeng i seg sjølv er vurdert som sterkt truga - EN. Dette er også ein utvald naturtype etter naturmangfaldlova.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2015 registrert mellom anna; augnetrøyst-art, blåklukka, bringebær, dunhavre, gulaks, hegg, hundegras, kvitbladtistel, lintorskemunn, marikåper, markjordbær, raudknapp, raudsvingel, skogmarihand og smyle. I 2010 vart det notert m.a. augnetrøst-art, dunhavre, engsmelle, gjeldkarve, gulskolm, kystbjørnekjeks, lintorskemunn, markjordbær, raudknapp, småengkall og trollurt. I 2001 vart det og notert blåklukka, lækjeveeronika, småsyre og åkermineblom. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, men ein reknar med at lokaliteten har potensiale for ulike beitemarkssopp, kanskje også raudlisteartar.

På dei delane av innmarka som ikkje vart slått vart det både i 2010 og 2015 registrert artar som; bringebær, firkantperikum, geitrams, humle, hundegras, hundekjeks, kvitbladtistel, mjøddurt, ormetelg, raud jonsokblom, sløkje, stornesle, strandrøyr og vendelrot. Det finst framleis nokre knausar med intakt tørrbakkeflora, og artar som blårapp, engsmelle, lodnebrege, piggstorr, sølvmyre osv. Rundt engene finst mykje stubbehausta og styva alm (VU). Mykje av dette er avgrensa og skildra som haustingsskog.

Bruk, tilstand og påverknad: Knivsflå er nemnd m. a i 1603. I 1724 for dei 6 kyr, 6 ungdyr, 10 geiter og 10 sauer. I 1866 var her 15 mål dyrka jord, 22 mål natureng, ein hausta 50 høyllass frå utslått av totalt 75 høyllass, og ein for 12 storfe, 44 småfe og 1 gris. I 1898 vedtok kommunen at garden måtte fråflyttast på grunn av rasfare. Likevel fortsette slått på Knivsflå lenge, dels heilt til 1965, og høyet vart bore og fira ned på løypestrenger. Den avgrensa lokaliteten ved husa vert framleis slått, men ikkje beita. Området verka ikkje gjødsla. Ved besøket i 2015 var slåtteearealet ein del utvida ovanfor husa i høve til ved besøket i 2010. Graset vart fjerna rett etter at det var slått. Lokaliteten bør vurderast på nytt om nokre år for å avgjere kor vidt avgrensinga skal utvidast.

Framande artar: Hagerips.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar, men snørasa i omgjevnadene held større areal med engvegetasjon opne, og held dermed ved like bestandar av mange engartar. Landskapet rundt Knivsflå ber tydeleg preg av tidlegare tiders kulturpåverknad med bakkemurar og haustingsskog.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av slått og beite har ført til kraftig attgroing på Knivsflå. Det er ønskeleg med framhald i slått på det avgrensa arealet, samt resten av arealet som var slått ved besøket i 2015. Det er også ønskeleg med slått på eit større areal rundt husa som framleis er ope (særleg nedanfor), her finst framleis eit større tal tørrbakkeartar som er på veg til å forsvinna gradvis om ikkje tiltak vert sett inn. I område med høg vegetasjon bør det slåast to gonger, fyrste gong i juni og andre gong sist i juli. Avlinga fjernast med ein gong slik at desse artane ikkje får setje frø. På tørre bergknausar og innanfor den registrerte slåttemarkslokaliteten bør slåttast takast seinare, i siste del av juli, og graset bør om mogleg tørke eit par dagar påbakken eller hesjast før fjerning. Dette for at artane som veks her skal få setje frø. Lokaliteten må ikkje gjødslast, pløyast eller sprøyast.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for slåttemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten låg vekt for areal (om lag 0,2 daa), artsamangfald og raudlisteartar. Den oppnår middels vekt på typevariasjon og middels til høg vekt på tilstand og påverknad. Elles oppnår den middels til høg vekt på landskapsøkologi ut frå førekomstar av snørasenger i nærleiken, samt førekomstar av verdfulle kulturelement i nærleiken.

Også det at Knivsflå er ein av dei vidgjetne fjordagardane i Geirangerfjorden er med å trekkje verdien opp. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Viktig- B.

7.46 Stranda: Geirangerfjorden: Under Teinnosa (beita rasmarker)

Kjelder: Norderhaug (2004), basert på Holtan & Grimstad (2000a, undersøkt 27.05.2000, 20.06.2000).

Landskap, tilgjenge: Lokaliteten er store snørasenger oppunder fjellet Teinnosa mellom Knivsflå og Gomsdalen i Geirangerfjorden. Lokaliteten er godt synleg frå Geiranger sentrum.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Det vert fortalt at plassfolket på plassen nord for Vesterås fekk slå her i tørkeår, dei dragsa foret ned, rodde til Maråk, hesja og bar opp til Vesterås. Elles er det vel truleg at desse områda også har vore slått av andre trengande i periodar. Området har truleg og vore nytta til beite. I dag er det mest snørasa som held vedlike engvegetasjonen

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Store snørasenger (dels G4, dels F1 og F4) som tidlegare har vore både slått og beita.

Artsmangfald: Ikkje overraskande flaug mnemosynesommarfuglen (V=sårbar) i engene øvst i lokaliteten (20. juni 2000). Den andre registrerte raudlistearten vart ei einsleg kvitkurle (DC=omsynskrevande). Her finst elles artar som aurikkelsvæve, bakkemynte, bergveronika, brudespore, dvergmispel, filtkongslus, grov nattfiol, gulmaure, jonsokkoll, kantkonvall, kvitmaure (eller "fægre", rota vart tidlegare nytta til å lage raudfarge), den vesle bregnen marinøkkel, rundskolm, småengkall, tiriltunge, ein del vill-lauk og mange andre. I alt vart det funne 27 natureng- eller seterplantar i rasmarksengene, noko som er eit høgt tal.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er eit godt eksempel på artsrike snørasenger, som har vore nytta til slått og beite gjennom lange tider.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Holtan & Grimstad (i trykk), Per Vesterås pers. medd.

Andre forhold:

7.47 Stranda: Geirangerfjorden: Gomsdal

Kjelder: Norderhaug (2004), avstandsbetrakta frå kort avstand 02.08.2000 av GGa & JBJ.

Landskap, tilgjenge: Gomsdal ligg 600 meter over Geirangerfjorden, og er den høgastliggjande av alle fjordgardane i Storfjorden, ja på heile Sunnmøre. Tilgjenge er anten ein lang og bratt sti opp frå fjorden, eller ein lang og rasfarleg sti frå Haugset og Møllsæter. Det er og muleg å ta seg fram frå Oaldsbygda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Det er funne flint i jorda, og fjella har fleire stader dyregreaver, så det kan ha budd folk her i steinalderen. Garden er nemnt i 1650, og fødde i 1657 4 kyr, 4 geiter og 4 sauer. I 1724 er det nemnt to brukarar, dei hadde 3 kyr, 3 ungdyr, 4 geiter og 4 sauer. I 1744 låg garden øyde, men i 1748 var her folk att. Garden vart delt i to bruk i 1843. I 1866 var her 9 mål dyrka jord, 20 mål natureng, 11 høyllass frå utslått, i alt 44 høyllass, dei fora 6 storfe og 16 småfe. To tun låg tett saman i ly av ein fjellknaus på austsida av elva og vart kalla Nedistova og Oppistova. I gamal tid fanst her ikkje skog, så dei brende torv. Det vart bygd ei steinbru over elva. Det er store, vide beitemarker på begge sider av elva. Dei hadde ikkje seter. Tilgjenge er til fots rett opp frå sjøen, ein sti frå Møllsbygda, eller frå Oaldsbygda. Innafor Bringeelva hadde dei små fjøshus til vår- og haustbeite for sauene. Garden var fråflytta i 1909 (Gjerding skriv hausten 1907). Likevel heldt ein fram med å slå til 1914 (Gjerding skriv 1916). Høyet vart da fira ned til Bringa på løypestreng og derifrå til Gjørva med båt. Geitene var fortsatt i Bringa nokre år. Vanleg fønad i Nedistova (?) var 8 kyr, 2 kviger, 1 okse og 40-50 geiter. Ofte kunne dei kjøpa livdyr om våren som dei slakta til hausten. Om vintrane var geitene nede i Bringa (ca. 1900). Bringa hadde busetnad til 1878 og vart same året kjøpt av Gomsdalskarane i lag. Det var ofte barnearbeid å ligga nede i Bringa og fora geitene, og dei to Gomsdalsbruka delte på arbeidet. Først i juni flytta geitene opp til Gomsdal. Det vart slutt med dette nokre år etter at Gomsdal vart fråflytta, truleg rundt 1912-15.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Bygningar er ikkje registrerte. Oppe i Gomsdalen går eit stort steingjerde over dalen, frå 1100 meters høgd på eine sida, ned i dalbotnen og opp att til mest 1100 m på andre sida. Dette vart bygd etter ein twist om beite mellom Gomsdalen og Oaldsbygda i året 1800.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Berre betrakta med kikkert frå lia ovanfor, såg ut som sølvbunkeenger (G3), nitrofile gjengroingsenger (G14) og med oppslag av buskas. Eit attgroande fjellgardslandskap.

Artsmangfald: Ikkje undersøkt.

Heilskapleg vurdering: Som den høgastliggjande garden på lang lei har Gomsdal kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Gjerding (1935), Lillebø (1972)

Andre forhold: Det går mange historier om både unge og eldre som vart liggjande verfaste i Bringa i snøver og med fonnafare i lange tider. 1907 var ein fæl snøvinter (det gjekk to katastrofale ras i Geiranger), og ein gong måtte Lars Petter Gausdal (11 år) vera 6 veker på Grande før han kom seg heim frå skulen.

7.48 Stranda: Geirangerfjorden: Gomsdalen: Oaldsstølen

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 02.08.2000 av GGa & JBJ.

Landskap, tilgjenge: Oaldsstølen ligg inst i Gomsdalen, og tilhørde Oaldsbygda. Hit kjem ein anten frå Geirangerfjorden via Gomsdal, eller over fjellet frå Oaldsbygda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Dette var seter for fleire av bruka i Oaldsbygda (Seljeflot, Innigarden på Stokke, og truleg fleire). På Oaldsstølen fanst ikkje skog, og ein måtte fyra med vier. Oaldsstølen har truleg vore i bruk frå beitetvisten rundt 1800 som endte med at det vart bygd ein stor steingard over Gomsdalen. Etter dette har setra vore i bruk til slutten av 1800-talet (truleg 1890-talet). Eit av sela var mura av stein heilt opp i mønet og klint med leir innvendig. Der var også sel bygd av tømmer. Innigardsselet til Stokke var det nyaste og beste. Det var ikkje råd å bera heim all mjølka, så det vart ysta og laga rømme som vart boren heim og kinna i bygda. Dei førte grisar over fjellet og for dei med mjølk. På veg til setra finst kvileplassar, og fleire stader m. a. rundt Oaldsskardet er det gamle dyregrevar til rein og hjort.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ruinar, stort steingjerde over heile Gomsdalen som skulle skilja Gomsdalsbeitet frå oaldsbygdingane (sjå omtale under Gomsdalen).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Landskapet er ope, med myrer, vierkratt og lyngmark, og med spreidde bjørkeholt i området rundt. Det er likevel framleis råd å sjå at dette er kulturpåverka vegetasjon, med litt grasdominerte flekker.

Artsmangfald: Ikkje undersøkt, men artsamangfaldet i områda rundt var trivielt.

Heilskapleg vurdering: Dei spora som er etter ressursutnyttinga her (ruinar, beitepåverka vegetasjon og det store steingjerdet over Gomsdalen) har kulturhistorisk interesse.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970)

Andre forhold:

7.49 Stranda: Geirangerfjorden: Bringa

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Holtan & Grimstad (2000a, besøkt 27.05.2000, 20.06.2000)

Landskap, tilgjenge: Bringa ligg nær sjøen mellom Knivsflå og Hysket, tett ved elva frå Gomsdalen i Geirangerfjorden.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Stova sto tett opptil ein hammar på grunn av rasfaren. Der budde folk i alle fall 1645-1714, men i 1717 heiter det: "Bringen er av snefond udtagen og ligger øde", og i 1724 er det omtala som øyde og huslaust. Bringa hadde vidare busetnad frå ca. 1800 til 1878. I 1866 var her 3,5 mål dyrka jord, dei hausta 36 høyllass frå utmark, i alt 40 høyllass, og dei for 5 storfe, 30 småfe og 1 gris. Garden hadde inntekt av humle (1866). Bringa hadde seter i Gomsdalen, rett over elva for Gomsdalsgardane. Etter 1878 vart bruket kjøpt av Gomsdal til vinter- og vårplass for geitene. Først i juni flytta geitene opp til Gomsdal. Det vart slutt med dette noko år etter at Gomsdal vart fråflytta, truleg rundt 1912-15.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: I dag er det berre ruinar att i Bringa.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Dei store grasbakkane som delvis gøymer seg inne i skogen er spor etter beite og utslåttar ein gong på 1800-talet. I dag er lokaliteten elles mykje prega av naturkreftene, det er snørasenger og edellauvskog som pregar området.

Artsmangfald: Rundt 200 karplantearter er registrerte i området, dessutan mange sommarfuglartar, m.a. den raudlista mnemosynesommarfuglen. I urterike grasbakkar (gulaks-enger) og snørasenger vart det t.d. funne mykje av orkidéane grov nattfiol og skogmarihand, meir spreidd også brudespore og vårmarihand. På opne stader finst gode bestandar av åkermåne, ein art som i Møre og Romsdal berre er kjent frå Geiranger (ut til Lundanes). Andre artar: blåklukke, brudespore, engfiol, geitsvingel, gulmaure, jonsokkoll, piggstorr, prikkperikum, skogskolm, vill-lauk, gåsefot (sjeldan i fylket) og småstorkenebb. Humle -som har vore dyrka i bygdene sidan kring 1800- spreier seg i urene (sjå t.d. Lillebø m.fl., 2. utgåva 1999: 149).

Heilskapleg vurdering: Det er først og fremst kulturhistorisk interesse knytt til denne staden. Botanisk er det interessant mest pga. varmekjære planter, og muleg gammal stamme av dyrka humle.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Ansok (1970), Gjerding (1935), Lillebø (1972), Karbø m.fl. (1972: 535-536), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Julenatta 1863 gjekk eit stort jordskred ved Bringestølen og demte opp elva til ho braut gjennom og deretter gjorde stor skade nede i Bringa. Bringe-Ragnhild var kjent for godt øl, og mange gjorde seg ærend oppom. Humle veks framleis i mengdevis i Bringemarkane.

7.49.1 Stranda: Geirangerfjorden: Bringa vest for elva

Kjelde: Holtan (2011)

ID BN00008347

Naturtype Sørvendte berg og rasmark

Utforming Rasmark

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 10.08.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi A (svært viktig) fordi er stor, velutvikla og intakt, den er i tillegg artsrik og har eit stort potensial for funn av raudlista soppar og insekt, også i dei høgaste kategoriane.

Innledning Omtalen er skriven av Dag Holtan 05.03.2011, basert på eige feltarbeid 10.08.2010. Området er kartlagt tidlegare, og avgrensinga er beholdt.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg om lag 4 km nordvest for Geiranger. Avgrensinga gjed ei bratt, dels skogkledd fjordli. Området ligg i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Berggrunnen har sure gneisar, men truleg òg utfellingar av kalkspatmarmor (omdanna feltspat).

Naturtyper og utforminger Naturtyper/Utforminger: Området førast til rik edellauvskog, særleg utforminga rikt hasselkratt (F0103), og har innslag av gråor-almeskog (F0106) og rasmark (B0103) i den øvste delen. Vegetasjonstypene er ei god blanding av artsrik lågurtskog, frodig høgstaude-storbregneskog og rike tørrbakkar. Her vart funne treslag som alm (raudlista NT), bergasal, furu, gråor, hagtorn, hassel, hegg, krossved, osp, rogn, rognasal, selje, sitkagran og villpal. Daudvedaspektet er relativt bra utvikla, særleg for læger

Artsmangfold Karplantefloraen er svært rik, m.a. med artar som aurikkelsvæve, bakkemynte, bergveronika, brudespore, dvergmispel, filtkongslus, grov nattfiol, gulmaure, humle, jonsokkoll, kantkonvall, kvitkurle (NT), kvitmaure, lundgrønaks, marinøkkel, murburkne, myske, myskegras, rundskolm, sanikkel, småengkall, storklokke, svarterteknapp, vill-lauk, vårmarihand og åkermåne. Førebels er her ikkje leita etter sopp eller raudlista insekt, med unntak for mnemosynesommarfuglen (NT), som har gode bestandar i området.

Påvirkning Heile området vart beita tidlegare, men gror no att. I dag er lia i ei dynamisk veksling mellom oppslag av skog og jamne innslag av snøras og steinsprang.

Fremmede arter Gran.

Råd om skjøtsel og hensyn Det beste for dei biologiske verdiane er å unngå fysiske inngrep i området. Framande treslag bør fjernast. Elles gjeld forskriftene for verdsarvområde.

Areal fra kartobjekt (daa) 1 107,1

7.49.2 Stranda: Geirangerfjorden: Bringa aust for elva

Kjelde: Holtan (2011)

ID BN00008344

Naturtype Sørvendte berg og rasmark

Utforming Rasmark

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 13.09.2003

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi A (svært viktig) fordi er stor, velutvikla og intakt, den er i tillegg artsrik og har eit stort potensial for funn av fleire raudlista soppar og insekt, også i dei høgaste kategoriane.

Innledning Omtalen er skriven av Dag Holtan 05.03.2011, basert på eige feltarbeid 13.09.2003 saman med Perry Larsen. Området er kartlagt tidlegare, og avgrensinga er beholdt.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg om lag 4 km nordvest for Geiranger. Avgrensinga gjed ei bratt, dels skogkledd fjordli. Området ligg i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Berggrunnen har sure gneisar, men truleg òg utfellingar av kalkspatmarmor (omdanna feltspat).

Naturtyper og utforminger Området førast til rik edellauvskog, særleg utforminga rikt hasselkratt (F0103), og har innslag av gråor-almeskog (F0106) og rasmark (B0103) i den øvste delen. Vegetasjonstypene er ei god blanding av artsrik lågurtskog, frodig høgstaude-storbregneskog og rike tørrbakkar. Her vart funne treslag som alm (raudlista NT), bergasal, furu, gran, gråor, hagtorn, hassel, hegg, krossved, osp, rogn, rognasal, selje og sitkagran. Daudvedaspektet er relativt bra utvikla, særleg for læger. Hagtorn har store bestandar, med minst 100 tre og buskar.

Artsmangfold Av planter breiflangre, brudespore, grov nattfiol, gulmaure, gåsefot (VU), lundgrønaks, myske, piggstarr, prikkperikum, sanikkel, skogfaks, skogskolm, småstorkenebb, storklokke, svarterteknapp, vill-lauk, vårmarihand og åkermåne. Av sopp kan nemnast bleik kantarell, duftsvovelriske (NT), falsk brunskrubbe (NT), galleslørsopp, gulfilla parasollsopp, grøn flugesopp, truleg kjempemusserong

(VU), musserongvokssopp (NT), raudskivevokssopp (NT), safranslørsopp (VU), sinoberslørsopp (VU), skrukkeøyre (NT) og svartspetta musserong (NT). I rasmarkene øvst i lokaliteter er det dessutan mnemosynesommarfugl (NT) og kan hende stor bloddråpesvermar (EN).

Påvirkning Tidlegare låg det eit småbruk nær fjorden, men det er lagt ned for lenge sidan. Engprega marksjikt peikar attende på tidlegare beite. Her står dessutan nokre få grantre.

Fremmede arter Gran og nokre få sitkagraner.

Råd om skjøtsel og hensyn Det beste for dei biologiske verdiane er å unngå fysiske inngrep i området. Framande treslag bør fjernast. Elles gjeld forskriftene for verdsarvområdet.

Landskap Lokaliteten utgjer ein svært viktig del av dei skogkledde liene frå Geiranger og eit stykke utover fjorden.

Areal fra kartobjekt (daa) 622,5

7.49.3 Stranda: Geirangerfjorden: Skageflå

Kjelder: Norderhaug (2004), basert på Jordal & Gaarder (1995, undersøkt 15.09.1994).

Landskap, tilgjenge: Dette er ein av dei vidgjetne hyllegardane i Geirangerfjorden. Han ligg nordvestvendt mot Knivsflå og Dei Sju Systre på ei hylle ute i Geirangerfjorden. Ein kjem dit ved å følgja ein bratt sti opp frå sjøen, eller ved å gå over fjellet frå Humlung via Humlungsetra og ned gjennom bratte hamrar.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Dette var ein av dei sikraste og mest produktive av hyllegardane med store beitevidder på fjellet. Garden er første gong nemnt i 1612. I 1666 var her to brukarar med 16 storfe-einingar. Ved eit skifte i 1707 var det 13 storfe, 13 geiter og 17 sauer. I 1724 var det også to bruk med 12 storfe, 10 geiter og 10 sauer. I 1866 var det 1 brukar med 1 hest, 16 storfe og 56 småfe. Det var 21 mål dyrka jord, 12 mål natureng, 40 høyllass frå utslått av totalt 100 lass. I 1874 var Skageflå delt i to bruk, men ved fråflyttinga i 1916 vart begge bruka ått av same eigar. På det meste (rundt 1910) hadde dei 118 mjølkegeiter, 70-80 sau og lam, 4 kyr, ein okse og ein hest. Det vart drive mykje utmarksslått. Transport av dyr måtte helst skje over fjellet til Humlung. Garden vart fråflytta i 1916, og folka flytta til Mølseter (Ansok 1970, 1977). Lenge etter dette (til 70-talet, Ansok 1970) har bøane vore slegne og høyet fira ned til sjøen og nytta andre stader.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Det var to bruk på Skageflå frå 1874. Sjøvegen var bratt og vanskeleg og har vore ein del arbeid med, m. a. i 1855 og 1913. Garden hadde seter på Skageflåsetra, om lag 5 km å gå frå garden. Dei slo m. a. på Grønhammarflåa og Littlesetra, den siste staden var det to høyløer. Høyet vart køyrt heim på vinterføre.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Staden er bratt og nordvestvendt, og vassig i jorda gjer at det overalt er svært frodig. I 1994 vart det i hovudsak registrert attgroingsenger med høgvakne gras og urter som ikkje vart slått (G14): bringebær, engsyre, firkantperikum, geitrams, gråor, hundegras, hundekjeks, krattmjølke, kvitblattistel, mjødurt, ormetelg, sauettelg, skogstjerneblom, skogstorkenebb, sløkje, stormaure, stornesle, sølvbunke, timotei, tyrihjelms og vendelrot.

Artsmangfald: Det vart laga ei artsliste på 49 planter frå innmarka ved dette besøket, og av desse var det berre tre naturengplanter. Dette var blåklukka, kvitmaure og gulaks, som overlever på tørre stader rundt husa der folk trakk ned gras. Det vart ikkje funne beitemarkssopp i området.

Heilskapleg vurdering: Det er truleg landskapet og kulturminna som utgjer dei største verdiane i dette området.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gjerding (1935), Ansok (1970, 1977), Lillebø (1972), Akssdal (1994), Jordal & Gaarder (1995)

Andre forhold: Humlung hadde beiterett i Skoggedalen som tilhørte Skageflå. Som motyting hadde Skageflå rett til å ta leire i sjøen ved Humlung og dessutan skulle Skageflå ha tre tønner sild kvart år når det vart fiska sild i Geirangerfjorden. 8. desember 1873 gjekk eit jordskred som skadde dyrkamarka og gav nedsett skyld.

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 17. Geiranger: Skageflå. Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008355

UTM EUREF89 32V N 6887882 A 401934

Areal: 3 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Slåttemark (100 %)

Utforming: Fattig slåttetørreng (60 %), fattig slåtteeng (40 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 09.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Flyfoto og GPS

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 09.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen

landscapsvernområde. Skageflå vart fyrste gong undersøkt av John Bjarne Jordal 15.09.1994. Ved besøket i 2015 vart det klart at den tidlegare lokaliteten hadde fått utarbeidd skjøtelsplan, og no var rydda for buskar og kratt, og skjøtta ved slått i tråd med planen. Områda nærast husa minna mest om plen, og bar preg av både plenslått og slitasje i samband med ferdseilen i området. Lokaliteten på Skageflå er av desse grunnane føreslegen omdefinert til slåttemark, og at avgrensinga dermed vert avgrensa til berre å gjelde eit lite område nordvest for husa, og ute på kanten av berget nedanfor husa. Det gjeng no føre seg eit stort restaureringsarbeid på Skageflå, med rydding av skog og restaureringsslått. Det vil såleis vere aktuelt med nytt besøk om nokre år for å følgje opp skjøtelsarbeidet. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg like nordvest for husa på Skageflå, den mest vidgjetne av hyllegardane på sørsida av Geirangerfjorden eit stykke ute i fjorden i Stranda kommune. Den er tilgjengeleg via ein sti opp frå fjorden, og via sti over fjellet og over til Homlung. Den ligg på ei smal hylle i fjellet, med små enger mellom bergknausane og på bakkemurar. Berggrunnen består i fylgje berggrunnskartet av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består av rasmaterialar. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som slåttemark, for det meste av utforminga fattig slåttetørreng (60 %), men også med innslag av fattig slåtteeng (40 %) der jordsmonnet er noko tjukkare. Etter NiN er lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der slåttemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VUI Norsk raudliste for naturtypar fra 2011, medan slåtteeng i seg sjølv er vurdert som sterkt truga – EN. Dette er også ein utvalt naturtype etter naturmangfaldlova.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2015 registrert mellom anna blåkløkke, engkvein, engtjørebloom, fjellmarikåpe, gulaks, lækjeveronika, markjordbær, raudkløver, raudsvingel, ryllik, småbergknapp, småsyre, snauveronika, stormaure, sølvbunke, sølvmure, vill-lauk og åkerstemor. Vegetasjonen var mange stader tett og mosedekket dårleg utvikla. Dei områda som i dag ligg utanfor lokaliteten er for det meste å rekne som attgroande kulturmark sjølv omdet var slått her i 2015. Her dominerer artar som engsyre, firkantperikum, gullhavre, hundegras, hundekjeks, marikåpeartar, mjødukt, nesler, skarmarikåpe, skogstjerne, skogstjerneblom, skogstorkenebb, torhjelms og åkersnelle.

Langs stien frå sjøen opp til Skageflå vart det registrert nokre interessant tørrbakkar med mellom anna bergmynte, engsmelle, gjeldkarve, gulaks, gullhavre, lintorskemunn, mørk-kongslys, smalkjempe, smyle, småsyre, stemorsblom, stormaure, vendelrot og vill-lauk, og i busksjiktet einer, osp og alm (VU).

Bruk, tilstand og påverknad: Dette var ein av dei sikraste og mest produktive av hyllegardane med store beitevidder på fjellet. På det meste (rundt 1910) hadde dei 118 mjølkegeiter, 70-80 sau og lam, 4 kyr, ein okse og ein hest. Det vart drive mykje utmarksslått. Transport av dyr måtte helst skje over fjellet til Humlung. Garden vart fråflytta i 1916, og folka flytta til Mølseter (Ansok 1970, 1977). Lenge etter dette (til 70-talet, Ansok 1970) har bøane vore slegne og høyet fira ned til sjøen og nytta andre stader. Den avgrensa lokaliteten ved husa var, saman med dei meste av det opne engareala nordafor husa, slått i 2015. Det meste av graset både innanfor og utanfor lokaliteten er fjerna rett etter at det er slått. Lokaliteten verka for det meste lite gjørsle. Her var også nokre spor etter slitasje i samband med ferdseilen i området.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag eit lite areal i eit landskap dominert av andre naturtypar, men snørasa i omgjevnadene held større areal med engvegetasjon opne, og held dermed ved like bestandar av mange engartar. Landskapet rundt Skageflå ber tydeleg preg av tidlegare tiders kulturpåverknad med gamle slåtteenger, bakkemurar, rydningsrøyser og steingardar. Om restaureringa av Skageflå held fram, vil verdien av landskapet på garden auke år for år. Det er allereie klart at mykje har skjedd sidan skjøtelsplanen vart utarbeidd i 2008.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av slått og beite har ført til kraftig attgroing på Skageflå, og Holtan og Grimstad (2000a) konkluderer med at: *«Skageflå kan vera interessant botanisk sett for å studera attgroing av kulturmark over ein lengre periode. Elles er det truleg landskapet og kulturminna som utgjer dei største verdiane i dette området.»* Sidan den gong har området som nemnt fått skjøtelsplan, og tanken er å restaurere både slåtteengene og kulturminna knytt til desse. I ein restaureringsfase er det i plana kome med framlegg om slått to gonger per sesong. Innanfor lokaliteten, der dei fleste naturengplantane vart registrert, bør det slåast ein gong seint i sesongen, og her må avlinga tørkast på bakken eit par dagar før fjerning. Graset herifrå kan gjerne spreia seg noko utover dei andre engene ved turking. Engene må ikkje pløyast, sprøytast eller på andre måtar utsetjast for fysiske inngrep. Skogen rundt engene kan med fordel tynnast endå meir for å redusere skuggeverknaden.

Også dei små areala med gamal kulturmark langs stien opp til Skageflå bør vurderast som potensiell slåttemark. Her vil låslått vere det mest fornuftige.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for slåttemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 1,2 daa), og låg vekt for arts mangfald og raudlisteartar. Den oppnår middels vekt på typevariasjon, tilstand og påverknad. Elles oppnår den middels til høg vekt på landskapsøkologi ut frå førekomst av snørasenger i nærleiken, samt førekomst av verdfulle kulturelement i nærleiken. Også det at Knivsflå er ein av dei vidgjetne fjordagardane i Geirangerfjorden er med å trekkje verdien opp. Dette saman med potensialet for raudlista beitemarksopp gjer at lokaliteten oppnår verdien; Viktig - B.

7.49.4 Stranda: Geirangerfjorden: Humlungsætra

Kjelder: Norderhaug (2004), basert delvis på Jordal & Gaarder (1995, undersøkt 15.09.1994), + 12.06.2002.

Landskap, tilgjenge: Humlungsetra ligg 540 meter over havet på ei hylle i fjellsida ved Geirangerfjorden mellom Skageflå og Humlung i den nordvendte lia på sørsida av Geirangerfjorden. Humlungsetra er tilgjengeleg på ein bratt sti frå Skageflå eller på ein sti frå Humlung. Like ved setra ligg eit mykje benytta utsiktspunkt over fjorden der ein kan sjå mellom anna Knivsflå.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Opphavleg var det 4 sel, 4 fjøs og eit brønnhus på Humlungsetra. 2 bruk hadde frittståande fjøs, eit bruk hadde fjøs i underetasje, eit hadde fjøs i eit påbygg. Frå midten av mai blei kyrne frå 4 bruk på Humlung stegvis flytta oppover på fjellet.

Dette skjedde i 4 etappar tilsvarande 4 beiteområde (dels inngjerda, dels i utmark): heimebeite (eit par veker), "Kvia" (fram til St. Hans), Humlungsetra (frå St. Hans av i cirka 4 veker) og Skagedalen (fram til cirka 1. september). Flytting og transport av utstyr til Humlungsetra var ein spesiell dag. Kyrne som hadde faste ruter i området, gjekk ute til slutten av september. Setra var i bruk fram til 1950. I siste tida var det ei budeie for alle 4 brukarane men før den tida var det vanleg at budeiene gjekk ned til Humlung kvar dag.. I 1994 noko streifbeiting av sau.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: 2 sel med torvtak står att på Humlungsetra. Sela, "Pedersalet" og "Isakset", er i bra stand. I tillegg er det fleire ruinar i området. Begge sel er lafta og har utsel og innsel. Ovanfor Humlung er det eit ope område der det står ei løe på eit svaberg. Dette er kanskje løa dit ein sendte høyr på løypestreng frå utmarksslåttane. Grunneigaren opplyser om att eit "stihus" er bevart cirka 200 m nedanfor Skagefjelløane. Opphavleg var det 4 stihus med torvtak som bruktes til å ha lam i om nattane den tida sauane blei mjølka. Han opplyser også om ei løe under ei hellar på Trohaugen, cirka 400 m ovanfor Skagefjelløa. Løa har hald seg i bra stand og er bygt i bindingsverk med liggande, tiløksa trestammar frå tre i området. Ved denne plassen er det ei ile. Det er 4 faste, intakte kvileplassar med spesielle stein att med seterstia: på Skagefjellet, i Kvia, på Svødareiten og i Kaldegjølet. Monssteinene er ein plass mellom Svødareiten og Kaldegjølet. Det ligger 2 store steinar der. I følge faren til Steinar Homlong vart det brent kull på denne plassen. Sælebota er ei grasslette cirka 500 m før Humlungsetra. Også her er det ei ile. Nakkane er ei plass på veg mot Skageflå. Herfrå blei det tatt fleire motiv til prospektkort.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen er prega av noko attgroing med einer, firkantperikum, bregnar, nitrofile planter, og lågt beitetrykk. Det er ein del einer og lyngmark ved setra, men det finst også noko grasdominert vegetasjon (frisk fattigeng, G4).

Artsmangfald: Det vart funne 33 planteartar på vollen, herav dei 6 "naturengplantene" gulaks, kjertelaugnetrøst, blåklokke, engfiol, lækjeveronika og engfrytle. Vegetasjonen var triviell og utan kalkindikatorar. Av beitemarkssopp vart det funne 9 vanlege og vidt utbreidde artar.

Heilskapleg vurdering: Området er eit gammalt kulturlandskap og eit attraktivt turområde. Området ligg i storslagen natur på sørsida av Geirangerfjorden, og er tilgjengeleg på stiar frå Skageflå og Humlung. Fleire prospektkortmotiv er henta frå området. Fleire kulturminne er bevart, bl.a. løer og eit stihus for lam. Desse har ei spesiell verdi for landskapsopplevinga og formidling av den rike lokale historia. Området er beita av sau, og det bidrar til å bevare området kulturlandskapskvaliteter. Lokaliteten har lokal biologisk verdi. Beitetrykket er for lågt til å halda landskapet ope, og det vil nok gro gradvis att med tid og stunder om ein ikkje gjer meir for å motverka det.

Mulege tiltak: Sterkare beiting/rydding på setervollen, informasjonstiltak, vedlikehald av kulturminne

Andre kjelder: Aksdal (1994), Jordal & Gaarder (1995), skriftlege opplysningar frå Steinar Homlong til Storfjordens venner (dato 05.02.03)

Andre forhold: På grunn av plasseringa mellom Homlong og Skageflå er området svært attraktivt for turistar. Besøker har laget bål plass på setra. Til dette formålet har det også blitt brukt materiale frå ruinane på setra. Frå Humlungsetra går det ei sti opp til Skagedalsetra. Humlungsetra er også viktig for landskapsopplevinga frå Ørnesvingen. Setervollen, som framleis er open, kan sjåast derifrå og gjer sitt til å gje utsikta eit historisk innhald.

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	10036
Naturbasenummer	BN00008354
Posisjon:	MP 025 881
Høgde:	540 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	15.09.1994 John Bjarne Jordal (Aksdal 1994, Jordal & Gaarder 1995) 12.06.2002, Silke Hansen (Norderhaug et al. 2004), 09.08.2005 og avstandsbetrakta med teleskop 11.08.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på besøk 12.06.2002 av Silke Hansen (Norderhaug et al. 2004), og eige feltarbeid 15.09.1994 (Aksdal 1994, Jordal & Gaarder 1995), 09.08.2005, og dessutan avstandsbetrakta med teleskop 11.08.2010. Avgrensinga er noko endra basert på ortofoto og vert rekna som særskild god, betre enn 20 meter.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Humlungsetra ligg 540 meter over havet på ei hylle i fjellsida ved Geirangerfjorden mellom Skageflå og Humlung i den nordvendte lia på sørsida av Geirangerfjorden. Setra er tilgjengeleg frå Skageflå eller Humlung. Like ved setra ligg eit mykje nytta utsiktspunkt over fjorden. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i nordboreal vegetasjonssone (NB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten har tilhøyrt naturtypen naturbeitemark, men har vore ute av hevd ei stund, og vil gradvis gro att med skog. Vegetasjonen er prega av noko attgroing med einer, firkantperikum, bregner og nitrofile planter. Det er ein del einer og lyngmark ved setra, men det finst også noko grasdominert vegetasjon (frisk fattigeng, G4). Av tre og buskar vart det sett bjørk og einer.

Artsmangfold: Det vart i 1994 funne 33 planteartar på vollen, mellom desse blåklukke, engfiol, engfrytle, fjellgulaks, kjertelaugnetrøst, lækjeveronika, stemorsblom og åkerminneblom. Av beitemarkssopp vart det i 1994 funne bleiktuppa småkøllesopp *Clavulinopsis luteoalba*, lutvranghette *Hemimycena delectabilis*, skjørvokssopp *Hygrocybe ceracea*, mønjevokssopp *Hygrocybe coccinea*, kjeglevokssopp *Hygrocybe conica*, seig vokssopp *Hygrocybe laeta*, liten mønjevokssopp *Hygrocybe miniata*, engvokssopp *Hygrocybe pratensis* og honningvokssopp *Hygrocybe reidii*, alle vidt utbreidde artar.

Bruk, tilstand og påverknad: Frå midten av mai vart kyrne frå Humlung tidlegare stegvis flytta oppover på fjellet. Humlungsetra vart nytta frå St. Hans og i omlag fire veker før ein flytta til Skagedalen. Setra var i bruk fram til 1950. I 1994 var her noko streifbeiting av sau. Området har ikkje vore beita sidan ein slutta med sau på Humlung ca. 2004. Lokaliteten kan ha vore svakt gjødsla med møkk frå seterfjøset for lang tid sidan. På grunn av plasseringa mellom Humlung og Skageflå er området svært attraktivt for turistar. Besøkande har laga bål plass på setra. I 2010 vart det med teleskop frå Møll sett framhaldande attgroing med buskar, bregner og lyng, og ein del firkantperikum.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av beite har ført til attgroing med høg vegetasjon, buskas og skog. Det kunne derfor vore ønskeleg med oppattaking av den tradisjonelle utmarksbeitinga. Det er og behov for busk- og skogrydding rundt setra.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag ein liten del av store fjellsider med skog og rasmarker. Desse var tidlegare opnare på grunn av at beiting og anna utnytting, som gjorde sitt til å halde landskapet opnare enn i dag.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi han er i attgroing og truleg ikkje lenger tilfredsstillar kriteria til B.

7.49.5 Stranda: Geirangerfjorden: Humlung: Skjorabakkane (delvis i LVO)

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 18.06.2002

Landskap, tilgjenge: Dette er ei snøraspåverka beitemark på oversida av vegen mellom Gjørva og Humlung.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Framleis beita.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ingen bygningar/anlegg.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: I hovudtrekk frisk fattigeng, men med betydeleg erosjon og massetilførsel med snøras.

Artsmangfold: Eit utval av noterte artar: bergmjølke, blåklukke, blå rapp, bustnype, lintorskemunn, markjordbær, mørkkongslys, raudknapp, smalkjempe, åkerminneblom.

Heilskapleg vurdering: Ei relativt typisk, lita beitemark for distriktet, ingen spesielle trekk.

Mulege tiltak: Framleis beiting

Andre kjelder:

Andre forhold:

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	(NY) BN00069342
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	MP 047 877
Høgde:	40-200 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	C (lokalt viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	09.08.2005 og 11.08.2010, John Bjarne Jordal

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 09.08.2005 og 10.08.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskilt god, betre enn 20 meter. Det opne området er relativt veldefinert. Mesteparten av lokaliteten ligg innanfor Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg nordvest for Humlung vest i Geirangerbygda, og er ei open beitemark på grunnlengde berg og knausar. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morene- og rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten tilhøyrer delvis naturtypen naturbeitemark, men det finst og mykje bergknausar og opne bergflater. Vegetasjonen var delvis frisk fattigeng med overgang til tørrenger (G4/G7, ein truga vegetasjonstype) og delvis bergknaus og bergflate (F3). Av tre og buskar vart det sett bjørk og einer.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. ask (2010: NT), blåknapp, bråtestorr, bustnype, geitsvingel, hegg, hestespreng, knegras, lækjeveronika, skjermsvæve og småsmelle. Det er ikkje funne sopp (truleg dårleg potensiale).

Bruk, tilstand og påverknad: Frå midten av mai blei kyrne frå 4 bruk på Humlung tidlegare stegvis flytta oppover på fjellet. Dette skjedde i 4 etappar tilsvarande 4 beiteområde (dels inngjerda, dels i utmark): heimebeite (eit par veker), "Kvia" (fram til St. Hans), Humlungsetra (frå St. Hans av i cirka 4 veker) og Skagedalen (fram til cirka 1. september). Humlung har vore fråflytta sidan ca. 2000. 2-3 familiar bur her sommars tid. Skjorabakkane vart beita av sau fram til ca. 2004. No vert Humlung-innmarka beita av geit, men ikkje Skjorabakkane pga. manglande inngjerding (kjelde: Marit Humlung). Området verka ikkje gjødsla.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Opphøyr av beite fører no til attgroing med høg vegetasjon, buskas og skog. Det er derfor ønskjeleg med oppattaking av beitinga. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er ein del av eit landskap som er forma av langvarig beiting, men som no er i attgroing.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi han er i attgroing og truleg ikkje lenger tilfredsstiller kriteria til B. Dersom attgroinga får fortsetta vil mange artar forsvinna og verdien verta uprioritert (D).

7.49.6 Stranda: Geirangerfjorden: Haugset

Kjelder: Norderhaug (2004) dels basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 02.08.2000, + 25.07.2002)

Landskap, tilgjenge: Haugset ligg på aksla av Ørnevegen med godt utsyn over Geirangerfjorden. Det går traktorveg/sti frå parkeringsplassen ovafor Møllseter.

Bruks historie og aktivitet i dag: Den delen som er gjerda inn er prega av attgroing. På utsida av gjerdet er det betre beitetrykk. Det er eit ope preg på nordsida av setra (hei og grasmark), men meir lauvkratt på vestsida. Seterdrifta er lagt ned.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: To eldre sel med blikktak er bevarte. To forholdsvis små fjøs lengre oppe på stølsvollen har falle saman. Ei nyare og større hytte er sett satt opp. Den er integrert i ein lang steingard. Ein del av stølsvollen har tidlegare blitt slått og er inngjerda med eit steingjerde. Steingjerdet er i forholdsvis god stand.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Det er kalkfattig mark med frisk fattigeng (G4) i attgroing. Gamal slåtte mark, attgroing med m. a. firkantperikum og engsyre.

Artsmangfald: Med 95 karplantar, av dei 15 natureng- eller seterplantar, er dette eit etter måten artsrikt område. Her er m.a. mykje brudespore. Beitemark på stølsvollen: gulaks (dominerer), blåkløkke, blåbær, tytebær, harestorr, småengkall, sølvbunke, tepperot, finnskjegg, då, kvitkløver, fjellblom, augnetrøst, fjellmarikåpe, ryllik, setergråurt, lækjeveronika. Det vart ikkje leita etter beitemarkssopp i 2000.

Heilskapleg vurdering: På Haugset er det bevart nokre gamle seterbygningar og kulturminne. Setra er lett tilgjengeleg og ligg flott til med utsikt over Geiranger og Geirangerfjorden. Setervollen er forholdsvis artsrik og har beitepreg. Området ser ut til å ha berre lokal verdi.

Mulege tiltak: Restaurering av seterbygningar.

Andre kjelder: Gaarder m. fl. (2001), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Ein sti til Gomsdalen går forbi Haugset. Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 4. Haugset. Verdi: Lokalt viktig - C. Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008348

UTM EUREF89 32V N 6889936 A 404813

Areal: 16 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (100 %)

Utforming: Fattig beitefukteng 100 %

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde

Feltsjekk: 07.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo(siste).

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

Innleiing: Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 07.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten er tidlegare undersøkt av John Bjarne Jordal og GeirGaarder den 02.08.2000 i samband med biologiske undersøkingar i Geiranger og Herdalen landskapsvernområde. Ved undersøkingane i 2015 vart det klart at området framleis er beita, men at avgrensinga bør endrast ein del, mest fordi områda innanfor steingjerda, som før varhalde utanfor avgrensinga, no er inkludert i lokaliteten. Lokalitetsskildringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet, men ein god del av innhaldet er likevel basert på den gamle skildringa. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av beitemarkene rundt Haugset, som ligg på ei fjellhille høgt over nordsida av Geirangerfjorden, like ved Ørnesvingen, med god utsyn over fjorden og Geiranger i Stranda kommune. Den består forutan beitemarkene av område med litt rasmark. Berggrunnen i området består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, og lausmassane av tynne morenemassar. I følgje Moen (1998), ligg lokaliteten på grensam mellom mellomboreal (MB) og nordboreal (NB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svaktoseanisk vegetasjonsseksjon (O1), og overgangsseksjon (OC) med innslag av austlege trekk.

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beitefukteng (90 %). Resten består av rasmark, også dette med innslag av område med naturbeitemark (om lag 10 %). Etter NiN går naturbeitemark inn i hovudtypen seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Tre- og busksjiktet innanfor lokaliteten er for det meste sparsamt, og består av ein del ung bjørk saman med stadvis mykje einer i bakkane over setervollen. Mykje av vollen er elles i attgroing med artar som firkantperikum, hengeving, skogstorkenebb, skogsnelle, store mengder lyng, særleg blåbær, samt små område med torhjelm og bringebær. Stadvis er likevel beitestrykket godt, og ein finn artar som brudesporer, finnskjegg, fjellmarikåpe, fjelltimotei, gulaks, harerug, maiblom, raudsvingel, ryllik, skarmarikåpe, småengkall, snauveronika, sølvbunke og tepperot. I tillegg vart det gjort funn av to eksemplar av kvitkurle (NT) nord i lokaliteten. I tidlegare lokalitetsskildring heiter det: «Med 95 karplantar, av dei 15 natureng- eller seterplantar, er dette eit etter måten artsrikt område.»

Det er ikkje registrert beitemarksopp på denne lokaliteten, berre røyksopp (Gaarder et al., 2001). Med dagens beitestrykk er potensialet for slike artar heller dårleg.

Bruk, tilstand og påverknad: Områda nedanfor seterhusa har tidlegare vore pløygde, og i følgje tidlegare lokalitetsskildring også inngjerda. Her er det svake spor etter oppgjødsling, men området har dei seinare år ikkje vore i bruk, gjerda er tekne ned, og områda har i stor grad gått tilbake til natureng. Heile setervollen er prega av attgroing. Beitestrykket er lågt, og sjølv om det i dag er hjorten som står for det meste av beitet, er det framleis nokre få husdyr i området. Ein tursti kryssar lokaliteten.

Framande artar: Gran er planta i området (utanfor lokaliteten) og ser ut til å spreie seg.

Del av heilskapleg landskap: Tidlegare var denne lokaliteten ein del av kulturlandskapet på Mølsæter og Årset, som ligg lenger nede i lia. Lokaliteten er i dag isolert frå desse grunna attgroing med skog. Den er framleis synleg frå Geiranger sentrum og frå fjorden, og såleis ein viktig del av det heilskapelege landskapet rundt Geiranger.

Skjøtsel og omsyn: Skal dei attverande verdiane takast vare på her, er det naudsynt med mykje høgare beitestrykk enn kva det er i dag. Utan dette vil blåbærlyngen og skogen raskt få overtaket og dei biologiske verdiane slik gå tapt.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 16 daa) og låg vekt for raudlistearter og låg til middels vekt for artsmangfald. Elles oppnår den låg vekt for tilstand, og låg til middels vekt for påverknad. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Lokalt viktig – C.

7.49.7 Stranda: Geirangerfjorden: Maråkstranda/Grandestranda

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Jordal & Gaarder (1998, besøkt 23.07.1997) og Holtan & Grimstad (2000a, 30.07.1999)

Landskap, tilgjenge: Dette er eit par gamle, attgroande, raspåverka naturbeitemarker (tidlegare slåtteenger) like nord for Maråk (Geiranger sentrum). Området er omkransa av lausvass og kantkratt.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Marka er truleg ei gammal slåtteeng, som har vore avgrensa av steingjerde. Småfe ser ut til å beite her om våren (2000) og evt. hausten, men beitestrykket er i dag for lågt til å halde vegetasjonen nede. Her er såleis ei gradvis attgroing.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Her er ein gammal steingard med humle.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Vegetasjonen er overgang mellom frisk fattigeng (G4), med innslag av tørreng (G7) og tørrberg.

Artsmangfald: Plantelivet er etter måten rikt og variert med i alt 116 karplantar, av desse 21 natureng- eller seterplantar. Av særskilt interesse er skogkløver og åkermåne, som begge er sjeldsynte i Møre og Romsdal. Andre artar: bakkemynte, bakkeveronika, eittårsknavel og kvitbergknapp. Gul vokssopp (*Hygrocybe chlorophana*) vart funnen i 2000. Ein skal ikkje sjå bort frå at her kan vere langt fleire beitemarksoppar. Det er funne bakkeminneblom på Maråk, det einaste funnet i fylket. Det er uvisst kvar dette var, men det kan ha vore her.

Heilskapleg vurdering: Artsrik gammel slåtteeng som no vert beita, med eit særprege artsutval.

Mulege tiltak: For å ta vare på enga og førebyggje attgroing, er det ønskeleg å auke beitestrykket.

Andre kjelder: Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Jordal (2011) (Lokaliteten kalla Grandestranda, lokalt namn er Lausneset)

ID BN00069312

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk/tørr, middels baserik eng beitet

Verdi Lokalt viktig

Registreringsdato 21.07.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi C (lokalt viktig) fordi han er i attgroing og truleg ikkje lenger tilfredsstiller kriteria til B.

Innledning Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 21.07.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg like ovanfor vegen mellom Maråk og Grande i Geiranger. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtyper og utformingar Lokaliteten har tilhøyrrer naturtypen naturbeitemark, men har vore ute av hevd ei stund, og vil anten gro att med skog eller gå over til sørvendt berg og rasmark. Vegetasjonen var dels attgroingsvegetasjon med høgstauder, bregner og høge gras som hundegras, sløkje, vendelrot, mjøddurt, skogstorkenebb, ormetelg og skogburkne, men det er og framleis ein del tørrbakkevegetasjon med gulmaure, gjeldkarve m.fl. (G7, ein truga vegetasjonstype). Av tre og buskar vart det sett hengjebjørk, alm (2006 og 2010: NT), gråor, bjørk og einer.

Artsmangfold Av planter vart det i 2010 notert m.a. engsmelle, gjeldkarve, gulmaure, hestespreng, kjøtttype, knegras, kvitmaure, lækjeveronika, markjordbær, mørkkongslis, raudknapp, smalkjempe, småsmelle, tviskjeggveronika og åkerminneblom. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, og lokaliteten har truleg ikkje lenger potensiale for beitemarkssopp.

Påvirkning Området har ikkje vore beita på lenge. Lokaliteten kan ha vore litt gjødsla.

Fremmede artar Ingen observerte artar.

Råd om skjøtsel og hensyn Opphøyr av beite har ført til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med oppattaking av beitinga.

Landskap Lokaliteten utgjer i dag ein liten del av store fjellsider med opne, artsrike rasmarker. Desse var tidlegare opnare på grunn av at beiting var ein tilleggsprosess til snørasa, og gjorde sitt til å halde landskapet opnare enn i dag.

Kjelde: Jordal 2020). Den 16.07.2020 vart det funne stor bloddråpesvermar her. Denne er sterkt truga (EN) på raudlista 2021. Dette tilseier ei vurdering av høgare verdi på lokaliteten.

7.49.8 Stranda: Geirangerfjorden: Grandefonna (beita rasmarker)

Kjelder: Norderhaug (2004), basert på Holtan & Grimstad (2000a, oppsøkt 29.06.2000).

Landskap, tilgjenge: Lokaliteten er store snørasenger ned mot Geirangerfjorden aust for Grande.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Det er truleg at desse områda har vore slått i periodar. Området har vore mest nytta til beite. I dag er i tillegg snørasa viktige for å halda vedlike engvegetasjonen

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Store snørasenger (dels G4, dels F1 og F4) som vert beita av geit.

Artsmangfold: I dei opne partia med sørberg, kantkratt og rasmark er det etter måten artsrike engsamfunn. I sjølve Grandefonna vart det funne t.d. artar som dunhavre, gulaks, gulmaure, kvitmaure, kvit- og raudkløver, skogstorkenebb, smalkjempe og småengkall (desse er dominerande). Her veks også skogkløveren (m.a. ei tue på om lag 10 rutemeter). Denne arten er hjå oss kjent berre frå Stranda og Rauma. I Stranda er han funnen frå Grande til Geiranger. I andre artsgrupper kan nemnast beitemarksartane gul vokssopp og ein (ubestemt) raudskivesopp. Også her vart den sjeldsynte og raudlista mnemosynesommarfuglen (V) funnen.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er eit godt eksempel på artsrike snørasenger, som har vore nytta til slått og beite gjennom lange tider.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Asdøl et al. (1991), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold:

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000a)

ID BN00008346

Naturtype Rik edellauvskog

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 29.06.2000

Innledning Området ligg aust for Grandeelva. Topografien varierer mykje, med skog, berg, rasmark og hamrar som avløyser kvarandre i eit mosaikkprega landskap med fleire furer etter ras (Grandefonna er vel årsak til dei store, opne felta, som ein stad strekk seg heilt ned til sjøen) og grøver. Sjølve skogen kan karakteriserast som gråor-almeskog. Skogstrukturen vekslar, generelt er det godt om grove tre, både alm, gråor, hegg og hengjebjørk, men berre med måtelege innslag av t.d. læger og annan råteved. Grøvste almen vart målt til 95cm i tverrmål (hengjebjørk 80cm). Heller ikkje her ser det ut til å ha vore vanleg med styving, slik at dei finaste almane strekk seg meir enn 20m frå bakken. Hjorten gjer elles ein del skade ved å gnage borken av gamle almar og ete på dei unge som kjem opp. Dette er eit stort problem over heile fylket. På lang sikt vil dette truge forynginga til treslaget. Skogbotnen dominerast av store urter og staudar, t.d. brennesle, bringebær, då-artar, hundegras, klengjemaure, noko kranskonvall og

skogstjerneblom, alle artar som understrekar høgstaudetypen. Vi fann ingen av "breibladgrasa", men Asdøl m.fl. (1991) fann skogsvingel, etter alt å dømme i eit av prøvefeltet utanfor kulturlandskapet. Naturtypen i Møllsdalen, i kantsonene mot kulturlandskapet, høver godt for denne (arten er elles sjeldsynt på Sunnmøre, men noko vanlegare enn kva t.d. Holten 1980, figur 5, gjev opp). Spreidd førekjem også næringskrevjande plantar som storklokke og trollbær.

I dei opne partia med sørberg, kantkratt og rasmark er det etter måten artsrike engsamfunn. I sjølve Grandefonna vart det funne t.d. artar som dunhavre, gulaks, gulmaure, kvitmaure, kvit- og raudkløver, skogstorkenebb, smalkjempe og småengkall (desse er dominerande). Her veks også skogkløveren (m.a. ei tue på om lag 10 rutemeter). Denne arten er hjå oss kjent berre frå Stranda, Sunndal og Rauma (John B. Jordal pers. medd.). I Stranda er han funnen frå Grande til Geiranger. I andre artsgrupper kan nemnast beitemarksartane gul vokssopp og ein (ubestemt) raudskivesopp. Også her fann vi den sjeldsynte mnemosynesommarfuglen (V). Den skal vere sett i området allereie i 1995-96 (Lars O. Hansen pers medd.), men kom likevel ikkje med i oversynet over sjeldsynte insekt i Noreg (Hansen & Aarvik 2000) anna enn som ei anonym, ikkje stadfesta melding.

Andre ting: Det er ingen tvil om at området må reknast som svært viktig (A1). Området er i dag ein del beita av geiter. Det kan vere bra for mnemosynesommarfuglen at ein framleis held ope engsamfunna i området. Ut frå den store rasfaren er det vel ikkje aktuelt å vede, og det er heller ikkje ønskeleg. Grandelia utgjer saman med lauvskogsliene ved Hysket og i Geiranger ein heilskap av delvis kulturpåverka skogsområde som har svært høg verdi, med fleire sjeldsynte og raudlista artar. I ein meir grov skala er det også viktig å skjønne omsynet til dei store landskapsestetiske verdiane som er i her. Som ein del av dette bør ein også søkje å setje i verk skjøtelsplanen for Møll- og Grandegardane (Asdøl m.fl. 1991).

Areal fra kartobjekt (daa) 583,4

Kjelde: Jordal 2020). Den 16.07.2020 vart det funne gode bestandar av stor bloddråpesvermar i Grandefonna, og i geitebeitet Reitane aust for Grandeelva ved Møll. Denne arten er sterkt truga (EN) på raudlista 2021. Dette styrkar verdi svært viktig på lokaliteten. Men ein del av området bør vere rasmarkseng og noko bør vere naturbeitemark i staden for rik edellauvskog på heile dette polygonet.

7.49.9 Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva (LVO i sørvest)

Kjelder: Norderhaug (2004) dels basert på Jordal & Gaarder (1995, besøkt 15.09.1994, +19.06. og 12.09.2002)

Landskap, tilgjenge: Området ligg like vest for Geiranger sentrum, og er eit stort beiteområde tilhøyrande Gjørva ovafor garden og på oversida av vegen ut til Humlung.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Tidlegare mykje utmarksslått, da lagra ein høyr frå utmarksslåtten m. a. oppunder hamrane (under Keipen) i fleire hellarar. Lokaliteten er noko påverka av snøras. M. a. i 1979 gjekk ei stor fonn som slo ned mykje av skogen. Ein del oreskog er kome opp att sidan. Plassen var ein husmannsplass ovafor Gjørva, som hadde inste del av bakkane. Beitemarktrykket var i 2002 bra, særleg på engene nærast Gjørva. Ved besøket vårt (2002) beita 5-6 hestar og ca. 15 storfe her.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Beitemarker utan bygningar, men med eit større system av steingjerde, dessutan mange rydningsrøyser. Ovafor garden er det spor etter ein plass.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Store utmarksbeite som tidlegare dels har vore slåttemark. Så seint som på slutten av 1940-talet slo ein oppunder hamrane under Keipen. Området har mest frisk fattigeng (G4), men tendensar i retning tørreng (G7), med m.a. gulmaure. Deler av området er i attveksing med skog, m.a. oreskog. Ved husa er det ein større frukthage.

Artsmangfald: Det er funne 11 artar beitemarkssopp, m.a. fiolett greinkøllesopp (*Clavaria zollingeri*, V=sårbar på raudlista), raudskivesoppene *Entoloma exile* og *E. xanthochroum*, og vokssoppen *Hygrocybe phaeococcinea* (alle hensynskrevande på raudlista). Av planter kan følgjande nemnast: blåklukke, blåknapp, blårapp, gjeldkarve, gulmaure, harerug, kvitmaure, lintorskemunn, markjordbær, mørkkongslis, raudknapp, skjoldberar (uvanleg art å finna i beitemark, truleg spreidd frå stranda med kyrne), smalkjempe og sumpmaure.

Heilskapleg vurdering: Gjørva har eit større areal ope landskap som betyr mykje for landskapsbiletet i Geiranger. Beitemarkene er intakte og i bruk, og har dessutan eit interessant artsutval og fleire raudlisteartar.

Mulege tiltak: Beitinga bør halda fram.

Andre kjelder: Aksdal (1994), Jordal & Gaarder (1995), Kristin Bakke (grunneigar)

Andre forhold: Landskapsregion: 23. Indre vestlandsbygder

7.49.10 Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva: Høgebakkane (LVO i sørvest)

Kjelde: Jordal (2011)

ID BN00069362

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk fattigeng beitet

Verdi Viktig

Registreringsdato 08.09.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar og to raudlisteartar, og med eit visst attgroingspreg.

Innledning Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på besøk av Geir Gaarder 15.09.1994 (Aksdal 1994, Jordal & Gaarder 1995), eige søk 19.06. og 12.09.2002 (Norderhaug et al. 2004) og eige feltarbeid 08.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskilt god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir gjødsla innmark. Skogkledd parti er utelatne.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg øvst (lengst sør) på innmarka ved Gjørva i Geiranger. Berggrunnen består av gneis (ikkje innfelt). Lausmassane består truleg mest av morene- og rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtyper og utforminger Lokaliteten tilhøyrer naturtypen naturbeitemark, men med har vore slått tidlegare. Vegetasjonen er dominert av moserik frisk fattigeng (G4) med gulaks, engkvein, smyle, raudsvingel og sølvbunke. Av tre og buskar vart det sett bjørk, gråor og einer.

Artsmangfold Av planter vart det i 2010 notert m.a. blåknapp, blåknapp, bråtestorr, engsmelle, harerug, kratthumleblom, krattnednegras, kvitbladtistel, raudknapp og smørtelg. I 2002 vart det dessutan funne blåklukka, blåapp, enghumleblom, geitsvingel, gjeldkarve, gulmaure, hestespreng, kvitmaure, lintorskemunn, lækjevevrika, marksjordbær, mørkkongslis, skjoldberar, smalkjempe, småsyre, tiriltunge og tviskjeggvevrika. Av sopp vart det i 2010 m.a. funne *Hygrocybe pratensis* engvokssopp. I 2002 vart det påvist fiolett greinkølesopp *Clavaria zollingeri* (2006: NT, 2010: VU), blårandraudskivesopp *Entoloma caesiocinctum* og færøyrraudskivesopp *E. xanthochroum*, og i 1994 bleikskiva raudskivesopp *Entoloma exile*, skjørvokssopp, gul vokssopp, mønjevokssopp, kjeglevokssopp, svartdogga vokssopp *Hygrocybe phaeococcinea* (2006 og 2010: NT), engvokssopp og grøn vokssopp.

Påvirkning Det var ein husmannsplass ovafor Gjørva, som brukte inste del av bakkane (kjelde: Kristin Bakke). Det er ei rekkje steingjerde, og fleire hustufter av stein. Beitemarkket var i 2002 bra, da beita 5-6 hestar og ca. 15 storfe her. Ein slutta med storfe i 2008 (kjelde: Kristin Bakke). I 2010 beitte berre nokre få sauer, og det totale beitemarkket var nokså lågt. Området verka relativt lite gjødsla i nyare tid.

Fremmede arter Ingen observerte artar.

Råd om skjøtsel og hensyn Dårlig beitemark fører no til attgroing. Det er derfor ønskeleg med auka beitemark. Det vil og bli aukande behov for buskrydding. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Landskap Lokaliteten utgjer i dag eit mindre areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Areal fra kartobjekt (daa) 18,6

7.49.11 Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva (aust og vest) (LVO i sørvest)

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000b), basert på Jordal & Gaarder (1995)

ID BN00008364

Naturtype Naturbeitemark

Verdi Lokalt viktig

Registreringsdato 15.09.1994

Verdi begrunnelse Lokalitetane er noko prega av snøras, og dette forklarar truleg at det vart gjort relativt få funn av beitemarkssopp. Vi har ingen forslag til endringar i bruken av området.

Innledning Området ligg like vest for Geiranger sentrum, og er eit beiteområde på oversida av vegen ut til Humlung. Deler av beitemarkene har tidlegare grodd att med skog, og det er derfor skilt ut to delområde på dei opne partia. Den austre (lokalitet 1) er størst og er eit raspåverka beite inntil innmarka på Gjørva. Den vestre (lokalitet 2) er ei lita eng omgjeven av ung lauvskog noko nærare Humlung. Beitemarkket er nokså godt, særleg på engene nærast Gjørva. Ved besøket gjekk det eit par hestar her. Kommenterar til funn: På lokalitet 1 vart det funne 10 artar beitemarkssopp (14 poeng). Utanom raudskivesoppen *Entoloma exile* og vokssoppen *Hygrocybe phaeococcinea* (begge omsynskrevjande) vart det funne mest vanlege og vidt utbreidde artar. På lokalitet 2 vart det funne 6 vanlege og vidt utbreidde artar av beitemarkssopp. Det vart ikkje laga fullstendig planteliste, men vegetasjonen var noko tørrengprega med artar som gulmaure og raudknapp. Elles vart det ikkje funne spesielle planteartar.

Areal fra kartobjekt (daa) 43,2

7.49.12 Stranda: Geirangerfjorden: Gjørva vest (LVO i sørvest)

Kjelder: Jordal (2011), Jordal & Gaarder (1995)

ID BN00069361

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk fattigeng beitet

Verdi Viktig

Registreringsdato 08.09.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar og eit visst attgroingspreg.

Innledning Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 08.09.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særskilt god, betre enn 20 meter.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg vest for husa på Gjørva i Geiranger. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morene- og rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og svakt oseaanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtyper og utforminger Lokaliteten tilhører naturtypen naturbeitemark. Vegetasjonen er dominert av frisk fattigeng (G4) med gulaks, engkvein, smyle, raudsvingel og ein del gulmaure. Av tre og buskar vart det sett invaderande gråor, bjørk og einer.

Artsmangfold Av planter vart det i 2010 notert m.a. bergmjølke, bustnype, gjeldkarve, gulmaure, hestespreng, kvitmaure, markjordbær, raudknapp, smalkjempe og småengkall. Av sopp vart det i 2010 m.a. funne *Hygrocybe pratensis* engvokssopp og *Hygrocybe psittacina* grøn vokssopp. I 1994 vart det dessutan påvist bleikskiva raudskivesopp *Entoloma exile*, kantarellvokssopp, gul vokssopp, mønjevokssopp og kjeglevokssopp.

Påvirkning Beitetrykket var i 2002 bra, da beita 5-6 hestar og ca. 15 storfe her. Ein slutta med storfe i 2008 (kjelde: Kristin Bakke). I 2010 beitte berre eit par ponniar og nokre få sauer, og det totale beitetrykket var nokså lågt. Området verka relativt lite gjødsla i nyare tid, men har kanskje vore noko meir gjødsla tidlegare.

Fremmede arter Ingen observerte artar.

Råd om skjøtsel og hensyn Dårleg beitetrykk fører no til attgroing. Det er derfor ønskeleg med auka beitetrykk. Det vil og bli aukande behov for buskrydding. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Landskap Lokaliteten utgjer i dag eit mindre areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Areal fra kartobjekt (daa) 7,4

7.49.13 Stranda: Geirangerfjorden: Gjörvavika (LVO i sørvest)

Kjelde: Jordal (2011)

ID BN00069311

Naturtype Naturbeitemark

Utforming Frisk fattigeng beitet

Verdi Viktig

Registreringsdato 08.09.2010

Verdi begrunnelse Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei delvis intakt naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar.

Innledning Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 08.09.2010 og besøk 09.09.2010 av Reidun Braathen og Even W. Hanssen. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir gjødsla innmark nærast vegen.

Beliggenhet og naturgrunnlag Lokaliteten ligg like nordvest for Gjörva i Geiranger, sørvestover frå eit par hytter i Gjörvavika. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og svakt oseaanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtyper og utforminger Lokaliteten tilhører naturtypen naturbeitemark. Vegetasjonen er dominert av frisk fattigeng (G4) med gulaks, engkvein, smyle, raudsvingel og ryllik. Av tre og buskar vart det sett m.a. invaderande gråor.

Artsmangfold Av planter vart det i 2010 notert m.a. bergmjølke, blåknapp, bustnype, engsmelle, gjeldkarve, gulmaure, hestespreng, lækjeveronika, markjordbær, skjoldberar, småsmelle, tviskjeggveronika, vassarve og åkermineblom. Av sopp vart det funne *Hygrocybe chlorophana* gul vokssopp, *H. coccinea* mønjevokssopp, *H. glutinipes* limvokssopp og *H. pratensis* engvokssopp (Artsobservasjonar, R. Braathen & E.W. Hanssen).

Påvirkning Beitetrykket var i 2002 bra, da beita 5-6 hestar og ca. 15 storfe her. Ein slutta med storfe i 2008 (kjelde: Kristin Bakke). I 2010 beitte berre eit par ponniar og nokre få sauer, og det totale beitetrykket var nokså lågt. Området ved vegen var litt betre beita fordi ponniane gjekk mest her. Området er verka litt nitrofil i nedre deler, men relativt lite gjødsla i nyare tid lenger oppover.

Fremmede arter Ingen observerte artar.

Råd om skjøtsel og hensyn Dårleg beitetrykk fører no til attgroing. Det er derfor ønskeleg med auka beitetrykk. Det vil og bli aukande behov for buskrydding. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast.

Landskap Lokaliteten utgjer i dag eit mindre areal i eit landskap dominert av andre naturtypar.

Areal fra kartobjekt (daa) 9,1

7.50 Stranda: Geiranger - Vesteråsdaalen: Løsta-Vesteråsonna (beita snørasenger)

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Holtan & Grimstad (2000a, besøkt 28.06.2000)

Landskap, tilgjenge: Den avgrensa lokaliteten er kulturpåverka rasmarker på nordsida av Geiranger. Løsta ligg rett ovafor Fonnagjelet som kjem ned nær Geiranger sentrum, medan Vesteråsfonna ligg ovafor Vesteråsgardane.

Bruks historie og aktivitet i dag: Ein del sau går på beite i Vesteråsfonna, som har teke fleire menneskeliv fram gjennom åra (Lillebø m.fl. 1999: 64-65). Sjå og omtale under Vesterås.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Ved Løsta er det noko rikare, her er det gulaksenger med mykje engsoleie, firkantperikum og ryllik, i friskare parti dominerer enghumleblom, gulmaure, kvitmaure, skogstorkenebb og slåttestorr m.fl. Ved Vesteråsfonna er det svært artsfattig, med blåbær og hestespreng mellom dei vanlegaste plantane. Elles går det mykje i høgstaudar som skogstorkenebb og tyrihjel, og oppslag av einer (ein typisk beite- og "attgroingsart").

Artsmangfald: Heile området ser ut til å ha brukande bestandar av den svært sjeldsynte mnemosynesommarfuglen. Funn av den raudlista kvitkurle er og interessant. I Vesteråsfonna fanst sparsamt noko meir kravfulle artar som bergfrue, bergmynte, bergveronika, gjeldkarve, marinøkkel, svartstorr og vill-lauk. Av dei meir kravfulle artane i Løsta var t.d. bergmynte, karve, kransmynte, kvitkurle (DC=hensynskrevende), myske, piggstorr, sølvmore, vill-lauk og vårmarihand.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er ein av mange kulturpåverka snørasenger i distriktet.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Lillebø m.fl. (1999: 64-65), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold:

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000a)

ID BN00008353

Naturtype Sørvendte berg og rasmarker

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 29.06.2000

Verdi begrunnelse Som det går fram av det som er nemnt over, gjer funna av mnemosynesommarfuglen aleine at begge områda må reknast som nasjonalt viktige (A1).

Innledning Løsta ligg rett ovafor Fonnagjelet som kjem ned nær Geiranger sentrum, medan Vesteråsfonna ligg ovafor Vesteråsgardane. Ved Vesteråsfonna er det svært artsfattig, med blåbær og hestespreng mellom dei vanlegaste plantane. Elles går det mykje i høgstaudar som skogstorkenebb og tyrihjel, og oppslag av einer (ein typisk "attgroingsart"). Sparsamt finst noko meir kravfulle artar som bergfrue, bergmynte, bergveronika, gjeldkarve, marinøkkel, svartstorr og vill-lauk. Ein del sau går på beite i denne fonna, som har teke fleire menneskeliv fram gjennom åra (Lillebø m.fl. 1999: 64-65). Ved Løsta er det noko rikare, her er det gulaksenger med mykje engsoleie, firkantperikum og ryllik. I friskare parti dominerer enghumleblom, gulmaure, kvitmaure, skogstorkenebb og slåttestorr m.fl. Av dei meir kravfulle artane er her t.d. bergmynte, karve, kransmynte, kvitkurle (DC), myske, piggstorr, sølvmore, vill-lauk og vårmarihand. Begge områda ville hatt lokal verdi hadde det ikkje vore for at det også i desse vart funne mnemosynesommarfugl (V). Kommenterar til funn: Begge områda ser ut til å ha brukande bestandar av den svært sjeldsynte mnemosynesommarfuglen. Kvitkurle trekk også verdien opp.

Areal fra kartobjekt (daa) 461,4

7.51 Stranda: Geiranger: Vesterås (LVO lengst nord)

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 01.08.2000, 18.06.2002

Landskap, tilgjenge: Vesterås ligg oppe i den bratte søraustvendte lia rett ovafor Geiranger sentrum. Som kulturlandskap er dette eit særprega, bratt og litt dramatisk område, lik mange av hyllegardane lenger ute.

Bruks historie og aktivitet i dag: Vesterås er nemnt første gong i 1603. Det var to bruk frå ca. 1620. I 1657 var her totalt 2 hestar, 23 storfe, 16 geiter og 5 sauer. I 1724 til saman 2 hestar, 26 storfe, 22 geiter og 20 sauer. I 1866 var det totalt 44 mål dyrka mark, 50 dekar natureng, 56 lass utslått høy av totalt 150 høyllass, og ein fora 2 hestar, 24 storfe, 79 småfe og 3 grisar på dei to bruka til saman. Husa brann i 1872. Etter fonna i 1907 som tok heile garden, vart tuna oppattbygd til sommarbruk som ei slags seter, medan folk og dyr tilbrakte vinteren nede i bygda. Tuftene (Bakkane) var ein plass omlag 200 m utanfor tuna på Vesterås. Dei hadde 3 kyr og nokre sauer. Kortaste vegen er sti rett opp frå Maråk. Her bar dei t. d. opp høy som var slege i Bringemarka. I 1909-1910 fekk garden også veg. Drifta på garden har no eit avgrensa omfang (i 2002 2 ponnyar, 30 sauer, 6-7 ammegeiter), men delar av engene vert framleis slegne, og landskapet er enno ganske ope.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: 1. oktober 1872 brann husa. Etter fonna i 1907 som tok heile garden, vart tuna oppattbygd til sommarbruk, medan folk og dyr tilbrakte vinteren nede i bygda. Det går grusveg fram til garden og traktorveg vidare nordvestover på innmarka. Eit par utleiehytter er sett opp sør for tunet. Eit stykke nordvest for tunet er ruinar etter ein husmannsplass (Tuftene eller Bakkane). Nordvest for garden og lågare enn tunet ligg Fjellteigen. Her køyrde ein høy opp og møkk ned på taubane. Ei bu for turistar er sett opp på eit utsiktspunkt på kanten mot Maråk. Ein setra på Vesteråsetra i Vesteråsdalen.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Det er mykje kulturenger, men også mindre parti med natureng og naturbeitemark. I tillegg er marka mange stader grunnlendt og tørkesvak. Nordvestover frå husa ligg ei langstrekt hylle med mosaikk av djupare dyrka jord og grunnare kantområde med artsrik frisk fattigeng (G4) i sakte attgroing. Bergknausar og tørrbakkar (F3, G7) er ganske vanlege i kantane og mellom skifta. Desse gror seint att og utgjør dei mest interessante elementa på garden. Oppover mot fjellet foregår no attgroing med m. a. oreskog. Her var det tidlegare ope som ein konsekvens av snøråspåverknad og beiting. Høgt og gammalt gras pregar ein del av engene og mange stader er ungsbogen på veg fram.

Artsmangfald: Det er funne omlag 100 planteartar på innmarka, noko som er eit relativt høgt tal. Verdiane no er særleg knytt til bergknausane og tørrbakkane der det er relativt velutvikla tørrbakkesamfunn. Ei rekkje mindre vanlege tørketolande planter veks her, som bakkeveronika, vill-lauk, eittårsknavele og sandarve, i lag med andre tørrrengartar som bergmjølke, blåapp, dunhavre, gjeldkarve, gulmaure, knegras, kvitmaure, lintorskemunn, lodnebrege, markjordbær, olavsskjegg, småbergknapp, småsmelle, småsyre, stemorsblom, sølvmaure og åkerminneblom. Andre artar: blåklukka, blåkoll, engsmelle, harerug, ei uvanleg svæve i hårsvævegruppa (truleg *Hieracium auriculatum*), humle, karve, kjeldeurt, kjertelaugnetrøst, mørkkongslis, raudknapp, smalkjempe, småengkal og sumpmaure.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten har noko av den best utvikla tørrbakkevegetasjonen i Geiranger og er derfor av regional verdi. Lenger ute i fjorden har Matvika, Lundanes og Inste Åkernes liknande kvaliteter. Engsamfunna på djupare jord har truleg hatt høgare verdi tidlegare, men attgroing fører til at desse er mindre interessante no. Husa i tunet er frå først på 1900-talet.

Mulege tiltak: Det er ønskeleg med både beiting og slått for å halda landskape ope og artsrikdommen ved like.

Andre kjelder: Gjerding (1935), Lillebø (1972), Gaarder m. fl. (2001), Per Vesterås.

Andre forhold: Plassfolket nordvest for Vesteråstunet måtte i tørkeår langt etter føret, dels heilt til rasmarene mellom Gomsdalen og Knivsflå. Dei fekk gras til sjøen, rodde til Maråk, hesja, og transporterte høyet til Vesterås. Mange fonnehistorier: i 1898 tok fonna uthusa, avlinga, krøtera og ei jente som seinare vart funne i live. 22. februar 1907 tok fonna heile garden, og 3 menneske omkom. Dagen etter gjekk ei ny fonn som tok livet av 10 menneske i Halebakkane. Etter dette har her budd folk på Vesterås berre om sommaren, og ingen har våga å byggja opp att på Halebakkane.

Kjelde: Jordal (2011)

7.51.1 Stranda: Geiranger: Vesterås: Tuftene

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	del av 11040
Naturbasenummer	(NY) BN00069347
Posisjon:	MP 066 869
Høgde:	340 m
Naturtype:	D04 naturbeitemark
Utforming:	D0404 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av beite og attgroing
Undersøkt/kjelder:	01.08.2000 Geir Gaarder & John Bjarne Jordal, 18.06.2002, John Bjarne Jordal (Gaarder m. fl. 2001), 10.08.2010, John Bjarne Jordal, kjelder til kulturhistoria: Gjerding (1935), Lillebø (1972)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 10.08.2010. Kjelder til kulturhistoria: Gjerding (1935) og Lillebø (1972). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom naturbeitemark og meir gjødsle innmark.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Vesterås ligg oppe i den bratte søraustvendte lia rett ovanfor Geiranger sentrum. Som kulturlandskap er dette eit særprega, bratt og litt dramatisk område, lik mange av hyllegardane lenger ute. Lokaliteten ligg lengst vest på innmarka, og for det meste nedanfor traktorvegen. Tuftene (Bakkane) var namnet på ein plass som låg her. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morene- og rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten har grunnlendte knausar i mosaikk med parti med litt djupare jord. Det meste vert beita, og heile lokaliteten bør reknast som naturbeitemark. Vegetasjonen var delvis frisk fattigeng (G4, 70-80%), delvis sølvbunkeeng (G3, 30-40%) og delvis knausvegetasjon (F3). Viktige artar var engkvein, fjellgulaks, hundegras, raudknapp og kvitblattistel.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. blåknapp, engsmelle, gjeldkarve, gulmaure, jonsokkoll, knegras, kvitblattistel, lintorskemunn, lækjeveronika, raudknapp, smalkjempe, småsmelle og tvískjeggveronika. Ei rekkje av desse er tørrreng- og tørrberg-artar. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar, men ein reknar med at lokaliteten har potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: Vesterås er nemnt første gong i 1603. Det var to bruk frå ca. 1620. I 1657 var her totalt 2 hestar, 23 storfe, 16 geiter og 5 sauer. I 1724 til saman 2 hestar, 26 storfe, 22 geiter og 20 sauer. I 1866 var det totalt 44 mål dyrka mark, 50 dekar natureng, 56 lass utslåthøy av totalt 150 høyllass, og ein fora 2 hestar, 24 storfe, 79 småfe og 3 grisar på dei to bruکا til saman. Etter fonna i 1907 som tok heile garden, vart tuna oppattbygd til sommarbruk, medan folk og dyr tilbrakte vinteren nede i bygda. Området vert

beita av ca. 80 sau om hausten, og vert da heilt nedbeita (kjelde: Arnfinn Vesterås august 2010). Elles gjekk nokre geiter og lamaer her over sommaren. Området verka lite gjødsla på grunnlendt mark, men noko gjødsla på djupare jord.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. Opphøyr av beite kan føra til attgroing med høg vegetasjon, buskas og meir skog. Det er derfor ønskeleg med framhald i beitinga.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag framleis ein del av eit større og verdifullt kulturlandskap på Vesterås og Hole.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei intakt naturbeitemark med einskilde beiteindikatorar.

7.52 Stranda: Geiranger - Vesteråsdaalen: Storsætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 29.06.2000, 01.08.2000)

Landskap, tilgjenge: Storsætra ligg ytst i Vesteråsdaalen, nær Storsæterfossen.

Bruks historie og aktivitet i dag: Seterdrifta er lagt ned. I 2000 beita om lag 35 sauer på setervollen, slik at beitetrykket må seiast å vere godt.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Fleire seterhus (ikkje registrert).

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: I hovudsak er vegetasjonen frisk fattigeng med mykje gulaks (G4), men med store attgrodde felt på oversida av stølen (lynghei, S1/S3). Spreidd er her også attgroing med sølvbunke (G3). Elles går det i myrtistel og nokre felt med tyrihjel.

Artsmangfald: 14 av 67 karplantar på setra er natureng- eller seterplantar, altså eit medels høgt tal. Mellom dei finn vi m.a. dvergjamne, gjeldkarve og grønkurle. Alle artane er vanlege. Det vart ikkje leita etter sopp i 2000.

Heilskapleg vurdering: Området har liten eller lokal biologisk verdi.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gaarder m. fl. (2001), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 19. Storsætra. Verdi: **Viktig - B.** Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00008357

UTM EUREF89 32V N 6887265 A 407830

Areal: 27,5 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (90 %) og område med meir attgrodd hei og lyng (10 %). **Utforming:** Fattig beiteeng (70 %), fattig beitefukteng (20 %) og område med meir attgroddhei og lyng (10 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Feltsjekk: 08.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: Betre enn 20 meter. Målemetode: Flyfoto og GPS

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 08.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten vart fyrste gong undersøkt av Dag Holtan og Karl Johan Grimstad 29.06.2000 i samband med kartlegging av naturtypar i Stranda (Holtan og Grimstad 2000a). I 2015 såg ein at beitetrykket framleis var godt, men at avgrensinga måtte justerast ein del i høve til den opphavlege som var sirkelrund. Lokalitetsskilringa er oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet. Noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skilringa i Naturbase. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av fuktige og vekselfuktige beitemarker kring Storsætra ytst i Vesteråsdaalen, like ovanfor Storsæterfossen litt vest for Geiranger i Stranda kommune. Tilgjenge er langs sti opp frå Vesterås. Denne kryssar lokaliteten og held fram vidare innover Vesteråsdaalen. I aust deler en bekk lokaliteten i to. Berggrunnen består avgneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1), og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa som naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beiteeng (70 %), stadvis med innslag av fuktigare beiteområde (om lag 20 %) ned mot Vesteråselva i sør. I tillegg finst område med noko attgrodd hei og lyng, til saman om lag 10 %. Etter NiN er det meste av lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar fra 2011.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2015 registrert mellom anna bleikstorr, blåklukka, finnskjegg, fjellmarikåpe, mykje gulaks, hestespreng, knegras, kvitkløver, lækjeveronika og tepperot. I tillegg finst mellom anna aksfrytle, bakkefrytle, bråtestorr, engkvein, fjelltimotei, fjellveronika, geitsvingel, harerug, hårsvæve, raudsvingel, ryllik, smalkjempe, sølvbunke, tiriltunge, trefingerurt, og den regionalt sjeldne arten bergveronika. Det finst også nokre mindre areal med blåbærlyng.

Spreidd finst myrtistel, bringebær, einer, ulike bregnar og torhjelms. Rundt lokaliteten er områda for det meste grodd att med blåbærlyng og ung bjørkeskog. Nær elva og bekken i aust finst litt gråor.

I Holtan og Grimstad (2000a) heiter det at «14 av 67 karplantar på setra er natureng- eller seterplantar, altså eit medels høgt tal. Mellom dei finn vi m.a. dvergjamne, gjeldkarve og grønkurle. Alle artane er vanlege. Det vart ikkje leita etter sopp i 2000. Ein skal ikkje sjå bort frå at her kan finnast ein del slike.» Dei her nemnde artane vart også påvist i 2015. Ein reknar elles med at potensialet for beitemarksopp framleis er rimeleg godt her.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten har truleg vore beita av sau i lang tid, kanskje også storfe og geit, særleg i tidlegare tider. Status etter 2000 er noko uviss, men i 2015 var det om lag 300 sau i Vesteråsdaalen. Kjelde: Arnfinn Vesterås. Jamt over er beitetrykket middels godt til noko svakt. Stadvis er beitetrykket også godt, men det finst også einskilde parti med lyng der ein ser attgroinga tydeleg. Her er ein viss slitasje i samband med ferdsel innover Vesteråsdaalen og nede ved Storsæterfossen som ligg like nedanfor.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag ein del av eit større samanhengande kulturlandskap vest for Geiranger. Kring gardane Hole og Vesterås finst framleis intakte slåtteenger. Dei lågareliggande beiteområda kring gardane er i dag meir eller mindre attgrodde med skog, men innover Vesteråsdaalen finst store meir eller mindre opne område med beita rasmarksenger i tillegg til fleire setervollar der beitetrykket framleis er godt. Også i skogen rundt Vesterås er beitetrykket tydeleg, og ein finn framleis opne gjenner med beitemark.

Skjøtsel og omsyn: Minka beitetrykk i høve til tidlegare har ført til attgroing og oppslag av bjørkeskog i heile Vesteråsdaalen. Om attgroinga skal stogkast må beitetrykket aukast ein del, kanskje også i alle fall stadvis i kombinasjon med rydding av bjørkeskog. Slik er det også på Storsætra, der det er tydeleg at lyngen kryp innover setervollen frå kantane.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 27,5 daa), og låg til middels vekt for arts- og mangfald og raudlisteartar. Den oppnår elles middels vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette, saman med verdien av det heilskaplege beitelandskapet i Vesteråsdaalen, oppnår lokaliteten verdien; Viktig - B. Verdien er noko svak, og med vidare attgroing vil verdien ytterlegare avta.

7.53 Stranda: Geiranger - Vesteråsdaalen: Vesteråssætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 01.08.2000)

Landskap, tilgjenge: Vesteråssætra ligg inne i botnen av Vesteråsdaalen.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Seterdrifta er lagt ned. Det beita nokre sauer på setervollen, beitetrykket i området må seiast å vere moderat.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Fleire seterhus (ikkje registrert).

Kulturmarsktypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: I hovudsak er vegetasjonen frisk fattigeng med eit subalpint preg (G4c).

Artsmangfald: 14 av 67 karplantar på setra er natureng- eller seterplantar, altså eit middels høgt tal. Mellom dei finn vi m.a. dvergjamne, gjeldkarve og grønkurle. Alle artane er vanlege.

Heilskapleg vurdering: Området har liten eller lokal biologisk verdi.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gaarder m. fl. (2001)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

1.1 Stranda: Geiranger - Vesteråsdaalen: Vesteråsdaalen (beita snørasenger)

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 03.08.2000)

Landskap, tilgjenge: Lokaliteten ligg eit stykke inne i Vesteråsdaalen, vest for Vesteråssætra. Tilgjenge er langs sti opp frå Vesterås.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Truleg beita av sau i lange tider, kanskje også geit.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ingen.

Kulturmarsktypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Beita snørasenger vest for Vesteråssætra med variert vegetasjon. Frisk fattigeng med overgang til finnskjeggeng (G4, G5).

Artsmangfald: Innslag av marinøkkel, brudespore m.m.

Heilskapleg vurdering: Dette er ei av dei mange snørasengene i området.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gaarder m. fl. (2001)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016) (jf. også Jordal 2011)

Lok. nr. 18. Geiranger: Vesteråsdaalen. Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og Romsdal Naturbase-nummer: BN00069351

UTM EUREF89 32V N 6888621 A 410034

Areal: 587 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (70 %), ur (30 %).

Utforming: Fattig beiteeng (50 %), snøleie og attgroande beiteeng (20 %) og ur (30 %). **Vernestatus:** Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen Landskapsvernområde **Feltsjekk:** 08.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: 20 - 50 meter. Målemetode: Flyfoto og GPS

Innleiing: Lokalitetsskiltringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 08.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten vart fyrste gong undersøkt av John Bjarne Jordal saman med Geir Gaarder 03.08.2000 (Norderhaug et al. 2004). Den er seinare også undersøkt i samband med kartlegging av naturtypar i Stranda (Holtan og Grimstad, 2000a). I 2015 såg ein at beitetrykket framleis var godt i Vesteråsdaalen. Den opphavlege avgrensinga er difor vidareført, men lokalitetsskiltringa oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet. Noko avinnhaldet er likevel basert på den gamle skiltringa i Naturbase. Lokaliteten vart berre delvis undersøkt i 2015 grunna tidsnaud og til dels svært tett tåke. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten er ei stor sørvendt rasmark aust for Vesteråssætra eit stykke inne i Vesteråsdaalen, eit dalføre som strekkjer seg austover frå Geiranger i Stranda kommune. Tilgjenge er langs ein sti opp frå Vesterås. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale. Området ligg i nordboreal til lågalpin (NB-LA) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1), og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa naturbeitemark, for det meste av utforminga fattig beiteeng (50 %), stadvis med innslag av fuktigare område. I tillegg finst område som ligg tettare opp til snøleie, samt noko attgroande beiteeng med eindel bregner og bjørk (til saman om lag 20 %). Spreidd innanfor lokaliteten finst i tillegg store areal med ur og rasmark (30 %), for det meste beståande av kalkfattig ur. Etter NiN er det meste av lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2015 registrert mellom anna aksfrytle, blåklokke, engkvein, fjellbakkestjerne, fjellmarikåpe, fjelltimotei, geitsvingel, gulaks, harerug, lækjeveronika, raudsvingel, ryllik, sølvbunke, tiriltunge og trefingerurt. Det finst også stadvis ein god del blåbærlyng, vierkratt og ung bjørk. I nokre søkk er det også ein del bregnar. Det vart elles registrert mellom anna bergveronika, som er å rekne som regionalt sjeldan på Sunnmøre. I følge Holtan og Grimstad (2000a) er det i Vesteråsdaalen, under Storskredfjellet registrert i altdrygt 100 karplantar. «*Her veks dvergmisspelen røyneleg i 1000 m høgd.*» Grønburknen her er nemnt som «*det einaste funnet utanom dei som veks på olivin ved Liane.*». Elles nemner dei mellom anna artar som bergveronika, brudespore, fjellrapp, flekkmure, grønburkne, hårstorr, jåblom, kastanjesiv, kattefot, kvitmaure, marinøkkel, snøsøte, sotstorr, svartstorr og taggbregne (nokre av desse er her nær vestgrensa og dei fleste noko kalkkrevjande). Dei konkluderer mellom anna med at «*Alt i alt er områda etter måten artsrike dersom ein legg høgda til grunn.*» Denne konklusjonen inkluderer også eit område på sørsida av dalen, under Blåfjellet. I Artskart er det registrert mellom anna stivsildre (EN), møllerundbelg, kastanjesiv, knoppsildre og snøsildre, også desse registreringane like utanfor lokaliteten.

Også fleire andre stader rundt Vesteråsdaalen ligg område med bratte beita rasmarksenger, der det kan vere potensiale for fleire av dei same artane. Det har ikkje vore registrert beitemarksopp på lokaliteten, men ein reknar med eit visst potensiale for slike artar.

Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten har truleg lenge vore beita av sau, kanskje også storfe og geit, særleg i tidlegare tider. Status etter 2000 er noko uviss, men i 2015 var det om lag 300 sau i Vesteråsdaalen. Kjelde: Arnfinn Vesterås. Stadvis er beitetrykket i dei undersøktedelane godt, men jamt over noko svakt, og nokre stadar ber lokaliteten også tydeleg preg av gjengroing. Gjengrodd og godt beita område opptreir i mosaikk. Unntaket er i dei høgreliggjande delane av lokaliteten der beitetrykket let til å vere jamt over noko betre. Slik er det også langs stigen innover Vesteråsdaalen.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag ein del av eit større samanhengande kulturlandskap vest for Geiranger. Kring gardane Hole og Vesterås finst framleis intakte slåtteenger. Dei lågareliggande beiteområda kring gardane er i dag meir eller mindre attgrodd med skog, men innover Vesteråsdaalen finst store meir eller mindre opne område med beita rasmarksenger i tillegg til fleire setervollar der beitetrykket framleis er godt. Også i skogen rundt Vesterås er beitetrykket tydeleg, og ein finn framleis opne glenner med beitemark.

Skjøtsel og omsyn: Minka beitetrykk i høve til tidlegare har ført til attgroing og oppslag av bjørkeskog i Vesteråsdaalen. Om attgroinga skal stoggast må beitetrykket aukast ein del, kanskje også i alle fall stadvis i kombinasjon med rydding av bjørkeskog.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 587 daa), og middels vekt for artsmangfald og låg vekt for raudlisteartar. Den oppnår elles middels vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette, saman med verdien av det heilskaplege beitelandskapet i Vesteråsdaalen, oppnår lokaliteten verdien; Viktig - B.

7.54 Stranda: Geiranger sør: Holebakk (delvis i LVO)

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 19.06.2002, 11.09.2002

Landskap, tilgjenge: Holebakk ligg nord for Hole i Geiranger, opp mot elvekløfta til Vesteråselva.

Brukshistorie og aktivitet i dag: På Holebakk var det 2 middelsstore bruk, den eine var ein bygsla plass. 29. mars 1855 gjekk eit snøskred og tok løe og fjøs på eine bruket, og omlag ein månad seinare gjekk det fonn på det andre bruket og drap sauer og skadde stovehuset. 23. februar 1907, dagen etter Vesteråsfonna, vart nordre Holebakk sopa vekk og 10 menneske omkom. Fonna var 5-10 m tjukk og gjekk mest ned til Hotell Union, det gjekk 11 veker før alle var funne og gravlagde. Området var i 2002 litt beita av sau.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Fleire husmurar/ruinar etter plasshus og fjøs. Det står att ei løe med fjøs og møkkakjeller under (3 etasjar) med blikktak. Mange små terrassar, steingjerde. Nybygd traktorveg forbi plassen..

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Dels sølvbunkeeng (G3) nedanfor husa, elles mykje frisk fattigeng (G4) med gulaks. Gamle seljer som har vore styva for lenge sidan.

Artsmangfald: Ca. 80 planteartar m. a.: aurikkelsvæve, blåklokke, blåkoll, engfiol, engsmelle, gjeldkarve, gulmaure, harerug, ein uvanleg art i hårsvævegruppa (*Hieracium auriculinum*), humle, hårsvæve, karve, kjertelaugnetrøst, lintorskemunn, olavsskjegg, prestekrage, raudknapp, smalkjempe, småsmelle, småsyre, stemorsblom og åkerminneblom. Ein beitemarkssopp (engvokssopp).

Heilskapleg vurdering: Biologisk sett eit intakt gammalt slåttelandskap som no vert beita, og som har einskilde mindre vanlege artar. Kulturhistorisk ein interessant plass som det er knytt mange dramatiske historier til. Denne historia forklarar og kvifor dei fleste husa er borte.

Mulege tiltak: Det er ønskjeleg med framhald i slått og beiting.

Andre kjelder: Gjerding (1935)

Andre forhold: Mange historier om snøras.

Kjelde: Jordal (2011)

Nr i Storfjordprosjektet:	11450
Naturbasenummer	(NY)
Posisjon:	MP 074 866
Høgde:	360-400 m
Naturtype:	D01 slåttemark
Utforming:	D0104 frisk fattigeng
Verdi:	B (viktig)
Mulege truslar:	Fysiske inngrep, opphøyr av slått og beite, attgroing
Undersøkt/kjelder:	19.06.2002 og 11.09.2002, John Bjarne Jordal (Norderhaug et al. 2004), 11.08.2010, John Bjarne Jordal, kjelder til kulturhistoriske tilhøve: Gjerding (1935)

Områdeskildring

Innleiing: Skildringa er skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på eige feltarbeid 19.06.2002 og 11.09.2002 (Norderhaug et al. 2004) og 11.08.2010. Kjelder til kulturhistoria: Gjerding (1935). Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, betre enn 20 meter. Det er likevel noko skjønsmessig kva ein vil ta med av overgangar mellom slåttemark og meir gjødsla innmark.

Geografisk plassering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg på den gamle, fråflytte plassen Holebakk nord for Hole og opp mot elvekløfta til Vesteråselva i øvre del av Geirangerbygda. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane består truleg mest av morene- og rasmateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Plana er å ta vare på Holebakk med slått og beiting (kjelde: Tor Hole), og rettast er det kanskje å føra heile området til naturtypen slåttemark, men det finst og nitrofile parti, hagemark og bergknausar, og det er uvisst om slått vert gjennomført på heile arealet. Vegetasjonen var for det meste frisk fattigeng (G4, 90%), der viktige artar var gulaks, engkvein, firkantperikum og prestekrage. Nedanfor husa var det og litt sølvbunkeeng (G3, 5%) med sølvbunke og hundegras. Av tre og buskar vart det sett bjørk, gråor, rogn, selje, bustnype og einer.

Artsmangfald: Av planter vart det i 2010 notert m.a. bråtestorr, bustnype, engsmelle, geitsvingel, gjeldkarve, harerug, hegg, humle, hårsvæve, kjertelaugnetrøst, knegras, krattlodnegras, kvitbladstistel, lintorskemunn, markjordbær, prestekrage, raudknapp, smalkjempe, småsmelle og tviskjeggveronika. I 2002 vart det og notert aurikkelsvæve, blåklokke, blåkoll, engfiol, gulmaure, ein uvanleg art i

hårsvævegruppa (kanskje *Hieracium auriculinum*), karve, olavsskjegg, stemorsblom og åkerminneblom. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar (berre engvokssopp), men ein reknar med at lokaliteten har potensiale for beitemarkssopp.

Bruk, tilstand og påverknad: På Holebakk var det 2 middelsstore bruk, den eine var ein bygsla plass. 29. mars 1855 gjekk eit snøskred og tok løe og fjøs på eine bruket, og omlag ein månad seinare gjekk det fonn på det andre bruket og drap sauer og skadde stovehuset. 23. februar 1907 tok fonna livet av 10 menneske, nordre Holebakk vart sopa heilt vekk, og ingen har seinare turt å busetta seg her. I dag er skogen så stor ovanfor at det verkar mindre sannsynleg med så store skred. Området har seinare vore bruka til slått og beite. Området var i 2002 litt beita av sau. I 2010 var plana å slå heile innmarka (kjelde: Tor Hole). Området verka jamt over lite gjødsla.

Framande artar: Ingen observerte artar.

Skjøtsel og omsyn: Det er ønskeleg med oppattaking av slått. Dersom det ikkje er muleg, bør enga beitast vår og haust. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast, i alle høve bør ein ikkje gjødsla meir enn tidlegare.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten utgjer i dag framleis ein del av eit større og verdifullt kulturlandskap på Vesterås og Hole.

Grunngjeving for verdisetting: Lokaliteten får verdi B (viktig) på grunn av at det er ei slåttemark (eller naturbeitemark) med eit godt utval engartar.

7.55 Stranda: Geiranger sør: Vinsåssætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 03.08.2000)

Landskap, tilgjenge: Denne setra ligg ved Vinsåsskredene litt nord for Ørjasætra. Det kan sjå ut som om fonna frå tid til anna kjem heilt ned på bøen.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Dette har vore seter for Marok og Vinje. Vinsås er nemnd i skiftebrev frå 15-1600-talet (Gjerding 1935). Seterdrifta er lagt ned. Sjølv om det går nokre sauer i området, er beitetrykket alt for lågt til å hindra attgroing.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ikkje registrert.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Området er noko prega av attgroing, med artar som einer, stornesle, strutsveg og tyrihjelmsom dominantar (G14, elles noko G4).

Artsmangfald: Setra er etter måten artsrik når det gjeld karplantar. Av 76 slike, er 16 natureng- eller seterplantar, alle vanlege og vidt utbreidde artar. Ein får likevel merke seg funn av lækjevintergrøn, som er uvanleg på Sunnmøre. Det vart ikkje leita etter beitemarkssopp i 2000.

Heilskapleg vurdering: Området har lokal biologisk verdi.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Gjerding (1935), Gaarder m. fl. (2001), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000a)

Kart 1319 III Tafjord MP 080 847 520m o.h. Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Undersøkt: 2000: 28. juni (Holtan og Grimstad), 3. august (Gaarder og Jordal)

Naturtype: Naturbeitemark

Områdeskildring: Denne ligg ved Vinsåsskredene litt nord for Ørjasætra. Det kan sjå ut som om fonna frå tid til anna kjem heilt ned på bøen. Området er noko prega av attgroing, med artar som einer, stornesle, strutsveg og tyrihjelmsom dominantar i den leia. Sjølv om det går nokre sauer i området, er beitetrykket alt for lågt til å hindre attgroing.

Kommentarar til funn: Setra er etter måten artsrik når det gjeld karplantar. Av 76 slike, er 16 natureng- eller seterplantar, alle vanlege og vidt utbreidde artar. Ein får likevel merke seg funn av lækjevintergrøn, som er uvanleg på Sunnmøre. Det vart ikkje leita etter beitemarkssopp i 2000.

Konklusjon: Området har minst lokal biologisk verdi. Ein skal ikkje sjå bort frå at verdien kan justerast oppover ved nærare undersøkingar seinare (sopp).

Kommentar: Holtan & Grimstad (2000a) skildra og avgrensa lokaliteten som ein sirkel (BN00008368, i kanten av landskapsvernområdet), medan Langmo & Oldervik (2016) føreslo å sletta lokaliteten frå Naturbase pga. attgroing, noko som seinare vart gjort. Lokaliteten vart også oppsøkt i samband med registrering av framande artar 08.08.2017 (Jordal 2018b). Det vart da konstatert attgroing med store bringebærkratt, sølvbunke og geitrams.

7.56 Stranda: Geiranger sør: Vinsåsskredene (beita snørasenger)

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Holtan & Grimstad (2000a, besøkt 27.-29.06.2000)

Landskap, tilgjenge: Den avgrensa lokaliteten er kulturpåverka rasmarker øvst (lengst aust) i Geirangerbygda. Fonnene her ligg straks aust for Ørjasætra, med Vinsåshornet (1343m o.h.) i ryggen. Det er den største og artsrikaste av rasmarkene Holtan & Grimstad kartla, og ho strekkjer seg meir enn 2 km frå nordvest mot søraust.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Nokre sauer hjelper snørasa med å halde engvegetasjonen ved like, som dei truleg har gjort i uminnelege tider.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira:

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Utanom ein liten skog (m.a. med alm) ved siste stigninga før Kvanndalen, har området stort sett engsamfunn i blanding med blokkmark og berg. Vegetasjonen vekslar mellom høgstaudar, t.d. med geitrams, myskegras, skogstorkenebb, strandrøyr og tyrihjelmer mellom dominantane, og gulaksenger med mykje engsoleie, flekkmyre, gjeldkarve, gulmaure, jonsokkoll, og kvitmaure m.v. På konvekse rygger (rabbar) er det blåbærhei med t.d. aksfrytle og rabbesiv.

Artsmangfald: Mest interessant er funn av den sjeldne og raudlista mnemosynesommarfuglen, som her er på innergrensa si i Stranda. Dei kravfulle engplantene maringøkkel og fjellmaringøkkel veks her. Elles fanst bergmynte, bergveronika, brudesporer, kransmynte, lerkespore, myske, piggstorr, sølvmyre og vårmarihand. I alt vart det registrert 160 planteartar i rasmarka.

Heilskapleg vurdering: Lokaliteten er ein av mange kulturpåverka snørasenger i distriktet.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold:

Kjelde: Holtan & Grimstad (2000a)

ID BN00008384

Naturtype Sørvendte berg og rasmarker

Verdi Svært viktig

Registreringsdato 29.06.2000

Verdi begrunnelse Sjølv utan mnemosynesommarfugl, er dette området så variert og artsrikt at det ville vore grunnlag for å setje verdien til A1, svært viktig. Det vart funne om lag 160 karplantar her. Det er likevel ynskjeleg å kartleggje i byrjinga av august, for å få med fleire av dei artane som kjem på seinsommaren.

Innledning Fonnene her ligg straks aust for Ørjasætra, med Vinsåshornet (1343m o.h.) i ryggen. Det er den største og artsrikaste av rasmarkene vi kartla, og strekk seg meir enn 2km frå nordvest mot søraust. Fleire ras sist vinter har kasta opp mold og grus. Utanom ein liten skog (m.a. med alm) ved siste stigninga før Kvanndalen, har området stort sett engsamfunn i blanding med blokkmark og berg. Vegetasjonen vekslar mellom høgstaudar, t.d. med geitrams, myskegras, skogstorkenebb, strandrøyr og tyrihjelmer mellom dominantane, og gulaksenger med mykje engsoleie, flekkmyre, gjeldkarve, gulmaure, jonsokkoll, og kvitmaure m.v. På konvekse rygger (rabbar) er det blåbærhei med t.d. aksfrytle og rabbesiv. Av kravfulle karplantar kan peikast på slike som bergmynte, bergveronika, brudesporer, kransmynte, lerkespore, myske, piggstorr, sølvmyre og vårmarihand. Det vart også funne ein raudskivesopp (*Entoloma* sp.). Nokre sauer hjelper til med å halde vegetasjonen nede. Kommentrar til funn: Maringøkkel og fjellmaringøkkel veks også i lia (sistnemnde er svært sjeldsynt på Sunnmøre, med berre nokre få funn, sjå t.d. Skogen 1979). Mest interessant er likevel funn av den eksklusive mnemosynesommarfuglen (V), som her er på innergrensa si i Stranda. Arten skal vere sett i området i 1995-96 (Lars O. Hansen pers. medd.), men kom ikkje med i oversynet over sjeldsynte insekt i Noreg (Hansen & Aarvik 2000). Ein skal ikkje sjå bort frå at dette har samanheng med at arten er fredlyst.

Areal fra kartobjekt (daa) 775,0

7.57 Stranda: Geiranger sør: Flydalssætra

Kjelder: Norderhaug (2004), besøkt 26.06.2002

Landskap, tilgjenge: Tilgjengeleg langs sti frå Flydalen, via Riksveg 63 frå Geiranger. Stien er delvis rydda.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Setringa føregjekk i tida mellom jonsok og midten av august. Det var tre budeier som setra her oppe, og mjølka vart sendt ned etter ein løypestreng. Det eine bruket hadde 6-7 kyr. Budeiene gikk ned til bygda kvar morgon for å delta i anna arbeid heime på garden.

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: I alt fire gardsbruk dreiv sæterbruk på Flydalssætra. Tre av bruka hadde samanbygde sel av tømmer/stein (om lag 20 meter langt). I dag står berre murane att av to sel, medan det tredje er under restaurering. Dette er også i dårleg forfatning, der berre tømmerkassa står att. Eit fjerde sel stod eit lite stykke unna. I tillegg står det att steinmurar etter fleire fjøs på stølen.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Forholdsvis open naturbeitemark på dei tørraste rabbane, men elles attgroing der lyng, krypande einer og bregner dominerer. Fattige vegetasjonstypar. I lyngheiene omkring stølen er det oppslag av bjørk. Det er innslag av fuktige myrdrag nedanfor husmurane. Setra ligg i eit storslagent landskap.

Artsmangfald: Sølvbunke, skogstjerne, fjellmarikåpe, hestespreng, bringebær, fjelltimotei, blåbær, smyle, ryllik, blåklukke, tyrihjel, flekkmariland, fugletelg, stornesle, engsyre, kvitkløver, raudsvingel, følblom, einer, krypsleie, småsyre, harerug, blåklukke, rogn, gulaks, tyttebær, engrapp, vendelrot, skogstjerneblom, hengjeveng, ormetelg, gullris, stormarimjelle, skogfiol, tepperot, blokkebær, krekling, skogstorkenebb, småengkal, raud jonsokblom.

Heilskapleg vurdering: Landskap med ruinar av seterhus og kulturmark i attgroing som det vil krevja stor innsats å restaurere.

Mulege tiltak:

Andre kjelder: Grunneigar

Andre forhold: Det beiter 3 kviger i området, i tillegg til sau på beite

Kjelde: Hansen m. fl. (2021). Området ved Flydalssetra vart i 2020 kartlagt med heildekkjande basiskartlegging etter NiN som viser kulturmark i dette området. Sjå omtale av basiskartlegginga i rapporten.

7.58 Stranda: Geiranger sør: Kvanndalssætra

Kjelder: Norderhaug (2004) basert på Gaarder m.fl. (2001, besøkt 01.08.2000)

Landskap, tilgjenge: Kvanndalssætra ligg ovafor Ørjasæter, og er ei godt bevart seter i eit ope fjellandskap.

Brukshistorie og aktivitet i dag: Seterdrifta er lagt ned. Beitestrykket er dugande (krøter beita her i 2000).

Anlegg, bygningar, kulturminne og tilstanden deira: Ikkje registrert.

Kulturmarkstypar, vegetasjonstypar, attgroingsstatus: Setra ligg i ei nordvendt gryte, slik at miljøet vert fuktig, med eit markant innslag av myrplantar. Her er mange fjellplantar, og sjølv om jordsmonnet er kalkfattig, er det døme på meir kravfulle artar i skrentane mot elva (dei er ikkje med på artslista).

Artsmangfald: Av 97 karplantar på eller ved bøane, vart det notert 16 natureng- eller seterplantar. Typiske seterplantar er t.d. aksfrytle, brearve, dverggråurt, fjellarve, fjellaugnetrøst, fjelltimotei, grønkurle, setergråurt og trefingerurt.

Heilskapleg vurdering: Området har lokal biologisk verdi.

Mulege tiltak: Det er eit stort pluss at området i dag vert hevda med beiting. Dette bør halda fram.

Andre kjelder: Gaarder m. fl. (2001), Holtan & Grimstad (2000a)

Andre forhold: Landskapsregion 23, indre vestlandsbygder

Kjelde: Langmo & Oldervik (2016)

Lok. nr. 21. Kvanndalssætra. Verdi: **Viktig - B.**

Stranda kommune i Møre og RomsdalNaturbase-nummer: BN00008373

UTM EUREF89 32V N 6882312 A 409516

Areal: 41 daa

Naturtyperegistreringar:

Naturtype: Naturbeitemark (80 %), område med fattig lynghei, fattig myr, bart fjell og sværtgrunnlendt mark (til saman om lag 20 %).

Utforming: Fattig beiteeng (60 %), fattig beitefukteng (20 %) og område med fattig lynghei, fattig myr, bart fjell og svært grunnlendt mark (til saman om lag 20 %).

Vernestatus: Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde

Feltsjekk: 08.07.15 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: Betre enn 20 meter. Målemetode: Flyfoto og GPS

Innleiing: Lokalitetsskilringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 08.07.2015 i samband med kvalitetssikring og supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet på oppdrag for Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Lokaliteten vart fyrste gong undersøkt av Geir Gaarder og John Bjarne Jordal 01.08.2000 i samband med kartlegging av biologisk mangfald innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde (Gaarder et. al., 2001). I 2015 såg beitestrykket ut til å vere noko svakt, samt at avgrensinga måtte justerast ein del i høve til den opphavlege som var sirkelrund. Lokalitetsskilringa er i tillegg oppdatert i samsvar med nye krav frå Miljødirektoratet. Noko av innhaldet er likevel basert på den gamle skilringa i Naturbase. Lokaliteten ligg innanfor Geiranger og Herdalen landskapsvernområde.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten består av fuktige og vekselfuktige beitemarker, snøleie og myrar kring Kvanndalssetra, litt ovanfor Ørjasæter, søraust for Geiranger i Strandakommune. Tilgjenge er langs sti på vestsida av elva opp frå Kvanndalsbrua. Områda rundt lokaliteten består av rasmarker og fjellheier dominert av lyng, og lenger ned i Kvanndalen også bjørkeskog og meir attgrodde beitemarkar. Berggrunnen består av gneis (ikkje inndelt). Lausmassane er truleg mest rasmateriale, samt noko torv og myr. Området ligg i mellomboreal (MB) vegetasjonssone, og på grensa mellom svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1), og overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjonar (OC).

Naturtypar, utformingar og vegetasjonstypar: Lokaliteten er avgrensa naturbeitemark (80

%), for det meste av utforminga fattig beiteeng (60 %), samt nokre innslag av fattig beitefukteng (20 %) i enkelte søkk. I tillegg finst område med fattig lynghei, fattig myr, bart fjell og svært grunnlendt mark (til saman om lag 20 %). Enkelte av myrområda både utanfor og innanfor lokaliteten ber tydeleg preg av beite, og kan såleis reknast som beitemyr (inngår i naturtypen slåttemyr). Etter NiN er det meste av lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T32), medan slåtte- og beitemyr går inn i hovudtypen seminaturleg myr (V9). Naturtypen kulturmarkseng der naturbeitemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan slåttemyrflate, der også beitemyr er inkludert, er vurdert som; sterkt truga – EN i same liste.

Artsmangfald: Heile lokaliteten er trelaus, slik som resten av Kvanndalsbotnen. Det finst likevel ein del dvergbjørk og også noko bjørk i busksjiktet, men desse er småvaksne. Av plan-ter vart det i 2015 registrert mykje sølvbunke på det meste av lokaliteten. Elles var det mykje blåklukka, fjellgulaks, fjelltimotei, gulaks, harerug og tepperot. I tillegg fanst meir spreidd artar som bakkefrytle, enghumleblom, finnskjegg, fjellkvann, fugleteig, gråstorr, gullris, hengeveng, kornstorr, lækjeveronika, myrtistel, raudsvingel, ryllik, skarmarikåpe, smyle og småengkall. I partia med snaue berg dominerte mellom anna fjellmarikåpe, hestespreng og småsyre. Dei områda der snøen ligg lengst inneheld mellom anna elvesnelle, musøyre, mjølke-artar, myrhatt, og myrsnelle. Det finst også nokre mindre areal med meir nitrofilt preg og med artar som bringebær, nesler og torhjelm. Myrane er fattige med mykje duskull, og stadvis også ein del slåttestorr. Heiane er dominert av krekling og blåbær saman med ein del røsslyng. I Gaarder et.al. (2001) heiter det at «*Det vart funne 113 planteartar på vollen og i nærrområdatil denne. Av desse var 12 naturengplanter og 5 seterplanter. Av fjellplanter fann vi m.a. brearve, fjellarve, fjellminneblom, kvitmjølke og fjellveronika nær setra. Tilknytt nokre skifrige berg ned mot elva vaks litt meir kravfulle artar som svarttopp, jåblom, kvitsoleie og snøildre.*» Holtan og Grimstad (2000a) nemner i tillegg artar som aksfrytle, brearve, dverggråurt, fjellarve, fjellaugnetrøst, grønkurle, setergråurt og trefingerurt. Fleire av dei her nemnde artane vart også påvist i 2015. Ein reknar elles med at potensialet for beitemarksopp framleis er rimeleg godt her.

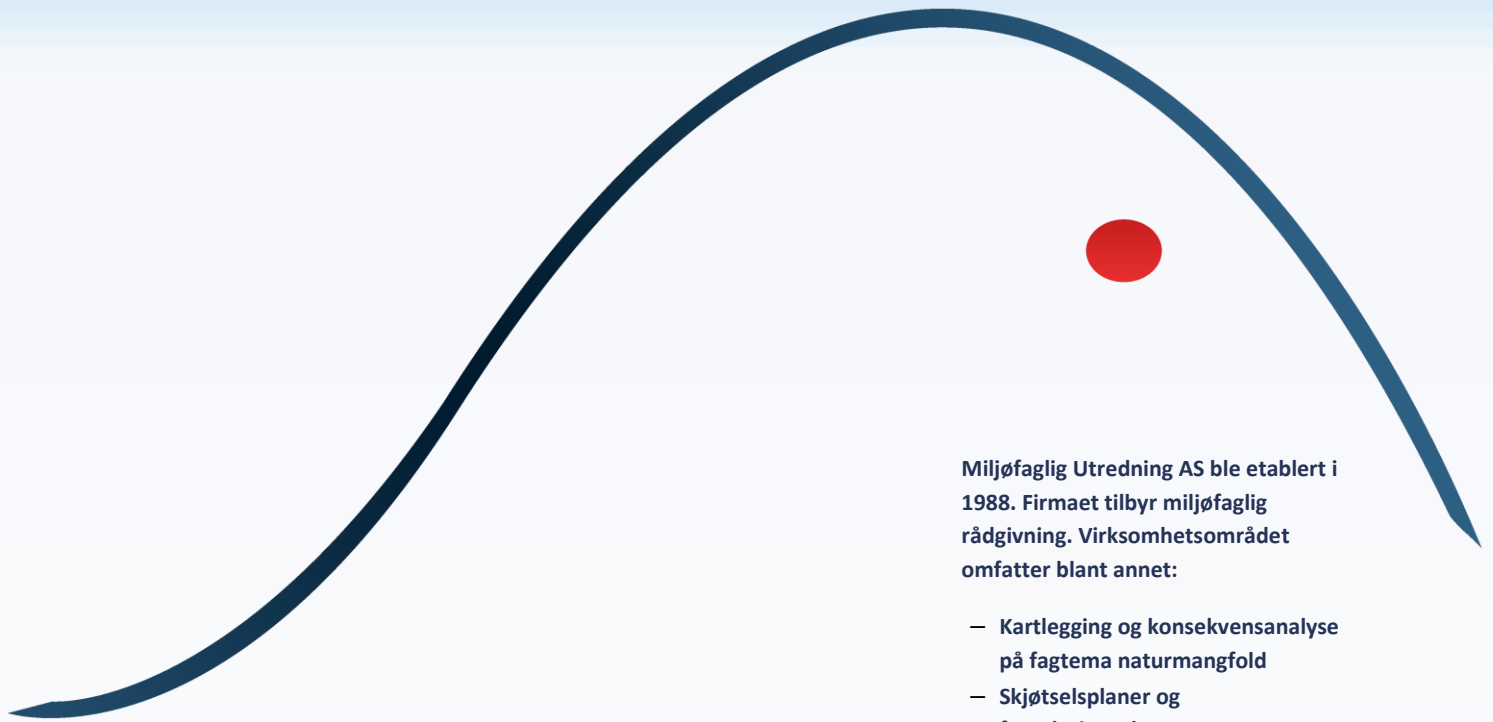
Bruk, tilstand og påverknad: Lokaliteten ber preg av å ha vore beita over lang tid, og det same gjeld liene rundt. I skildringa i Naturbase finn ein at beitetrykket i år 2000 var dugande og at lokaliteten var beita med storfe. Ved besøket i 2015 var det ikkje beita her, og det let heller ikkje til å vere beita intensivt i løpet av dei siste par åra. Ein ser likevel framleis tydelegpreg av lang kontinuitet i beitet og godt innslag av beitefavouriserte artar. Det er heller ikkje mange teikn til attgroing, slik at ein framleis vurderer tilstanden på lokaliteten som middels god. Dei fleste av seterhusa på vollen er svært godt vedlikehaldne.

Framande artar: Ingen registrerte.

Del av heilskapleg landskap: Lokaliteten er isolert frå resten av kulturlandskapet rundt Ørjasætra grunna attgroing med skog. Husdyrbeite og snøras held likevel ein god del av lieneher opne, og held dermed ved like bestandar av mange engartar. Heile Kvanndalsbotnen ligg godt synleg frå Rv 63, og er såleis ein viktig del av landskapet rundt Geiranger.

Skjøtsel og omsyn: Minka beitetrykk i høve til tidlegare har ført til attgroing og oppslag av bjørkeskog i delar av liene rundt Kvanndalen. Om attgroinga skal stogkast må beitetrykket aukast ein del, kanskje også i alle fall stadvis i kombinasjon med rydding av bjørkeskog. Slik er det også på Kvanndalssetra, der det må beitast merkbar meir intensivt enn kva som harvore tilfelle dei seinare åra om ikkje attgroinga skal skyte fart.

Verdivurdering: Ut frå faktaark for naturbeitemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 41 daa), og låg til middels vekt for artsamangfald. Den oppnår låg vekt for raudlisteartar, middels vekt for tilstand og påverknad. Ut frå dette, saman med den kulturhistoriske verdien av Kvanndalssetra og Kvanndalsbotnen, samt potensialet for sjeldne og raudlista artar av beitemarksopp, oppnår lokaliteten verdien; Viktig - B. Verdien er noko svak, og med ytterlegare attgroing vil verdien av lokaliteten verta svekka.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaet tilbyr miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging og konsekvensanalyse på fagtema naturmangfold
- Skjøtselsplaner og forvaltningsplaner
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Kurs og foredrag

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984494068 MVA